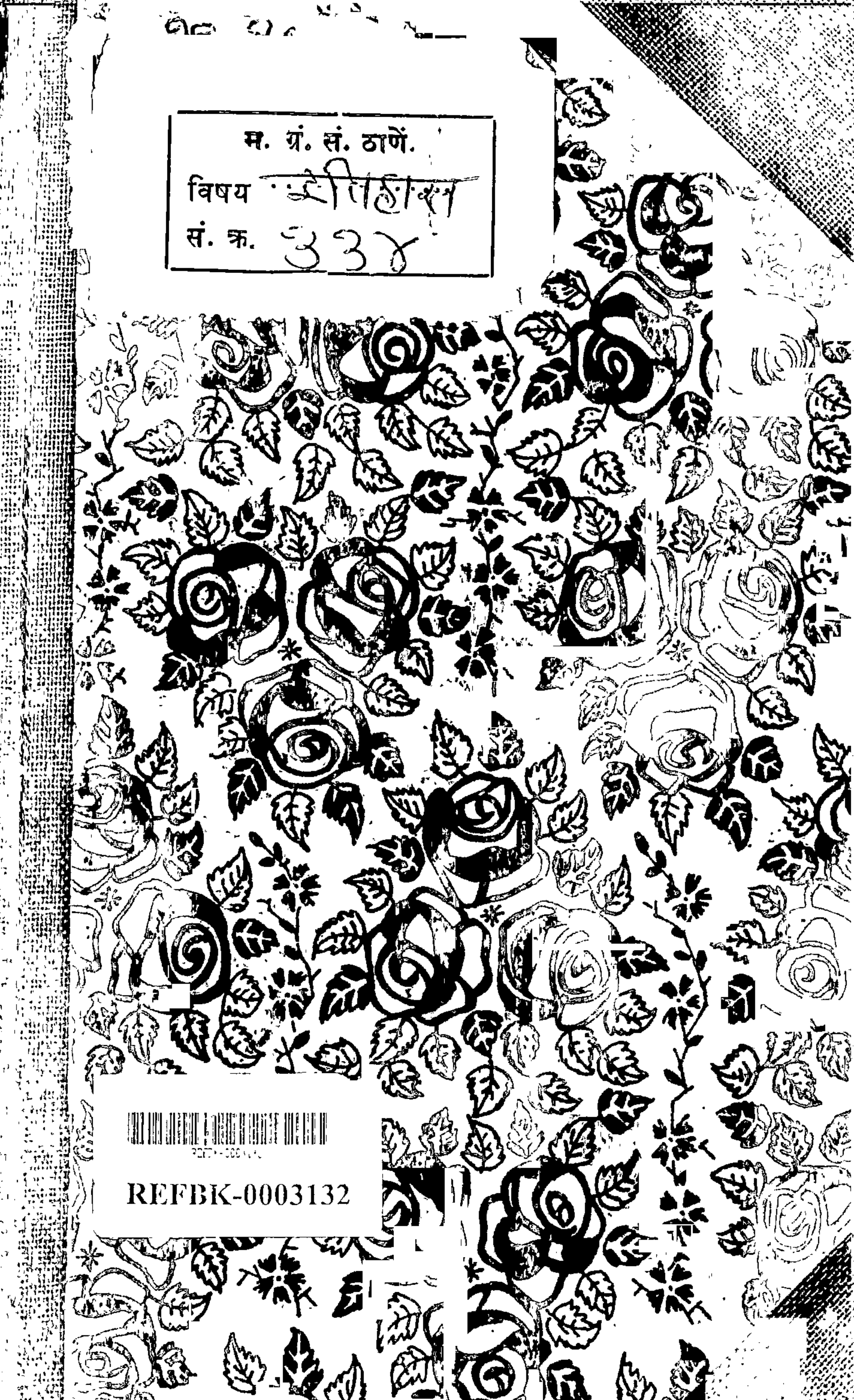
म. ग्रं. सं. ठाणें.
विषय इतिहास
सं. क्र. ३३४

REFBK-0003132

॥ श्री ॥

इ-संशोधक-मंडळ-स्वीयग्रंथमाला क्रमांक २

शिवचरित्र-साहित्य.

खंड १ ला.

(शिरवळकर देशपांडे वगैरेंचे कागद)

संपादक

कृष्णाजी वासुदेव पुरंदरे

प्रकाशकः—

दत्तो वामन पोतदार, बी. ए.

गंगाधरराव नारायणराव मुजुमदार

चिटणीस, भा. इ. सं. मंडळ, पुणें.

पुणें येथें

'आर्यभूषण' छापखान्यांत अनंत विनायक पटवर्धन

यानीं छापिलें.

शके १८४८] सन १९२६

REFBK-0003132

॥ श्री ॥

भारत-इतिहास-संशोधक-मंडळ-स्वीयग्रंथमाला क्रमांक ३०

शिवचरित्र-साहित्य

खंड १ ला

(शिरवळकर देशपांडे वगैरेंचे कागद)

:o:

संपादक

कृष्णाजी वासुदेव पुरंदरे

प्रकाशकः—

दत्तो वामन पोतदार, बी. ए.

गंगाधरराव नारायणराव मुजुमदार

चिटणीस, भा. इ. सं. मंडळ, पुणें.

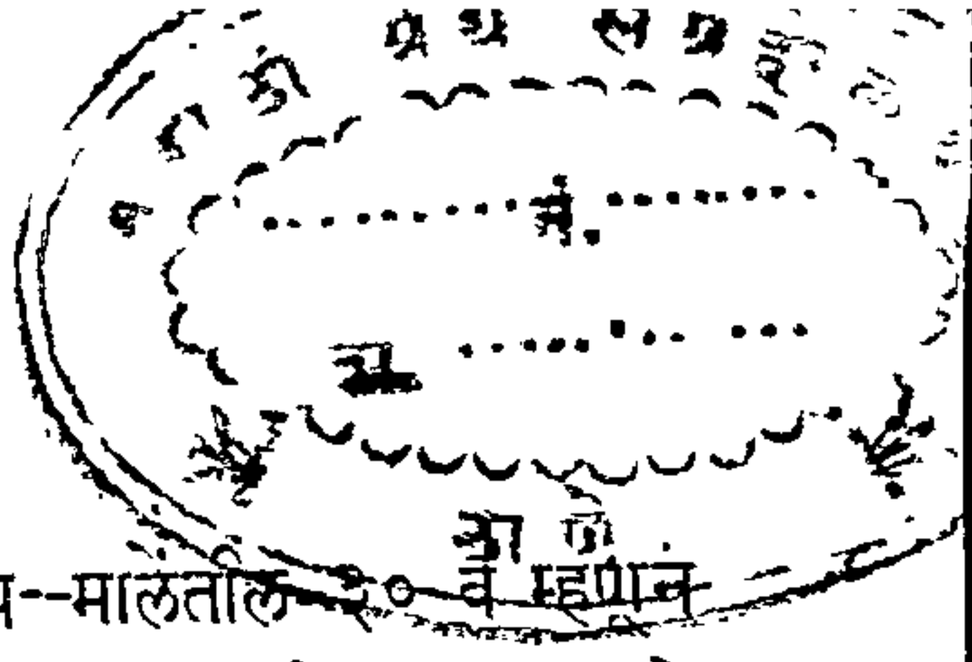
पुणें येथें

'आर्यभूषण' छापखान्यांत अनंत विनायक पटवर्धन

यानीं छापिलें.

शके १८४८] किंमत दीड रुपया. [इ. स. १९२६

श्री.

प्रस्तुतचें पुस्तक भा. इ. सं. मंडळाच्या स्वीय-ग्रंथ--मालेंतील २० वें पुष्प प्रसिद्ध करण्यांत संतोष वाटतो. या ग्रंथाचें सर्व श्रेय रा. पुरंदरे व रा. आपटे या दोघां आस्थेवाईक संशोधकांस आहे. श्रीशिवचरित्रसाहित्यमालेचे असेच भाग किंवा खंड पुढें प्रसिद्ध करण्याचा मंडळाचा हेतु आहे. सकल शिवचरित्र-जिज्ञासूंच्या प्रोत्साहनानें तो सफल होईल अशी आशा आहे.

रा. पुरंदरे व रा. दत्तोपंत आपटे यांनीं आजचा हा खंड तयार करून मोठ अनुकरणीय उदाहरण घालून दिलें आहे. त्या बद्दल मंडळ त्यांचें निरंतर ऋणी राहील.

, आश्विन व. ३० शके १८४८ भा. इ. सं. मं. मंदिर.

दत्तो वामन पोतदार.
गंगाधरराव नारायणराव मुजुमदार.
चिटणीस.

☞ **टीपः**-प्रस्तुत ग्रंथ शके १८४८ वर्ग ३।४ चे वरील सर्व वर्गाचे वेबाक सभासदांस नियमाप्रमाणें मोबदल्यांत मिळेल. वर्ग ३।४ चे सभासदांस एक प्रत अनुक्रमें निम्या व पाऊणपट किमतीस मिळेल.

चिटणीस.

चुकींची दुरुस्ती.

प्रस्तावना पृ. २, टीप * यांतील सूत्रांत "हिजरी— ५८० " च्या जागीं "हिजरी— ८५० " असें वाचावें.

संपादकीय दोन शब्द.

सासवड हा गांव ऐतिहासिक बाबतींत फार महत्वाचा आहे. तेथें संशोधनास अत्यंत वाव असून संशोधकाचीच काय ती उणीव आहे. मराठेशाहीच्या इतिहासाशीं ज्यांचा अत्यंत जिव्हाळ्याचीं संबंध पोहोंचूं शकेल अशीं कित्येक शिवकालीन व पेशवाईतील घराणीं आज सासवडीं हयात आहेत. पैकीं सुप्रसिद्ध पुरंदरे घराण्यांतिल मौल्यवान् कागदपत्र तपासण्याचा योग सासवडीं असतां जुळून आला. सासवडीं अंबाजीपंत पुरंदरे यांच्या दोन शाखा विद्यमान आहेंत. पैकीं वडील घराण्यांतील विद्यमान वंशज श्रीमत रा. मल्हारराव पुरंदरे यांच्या कृपेनें पुरंदरे दप्तरांत एक दोन वर्षें मनमुराद काम करतां आलें; त्यामुळें इतिहाससंशोधनाचें प्राथमिक शिक्षण मिळण्यास पंचाईत पडली नाहीं. करतां प्रथम श्रीमंत रा. मल्हारराव पुरंदरे त्यांचे मनःपूर्वक आभार मानणें जरूर आहे.

पुरंदरे दप्तरांतून मोकळें झाल्यानंतर पोटाचा व्यवसाय सांभाळून कित्येक ठिकाणीं संशोधनार्थ परिभ्रमण केलें. त्यांत गेल्या फाल्गुनमहिन्यांत मी व माझे मित्र रा. मार्तंड वामन जोशी हे शिरवळास संशोधनार्थं गेलों असतां एक अपूर्व योग जुळून आला. मित्रवर्य रा. जोशी यांच्या ओळखीनें शिरवळ येथें रा. बाबाजी खंडेराव देशपांडे यांजकडे जुने कागद मिळविण्याचें संधान लाविलें. सुशिक्षितांशीं गांठ पडल्यामुळें कागद मिळण्यास कसलीच अडचण पडली नाहीं. रा. देशपांडे यानीं मोकळ्या मनानें, आपला शेंकडों वर्षें जिवाच्या पलिकडे जपून ठेवलेल्या अमुल्य कागदपत्रांचा, ठेवा आमच्या स्वाधीन केला. व या कृत्यानें त्यांनीं महाराष्ट्रास सदैव ऋणी करून ठेविलें आहे. मी, मित्र जोशी व खुद्द मालक ह्यांनीं दोन दिवस अहोरात्र खपून शें सवाशें जुने रुमाल तपासून ऐतिहासिक दृष्ट्या अत्यंत महत्वाचे कागद एकीकडे काढिले. त्यांतिल कांहीं निवडक पत्रें ह्या भागांत मुख्यतः घेतलीं आहेत. शिवाय चांबळी येथील रा. आपाजी पाटील सेंडकर, नाना सरनाईक, बलवंतराव सरनाईक, दत्तोपंत दाणी (सासवड) यांजकडे मिळालेलीं शिवकालीन पत्रें, महजर ह्यांचाहि ह्यांत समावेश केला आहे. शिरवळ व चांबळी येथील कागदांतील विषयांची संगती बरोबर लावण्याकरतां पुण्याचे रा. पिलोबा ठकार, रा. होनप देशपांडे वगैरेंचेहि कागद ह्यांत अंतर्भूत केले आहेत. ह्याशिवाय आणखीहि कांहीं ठिकाणचे कागद ह्यांत आहेत. पत्रांची निवड करतांना उगीच कांहीं तरी कागद छापले जाऊं नयेत ह्याबद्दल शक्य ती खबरदारी घेतली आहे. आपले संग्रहांतील कागद देणाऱ्या वरील सद्गृहस्थांचा मी फार आभारी आहें.

याशिवाय भा. इ. सं. मंडळानें या खंडास **स्वीय ग्रंथमालेंत** स्थान देऊन; रा. शंकरराव जोशी यानीं सूचीचें जिकीरीचें काम करून देऊन आणि रा. दत्तोपंत आपटे यांनीं प्रस्तावना लिहून देऊन मला कायमचें ऋणी करून ठेवलें आहे.

या खंडाच्या छपाईच्या खर्चास मदतीदाखल पन्नास रुपये देण्याचे रा. रा. वाग्भट नारायण देशपांडे बी. ए. एल. एल. बी. वकील सातारा यांनीं अभिवचन दिलें आहे. रा. वाग्भटराव देशपांडे हें शिरवळकर देशपांड्यांपैकीं असल्यानें त्यांनीं पितृऋण फेडण्याचे कामीं घालून दिलेलें उदाहरण अनुकरणीय आहे. या मदतीबद्दल आम्ही त्यांचे आभारी आहोंत.

मौंजे पूर (पुरंदर)
कार्तिक शु॥ १ शके १८४८

कृष्णाजी वासुदेव पुरंदरे

३३२

प्रस्तावना.

महाराष्ट्राचा शास्त्रशुद्ध इतिहास लिहिला जावा या हेतूनें ऐतिहासिक कागदपत्र प्रकाशित करण्याची परंपरा गेल्या पन्नास वर्षांपासून अनेक विद्वानांनीं चालविली आहे; तिला अनुसरून शिरवळकर देशपांडे व पुणें आणि सुपें येथील शिवशाहींतील घराणीं यांच्या दप्तरांतिल कांहीं कागद प्रस्तुत खंडांत छापले आहेत. यांपैकीं ४२ कागद शिरवळकर देशपांडे यांच्या दप्तरांतले; २१ चांबळी येथील सरनाईक यांच्याकडचे; ६ पुणे येथील कसब्याच्या गणपतीचे पुजारी रा. नीलकंठराव ठकार यांच्याकडचे; २ पुणें येथील होनप देशपांडे यांच्याकडचे, २ पेठकर पुरंदरे यांच्याकडचे, २ चांबळी येथील सेंडकरांकडले व १ उंबराणी येथील वाळवेकरांकडचा असे असून बाकीचे लेखांक पूर्वी इतरत्र छापलेल्यापैकीं संदर्भासाठीं येथें उध्दृत केले आहेत. बहुतेक सर्व कागद मिळविण्याचा व त्यांच्या नकला करण्याचा उद्योग या खंडाचे संपादक रा. **कृष्णाजी वासुदेव पुरंदरे** यांचा आहे. नकला मुळाशीं रुजू पाहण्याचें व कांहीं टीपा देण्याचें काम मीं केलें असून, मुद्रितें तपासण्यांचें बरेंच काम रा. शंकरराव जोशी वाईकर यांनीं केलें आहे.

२. **मुसलमानांची दक्षिणेंत स्वारी:**— या खंडांत शिवशाहीच्या पूर्वीची महाराष्ट्रांतील परिस्थिति सांगणारे कित्येक लेखांक आहेत. त्यांवरून मुसलमानांचें लक्ष दक्षिणेकडे केव्हां गेलें व त्यांच्या ताब्यांत कोणता प्रदेश केव्हां आला हे दोन महत्त्वाचे प्रश्न उपस्थित होतात. सामान्यतः असा समज रूढ आहे कीं, शके १२१६ मध्यें अल्लाउद्दीनानें प्रथम देवगिरीवर स्वारी केली त्यापूर्वीं मुसलमानांचें लष्कर दक्षिणेकडे आलें नव्हतें; आणि हसनगंगूनें बहामनी राज्याची स्थापना केल्यापासून महाराष्ट्र यवनांच्या ताब्यांत आला. पण अलीकडच्या संशोधकांनीं प्रकाशित केलेल्या सामग्रीवरून वरील मतांत कांहींसा फरक करावा लागेल असें लक्षण दिसत आहे. कारण ज्ञानेश्वरी लिहिली जाण्यापूर्वी यादवराजांच्या प्रशस्तींत[1] नर्मदेच्या दक्षिणेकडील प्रदेशांचाच उल्लेख असला तरी दिल्लीश्वराच्या मनांत दक्षिणेकडील राजांना जिंकण्याची महत्त्वाकांक्षा शके १२१६ च्या पूर्वी उद्भवली होती असें निश्चितपणें म्हणतां येतें. कारण ग्यासउद्दीनाच्या कारकीर्दीत शके १२०२

---

१ तैलङ्गक्षितिपालतूलनिचयप्रक्षेपसञ्जज्वलो
गर्जद्गूर्जरगर्वपर्वताभिदादम्भोलिदोर्विक्रमः ।
हेलोन्मूलितकौंकणक्षितिपतिः कर्णाटलाटोद्भट-
क्षोणीपालविडम्बनः स हि महादेवः कथं वर्ण्यते ॥ १३ ॥

मध्यें पालम येथें कोरलेल्या शिलालेखांत "आगौडाद्वज्जणांन्तं द्रविडजनपदात्सेतुबंधात्समंतात्" म्हणजे बंगाल्यापासून गजनीपर्यंतचें व दक्षिणेस द्रविड देशादि सेतुबंधापर्यंतचे राजे दिल्लीपतीचें अंकितत्व मान्य करीत होते असें म्हटलें आहे इतकेंच नव्हें तर ग्यासुद्दीनाचें सैन्य दिग्विजयार्थ निघालें म्हणजे गौड, केरल, कर्नाट, महाराष्ट्र, गुर्जर व लाट हे देश घाबरून जात असा उल्लेख आहे.[2] यावरून शके १२०२ च्या पूर्वी दक्षिणेंतील राजांना आपले अंकित करण्याची इच्छा दिल्लीच्या बादशहांच्या अंतःकरणांत उद्भूत झाली होती असें म्हणण्यास हरकत नाहीं. निदान शके १२१६ मध्यें अल्लाउद्दीन रामराजावर चालून आला तींच काय ती मुसलमानांना दक्षिणेकडची पहिली माहिती असें तरी म्हणतां येणार नाहीं. यापुढें शके १२४० मध्यें हरपाळदेव मारला जाऊन दिल्लीकरांचें ठाणें देवगिरीस पडेपर्यंत व त्यानंतर दिल्लीकरांचें अंकितत्व झुगारून देऊन शके १२७० च्या सुमारास हसन गंगू यानें ब्राह्मणी राज्याची स्थापना करीपर्यंत जो काल लोटला त्याची माहिती सांगणारे विश्वसनीय असे मराठी लेख उपलब्ध नाहींत. मुसलमानी लेखक काय सांगतात तेवढें ऐकून घेऊन ऐतिहासिक जिज्ञासा तृप्त करून घेणें भाग पडतें.

३. मुसलमानी इतिहासकार— केवळ मुसलमानी लेखकांच्या म्हणण्यावर विश्वसून महाराष्ट्राच्या इतिहासाची संगती लावूं पाहणें शास्त्रशुद्ध होणार नाहीं. कारण त्यांच्या इतिहासांत हिंदूंच्या कर्तबगारीचा उल्लेख बहुधा टाळलेला आहे; आणि हिंदूंचा संबंध सांगण्याचा प्रसंगच आला तर तो विकृत अगर भलत्या स्वरूपांत मांडून खरा प्रकार छपविण्याचाहि त्यांनीं प्रयत्न केलेला आहे. त्यांतून बहामनी राज्याची स्थापना झाल्यापासून तो निजामशाहीस स्पष्टपणें उतरती कळा लागेपर्यंतच्या इतिहासास फक्त दोनच मुसलमानी ग्रंथ मुख्यत्वेंकरून आपणास उपयोगी पडण्याजोगें आहेत; एक फेरिस्ताचा म्हणजे **नौरसनामा** अथवा **तारीख-इ-इब्राहिमी** व दुसरा **बुर्हान-इ-मआसिर.** पैकीं फेरिस्ता कांहीं वर्षें अहमदनगर येथें होता व तेथून तो हिजरी ९९८* म्हणजे शके १५११ मध्यें विजापुरास गेला. आणि तेथील इब्राहीम जगद्गुरु या नांवानें प्रसिद्ध असणाऱ्या बादशहाच्या आश्रयास राहून त्यानें ग्रंथलेखनास सुरुवात केली व पुढें २५ वर्षें

---

२ यस्मिन् दिग्विजयप्रयाणकपरे गौडा निराडंबरा अंध्रा रंध्रपरायणा भयवशान्निष्केलयः केरलाः । कर्णा (टा) अपि कंदराश्रयपरा भ्रष्टा महाराष्ट्रजास्त्यक्तोर्जा किल गूर्जराः समभवन् लाटा किराटा इव ॥ १० ॥ (J. A. S. B. vol. XL III 1874.)

* हिजरी सनावरून शालिवाहन शक काढण्याचें सूत्रः ।

$$\text{शके} = \text{हिजरी} + ५१८ - \frac{\text{हिजरी} - ५८०}{३३\cdot५४}$$ (केतकरकृत कॉनालाजी पृष्ठ ८९ पहा.)

तरी त्यानें इतिहासलेखनाच्या क़ामीं खर्च केलीं. या ग्रंथाची सारांशवजा इंग्रजी भाषांतरें ब्रिग्ज (इ. स. १८२९) व डाऊ यांनीं छापिलीं आहेत. दुसरा ग्रंथ बुऱ्हाण -इ-मासिर. हा सय्यद अलीं बिन अझीझुल्ला तबातबा यानें लिहिला असून त्याच्या लेखनास प्रारंभ हिजरी १००० मध्यें होऊन समाप्ती पुढें चार वर्षांनीं शके १५१७ मध्यें झाली. याच्या पूर्वार्धांत बहामनी राज्याची हकीकत असून उत्तरार्धांत निजामशाहीची माहिती, दुसऱ्या बुऱ्हाण निजामशाहच्या काराकिर्दीपर्यंत, दिलेली आहे. पैकीं पूर्वार्धाचें इंग्रजी भाषांतर मेजर किंग यांनीं इंडियन ऑंटिक्वरीमध्यें क्रमशः छापलें होतें तें पुस्तक रूपानें इ. स. १९०० मध्यें प्रसिद्ध झालें. निजामशाहीची हकीकत देणाऱ्या उत्तरार्धाचें मात्र इंग्रजी भाषांतर कर्नल हेग यांनीं इं. अँ. च्या १९२१-२४ पर्यंतच्या अंकांतून क्रमशःदिलेलें आहे.फेरिस्ता व सय्यदअल्ली यांचे एककल्ली ग्रंथ हिंदुद्वेषानें भरलेले असले तरी त्या काळच्या इतिहासाची एक बाजू तरी (अतिशयोक्ति वगळली असतां) समजून घेण्यास या ग्रंथांचा चांगला उपयोग होण्याजोगा आहे; आणि त्यांतल्या त्यांत सय्यदअल्लीपेक्षां फेरिस्तास कांहीं तरी सत्याची चाड होती असें दिसतें. कारण त्यानें हिंदूंच्या कर्तबगारीचा उल्लेख टाळला असला, व हिंदूच्या कत्तलीचीं वर्णनें रसभरित रीतीनें केलीं असलीं तरी बहमनी हें नांव 'ब्राह्मणी' या शब्दापासून व्युत्पादिलें पाहिजे व निजामशाहींचा संस्थापक हा पाथ्रीच्या कुलकर्ण्याचा मुलगा वगैरे गोष्टी नमूद करण्यास तो कचरला नाहीं; पण सय्यदअल्लीनें मात्र अशा प्रसंगीं पराकाष्ठेचा लपंडाव केला आहे. बहमनी या शब्दाचा संबंध इराणांतील बहमन वंशाशी जोडण्याचा त्यानें प्रयत्न केला आणि बहिरी निजामशहाचें हिंदुत्व झाकण्यासाठीं अशी दंतकथा नमूद केली आहे कीं " बहमनी वंशांतील महमुदशहाच्या अंतःपुरांत एक दासी होती; ती त्यानें मलिक नायब नांवाच्या सरदारास नजर केली; त्यानें तिला घरीं नेली तेव्हां ती गर्भवती असल्याचें त्याच्या नजरेस आलें. ही गोष्ट त्यानें बादशहाच्या कानावर घातली; पण बादशहानें असें ठरविलें कीं भावी अपत्य मलिक नायब यानेंच पत्करावें. यामुळें त्या दासीचा मुलगा अहमद हा मलिक नायबाचा मुलगा अशी समजूत रूढ झाली !" ही काल्पनिक दंतकथा सय्यदअल्लीनें दिली, याचें कारण मलिक नायब हा पाथ्रीचा कुलकर्णी ही गोष्ट त्यावेळीं लपण्याजोगी नव्हती; तेव्हां त्याचा मुलगा म्हणून गणला जाणारा अहमद बीजदृष्ट्या बहामनी वंशांतला होता असें भासविल्यास खपेल असें त्याला वाटलें. परंतु या अहमदशहाच्या नातु बुऱ्हाण निजामशहा यानें अल्लाउद्दीन इमादशहाकडे पाथ्री गांवाची मागणी करतांना 'हा गांव माझ्या पूर्वजांचा आहे यासाठीं तो मला पाहिजे' अशा अर्थाचे शब्द योजल्याचें फेरिस्ता व निजामुद्दीन वगैरे ग्रंथकारांनीं स्पष्टपणें लिहिलें आहे. अर्थात सय्यदअल्लीची हकीकत म्हणजे स्वकपोलकल्पित आख्यान होय हें उघड

याशिवाय भा. इ. सं. मंडळानें या खंडास **स्वीय ग्रंथमालेंत** स्थान देऊन; रा. शंकरराव जोशी यानीं सूचीचें टिकीरीचें काम करून देऊन आणि रा. दत्तोपंत आपटे यांनीं प्रस्तावना लिहून देऊन मला कायमचें ऋणी करून ठेवलें आहे.

या खंडाच्या छपाईच्या खर्चास मदतीदाखल पन्नास रुपये देण्याचे रा. रा. वाग्भट नारायण देशपांडे बी. ए. एल. एल. बी. वकील सातारा यांनीं अभिवचन दिलें आहे. रा. वाग्भटराव देशपांडे हें शिरवळकर देशपांड्यांपैकीं असल्यानें त्यांनीं पितृऋण फेडण्याचे कामीं घालून दिलेलें उदाहरण अनुकरणीय आहे. या मदतीबद्दल आम्ही त्यांचे आभारी आहोंत.

मौजे पूर (पुरंदर)
कार्तिक शु॥ १ शके १८४८

कृष्णाजी वासुदेव पुरंदरे

ग्रंथ शाखा

प्रस्तावना

महाराष्ट्राचा शास्त्रशुद्ध इतिहास लिहिला जावा या हेतूनें ऐतिहासिक कागदपत्र प्रकाशित करण्याची परंपरा गेल्या पन्नास वर्षांपासून अनेक विद्वानांनीं चालविली आहे; तिला अनुसरून शिरवळकर देशपांडे व पुणें आणि सुपें येथील शिवशाहींतील घराणीं यांच्या दप्तरांतील कांहीं कागद प्रस्तुत खंडांत छापले आहेत. यांपैकीं ४२ कागद शिरवळकर देशपांडे यांच्या दप्तरांतले; २१ चांबळी येथील सरनाईक यांच्याकडचे; ६ पुणे येथील कसब्याच्या गणपतीचे पुजारी रा. निलकंठराव ठकार यांच्याकडचे; २ पुणें येथील होनप देशपांडे यांच्याकडचे, २ पेठकर पुरंदरे यांच्याकडचे, २ चांबळी येथील सेंडकरांकडले व १ उंबराणी येथील वाळवेकरांकडचा असे असून बाकीचे लेखांक पूर्वी इतरत्र छापलेल्यापैकीं संदर्भासाठीं येथें उध्दृत केले आहेत. बहुतेक सर्व कागद मिळविण्याचा व त्यांच्या नकला करण्याचा उद्योग या खंडाचे संपादक रा. **कृष्णाजी वासुदेव पुरंदरे** यांचा आहे. नकला मुळाशीं रुजू पाहण्याचें व कांहीं टीपा देण्याचें काम मीं केलें असून, मुद्रितें तपासण्यांचें बरेंच काम रा. शंकरराव जोशी वाईकर यांनीं केलें आहे.

२. **मुसलमानांची दक्षिणेंत स्वारी:**— या खंडांत शिवशाहीच्या पूर्वीची महाराष्ट्रांतील परिस्थिति सांगणारे कित्येक लेखांक आहेत. त्यांवरून मुसलमानांचें लक्ष दक्षिणेकडे केव्हां गेलें व त्यांच्या ताब्यांत कोणता प्रदेश केव्हां आला हे दोन महत्त्वाचे प्रश्न उपस्थित होतात. सामान्यतः असा समज रूढ आहे कीं, शके १२१६ मध्यें अल्लाउद्दीनानें प्रथम देवगिरीवर स्वारी केली त्यापूर्वी मुसलमानांचें लष्कर दक्षिणेकडे आलें नव्हतें; आणि हसनगंगूनें बहामनी राज्याची स्थापना केल्यापासून महाराष्ट्र यवनांच्या ताब्यांत आला. पण अलीकडच्या संशोधकांनीं प्रकाशित केलेल्या सामग्रीवरून वरील मतांत कांहींसा फरक करावा लागेल असें लक्षण दिसत आहे. कारण ज्ञानेश्वरी लिहिली जाण्यापूर्वी यादवराजांच्या प्रशस्तींत[1] नर्मदेच्या दक्षिणेकडील प्रदेशांचाच उल्लेख असला तरी दिल्लीश्वराच्या मनांत दक्षिणेकडील राजांना जिंकण्याची महत्त्वाकांक्षा शके १२१६ च्या पूर्वी उद्भवली होती असें निश्चितपणें म्हणतां येतें. कारण ग्यासउद्दीनाच्या कारकीर्दीत शके १२०२

---

१ तैलङ्गक्षितिपालतूलनिचयप्रक्षेपझञ्झानिलो
गर्जद्गूर्जरगर्वपर्वताभिदादम्भोलिदोर्विक्रमः ।
हेलोन्मूलितकौंकणक्षितिपतिः कर्णाटलाटोद्भट-
क्षोणीपालविडम्बनः स हि महादेवः कथं वर्ण्यते ॥ १३ ॥

मध्यें पालम येथें कोरलेल्या शिलालेखांत "आगौडाद्रज्जणांन्तं द्रविडजनपदात्सेतुबंधात्समंतात्" म्हणजे बंगाल्यापासून गजनीपर्यंतचें व दक्षिणेस द्रविड देशादि सेतुबंधापर्यंतचे राजे दिल्लीपतीचें अंकितत्व मान्य करीत होते असें म्हटलें आहे इतकेंच नव्हें तर ग्यासुद्दीनाचें सैन्य दिग्विजयार्थ निघालें म्हणजे गौड, केरल, कर्नाट, महाराष्ट्र, गुर्जर व लाट हे देश घाबरूत जात असा उल्लेख आहे.[2] यावरून शके १२०२ च्या पूर्वी दक्षिणेंतील राजांना आपले अंकित करण्याची इच्छा दिल्लीच्या बादशहांच्या अंतःकरणांत उद्भूत झाली होती असें म्हणण्यास हरकत नाहीं. निदान शके १२१६ मध्यें अल्लाउद्दीन रामराजावर चालून आला तींच काय ती मुसलमानांना दक्षिणेकडची पहिली माहिती असें तरी म्हणतां येणार नाहीं. यापुढें शके १२४० मध्यें हरपाळदेव मारला जाऊन दिल्लीकरांचें ठाणें देवगिरीस पडेपर्यंत व त्यानंतर दिल्लीकरांचें अंकितत्व झुगारून देऊन शके १२७० च्या सुमारास हसन गंगू यानें ब्राह्मणी राज्याची स्थापना करीपर्यंत जो काल लोटला त्याची माहिती सांगणारे विश्वसनीय असे मराठी लेख उपलब्ध नाहींत. मुसलमानी लेखक काय सांगतात तेवढें ऐकून घेऊन ऐतिहासिक जिज्ञासा तृप्त करून घेणें भाग पडतें.

३. मुसलमानी इतिहासकार— केवळ मुसलमानी लेखकांच्या म्हणण्यावर विश्वसून महाराष्ट्राच्या इतिहासाची संगती लावूं पाहणें शास्त्रशुद्ध होणार नाहीं. कारण त्यांच्या इतिहासांत हिंदूंच्या कर्तबगारीचा उल्लेख बहुधा टाळलेला आहे; आणि हिंदूंचा संबंध सांगण्याचा प्रसंगच आला तर तो विकृत अगर भलत्या स्वरूपांत मांडून खरा प्रकार छपविण्याचाहि त्यांनीं प्रयत्न केलेला आहे. त्यांतून बहामनी राज्याची स्थापना झाल्यापासून तो निजामशाहीस स्पष्टपणें उतरती कळा लागेपर्यंतच्या इतिहासास फक्त दोनच मुसलमानी ग्रंथ मुख्यत्वेंकरून आपणास उपयोगी पडण्याजोगें आहेत; एक फेरिस्ताचा म्हणजे **नौरसनामा** अथवा **तारीख-इ-इब्राहिमी** व दुसरा **बुर्हान-इ-मआसिर.** पैकीं फेरिस्ता कांहीं वर्षें अहमदनगर येथें होता व तेथून तो हिजरी ९९८* म्हणजे शके १५११ मध्यें विजापुरास गेला. आणि तेथील इब्राहीम जगद्गुरु या नांवानें प्रसिद्ध असणाऱ्या बादशहाच्या आश्रयास राहून त्यानें ग्रंथलेखनास सुरुवात केली व पुढें २५ वर्षें

---

२ यस्मिन् दिग्विजयप्रयाणकपरे गौडा निराडंबरा अंध्रा रंध्रपरायणा भयवशान्निष्केलयः केरलाः। कर्णा (टा) अपि कंदराश्रयपरा भ्रष्टा महाराष्ट्रजास्त्यक्तोर्जा किल गूर्जराः समभवन् लाटा किराटा इव ॥ १० ॥ (J. A. S. B. vol. XL III 1874.)

* हिजरी सनावरून शालिवाहन शक काढण्याचें सूत्रः।

$$\text{शके} = \text{हिजरी} + ५१८ - \frac{\text{हिजरी} - ५८०}{३३ \cdot ५४}$$ (केतकरकृत क्रॉनालाजी पृष्ठ ८९ पहा.)

तरी त्यानें इतिहासलेखनाच्या कामीं खर्च केलीं. या ग्रंथाची सारांशवजा इंग्रजी भाषांतरें ब्रिग्ज (इ. स. १८२९) व डाऊ यांनीं छापिलीं आहेत. दुसरा ग्रंथ बुऱ्हाण -इ-मासिर. हा सय्यद अली बिन अझिझुल्ला तबातबा यानें लिहिला असून त्याच्या लेखनास प्रारंभ हिजरी १००० मध्यें होऊन समाप्ती पुढें चार वर्षांनीं शके १५१७ मध्यें झाली. याच्या पूर्वार्धांत बहामनी राज्याची हकीकत असून उत्तरार्धांत निजामशाहीची माहिती, दुसऱ्या बुऱ्हाण निजामशाहच्या काराकिर्दीपर्यंत, दिलेली आहे. पैकीं पूर्वार्धाचें इंग्रजी भाषांतर मेजर किंग यांनीं इंडियन ऑंटिक्वरीमध्यें क्रमशः छापलें होतें तें पुस्तक रूपानें इ. स. १९०० मध्यें प्रसिद्ध झालें. निजामशाहीची हकीकत देणाऱ्या उत्तरार्धाचें मात्र इंग्रजी भाषांतर कर्नल हेग यांनीं इं. अँ. च्या १९२१-२४ पर्यंतच्या अंकांतून क्रमशः दिलेलें आहे. फेरिस्ता व सय्यदअल्ली यांचे एककल्ली ग्रंथ हिंदुद्वेषानें भरलेले असले तरी त्या काळच्या इतिहासाची एक बाजू तरी (अतिशयोक्ति वगळली असतां) समजून घेण्यास या ग्रंथांचा चांगला उपयोग होण्याजोगा आहे; आणि त्यांतल्या त्यांत सय्यदअल्लीपेक्षां फेरिस्तास कांहीं तरी सत्याची चाड होती असें दिसतें. कारण त्यानें हिंदूंच्या कर्तबगारीचा उल्लेख टाळला असला, व हिंदूच्या कत्तलीचीं वर्णनें रसभरित रीतीनें केलीं असलीं तरी बहमनी हें नांव 'ब्राह्मणी' या शब्दापासून व्युत्पादिलें पाहिजे व निजामशाहींचा संस्थापक हा पाथरीच्या कुलकर्ण्याचा मुलगा वगैरे गोष्टी नमूद करण्यास तो कचरला नाहीं; पण सय्यदअल्लीनें मात्र अशा प्रसंगीं पराकाष्ठेचा लपंडाव केला आहे. बहमनी या शब्दाचा संबंध इराणांतील बहमन वंशाशी जोडण्याचा त्यानें प्रयत्न केला आणि बहिरी निजामशहाचें हिंदुत्व झाकण्यासाठीं अशी दंतकथा नमूद केली आहे कीं " बहमनी वंशांतील महमुदशहाच्या अंतःपुरांत एक दासी होती; ती त्यानें मलिक नायब नांवाच्या सरदारास नजर केली; त्यानें तिला घरीं नेली तेव्हां ती गर्भवती असल्याचें त्याच्या नजरेस आलें. ही गोष्ट त्यानें बादशहाच्या कानावर घातली; पण बादशहानें असें ठरविलें कीं भावी अपत्य मलिक नायब यानेंच पत्करावें. यामुळें त्या दासीचा मुलगा अहमद हा मलिक नायबाचा मुलगा अशी समजूत रूढ झाली !" ही काल्पनिक दंतकथा सय्यदअल्लीनें दिली, याचें कारण मलिक नायब हा पाथरीचा कुलकर्णी ही गोष्ट त्यावेळीं लपण्याजोगी नव्हती; तेव्हां त्याचा मुलगा म्हणून गणला जाणारा अहमद बीजदृष्ट्या बहामनी वंशांतला होता असें भासविल्यास खपेल असें त्याला वाटलें. परंतु या अहमदशहाच्या नातु बुऱ्हाण निजामशहा यानें अल्लाउद्दीन इमादशहाकडे पाथरी गांवाची मागणी करतांना 'हा गांव माझ्या पूर्वजांचा आहे यासाठीं तो मला पाहिजे' अशा अर्थाचे शब्द योजल्याचें फेरिस्ता व निजामुद्दीन वगैरे ग्रंथकारांनीं स्पष्टपणें लिहिलें आहे. अर्थात सय्यदअल्लीची हकीकत म्हणजे स्वकपोलकल्पित आख्यान होय हें उघड

आहे. अशा रीतीनें बुर्हान--इ--मआसिर् या ग्रंथांतलि व्युत्पत्या दूषित असल्यामुळें त्याच्या जोरावर स्मिथ वगैरे धोरणी इतिहासकारांनीं 'बहामनी' शब्दाचा संबंध इराणाशी जोडण्याचा प्रयत्न केला आहे तो ग्राह्य धरतां येत नाहीं. फेरिस्ता व तझकरतुलमलुक आणि मराठी बखरी यांनीं सांगितलेली हसन व मिरजेचा गंगरस ब्राह्मण यांची हकीकत इराणच्या बादरायणी संबंधापेक्षां अधिक ग्राह्य धरणें भाग आहे.

४. बेदरची पादशाही— 'ब्राह्मणी' राज्याच्या नांवाचा विचार झाल्यानंतर महाराष्ट्राच्या इतिहासाच्या दृष्टीनें गुलबर्ग्याची बादशाही व बेदरची बादशाही हा भेद लक्षांत ठेविला पाहिजे. या बादशाहीचें ठाणें पहिल्या आठ सुलतानांच्या कारकीर्दीत (म्हणजे शके १२६९–१३४४ पर्यंत) ७५ वर्षेपर्यंत गुलबुर्गा किंवा कलबुर्गा येथें होतें; आणि अहमदच्या कारकीर्दीपासून पुढें ९६ वर्षेपर्यंत (शके १३४५–१४४०) त्यांच्या राजधानीचें ठिकाण बेदर येथें होतें. या खंडांत शिरवळ, पुरंदर वगैरे प्रांतांतील प्राचीन हकीकत सांगणारे जे कागद छापले आहेत त्यांत देखील बेदरच्या बादशाहीचा उल्लेख आहे, कलबुर्ग्याच्या पादशाहीचा नाहीं. मराठी वाङ्मयात जुनी बादशाही ह्मणजे बेदरची असा जो अर्थ रूढ झाला आहे त्याचें कारण असें दिसतें कीं, बेदरला बादशाही आल्यापासून आजच्या महाराष्ट्राचा अधिकाधिक भाग ब्राह्मणी राज्यांत सामील होऊं लागला. कलबुर्ग्यास राजधानी स्थापन करणाऱ्या हसनाचा खास मुलूख म्हणजे हुक्केरी, बेगळांव, मिरज हे प्रांत होते; आणि त्याच्या राज्याचा विस्तार मुख्यवें करून कर्नाटकाकडे व तेलंगणाकडे होता व महाराष्ट्रापैकीं दौलताबाद वगैरे ठिकाणें ब्राह्मणी राज्यांत अंतर्भूत झालीं असूनहि पश्चिम महाराष्ट्राच्या बऱ्याच भागांत लहानसहान राजे व पाळेगार स्वतंत्रपणें नांदत असत. कोंकणांतील व गोव्यांतील कांहीं बंदरें मात्र कलबुर्ग्याच्या बादशाहींत मोडत असावीं असें म्हणतां येईल.

५. दुर्गादेवीचा दुष्काळ:– शिरवळच्या इतिहासांतली अगदीं जुनी आठवण म्हणून टिपणकारानें (ले. २) दुर्गादेवीचा दुष्काळ शके १३१८–१३३० पर्यंतच्या १२ वर्षांत पडला असें सांगितलें आहे. त्यानंतर ३० वर्षें चारणकरू याची 'राव' होती; पुढें १३६१ मध्यें बेदरच्या बादशहानें दादो नरसिंह यास रवाना केलें अशी हकीकत या टिपणांत आहे. खटाव येथील एका अप्रकाशित टिपणांत या संबंधींची कांहींशी अधिक माहिती आहे ती अशी:– "बेदरी पादशाही सुलतान बबु करीत असता श्री शके १३१८ वरूषे धाता नाम संवछरे सन ८०६ ते वरुती दुर्गादेवीचा दुकाल पडिला. वारा वरुसें आवर्शण. पाऊस नाही. या करिता मुलूक खराब होऊन खजरा पडिले. मुलकी वस्ती नाहीं यैसे जाहळे.

मुलूक वैरान वरुषें ३०. त्यावर विद्यानगरीहून दादो नरसीह अथर्ववेदी भालंजन गोत्री पा। कराडास आला. जुजवी वस्ती होती. तेथून मुलुकाचे वर्तमान घेता, मुलूक खराब देखोन बचूचे लेक हमशाऊ पादशाही करीत होता त्यास बेदरास जाऊन भेटला. मुलुकाचे अहवाल सांगोन आबादानीबदल कारमुलकी पा। कराड बावन चाहुडीचें करून आला. मुलुकी कोणी वतनदार नव्हते. चारणीस चारण-कर आले होते, त्यास वतनें करून दिल्हीं. " यावरून दुर्गादेवीच्या दुष्काळानंतर दादो नरसिंह बेदरच्या बादशहातर्फे कन्नडाकडे आला असें म्हणतां येतें. या दादो नरसिंहाचें आडनाव 'काळे' असें होतें; आणि त्याच्या बरोबर बेदरच्या बादशहानें एक तुर्की खोजा अधिकारी म्हणून दिला होता तो गोरा होता. यामुळें 'काळे' आणि 'गोरा खोजा' यांचा एकत्र उल्लेख करतांना 'काळा खोजा' व 'गोरा खोजा' असे जोडशब्द वापरण्याचा प्रघात लोकांत पडला असावा असा ग्रँडफनें तर्क केला आहे. पण या तर्कापेक्षां महत्त्वाचा मुद्दा म्हणजे या दुष्काळाची व्याप्ती केवढी होती हा आहे. ग्रंडफनें आधारास घेतलेला कागद वाईच्या देशमुखाजवळचा होता. आणि या खंडांतला कागद शिरवळच्या देशपाड्यांच्या संग्रहांतला आहे. या खेरीज खटावच्या बाजूस या दुष्काळाचा उल्लेख करणारे कागद आढळतात त्याचाहि मतलब वर सांगितलेल्या प्रकारचाच आहे. लेखांक २ मध्यें 'प्रिथिवीवर दुष्काळ पडला' असे शब्द आहेत. त्यांत 'प्रिथीवीवर' या शब्दांत शिरवळपासून वाई-पर्यंतच्या व खटाव, कऱ्हाड प्रदेशाचा अंतर्भाव करण्यास तर कांहीं हरकत दिसत नाहीं. पण या पलीकडे दुष्काळाच्या व्याप्तीचा प्रदेश केवढा होता हें सांगणें कठिण आहे. फेरिस्ता व सय्यदअल्ली यांनीं आपल्या ग्रंथांत या दुष्काळाचा उल्लेख केला नाहीं. यावरून अनुमान करावयाचें असेल तर ज्या भागांत हा दुष्काळ जाणवला तो भाग ब्राह्मणी राज्यांत मोडत नव्हता किंवा दुष्काळाची व्याप्ती फारशी मोठी नव्हती असें विधान करावें लागेल तथापि अनुल्लेख हा निश्चयात्मक पुरावा नव्हे हें लक्षांत ठेवलें पाहिजे.

६. **दक्षिणी मुसलमान**—दुर्गादेवीच्या दुष्काळानंतर व बहामनी सुलतानाची राजधानी बेदर येथें आल्यानंतर शिरवळ, वाई वगैरे महाराष्ट्राच्या पश्चिम भागाकडे बेदरच्या बादशाहाची दृष्टि वळण्यास अनेक कारणें घडलीं असें दिसतें. विशे-षतः अल्लाउद्दीन अहमदशहा (शके १३५७ ते १३७९) याच्या कारकीर्दीत घडलेल्या दोन गोष्टी संस्मरणीय आहेत. उत्तर हिंदुस्थानांत दिल्लीचें तख्त मुसल-मानांच्या ताब्यांत गेल्यापासून मुसलमान सरदार आपसांत भांडत असत. पण तीं भांडणें स्वतः दिल्लीची गादी बळकावण्यासाठीं होत असत; दिल्लीपासून फुटून निराळ्या ठिकाणीं बादशाही स्थापण्याचा प्रयत्न उत्तरेकडील मुसलमानांनीं बहुधा केला नाहीं. परंतु नर्मदेच्या दक्षिणेस वावरणाऱ्या मुसलमानी सरदारांची मनोवृत्ति या

आहे. अशा रीतीनें बुर्हान--इ--मआसिर् या ग्रंथांतलि व्युत्पत्या दूषित असल्यामुळें त्याच्या जोरावर स्मिथ वगैरे धोरणी इतिहासकारांनीं 'बहामनी' शब्दाचा संबंध इराणाशी जोडण्याचा प्रयत्न केला आहे तो ग्राह्य धरतां येत नाहीं. फेरिस्ता व तझकरतुलमलुक आणि मराठी बखरी यांनीं सांगितलेली हसन व मिरजेचा गंगरस ब्राह्मण यांची हकीकत इराणच्या बादरायणी संबंधापेक्षां अधिक ग्राह्य धरणें भाग आहे.

४. बेदरची पादशाही— 'ब्राह्मणी' राज्याच्या नांवाचा विचार झाल्यानंतर महाराष्ट्राच्या इतिहासाच्या दृष्टीनें गुलबर्ग्याची बादशाही व बेदरची बादशाही हा भेद लक्षांत ठेविला पाहिजे. या बादशाहीचें ठाणें पहिल्या आठ सुलतानांच्या कारकीर्दीत (म्हणजे शके १२६९–१३४४ पर्यंत) ७५ वर्षेपर्यंत गुलबुर्गा किंवा कलबुर्गा येथें होतें; आणि अहमदच्या कारकीर्दीपासून पुढें ९६ वर्षेपर्यंत (शके १३४५–१४४०) त्यांच्या राजधानीचें ठिकाण बेदर येथें होतें. या खंडांत शिरवळ, पुरंदर वगैरे प्रांतांतील प्राचीन हकीकत सांगणारे जे कागद छापले आहेत त्यांत देखील बेदरच्या बादशाहीचा उल्लेख आहे, कलबुर्ग्याच्या पादशाहीचा नाहीं. मराठी वाङ्मयात जुनी बादशाही म्हणजे बेदरची असा जो अर्थ रूढ झाला आहे त्याचें कारण असें दिसतें कीं, बेदरला बादशाही आल्यापासून आजच्या महाराष्ट्राचा अधिकाधिक भाग ब्राह्मणी राज्यांत सामील होऊं लागला. कलबुर्ग्यास राजधानी स्थापन करणाऱ्या हसनाचा खास मुलूख म्हणजे हुकेरी, बेगळांव, मिरज हे प्रांत होते; आणि त्याच्या राज्याचा विस्तार मुख्यत्वें करून कर्नाटकाकडे व तेलंगणाकडे होता व महाराष्ट्रापैकीं दौलताबाद वगैरे ठिकाणें ब्राह्मणी राज्यांत अंतर्भूत झालीं असूनहि पश्चिम महाराष्ट्राच्या बऱ्याच भागांत लहानसहान राजे व पाळेगार स्वतंत्रपणें नांदत असत. कोंकणांतील व गोव्यांतील कांहीं बंदरें मात्र कलबुर्ग्याच्या बादशाहींत मोडत असावीं असें म्हणतां येईल.

५. दुर्गादेवीचा दुष्काळ:– शिरळवच्या इतिहासांतली अगदीं जुनी आठवण म्हणून टिपणकारानें (ले. २) दुर्गादेवीचा दुष्काळ शके १३१८–१३३० पर्यंतच्या १२ वर्षांत पडला असें सांगितलें आहे. त्यानंतर ३० वर्षें चारणकरू याची 'राव' होती; पुढें १३६१ मध्यें बेदरच्या बादशहानें दादो नरसिंह यास रवाना केलें अशी हकीकत या टिपणांत आहे. खटाव येथील एका अप्रकाशित टिपणांत या संबंधींची कांहींशी अधिक माहिती आहे ती अशी:– "बेदरी पादशाही सुलतान बबु करीत असता श्री शके १३१८ वरूषे धाता नाम संवछरे सन ८०६ ते वरुती दुर्गादेवीचा दुकाल पडिला. वारा वरुसें आवर्शण. पाऊस नाही. या करिता मुलूक खराब होऊन गजरा पडिले. मुलकी वस्ती नाहीं यैसे जाहले.

मुलूक वैरान वरुषें ३०. त्यावर विद्यानगरीहून दादो नरसीह अथर्ववेदी भालंजन गोत्री पाा कराडास आला. जुजवी वस्ती होती. तेथून मुलुकाचे वर्तमान घेता, मुलूक खराब देखोन बचूचे लेक हमशाऊ पादशाही करीत होता त्यास बेदरास जाऊन भेटला. मुलुकाचे अहवाल सांगोन आबादानीबदल कारमुलकी पाा कराड बावन चाहुडीचें करून आला. मुलुकी कोणी वतनदार नव्हते. चारणीस चारण-कर आले होते, त्यास वतनें करून दिल्हीं. " यावरून दुर्गादेवीच्या दुष्काळानंतर दादो नरसिंह बेदरच्या बादशहातर्फे कन्नडाकडे आला असें म्हणतां येतें. या दादो नरसिंहाचें आडनाव 'काळे' असें होतें; आणि त्याच्या बरोबर बेदरच्या बादशहानें एक तुर्की खोजा अधिकारी म्हणून दिला होता तो गोरा होता. यामुळें 'काळे' आणि 'गोरा खोजा' यांचा एकत्र उल्लेख करतांना 'काळा खोजा' व 'गोरा खोजा' असे जोडशब्द वापरण्याचा प्रघात लोकांत पडला असावा असा ग्रँडफनें तर्क केला आहे. पण या तर्कापेक्षां महत्वाचा मुद्दा म्हणजे या दुष्काळाची व्याप्ती केवढी होती हा आहे. ग्रंडफनें आधारास घेतलेला कागद वाईच्या देशमुखाजवळचा होता. आणि या खंडांतला कागद शिरवळच्या देशपाड्यांच्या संग्रहांतला आहे. या खेरीज खटावच्या बाजूस या दुष्काळाचा उल्लेख करणारे कागद आढळतात त्याचाहि मतलब वर सांगितलेल्या प्रकारचाच आहे. लेखांक २ मध्यें 'प्रिथिवीवर दुष्काळ पडला' असे शब्द आहेत, त्यांत 'प्रिथीवीवर' या शब्दांत शिरवळपासून वाई-पर्यंतच्या व खटाव, कऱ्हाड प्रदेशाचा अंतर्भाव करण्यास तर कांहीं हरकत दिसत नाहीं. पण या पलीकडे दुष्काळाच्या व्याप्तीचा प्रदेश केवढा होता हें सांगणें कठिण आहे. फेरिस्ता व सय्यदअल्ली यांनीं आपल्या ग्रंथांत या दुष्काळाचा उल्लेख केला नाहीं. यावरून अनुमान करावयाचें असेल तर ज्या भागांत हा दुष्काळ जाणवला तो भाग ब्राह्मणी राज्यांत मोडत नव्हता किंवा दुष्काळाची व्याप्ती फारशी मोठी नव्हती असें विधान करावें लागेल तथापि अनुल्लेख हा निश्चयात्मक पुरावा नव्हे हें लक्षांत ठेवलें पाहिजे.

६. **दक्षिणी मुसलमान**—दुर्गादेवीच्या दुष्काळानंतर व बहामनी सुलतानाची राजधानी बेदर येथें आल्यानंतर शिरवळ, वाई वगैरे महाराष्ट्राच्या पश्चिम भागाकडे बेदरच्या बादशाहाची दृष्टि वळण्यास अनेक कारणें घडलीं असें दिसतें. विशेषतः अल्लाउद्दीन अहमदशहा (शके १३५७ ते १३७९) याच्या कारकीर्दीत घडलेल्या दोन गोष्टी संस्मरणीय आहेत. उत्तर हिंदुस्थानांत दिल्लीचें तख्त मुसलमानांच्या ताब्यांत गेल्यापासून मुसलमान सरदार आपसांत भांडत असत. पण तीं भांडणें स्वतः दिल्लीची गादी बळकावण्यासाठीं होत असत; दिल्लीपासून फुटून निराळ्या ठिकाणीं बादशाही स्थापण्याचा प्रयत्न उत्तरेकडील मुसलमानांनीं बहुधा केला नाहीं. परंतु नर्मदेच्या दक्षिणेस वावरणाऱ्या मुसलमानी सरदारांची मनोवृत्ति या

बाबतींत भिन्न होती. त्यांनीं दिल्लीपतीचें अंकितत्व थोड्याच वर्षांत झुगारून दिलें व पुढेंहि ब्राह्मणी सुलतानांशीं राजनिष्ठ राहण्यापेक्षां आपापल्या प्रांतांत स्वतंत्र राज्यें स्थापण्याचीच प्रवृत्ति त्याच्या ठिकाणीं बलवत्तर होती. याचें कारण दक्षिणेंतील मुसलमानी वर्ग एकजात नसून परदेशी व दक्षिणी हा भेद त्याच्या ठिकाणीं तीव्रतेनें जाणवत होता हें होय. इराण, तुर्कस्तान, अरबस्तान येथून आलेले साहसप्रिय मुसलमान आपणास अस्सल वंशांतले व अभिजात समजून येथील बाटे मुसलमानांना तुच्छ लेखीत असत; आणि महत्वाच्या सरकारी जागा परदेशी लोकांना अगर त्यांच्या मुलांनाच मिळाल्या पाहिजेत असा ते आग्रह धरीत. यामुळें ही गोष्ट येथील बाटलेल्या महत्त्वाकांक्षी मुसलमानांना पटण्याजोगी नव्हती.

७. चाकणची कत्तल— अशा रीतीनें मुसलमानांतील ही तेढ विकोपास जाऊन तिचा स्फोट चाकण येथील कत्तलीच्या स्वरूपानें झाला. त्याची हकीकत थोडक्यांत अशी आहे. हिजरी ८४९ (=शके १३६७) मध्यें अल्लाउद्दीन अहमदशहाच्या कारकीर्दीत खल्फ मलिकतुजार यानें संगमेश्वरबंदर हस्तगत करण्याचा विचार केला. याचें कारण त्या बाजूस दाट जंगल असल्यामुळें त्याच्या आश्रयास राहून पुष्कळ चोर व दरवडेखोर छापे घालीत; यामुळें त्या भागांतून जाणाऱ्या येणाऱ्या मुसलमान यात्रेकरूंस नेहमीं भय वाटत असे. मलिकतुजारानें प्रथम एक किल्ला घेऊन तेथील किल्लेदार शिर्के यास कैद केलें; तेव्हां शिर्क्यांनें मुसलमानी सैन्याशी गोडी लाऊन असें बोलणें चालविलें कीं "मला इकडील जंगल व प्रदेश याची बारकाईची माहिती आहे. तेव्हां माझ्या बरोबर तुम्ही सैन्यासह याल तर तुम्हांस नेमके संगमेश्वरच्या पायथ्याशीं पोंचवितों; म्हणजे तुम्हास तें बंदर सहज घेतां येईल." मलिकानें शिर्क्यांच्या म्हणण्यास मान्यता दिली; आणि सैन्यांतील लोक नाखुष होते तरी त्यांचें म्हणणें न ऐकतां शिर्क्यानीं दाखविलेल्या वाटेनें निबिड जंगलांतून व डोंगरांच्या दऱ्या खोऱ्यांतून जातांजात हें मुसलमानी सैन्य एका अत्यंत कठिण जागीं येऊन पोंचलें. त्या ठिकाणीं तीस चाळीस हजार हिंदु सैन्य आधींच दबा धरून राहिलें होतें; आणि त्यांच्या तडाक्यांतून या मुसलमानी सैन्याची सुटका होणें अशक्य झालें. शिवाय मलिक तुजार त्याचवेळीं फार आजारी पडला. सारांश हिंदु सैनिकांनीं त्या मुसलमानी सैन्यांतील बहुतेक सैन्याची कत्तल केली. व त्यांत मलिकतुजार व बरेच सय्यद लोक प्राणास मुकले. कांहीं थोडे लोक या प्रसंगांतून निभावले ते मलिकाच्या ठाण्याचें ठिकाण चाकण येथें गेले. इकडे दक्षिणी सरदारांनीं परदेशी सरदारांच्या हेतूविषयीं बादशहाचे मन कलुषित करून शिर्क्यांच्या प्रसंगांतून बचाऊन चाकणास आलेल्या परदेशी सरदारांची कत्तल करावी असा हुकूम मिळविला होता. त्याप्रमाणें निजामुलमुल्क, राजा रुस्तम व मशीरउलमुल्क हमजा यानीं हिंदु व मुसलमान यांचें मिळून एक मोठें

लष्कर चाकणच्या किल्ल्यास वेढा देण्यासाठीं नेलें; त्यावेळीं अस्सल वंशाचे १२०० सय्यद व खेरीज १००० परदेशी मुसलमान चाकणच्या किल्ल्यांत रहात होते. दक्षिणी मुसलमानांचें सैन्य किल्ल्याजवळ आलें तेव्हां तडजोडीचें बोलणें सुरू झालें. त्यांत पहिल्या दिवशीं सुरक्षितपणें जाऊं देण्याचा करार करून व आंतील लोकांना आणा शपथा देऊन बाहेर आणलें व परत किल्ल्यांत जाऊ दिलें. यामुळें विश्वास पटून दुसरे दिवशीं किल्ल्यांतलि सर्व लोक मेजवानीस म्हणून बाहेर आले; आणि त्या प्रसंगीं त्यांची दाक्षिणी मुसलमानांनीं सपशेल कत्तल केली." चाकणच्या कत्तलीचें साल फेरिस्ताच्या मतें शके १३६८; बुऱ्हाण-इ-मासिरच्या मतें १३७६; आणि निजाममुद्दीन अहमदच्या मतें शके १३६७ हें आहे. ही कत्तल झाली त्या वेळीं दक्षिणी व हबशी लोकांचा पक्ष अधिकारारूढ होता; आणि नंतर खरा प्रकार सुलतानास कळून आल्यावर दक्षिणी पक्षाच्या हातून सूत्रें काढून घेण्यांत आलीं. दौलताबाद तेथील चांदमिनारच्या स्तंभावर कोरलेला लेख (ले. ८५) शके १३६७ मधला आहे व त्यात हबशी आमलदार त्याठिकाणीं असल्याचा उल्लेख आहे. यावरून चाकणच्या कत्तलीची मिति हीच असावी असें ठरतें. * परदेशी पक्ष अधिकारारूढ झाल्यावर पुनः शरफशीखान यास मलिक तुजार हा किताब मिळून त्याच्याकडे दाभोळ, जुन्नर, चाकण, पुर्णे, सुपे व शिरवळ या प्रांतांचा हवाला देण्यात आला व याबद्दलचें पत्र (ले. ८६) उपलब्ध आहे. त्या अर्थी शके १३७२ पूर्वी शिरवळ परगण्यास त्याचें ठाणें कायम झालें होतें हें उघड दिसतें. याखेरीज शके १३६८ मध्यें 'विजापूर, भागानगर, देवगिरी व आमदाबाद बेदर अशा चार तरफा होऊन चार सुभ्यांची रवानगी झाली हें ले. २ मधील विधानहि मुसलमानी ग्रंथांतील हकीकतीशीं विसंगत नाहीं.

८. नृसिंह सरस्वतींचा काळ–अल्लाउद्दीन बहामनीच्या कारकीर्दीतील दुसऱ्या एका गोष्टीचा उल्लेख मराठी ग्रंथांतून आढळतो तो नृसिंहसरस्वतींच्या संबंधाचा. गुरुचरित्रांत 'सद्गुरु बैसले निजानंदी' याचा काळ सांगतांना कन्यागत गुरु, बहुधान्य संवत्सर, माघवद्य १ शुक्रवार, उत्तरायण वगैरे योग सांगितले आहेत.

---

* चाकणची कत्तल ही हबशी व दाक्षिणी पक्षाच्या सरशीची निदर्शक होती; व ही कत्तल केवळ चाकण येथेंच तेवढी झाली असा अर्थ नसून ती ठिकठिकाणीं झाली व पर्वीझ हबशानें दौलताबादच्या स्तंभावरील शिलालेखांत 'मुडद्यांवर' या स्तंभाचा पाया उभारला असें (ले. ८५) म्हटलें आहे तें कर्नल हेग याच्या मतें दाक्षिणी पक्षानें परदेशी पक्षावर मिळविलेल्या तात्पुरत्या सरशीचें सूचक आहे. ही विचारसरणी मान्य केल्यास शिर्क्यांच्या शासनार्थ कोकणाच्या जंगलांत कापला गेलेला पहिला मलिकतुजार व हें प्रकरण संपून पुनः परदेशी पक्षातर्फे कासीम बे शफसीखान यास मलिकतुजार हें पद मिळून तो पुनः दौलताबाद येथें कामावर येऊन पोंचेपर्यंत निदान वर्ष दीडवर्ष लोटलें असलें पाहिजे; व या मधल्या अवधींत हा शिलालेख कोरला गेला असें म्हणतां येईल.

त्यावरून गणित करून पाहतां हा योग शके १३८० मध्यें जमतो.*नृसिंहसरस्वतींचा उल्लेख फेरिस्ता अगर सय्यदअल्ली यांच्या ग्रंथांतून आढळत नाहीं. तरी गुरुचरित्रांत वर्णन केल्याप्रमाणें अल्लाउद्दीन पायाच्या व्रणानें पीडित असल्याचा उल्लेख या दोघांच्याहि ग्रंथांतून आहे. ३।४ वर्षें याला ही पीडा होती आणि त्यानें तो मेला अशीहि वार्ता मध्यंतरी उठली आणि यामुळें शत्रू चालून आले; या दुखण्यांतून कांहींसा बरा होऊन सैन्य घेऊन तो चाल करूं शकला वगैरे हकीकत त्यांनीं दिली आहे. त्या अर्थी गुरुचारित्रांत उल्लेखिलेला बेदरचा बादशहा म्हणजे अल्लाउद्दीन बहामनी असें म्हणतां येतें. तो शेवटीं पायाच्या व्रणानेंच वारल्याचा शक या दोघांनींहि १३७९ दिला आहे; तझकरतुलमुलकमध्यें हा मृत्युशक १३८१ सांगितला आहे. नृसिंहसरस्वतींचा समाधिकाल शके १३८० असल्यामुळें त्यानंतर शके १३८१ मध्यें बादशहाचा मृत्यु झालेला असेल अशें अधिक संभवनीय दिसतें. तथापि बादशहाची भेट होऊन तो बरा झाला; नंतर नृसिंहसरस्वतींनीं समाधि घेतली आणि त्यानंतर बादशहा मरण पावला असेंहि मानण्यास फारशी हरकत नाहीं. सुलतान अल्लाउद्दीन दयाळु, उदार, विद्वान व विलासी असून त्यानें आपल्या कारकीर्दीच्या प्रारंभीं अनेक देवळें मोडून मशीदी बांधल्या. तो गरीबांचा कैवारी असून दारूचें व्यसन बंद पाडण्यासाठीं त्यानें फार कडक उपाय योजले होते. शुक्रवारीं मशीदींत तो स्वतः खुतबा वाचून कुराणाचें विवेचन करी; आणि त्यावेळीं आपण विद्वान, देवभक्त, न्यायी व दयाळु असल्याचें बोलून दाखवी. परंतु चाकणची कत्तल झाल्यापासून अल्लाउद्दीनाविषयीं तिरस्कार व्यक्त करणारे कांहीं मुसलमान होते. त्यापैकीं सय्यद अजल यानें मशीदींत अल्लाउद्दीनाच्या तोंडून वरील शब्द निघतांच " तूं लबाड आहेस; न्यायी व दयाळु नाहींस; कारण तूं चाकण येथें महमद पैगंबराच्या शुद्ध वंशांतील लोकांची कत्तल करविलीस ! " असा रोखठोक जबाब दिला (बु मा. पृ. ८०). यावरून कडव्या मुसलमानी पक्षास अल्लाउद्दीनाचीं मतें पटत नव्हतीं एवढें स्पष्ट दिसतें.

९. परदेशी पक्षाचा उतरता काळ— अल्लाउद्दीनामागून हुमायून सुलतान गादीवर आला. त्याची तर फेरिस्तानें फारच निंदा केली आहे; व त्याला प्रारंभापासून 'जालीम' म्हणजे क्रूर हें विशेषण दिलें आहे. याचें कारण मुसलमानांना विशेष सवलती देण्याऐवजीं न्यायाच्या बाबतींत तो कोणाचीहि भीडभाड धरीत नसे हें आहे. सय्यदअल्ली म्हणतो " विद्वत्ता, वक्तृत्व व चातुर्य या बाबतींत समकालीन बादशहांत हुमायुनशहाच्या तोडीचा एकहि राजा नव्हता. शौर्य व शरीरसामर्थ्य यांच्या बाबतींत तर तो अनुपमेय होता. पण इतके सद्गुण असून-

---

* मात्र कुंभसंक्रांत असें झटलें आहे तें जमत नाहीं. त्यावेळीं मकर राशींत रवि होता. भा. इ. सं. मं. इतिवृत्त शके १८३७ पृ. १२३ पहा.

हि तो स्वभावानें क्रूर होता. अपराधी लोकांना ठार करण्याच्या कामीं अगदीं दयामायी न दाखविता लहानसहान अपराधाबद्दल देखील मुसलमानांचें रक्त सांडण्यास तो बिलकुल भीत नसे " (बु. मा. पृ. ८२). या हुमायुनाच्या कारकीर्दीतील (शके १३७९-१३८३) दुसरी महत्वाची गोष्ट म्हणजे स्वतंत्र निजामशाहीच्या संस्थापकाचा जनक उदयास येऊं लागला ही होय. विजयनगरच्या राजाशीं युद्ध करतांना अल्लाउद्दीनाच्या कारकीर्दीत जे कैदी संजरखानाच्या हातीं लागले त्यांत वऱ्हाडांतून दक्षिणेंत पळून गेलेल्या एका ब्राह्मणाचा मुलगा होता; त्याला हुमायुनाच्या कारकीर्दीत हसन बहिरी हें नांव मिळून सारंगखान हा किताब देण्यांत आला. या हुमायुनाच्या कारकीर्दीत कडवे मुसलमान अगदीं त्रस्त झाले होते व तो मेला तेव्हां परमेश्वरानें आपणावर मोठी खैर केली असें त्यांना वाटलें. आणि मनांतला हा राग व्यक्त करण्यासाठीं त्याचा मृत्यु निदर्शित करणारा जो कालश्लेष* त्यानीं योजला त्यांत 'झाक जहान' म्हणजे हा मृत्यु 'जगास आनंद देणारा' आहे अशी शब्दरचना केली.

या सर्व हकीकतीवरून या सुमारास दक्षिणी व हबशी मुसलमानांचा एक आणि कडव्या परकीय मुसलमानांचा दुसरा असे दोन पक्ष अस्तित्वांत येऊन बहामनी राज्याचीं शकलें पडण्याची तयारी होत चालली होती हें स्पष्ट आहे. तथापि हें वैमनस्य विकोपास जाऊन त्याचें पर्यवसान पांच शाह्या स्थापण्यांत होईपर्यंत २५।३० वर्षें लोटावीं लागलीं. व या अवधींत महमद

---

* संस्कृतमध्यें ज्याप्रमाणें एकाक्षरी कोश अगहे त्याप्रमाणें फारशींत संख्यानिदर्शक एकाक्षरी कोश आहे. तो ज्या पद्धतीनें रचला आहे तिला 'अब्जद' पद्धति म्हणतात. या पद्धतींत योजलेले अक्षरांचे संकेत असे आहेत.

अ = १; आ (आइन) = ७०; इ = १०; उ = ६; क = २०; कं (नुक्तेदार) = १००; ख = ६००; ग = २०; घ (घइन) = १०००; च = ३; ज़ (जीम) = ३; जं (जे, झे) = ७; झ (झाल) = ७००; झ्व (झ्वाद) = ८००; झो (झोइ) = ९००; तं (नुक्तेदार) = ४००; त (तोइ) = ९; द = ४; न = ५०; प = २; फ = ८०; ब = २; म = ४०; य = १०; र = २००; ल = ३०; व = ६; श = ३००; स = ६०; स्व = ९०; सं = ५००; ह (ह्व्वझ) = ५; हे (हुत्ती) = ८.

फारशींत ज, झ, त, ह वैगेरे उच्चार व्यक्त करण्यास अनेक वर्ण असल्यामुळें त्यांतील भेद व्यक्त करण्यास देवनागरी लिपींत आणखी कांहीं सांकेतिक वर्णाची भर घालणें भाग पडतें. ती घालतांना फारशींत ज्या वर्णावर नुक्ते म्हणजे टिंबे आहेत ते व बिननुक्त्याच असे भेद पाहून वर लिहिलेली अक्षरयोजना लिहिली आहे. हुमायुनाच्या मृत्यूचा कालश्लेष सांगणारीं अक्षरें अशीं आहेत—

झ	उ	कं	ज़	ह	अ	न
७००	६	१००	३	५	१	५०

यांतील आंकड्यांची बेरीज ८६५ असून हा हुमायुनाच्या मृत्यूचा हिजरी सन आहे.

गवान नांवाच्या कर्त्या पुरुषानें कडव्या मुसलमानांचा पक्ष अधिकारारूढ करून बहामनी राज्याची मर्यादा व्यापक करून दाखविली. परंतु त्याचें वर्चस्व दाक्षिणात्य मुसलमानांना मान्य होण्याजोगें नसल्यामुळें त्यांनीं कट करून महमद गवानाचा खून केला. या खुनानें 'परदेशी' पक्षाचें अंतःकरण विदीर्ण झालें; आणि गवानच्या मृत्यूचा कालश्लेष ‡ 'बे गुनाह महमूद गवान शूद शहीद' (= निरपराधी महमद गवान बळी पडला) असा आढळतो; तो, परदेशी पक्षाचा व त्यावेळच्या मुससमानी ग्रंथकारांचा चडफडाट अप्रत्यक्षपणें वर्णन करतो. या महमद गवानानें मुसलमानी धर्माच्या प्रसारार्थ कसून मेहनत केली व ओरिसाच्या राजाशीं लढतांना सांपडलेल्या कैद्यांतून कांहीं ब्राह्मण निवडून त्यांची कत्तल यानें बादशहाच्या हातून करविली व 'गाझी' ही पदवी धारण करण्याचा सल्ला मुहमदशहास दिला. त्याप्रमाणें बहामनी राजपैकीं यानेंच काय तें 'गाझी' हें उपपद लावलें. पण ही गाझी पदवी अशुभसूचक होती व ब्राह्मणाच्या आशीर्वादानें हसन गंगूस मिळालेलें ब्राह्मणी राज्य मुहमदाच्या हातून लयास जाण्यास मुहमदाची ब्रह्महत्त्या कारणीभूत झाली असा दाक्षिणात्यांचा समज असल्याचें फेरिस्तानें नमुद केलें आहे.§ तात्पर्य मुहमदशहा मरण पावल्याचा कालश्लेष * 'खराबी दकन' म्हणजे दाक्षिणेचा नाश या शब्दांत धर्माभिमानी ग्रंथकार करतात, याचा अर्थ; 'तो मेल्यानंतर परदेशी पक्ष दाक्षिणात्य पक्षास आवरून धरण्यास असमर्थ ठरला' असा घेतला पाहिजे.

१८ ब्राह्मणीं सुलतानाविषयींचा पूज्यभाव– मुहमदशहा व गवान यांच्या मृत्यूनंतर कासीम बेरीद यानें सर्व अधिकार ताब्यांत घेऊन बहामनी सुलतानांना नामधारी बनविलें. परंतु कासीमाच्या अंगीं कर्तृत्वशक्ति बेताची असल्यामुळें निरानिराळ्या तर्फांचे सुभेदार मध्यवर्ती सत्तेस न जुमानतां स्वतंत्रपणें वागूं लागलें. तथापि बेदरच्या पादशाहीविषयींची पूज्यबुद्धि त्यांच्या मनांतून नष्ट होण्यास फार काळ लागला हें लक्षांत ठेवलें पाहिजे. 'बहामनी वंशांतिल पुरुषांचें अंकितत्व आम्हांस मान्य आहे; परंतु त्यांना बाहुलें बनवून कारभार करणारा परदेशी कासीम यास आम्ही आमचा धनी होऊं देणार नाहीं' अशी या सुभेदारांची तक्रार होती. यामुळें आपापल्या प्रांतांत स्वतंत्रपणें वागूनहि आपणास 'शहा' म्हणविण्यास ते तितके उत्सुक नव्हते. याचीं कांहीं उदहरणें नमूद करतों. वऱ्हाडच्या फत्तुल्लानें सोळा

---

‡ यांतील अक्षरविन्यास असा आहेः 'बइ गनअह महमउद गअवअन शद शहइद' याची किंमत ८८६ हिजरी = शके १४०३

§ ब्रिग्ज व्हा. २ पृ. ४९७

* यांतील अक्षरविन्यास असा आहेः 'खरअबइ दकन' अक्षरांची किंमत ८८७ हिजरी = १४०४ शके.

वर्षे स्वतंत्रपणें कारभार केल्यावर शके १४२८ मध्यें बहामनी वंशांतील नामधारी सुलतानांस भेटण्याचा त्याला योग आला. तेव्हां सर्वांसमक्ष मोठ्या आदबीनें त्यानें सलाम केला ! विजापूरचा इसुफआदिलशहा महमूदशहा बहामनी याच्य मदतीसाठी द्रव्य व सैन्य पुरविण्यास उत्सुक असे; आणि त्याच्या मागून इस्माइल अलिशहानें बहामनी राजपुत्रास आपली बहीण दिली त्यावेळीं ' शहा ' हा किताब सोडून आपण बहामनीचा एक नोकर या नात्यानें वागण्यास तयार आहों हें व्यक्त करण्याची हरएक संधी त्यानें साधली. परंतु कासीमाच्या कचाट्यांतून सुटण्याची त्या राजपुत्राची इच्छाच दिसली नाहीं यामुळें इस्माइलाचा नाइलाज झाला. बहामनी वंशांतला शेवटला सुलतान कलिमुल्ला जीव वांचावेण्यासाठीं अहमदनगर येथें बुऱ्हाण निजामशहाच्या आश्रयास गेला तेव्हां देखील बुऱ्हाणाची राजनिष्ठाप्रदर्शक लीनता इतक्या थरास गेली कीं लोक त्याबद्दल हंसू लागले; आणि " हा बहामनी सुलतान शून्यवत आहे व त्याच्याविषयीं आदरभाव व्यक्त करण्यानें कोणताहि फायदा न होतां उलट तोटाच होणार आहे " असें मुत्सद्यांनीं स्पष्टपणें बजावलें तेव्हां बुऱ्हाणानें राजनिष्ठेचें प्रदर्शन आवरतें घेतलें. गोवळकोंड्याचा कुली कुतबुलमुल्क तर १५ वर्षें स्वातंत्र्याचा उपभोग घेत असूनहि महमूदशहा बहामनी मरेपर्यंत म्हणजे शके १४४० पर्यंत त्यानें शहा ही पदवी धारण करण्याच नाकारलें. तात्पर्य दिल्लीच्या गादीविषयीं उत्तराहिंदुस्तानभर जसा पूज्यभाव होता तसा बेदरच्या गादीविषयीं दख्खनमधील हिंदु व मुसलमान लोकांत विलक्षण आदरभाव फार वर्षें नांदत होता; यामुळें त्यास धक्का देणारें आपलें स्वातंत्र्य जाहीर करण्यास इकडील सुभेदार कचरत असत.

११ निजामशाहीचें वैशिष्ट्य – बहामनी राज्याचें पोट फोडून ज्या चार शाह्या बाहेर पडल्या त्यांत अहमदनगरची निजामशाही व वऱ्हाडची इमादशाही यांची जात निराळी होती. विजापूरचा इसुफ आदिलखान व भागानगर ऊर्फ गोवळकोंडें येथील कुली कुतुबुलमुल्क हे थेट तुर्कस्थानांत जन्मलेले असून ते कडवे शियापंथी होते; आणि त्यांचा ओढा परदेशी मुसलमानांचें प्रस्थ माजविण्याकडे होतें. या दोनही ठिकाणीं दक्षिणी मुसलमान व हिंदू सरदार यांना वाव देण्याइतका सौम्यपणा बादशहांच्या अंगीं येण्यास पांच पन्नास वर्षें लोटावीं लागलीं. परंतु निजामशाही व इमादशाही यांचे संस्थापक दक्षिणी मुसलमान असून त्यांचा व शिद्धी मुत्सद्यांचा चांगला स्नेह असे व धर्माभिमानापेक्षां राजकीयदृष्टीच आपल्या भाग्योदयास जास्त उपयोगी पडेल असें पटण्याजोगी परिस्थिती त्यांच्या भोंवतीं होती; यामुळें या दोनही ठिकाणीं मराठे सरदारांना आपलें कर्तृत्व दाखविण्यास पुष्कळवेळा चांगला वाव मिळाला. पैकीं निजामशाही सरासरी दीडशे वर्षें चालली. त्या

- अवधींत मुसलमानांत परदेशी व दक्षिणी, शिया व सुनी आणि हबशी व दक्षिणी असे उपपंथ व पोटभेद माजून मुसलमानी समाज कमजोर व मराठा समाज शिरजोर होत गेला. या शिवाय सभोंवारच्या इतर शाह्यांशीं लढण्याचे प्रसंगीं निजामशाही सुलतानांना मोठमोठीं सैन्यें उभारावीं लागत यामुळें देखील बहुसंख्याक हिंदू समाजांतील लोकांना लष्करी पेशा पत्करण्याचीं द्वारें खुलीं झालीं. शेवटीं अकबराच्या कारकीर्दीत दिल्लीपतींनीं जेव्हां दक्षिणेकडे लक्ष दिलें तेव्हां तर इकडील सर्वच लोकांनीं व सुलतानांनीं 'आपण दक्षिणी आहों' हें लक्षांत घेऊन एकजुटीनें दिल्लीच्या मोगलाशीं कसें झगडावयाचें हा प्रश्न उपस्थित केला. त्यावेळीं या नवीन संकटाचें व परिस्थितीचें स्वरूप प्रथम चंगीजखान नांवाच्या निजामशाही मुत्सद्यानें ओळखलें; आणि ' निजामशाहा, कुतुबशाहा व आदिलशाहा यानीं आपसांतली यादवी बंद करून एकमेकाशीं दोस्तीचा तह करावा' अशी वाटाघाटहि या मुत्सद्यानें करून पाहिली (ब्रिग्ज्. व्हा. ३ पृ. २५७) परंतु दक्षिणेंतील या शाह्या अंतस्थ यादवीनें इतक्या पोखरल्या गेल्या होत्या कीं, त्यांना शेजाऱ्याचा पाडाव करण्याच्या संकुचित ध्येयाच्या मानानें, इतर गोष्टी तुच्छ वाटत; इत्यादि अनेक कारणपरंपरेनें चंगीजखानाच्या इच्छेप्रमाणें बनाव घडून येण्यास फार अडचण पडली. यानंतर ' दक्षिणेंतील सर्व संस्थानिकांनीं एकजुटीनें मोगलाशीं तोंड दिलें पाहिजे; एरव्हीं त्यांचा निभाव लागणार नाहीं ' हें तत्व पटवून देण्यासाठी पोर्तुगीजांनीं फार कसून मेहेनत केल्याचें दिसतें. शके १५१७–२६ (इ. स. १५९५ ते १६०४) पर्यंतचे यासंबधीचे लिस्बन व विजापूर दरबार यांतील (एकमेकाकडे गेलेल्या) अस्सल खलीत्यांतले उतारे पणजी येथील दप्तरांतून मिळवून फादर हिरास यांनीं (J. B. B. R. A. S. April 1925 pp. 122–5) प्रसिद्ध केले आहेत. त्यावरून अकबराच्या मनांतून दक्षिणेंतील सर्व संस्थानिकांना मोंगलांचे मांडलिक बनवावे असें होतें; व हें ओळखून आदिलशाही सुलतानांनीं चौलच्या मलीकाशी व पोर्तुगाजांशीं दोस्तीचा तह करावा असा आग्रह पोर्तुगीजांनीं केला याबद्दल शंका रहात नाहीं. सारांश निजामशाहीवर मोगलांचा आघात प्रथम होण्याजोगा असल्यामुळें व पोर्तुगीजांना राजकारणांत व्यापक दृष्टी असल्यामुळें ' मोगलांना तोंड देण्यासाठी दाक्षिणात्यांनीं जुटीनें वागलें पाहिजे ' हें तत्व त्यावेळच्या कित्येक मुत्सद्यांना पटलें होतें असें निश्चितपणें म्हणतां येतें.

१२ दाक्षिणात्य सुलतानांची दोस्ती—मोगली संकटानें दाक्षिणात्यांत जी जूट उत्पन्न केली ती स्वभावतःच डळमळीत होती. कारण मोगल बादशहांनाहि दक्षिण जिंकण्याचा डाव एकसारखा नेटानें अव्याहत चालू ठेवता आला नाहीं. अंतस्थ यादवी, फंदफितूर व बंडाळी वगैरे प्रकार वेळोवेळीं मोगली साम्राज्यांत घडत; आणि त्यात्या वेळीं दक्षिण जिंकण्याचा हेतु दिल्लीपतींना तात्पुरता तरी दृष्टिआड

करावा लागे. दक्षिणेंतील राजांना देखील शेजाऱ्याशीं भांडण्याचीच हौस बलवत्तर असे; त्यामुळें मोंगलांच्या चढाईंत यत्किंचित ढिलाई दिसतांच विजापूर, दौलताबाद व गोवळकोंडें येथील राज्यकर्ते व मुत्सद्दी एकमेकांच्या उरावर बसण्यांत पुरुषार्थ मानीत. तात्पर्य दाक्षिणात्य सुलतानांचें ऐक्य मनापासूनचें व दूरवर विचार करून घडवून आणलेलें नसून तें ओढून ताणून चंद्रबळ होतें. यामुळें तें त्यांना कायमचें तारक झालें नाहीं.

१२ मलिकंबराचा उदय– आदिलशाही व निजामशाही राज्यांतील स्नेहसंबंधाचा दुवा दृढतर करून त्याच्या जोरावर अकबराच्या सेनापतींना अहमदनगरच्या वेढ्यांत चांदबिबीनें माघार घ्यावयास लावली व त्यानंतर चांदबिबी अंतस्थ यादवींत हमीदखानाच्या हातून मारली गेली हें इतिहासप्रसिद्ध आहे. त्यानंतर मोगलांनीं पुनः एकवार जोर करून अहमदनगर घेतलें. परंतु अकबराचा मुलगा जहांगीर यानें बंड केल्यामुळें अकबरास दक्षिणेकडे लक्ष देण्यास फुरसत मिळाली नाहीं. यामुळें निजामशाही व आदिलशाही यांच्यांतील दोस्तीचा संबंध ढिला पडला व निमजाशाही राज्यहि अंतस्थ यादवींनें खिळखिळें झालें. त्यांत शेवटीं मलिकंबर व मियान राजू असे दोन सरदार निजामशाही मुलूख व्यापून बसले व दोघेहि मूर्तजा निजामशाहास आपल्या कह्यांत ठेवण्यासाठीं धडपडूं लागले. या धडपडीच्या काळांत निजामशाही मुलखांत चौघे सत्ताधारी नांदत होते. अहमदनगर येथें मोगलांच्या सुभेदार खानखानान रहात असून निजामशाही राज्यांत बखेडे कसे माजतील व त्यांत आपणास अधिक मुलूख कसा गिळंकृत करतां येईल हें बकदृष्टीनें पाहणें हें त्याचें काम होतें. मूर्तजा निजामशहा आवशाच्या किल्यांत रहात असून त्याला सभोवारच्या लहानशा टापूंतलें उत्पन्न लाऊन देण्यांत आलें होतें. पण ही स्थिती त्याला अपमानकारक वाटत असून मलिकंबर व राजू यांच्यांत वैमनस्य वाढवून आपल्या छापेंत राहण्यास कोण कबूल आहे याच्या चौकशींत तो होता. मियान राजू हा हिंदु होता असें ग्रँडफ म्हणतो; पण फेरिस्ताच्या ग्रंथावरून तसें म्हणण्याचें कारण दिसत नाहीं. राजूनें दौलताबादचा किल्ला व त्याच्या आसपासचा मुलूख दाबला असून 'मलिकंबराचा पाडाव करून सारी निजामशाही आपण आटपावी' अशी त्याची महत्वाकांक्षा होती. या तीघांखेरीज चौथा प्रतिस्पर्धी मलिकंबर; हा मात्र कर्ता व धोरणी होता. तो चंगीजखानाच्या तालमींत तयार झालेला असून मूर्तजाच्या कारकीर्दीच्या प्रारंभीं त्याच्याकडे असलेल्या मुलखाचा सरहद्द–दक्षिणेकडे आदिलशाही व कुतुबशाही राज्यास, पश्चिमेस चौलच्या हबशी राज्यास आणि पूर्वेस व उत्तरेस मोगल व मियान राजू याच्या प्रांताशीं–भिडली होती. मलिकास राजू व मूर्तजा हे दोन अंतस्थ शत्रू असून मोगल व विजापूरकर हे बाह्य शत्रू होते

पैकीं प्रथम त्यानें बाह्य व जबरदस्त अशा शत्रूशीं तंटा न वाढवितां राजूस चीत करण्यांतच कित्येक वर्षें खर्ची घातलीं. शके १५२४ मध्यें मोगलांनीं नांदेड येथें त्याचा पराभव केला तेव्हां तो अरमान मुकाट्यानें गिळून खानखानान याच्याशीं त्यानें स्नेह केला; याचें कारण राजूचा पाडाव करण्याचें ध्येय त्यानें निश्चित केलें असून तें साध्य होईपर्यंत त्याला आपली शक्ति इतर कामांत खर्ची घालावयाची नव्हती हें आहे. मूर्तजाची मात्र काय व्यवस्था लावावी हें त्यास सुचत नव्हतें. कारण तो राजू व मलिकंबर यांच्यांत वितुष्ट वाढविण्यासाठीं धडपडत असे. यामुळें मलिकास त्याचा कंटाळा येऊन त्याला पदच्युत करण्याचाहि त्यानें एकवेळ विचार केला होता. या वाबतीत त्यानें विजापूरच्या इब्राहीम आदिलशाहाचा सल्ला घेतला. तेव्हां इब्राहिमानें 'ही कल्पना साफ चूक आहे' असें सांगितलें. इतकेंच नव्हे तर 'असें करण्यानें मोगलांना निजामशाही राज्यांत हात घालण्यास उत्तम संधी दिल्यासारखी होईल' हेंहि त्यानें मलिकास पटवून दिलें आणि मूर्तजाशीं सलोख्यानें वागण्याचा सल्ला दिला. मलिकासहि तो योग्य दिसल्यामुळें त्यानें मूर्तजाशीं सख्य केलें आणि या सलोख्याच्या जोरावर जुन्नर ही पुनः निजामशाहीची राजधानी केली व शेवटीं राजूचा पराभव करून त्यास कैद केलें आणि दौलताबादचा किल्ला व प्रदेश आपल्या ताब्यांत घेतला. तेव्हांपासून मलिकंबर सर्व सत्ताधारी बनला.

१४ ऐतिहासिक ग्रंथांचा अभाव–निजामशाहीचा इतिहास सांगणारे दोनच ग्रंथ उपलब्ध आहेत हें मागें सांगितलें आहे. पैकीं बुऱ्हाण–इ–मआसिरमध्यें अहमदनगरच्या वेढ्यापर्यंतची म्हणजे शके १५१८ पर्यंतची हकीकत दिलेली आहे. मलिकाचा व मूर्तजाचा एकोपा इब्राहिमाच्या मध्यस्थीनें घडून आला तेथपर्यंतची म्हणजे शके १५३२ पर्यंतची हकीकत फेरिस्त्यानें दिली आहे. त्यानंतरची मलिकंबराची कारकीर्द व त्यांतली शहाजीची कामगिरी सांगणारा निजामशाहीचा इतिहास उपलब्ध नाही. बुसातिने सलातीन नांवाचा विजापूरचा इतिहास व मोगली दरबारांतले लेखक यांनीं आपाततः निजामशाही राज्यांतील घडामोडीचे जे उल्लेख केले आहेत ते फार तुटपुंजे व अस्ताव्यस्त असल्यामुळें त्यांतून मलिकंबराच्या कर्तबगारीची देखील कल्पना येऊ शकत नाहीं; मग शहाजी अगर मालोजी यांची तर गोष्टच बोलावयास नको. त्यांचा नामोच्चारहि ते करीत नाहींत. यामुळें त्याकाळचे महाराष्ट्रांतील जुनेकागदपत्र प्रकाशित करून मलिकंबर, शहाजी व शिवाजी यांचे ऐतिहासिक स्वरूप समजून घेण्याखेरीज अन्य मार्ग राहिला नाहीं. विजापूरकर व मोगल यांच्याशीं या तीघांचा जेथें संबंध आला तेथें मोगली व विजापुरी इतिहासांतून या तीघांचे उल्लेख सांपडतात व त्यांचा संग्रह अवश्य केला पाहिजे हें खरें आहे. पण तेवढ्यानें या तीघांच्या कामगिरीचें खरें रहस्य लक्षांत येणें शक्य नाहीं. याकरितां शिवकालीन घराण्यांतील जुने कागदपत्र छापून काढण्याचें जें

व्रत राजवाडे प्रभृति महाराष्ट्रीय संशोधकांनीं पत्करलें आहे तेंच आणखी कित्येक वर्षें चालविण्यावांचून गत्यंतर नाहीं.

१५ **प्रस्तुत खंडांतील उदाहरणें**—मलिकंबराचा जुन्यांत जुना उल्लेख 'ओतूर' हा गांव शके १५२६ मध्यें त्याला 'अर्जानी' म्हणजे प्राप्त झाला त्यावेळचा आहे (सनदापत्रें पृ. ९). त्यानंतर पुढच्यावर्षी पांडेपेडगांव हा परगणा त्याला मिळाला आणि शके १५३० मध्यें जुन्नर सरकारची व्यवस्था त्याला लावतां आली. (स. पृ. १३।१४) त्यावेळीं इब्राहिम आदिलशहाचा व त्याचा स्नेह असून इब्राहिमाची मदत मलिकानें घेतली होती व त्याबद्दल त्याचा शिरवळ परगणा विजापूरकरांतर्फे वाइं येथील सुभेदार हैबतखान हा पहात होता असें वाटतें. प्रस्तुत खंडांतील लेखांक २ च्या यादींत हैबतखानाची कारकीर्द शके १५२६ पासून १५४३ पर्यंत १७ वर्षें होती असें नमूद केलें आहे. आणि खं. २० मधील ले. ६५ व ६८ वरून या अवधींत हैबतखान वाईचा अधिकारी होता असेंहि ठरतें. परंतु त्याच्याकडे शिरवळचा परगणा इतकीं वर्षें एकसारखा होता असा अर्थ दिसत नाहीं. 'शिरवळ परगण्याचा मोकासा वणगोजी निंबाळकराकडे होता; त्यावर आदिलशाही नामजादी झाली. त्या फिरतीमध्यें आपाजी निगुडा शिरवळ परगण्यांतील मौजे भोगवली या गांवातून पळून इदलशाही नामजादींत गेला. त्यानंतर हैबतखानास मोकासा झाला, (पृ. १३). आणि वणगोजी निंबाळकर शके १५३२ मध्यें पुंड होता (पृ. ९) यावरून १५३२ नंतर व १५३५ च्या सुमारास हैबतखानास शिरवळ परगण्याचा मोकास मिळाला असें दिसतें (पृ. ७ ले. ७). शके १५३५ पासून १५४३ पर्यंत मलिकंबर व विजापूरकर यांच्यामध्यें सलोखा कायम होता. परंतु इतकीं वर्षें शिरवळचा ताबा अव्याहतपणें विजापूरकरांकडे नव्हता. कांहीं वर्षें निजामशाहीचा ताबा असून कांहीं वर्षें हा परगणा दोघांच्याहि संयुक्त अमलाखालीं म्हणजे दोअमली होता. कारण १५३५ मध्यें हैबतखानाचे कारकीर्दीस लंब्या विरुद्ध निकाल देण्यांत आला तो 'मुकाम लष्कर खडकी' (पृ. ८) येथें देण्यांत आला. यावरून मिरासीच्या हक्काचा निकाल करण्यास निजामशाही राजधानींतच जावें लागे हें उघड दिसतें. यानंतर तिसरे वर्षीं सीत अशर सालीं म्हणजे १५३७ मध्यें लंबे याच्या सांगण्यावरून हैबतखानानें विठल कायदेवास धरून वाईस नेऊन कोटांत ठेविले आणि कांहीं दिवसानीं शिष्ट लोकांच्या सांगण्यावरून त्याची मुक्तता करून त्यास शिरवळच्या देसकुलकर्णीपणाचें काम सांगितलें (पृ. २१।२२). त्या अर्थी त्यावेळीं वाईच्या सुभेदाराचा अंमल शिरवळ परगण्यावर चालत होता. यानंतर सन समान आशर (शके १५३९) मध्यें सुलो होऊन (सलोख्यानें) शिरवळ परगणा येदलशाया खालून सुटोन हैबतखानाचे बजावर्द होऊन हजरतीचा मुलूख

हजरतीस म्हणजे निजामशहाचा निजामशहास देण्यांत आला (पृ. २२ व ३६). यानंतर काजिहुसेन हवालदार व सय्यद अमजदन मुलूक यांजकडे शिरवळचा मोकासा होता. पुढें हा परगणा पुनः हजरत येदलशाह यास सुलोखाली (सलोख्यानें) दिला; आणि विजापूरकरातर्फे मुला महमदास मोकासा मिळून त्याचे कारकून, आगानुरा व रायाराव शिरवळ महालास आले (पृ. ३४). यापैकीं रायारावाचें नांव महत्त्वाचें आहे. कारण त्यानें पुणें, सुपें व शिरवळ येथें वतनाच्या कामांत अनेक घालमेली केल्याचे कागद उपलब्ध असून त्याच्याच कारकीर्दी अखेर मलिक व विजापूरकर यांचा सलोखा तुटून रायारावास घालवून देण्याचें काम शहाजी भोसले याच्या मार्फत निजामशाही दरबारानें करविलें आहे.

१६ रायाराव— रायारावानें दिलेले महजर व लिहिलेलीं पत्रें प्रस्तुत खंडांत पृ. १९ पासून पृ. ३० पर्यंत आलेलीं आहेत. तीं १५४२ च्या माघ महिन्यापासून १५४३ च्या मार्गशीर्षापर्यंतच्या १० महिन्यांतलीं आहेत. 'सनदापत्रें' पृ. ४१ वर रायारावाच्या आमदानीतला महजर आहे. तो १५४३ च्या अश्वीनांतला आहे व पृ. ३९ वर त्याच्या कारकीर्दीनंतरचा आहे तो १५४४ च्या श्रावणांतला आहे. अर्थात १५४४ च्या श्रावणापूर्वी रायारावाचा अंमल संपला होता हें उघड आहे. ही रायारावाची कारकीर्द १०।१२ च महिने टिकली व अखेरीस त्याला निजामशाही लष्करानें गचांडी देऊन घालविलें हें स्पष्ट करण्यासाठीं त्या वेळची निजामशाही दरबारांतील हकीकत लक्षांत घेतली पाहिजे. १५४३ च्या कार्तिकांत निजामशाही सैन्यानें दिल्लीच्या सैन्यास हटवून बऱ्हाणपुरापर्यंत रेटीत नेलें होतें व पुढें शहाजादा शहाजहान येऊन पोचल्यावर मोगल सेनापतींनीं मलिकंबरास बऱ्याच सवलती देऊन तह केला; या तहामुळें व मलिकंबराच्या वर्तनांत कांहींसा अरेरावीचा भाग येऊ लागल्यामुळें निजामशाही दरबारांतले कांहीं मुत्सद्दी व इब्राहिम आदिलशाहा यांना मलिकाविरुद्ध कारस्थान करणें भाग पडलें. पण हा कट उघडकीस आला आणि त्यांत सामील असलेल्या एका वजीरास मलीकानें कैद केलें तेव्हां त्यानें आदिलशहाचें नांव घेतलें! याच सुमारास जाधवराव पांच हजार सैन्यासह निजामशाही सोडून मोगलाकडे गेला व तेथें त्यास १५४३ कार्तिकांत (१६२१ च्या नोव्हेंबरांत) मोठी मनसब मिळाली. ही हकीकत त्यावेळीं दौलताचाद येथें मलिकंबराशीं वाटाघाट करण्यासाठीं गेलेल्या इंग्रज दलालानें व बऱ्हाणपुर येथील इंग्रज बातमीदारानें त्याचवेळीं पाठविलेल्या पत्रांत लिहिली होती व तीं पत्रें उपलब्ध आहेत. यामुळें मलिक व इब्राहिम यांच्यांत वैमनस्य केव्हां आलें याबद्दल शंका राहत नाहीं (English Factories 1618--21 pp. 318, 332). शिवाय या वैमन-

न्याची बातमी गोव्याच्या गव्हर्नरानें १८ फेब्रु. १६२२ रोजीं लिहिलेल्या पत्रांत पोर्तुगालच्या राजास सरकारी रीत्या कळविली आहे (सदर पृ. ३१७ टीप १). यावरून रायारावाची कारकीर्द १५४३ अखेर संपली असें निश्चित होतें.

१७ **रायाराव व शहाजी**—निजामशाही व आदिलशाही दरबारांतील सलोखा संपण्याची वेळ जवळ आली हें रायारावास दिसून आलें, तेव्हांपासून त्याचें लक्ष न्यायअन्याय पहात बसण्यापेक्षां पैसा मिळविण्याकडेंच लागलें; हें प्रस्तुत खंडांतील पत्रांवरून दिसतें. " रायाराव दौलतमंगळ ऊर्फ भुलेश्वर येथें ठाणें बांधून मुलखाचा सुभा करीत होते.....राज्याची चलाचल; वोढीचा प्रसंग; रायाराव हकीम यांचा बेत कीं द्रव्य हरतऱ्हेनें बलें (उत्पन्न) करावें, त्या उपरी राव निजामशाही इदलशाही चाल जाली. त्या प्रसंगी...पैका सरकारांत कबूल करून बलेंच खरियाचें खोटें करावें हा निर्वाह करून इनसाफ न करतां ... मालजी भालेराव यास मजालसीतून काढून लावले.... मुलूक कामथेयापासून पैका घेऊन रावजीनीं (रायारावांनीं) केला यैसे (लोक) बोलले. तों महिना पंधरा दिवशीं इदलशाहीची जबरदस्ती झाली. **माहाराज शाहाजीराजे साहेबास** प्रांत मजकूर (पुणें) देऊन त्याची फौज या प्रांतास आली. रायाराव पराभऊन गेले. माहाराजांचा अमल मुलखांत चालला." (पृ. ९८). शिरवळ परगण्यांत देखील 'येदलशायाचे खुलो तुटोन हजरती निजामशाह साहेबासी मुलूक जाहला. यावरी परगणे शिरवळ राजश्री **राजेसाहेबास** मुकासा अर्जानी जाला ' (पृ. ३५ असें म्हटलें आहे, त्याचा अर्थ 'शाहाजी राजे' असाच घेतला पाहिजे; व त्यावरून शके १५४४ मध्यें रायारावानें व्यापलेला मुलूख सोडवून तो निजामशाहींत दाखल करून घेण्याचें काम शहाजीनें यावेळीं केलें असें ठरतें. यानंतर मलिकंबर व विजापूरकर यांताल वैमनस्य फारच विकोपास जाऊन त्याचें पर्यवसान, मोगल व विजापूरकर यानीं एकजूट करून, मलिकंबरावर चाल करण्यांत झालें; परंतु या वेळीं मलिकंबरानें या संयुक्त सैन्यास भातवडीच्या युद्धांत (१५४६ च्या कार्तिकात) चीत केल्यामुळें मलिकाचा दरारा अतिशयच वाढला वगैरे हकीकत मोगली व विजापुरी इतिहासांत आलेली आहे. पण या भातवडीच्या युद्धांत शहाजीनें मोठी तरवार गाजविली हा गोष्ट लक्षांत येण्यास तंजावरच्या शिलालेखावांचून दुसरें साधन नाहीं. शिवभारतांत देखील शहाजीच्या या पराक्रमाची माहिती विस्तृतपणें दिली असून त्यानंतर शहाजी व मलिकंबर यांच्यात वितुष्ट कसें आलें व शेवटीं तो विजापुरकराकडे कसा गेला याची हकीकत दिलेली आहे.

१८ **शहाजी राजे सरलष्कर**—शहाजी राजे या नांवास 'सरलष्कर' हा किताब लावलेलीं कित्येक अस्सल पत्रें सं.१५व २० मध्यें व इतर छापण्यांत आलीं आहेत. तीं

सर्वं १५४७ च्या श्रावणापासून १५४९ चा फाल्गुन या अवधीमधलीं आहेत. त्यानंतर १५५० पासूनचीं शहाजीचीं बरींच पत्रें उपलब्ध असून त्यांपैकीं एकाहि पत्रांत त्यास 'सरलष्कर' हा किताब लावलेला आढळत नाहीं. यामुळें हा किताब शहाजीस कां लावण्यांत आला व तो काय दाखवितो याचा खुलासा केला पाहिजे. भातवडीच्या लढाईनंतर मलिक व शहाजी यांच्यांतील वैमनस्य वाढून शहाजी विजापूरकरांकडे गेला हें मागें सांगितलेंच आहे. त्यावेळच्या शहाजीच्या हालचालींचा तपशील शिवभारतांत आहे. त्यावरून असें दिसतें कीं, 'खेलोजी प्रभृति विठोजीचे मुलगे आपला द्वेष करूं लागले व त्यांना मलिकंबराचा पाठिंबा मिळाला हें पाहून शहाजी आपल्या जहागिरीच्या प्रदेशांत येऊन राहिला. तेथें निजामशाही प्रधान त्याचें मन वळवूं शकले नाहींत. ही संधी साधून आदिलशहानें आपल्या सरदारांमार्फत शहाजीस आपल्या पक्षास घेतलें. शहाजी तिकडे गेल्यानंतर त्यानें मुधोजी फलटणकरावर स्वारी करून जय मिळविला आणि कर्नाटक व केरळ प्रांत जिंकून इब्राहिमाच्या खजिन्यांत भर घातली. पुढें मलिकंबर, इब्राहिम आदिलशहा व जहांगीर मरण पावले व शहाजहानानें निजामशाहीवर चाल करण्याचें ठरविलें. तेव्हां शहाजी विजापूर सोडून निजामशहाकडे आला.' पैकीं मलिकंबर १५४८ च्या वैशाखांत मेला व इब्राहिम आणि जहांगीर १५४९ च्या भाद्रपद कार्तिकांत वारले. त्यानंतर चार महिन्यांनीं शहाजहानानें दक्षिणेकडे स्वारी काढण्याचा विचार केला. या गोष्टी मुसलमानी इतिहासकारांनीं नमूद केल्या आहेत. त्याचप्रमाणें भातवडीच्या युद्धांत विजापूरकरांतर्फे मुल्ह्याचाबा म्हणून जो सेनापती होता त्यास व त्यानंतर आदिलशाहीतील कित्येक सेनापतींना 'सरलष्कर' हा किताब असल्याचेंहि त्यांच्या ग्रंथावरून दिसतें. या गोष्टी लक्षांत ठेवल्या असतां अस्सलपत्रांच्या सहायानें शहाजीसंबंधानें पुढील विधानें करतां येतात. शके १५४७ च्या श्रावणांत शहाजी 'सरलष्कर' होऊन म्हणजे विजापूरकरांची बाजू पत्करून पुणें परगण्यांत राहूं लागला; व त्याचे कारकून (इनामदारांना) ताज्या खर्दखताचा तगादा करूं लागले (खं. १५ पृ. ४२८). त्यानंतर 'साहाजी भोसले येदिलशाही यास गोसमाल (= शिक्षा) देवयाबद्दल' निजामशाहीतर्फे साबाजीपंत आले (पृ. ४०). त्यानीं शहाजीस पुणें प्रांतांतून घालवून गनीमास म्हणजे विजापूरच्या सैन्यास सालपा घाटांत कोंडलें. आणि हें प्रकर्ण आटपून साबाजीपंत चांबळीच्या मोकदमाबद्दल सेंडकर व कामथे यामधील तंटा निवडण्यास १५४७ च्या पौषांत बसला (पृ. ३८). तिकडे शहाजी याचवेळीं विजापूर-दरबारांत मोठी मान्यता पाऊन मोद्दित्यांना तळबीड व पन्हाळा येथील वतनें मिळवून देत होता (पृ. ४३) निजामशाही दरबारांतील पत्रांतून शाहाजी भोसले यास 'येदिलशाही' हें विशेषण लावण्यांत येई, त्याचवेळीं विजापूर दरबारांतील फर्मानांतून त्याला सरलष्कर हा किताब लावलेला कां आढळतो याचें कारण समजण्यास आतां

अडचण पडत नाहीं. यानंतर दोन अडीच वर्षें विजापूर दरबारीं घालवून १५४९ च्या फाल्गुनांत शहाजीराजे ' सरलष्कर ' यानें पुणें परगणा ' कबज ' केला (खं. १५ पृ. ३४५). याचा अर्थ त्या वेळेपर्यंत शहाजी विजापूरकरांच्या बाजूस असून पुढें दोन चारं महिन्यांत शहाजीराजे (आतां सरलष्कर नव्हे) यास निजामशाहीतर्फे पुण्याचा मोकासा मिळाला (खं. २० पृ. ३४६) सारांश १५५० चैत्र ते आषाढच्या दरम्यान शहाजी निजामशाहींत येऊन मिळाला असें ठरतें.

१९ प्रो. सरकार व ग्रँडफ—शहाजी शके १५५० च्या पूर्वीचि मोठा तोलदार सरदार बनून सरलष्कर ही पदवी त्यानें मिळविली होती इत्यादि हकीकत इतिहासाचार्य राजवाडे व कै. खरे यांनीं आपल्या लेखांतून नमूद केली होती; आणि प्रस्तुत खंडांतील पत्रातून रायारावास घालवून देण्याचें काम शहाजीनें १५४४ च्या अखेरीस केलें असें म्हणण्यास आधार मिळत असल्यामुळें शहाजीच्या एका नवीन स्वारीची माहिती लागली; व सरलष्कर हा किताब कोणत्या दरबारामार्फत शहाजीस चालत होता याचा निर्णय करतां आल्यामुळें शके १५४७ ते १५५० पर्यंतच्या गुंतागुंतीच्या हालचालींचाहि तपशिल समजूं शकला. ग्रँडफ व प्रो. सरकार यांना शहाजीच्या या वेळच्या हालचाली कां समजूं शकल्या नाहींत याचेंहि परीक्षण या प्रसंगीं करणें बोधप्रद होणार आहे. खाफीखान व विजापूर येथील कांहीं फारशी हस्तलिखित ग्रंथ यांचा उपयोग करून व कांहीं ठिकाणीं मराठी कागदपत्रांची मदत घेऊन ग्रँडफनें शहाजीचें या वेळेचें चरित्र लिहिलें. त्यांत शके १५४२ (इ. स. १६२०) मध्यें मलिकंबर व मोगल यांच्यामध्यें झालेल्या एका युद्धांत लुखजी, शहाजी व फलटणचे नाईक (जगपाळ ऊर्फ वणंगपाळ) यांनीं मोठी तलवार गाजविली असा उल्लेख, त्याला एका मराठी कागदांत सांपडला. परंतु ही गोष्ट त्याला विसंगत वाटली; कारण फारशी इतिहासांतील निजामशाही विषयक त्रोटक उल्लेख वाचून मलिकंबर व इब्राहिम आदिलशहा यांच्यांत नेहेमींच वाकडें होतें असा त्याचा समज होता. The sultans of Bijapur and Golcondah did not view the rise of Mullik Umber favourably. Ibrahim Adil Shah bore him a personal enmity (Grant. Duff's History 1921, p. 79) असें त्याचें मत बनलें असून विजापूरचा सरदार निंबाळकर व मलिकंबरातर्फेचे शहाजी आणि लखुजी यांनीं एकजुटीनें वागणें म्हणजे " There was a general confederacy against the moghuls (p.79, note 2) 'दक्षिणेंतील शाह्यांनीं मोगलाविरुद्ध एक जूट केली होती' असें मानावें लागतें. ही आपत्ती टाळण्यासाठीं 'वणंगपाळ हा विजापूरकरांना न जुमानता या युद्धांत सामील झाला असेल' अशी काल्पनिक तोड ग्रंडफनें सुचविली आहे. परंतु प्रस्तुत खंडांतील पत्रांच्या सहायानें दाक्षिणात्य शाह्यांची शके १५४४ पर्यंत जट

होती व त्यानंतर मलिकंबर व आदिलशाहा यांचा सलोखा तुटला वगैरे तपशील माहीत झाल्यामुळें शके १५४२ मधील ग्रंडफला आढळलेला मराठी कागदांतला उल्लेख सुसंगत आहे असें आपण म्हणूं शकतों. * ग्रँडफनंतर शंभर वर्षांनीं प्रो. सरकार यांनीं शहाजीचें चरित्र लिहिण्याचा प्रयत्न केला. त्यांत शहाजी विषयक जी नवीन माहिती उपलब्ध होती तिचा समावेश करणें त्यांचें कर्तव्य होतें. मॉडर्न रिव्ह्यूच्या १९१७ सपटंबरच्या अंकांत त्यांनीं असा प्रयत्न केला असून A corrective of the legendary history current among the Marathas म्हणजे शहाजीसंबंधीच्या महाराष्ट्रांतील दंतकथांचा निरास करण्यासाठीं हा लेख आपण लिहितों असें त्यांनीं मुद्दाम सांगितलेंही आहे. पण मराठींतील सामग्री त्यांना मुळींच जमेस धरतां न आल्यामुळें त्यांना शके १५५० पर्यंतचें शहाजीचें चरित्र ग्रंडफ इतकें देखील रेखाटतां आलें नाहीं. शहाजीचें चरित्र लिहितांना बखरकारांनीं दिलेल्या हकीकती विसंगत व अविश्वसनीय आहेत हें त्यांचें विधान ग्राह्य होण्याजोगें आहे. पण चखरी-खेरीज मराठींत अस्सल पत्रें आहेत व ती जमेस धरलीं पाहिजेत हें त्यांच्या लक्षांत नटिसें आलें नाहीं. राजवाडे यांच्या ८ व्या आणि १५-२० या खंडांत छापलेलीं पत्रें, 'शिव चरित्र चारकाईनें समजून घेण्यास उपयोगी पडण्याजोगी आहेत' हें प्रो. सरकार यांनीं कबूल केलें असून या खंडाचें, संपादकत्व चांगलेंसें झालें नाहीं (The editing leaves much to be desired. Shivaji & his Times p. 453)आणि यांत इनाम कमिशनला फसविण्यासाठीं तयार केलेले कांहीं बनावट कागद छापले आहेत, अशी बुजगावणीविजा तक्रार केली आहे. पण या तक्रारीवरून आपण आपलें मराठीचें अज्ञान व्यक्त करीत आहों हें त्यांच्या लक्षांत आलें नाहीं. कारण, ऐतिहासिक कागदपत्रांच्या संपादनाच्या बाबतींत राजवाड्यांइतकी कसोशी बाळगणारा विद्वान् दुसरा नाहीं ही गोष्ट महाराष्ट्रांत प्रत्येक जण जाणतो. आणि ज्या पत्रांबद्दल संशय वाटण्याजोगा आहे त्यांना राजवाडे यांनीं टीपा देऊन खुलासाहि केलेला आहे. त्यांतून एखाद्या पत्रावर अशी टीप देण्याचें राहिलें असेल तर ती चूक सप्रमाण दाखवून देण्याचा प्रयत्न प्रो. सरकार यांनीं करावयास पाहिजे होता. तो न करतां उलट 'शिवचरित्रास उपयोगी अशी सामुग्री मराठींत मुळींच नाहीं; आहे ती फारशी व इंग्रजींतच काय ती आहे असा गैरसमज प्रो. सरकार वेळीं अवेळीं आपल्या लेखांतून फैलावीत असतात. The only contemporary records of Shivaji's and even Sambhaji's times that now survive are in English and

---

* दाक्षिणात्यांनीं एक जूट करून मोंगलांशीं या वेळीं झगडा केला ही गोष्ट प्रो. सरकार यांनीं फारशी ग्रंथांच्याच सहायानें नमूद केली आहे. औ. च. व्हा. १।२ पृ. २८ पहा. तथापि त्यांना देखील दाक्षिणात्यांच्या (Grand alliance) या जुटीचा तपशीलवार माहितगी असल्याचें दिसत नाहीं.

Persian and *none at all in Marathi.* (p. 446) In this state of things it may be patriotic to prefer the Marathi accounts .....to the accurate and contemporary Persian and English sources: but it would not be honest history (p. 447)· असाहि ते महाराष्ट्रांतील संशोधकांना सरसकट दोषण मारीत असतात. याकरितां त्यांना या बाबतींत स्पष्टपणें असें सांगणें जरूर आहे कीं, समकालीन व विश्वसनीय असा फारशी, इंग्रजी अगर अन्य कोणत्याहि भाषेंतील उल्लेख आढळल्यास त्याचा उपयोग करूं नये अगर त्यास गौण मानावें असें प्रतिपादन महाराष्ट्रांतील कोणत्याहि संशोधकानें केलेलें नाहीं. यामुळें प्रो. सरकार यांची वक्रोक्ति विगतार्थ आहे. पण उलट शहाजी व शिवाजी यांचीं चरित्रें लिहितांना प्रो. सरकार यांना मराठींतील समकालीन सामुग्रीचा उपयोग करतां आला नाहीं; हें कोणासहि सहज दिसण्याजोगें आहे. व खरें पहातां 'फारशी ग्रंथांच्या सहायानें व मराठी बखरी वाचून मीं शिवचरित्र लिहिलें आहे. अस्सल पत्रव्यवहार असलेल्या मराठींतील सामुग्रीचा मला उपयोग करतां आला नाहीं' असें त्यांनीं प्रांजलपणें ग्रंथारंभीं नमूद केलें असतें तर ते Honest history चें खरे भोक्ते आहेत असें म्हणतां आलें असतें. पण तें न करतां उलट आपण सर्व सामुग्रीचा चारकाईनें परामर्ष घेतला आहे (exhaustive and minute use of the available sources) आणि अगदी बारीक सारीक देखील विश्वसनीय अशा तपशीलाचा (every fact however small) उल्लेख केला आहे व इतरांच्या ग्राह्याग्राह्यतेची चर्चा केली आहे असें ते प्रस्तावनेंत जाहीर करतात ! ही गोष्ट त्यांच्या संशोधकत्वास खास कमीपणा आणणारी आहे व यामुळेंच त्यांचें शिवचरित्र महाराष्ट्रांत प्रमाणभूत मानलें जात नाहीं. मराठींतील सामुग्री जमेस धरतां न आल्यामुळें शहाजीचें चरित्र लिहितांना Shahaji must have been a petty captain during the regency of Malik Amber and he first rose to independent and high command only under Fath Khan (the son of Ambar) who was evidently his first patron (M. R. 1917 Sept. p. 248) असें जें प्रो. सरकार यांनीं ठासून सांगितलें आहे तें त्यांच्या मराठीच्या अज्ञानाचें द्योतक असल्यामुळें जमेस न धरतां शहाजीसंबंधाचें १५५० पर्यंतचे उल्लेख असे मांडून दाखवितां येतील.

शके १५४२ शहाजी, लखुजी, निंबाळकर व मलिकंबर मिळून मोगलांचा पराभव करतात. (ग्रंडफ).

१५४४ शहाजीची रायारावावर स्वारी (पृ. ९८)

१५४६ कार्तीक. भातवडीची लढाई व शहाजीच्या पराक्रमाचा विशेष गौरव.- (तंजावरचा शिलालेख व शिवभारत)

१५४७ शहाजी मलिकंबराशीं भांडून अदिलशाहीस मिळतो. यामुळें त्यास पुणें प्रांत सोडून विजापूरच्या हद्दींत जावें लागतें; (पृ. ४०) व तेथें त्यास सरलष्कर या नात्यानें मोठा मान मिळतो. (पृ. ४३)

१५४७–१५४९ शहाजी विजापूर दरबारच्या आश्रयास. १५४९ च्या फाल्गुनांत तो पुणें प्रांत जबरदस्तीनें ताब्यांत घेतो. (खं. २० पृ. ३४५)

१५५० शहाजी निजामशाहीच्या नोकरींत जातो व त्यास पुणें परगण्याचा मोकासा मिळतो. (खं. २० पृ. ३४६)

२० जायणा लिंगरस—शहाजी परत निजामशाहींत आल्यानंतर पुढील ७।८ वर्षांत कधीं मोगलास मिळून तर कधीं त्यांना विरोध करून त्याला जो राजकीय डाव मांडतां आला व अखेरीस जो मोडून त्याला विजापूरकरांची नोकरी पत्करावी लागली त्या डावाची माहिती अनेक लेखकांनीं दिली आहे; आणि तिच्यांत विशेष भर पडण्याजोगा महत्त्वाचा उल्लेख या खंडांतील कागदांत आढळत नाहीं, सबब त्याचें विवेचन येथें करण्याचें कारण नाहीं. मात्र जायणा लिंगरस हें जें शिरवळच्या हवालदाराचें नांव आलें आहे (पृ. ४४) तें शहाजीच्या चरित्राच्या दृष्टीनें महत्त्वाचें आहे. शहाजी मलिकंबराशीं भांडून शके १५४७ अखेर विजापूरकरांकडे गेला तेव्हां तो पन्हाळ्याच्या बाजूस होता आणि तेथें जायणा लिंगरस हा त्याच्याबरोबर होता (शिवकालीन घराणीं इ. आणि ऐ. ले. ३७० पृ. १०१)–पुढें ' शाहजीराजे पादशहापासून यागी जाहाले (सदर पृ. १०२) म्हणजे विजापूरकरांचा पक्ष सोडून परत निजामशाहींत आले, त्या वेळीं जायणा लिंगरस यानें कोणता पक्ष स्वीकारला तें कळत नाहीं. तथापि शके १५५१ च्या पौषांतील अस्सल पत्रांत (खं. १६ ले. १६) ' एदिलशाही लोकी एउनु पा शिरवळ कबज केलें आहे ' असें म्हटलें आहे व प्रस्तुत खंडांत १५५२ च्या भाद्रपदांत (पृ. ४४) ' जायणा लिंगरस हवालदार माहालानिहाय व किले सुभानमंगळ (= शिरवळ)" असा उल्लेख आहे; त्यावरून जायणापंत विजापूरकरांच्याच नोकरींत राहिला असावा असें दिसतें. यानंतर शके १५५७।५८ मध्यें शहाजीहि जेव्हां विजापूरकरांच्या नोकरींत शिरला तेव्हां दादाजी कोंडदेवाचा अंमल शिरवळ परगण्यावर चालू झाला. हें लक्षांत ठेवलें असतां शिरवळ परगण्यावरील हकीम म्हणजे अधिकारी सांगतांना हैबतखान, मलिकंबर, जायणापंत, यावर शहाजीचे कारकून दादाजी कोंडदेव, नंतर छत्रपति (शिवाजी) साहेब आणि राजाराम असा जो अनुक्रम पृ. ९२ वरील तकरीरीमध्यें आला आहे तो बरोबर आहे.

२१ शिरवळ व दादाजी कोंडदेव—शिरवळवर दादाजी कोंडदेवाचा अंमल चालत होता हें जें वर विधान केलें आहे त्यास असल पत्राचा आधार असून त्याच्या

संभाजीनें शिवाजी महाराजांच्या पहिल्याच लष्करी हालचालीवर कांहींसा प्रकाश पडण्यासारखा आहे. शिरवळच्या कुलकर्णाचा भाऊबंदी तंटा दादाजी कोंडदेवाकडे गेला तेव्हां त्यानें शिवापूर मुक्कामीं त्या तंट्याचा निकाल गोतमुखें न करतां वाटणीच्या रूपानें केला. हा खं. २० (ले. ५३) मध्यें छापलेला आहे. परंतु रामाजी विठ्ठलास हा निकाल न पटल्यामुळें त्यानें पुण्यास जाऊन जिजाबाईसाहेबांकडे तक्रार केली; आणि मातुश्री जिजाबाईनीं दादाजीपंतास सांगितलें की " यांचा निवाडा गोतमुखे करणें. " त्याप्रमाणें दादाजीपंतानीं आपला पूर्वीचा वाटणीचा महजर रद्द करून गोतमुखें या प्रकरणाचा निवाडा करण्याचा हुकूम शिरवळचा हवालदार विठ्ठल गिरमाजी यास दिला. हा हुकूम या खंडांत छापला असून तो शके १५६८ चैत्र व. १२ मितीचा आहे (पृ. ९६) या हुकुमाप्रमाणें गोतमुखें निवाडा व्हावयाचा होता; इतक्यांत ' महालांत धामधूम झाली, सबेंच दादाजीपंत मृत्य पावले (पृ. ९५). त्या अर्थी शिरवळ परगण्यातील शिवाजी महाराजांची ही ' धामधूम ' १५६८ च्या चैत्रापासून दादाजीच्या मृत्युपूर्वी म्हणजे १५६९ च्या जेष्ट आषाढापूर्वी झाली असली पाहिजे. आणि ही धामधूम म्हणजे ' हिंदवी स्वराज्यासाठीं ' शिवाजी महाराजांनीं केलेल्या चळवळीची असावी असा संशय येतो. कारण खं. १५ ले. २६९ चें पत्र १५६८ च्या ज्येष्टांतलें असून (या पत्राच्या माथ्यावर शक १५६७ आहे, पण तो १५६८ पाहिजे) त्यांत या स्वराज्याच्या चळवळीची माहिती विजापूर दरबारास कळल्यामुळें दादाजी नरस प्रभु फरारी झाला व शिरवळच्या सरहद्दीवरचा मुलूख ' वेराण ' जाला वगैरे हकीकत आहे; पण त्याबरोबरच विजापूर दरबारानें हें प्रकरण न वाढवितां सरसकट माफी देण्याचें जाहीर केलें आहे. * या माफीच्या जाहीरनाम्याचा काय परिणाम झाला हें समण्यास मार्ग नाहीं. पण एवढें खरें कीं शके १५६९ मध्यें दादाजी कोंडदेव मरण पावल्यावर पुणे परगण्यावर शिद्दी अंबर हवालदार व शिवाजी राजे यांची हुकमत चालू लागली (पृ. ५२); आणि १५६९ च्या कार्तिकापर्यंत शांतता होती. (ले. २९ याच्या मथळ्यावरची मिती चुकली आहे. ती १५६९ कार्तिक व. ५ पाहिजे.) त्यानंतर पांच चार महिन्यांत केव्हांतरी महाराजांनीं सिंहगड घेतला. (शि. च. प्र. पृ. ५५). पुढें १५७० च्या श्रावणांत शहाजी राजे यांना मुस्तफाखानानें कैद केलें; व शिवाजी महाराजांवरही विजापुराहून सैन्य रवाना झालें त्यावेळीं शिरवळास झडलेल्या चकमकीचें वर्णन प्रस्तुत खंडांत (पृ. ५४) आलेलें असून त्यांत ही महत्त्वाचीं वाक्यें आहेत:

---

* हिंदवी स्वराज्यासंबंधाचीं हीं दोन तीन पत्रें अस्सल नसुन नक्कल आहेत व त्या नकला करतांना ' अज रख्तखाने ' वगैरे शब्द शिवाजीचा किताब आहे असें समजून या नकलकारानें स्मृतींनें मजकूर लिहिलेला दिसतो. या दोन शब्दावरून ' पत्र अविश्वसनीय दिसेल, परंतु मतलब खरा असावा ' असा राजवाडे यांचा अभिप्राय आहे.

"**शहाजी राजे धरिली त्याचा लेक सिवाजी पुरंधरी बैसोनु दिवाण नामजादीशी झगडो लागले.** सर सुभेदार फत्याखान तिही शिरवळास फाजीलशहा व आशाफशा पाठविले. तिही कोट पाा मा [शिरवळ] बळाविला. त्यावरी शिवाजी राजे धाविनले. झगडा जाला " इत्यादि. ही हकीकत आज या खंडांत प्रथमच प्रसिद्ध होत आहे.

या खंडांतील पत्रांत आलेले सर्वच मुद्दे विस्तारानें सांगणें शक्य नाहीं. सबब येथवरच्या विवेचनांत न आलेल्या पत्रांतले कांहीं मुद्दे शेवटीं त्रोटक रीतीनें नमूद करतों.

ले. १ या वंशावळीचा लेखनकाल शके १६७५ च्या सुमाराचा आहे.

ले. २ यांतील अधिकाऱ्यांच्या भोगवट्यांचीं वर्षें स्थूलमानाचीं आहेत. बडा व धाकुटा असें दोघे हैबतखान पुणें व शिरवळ प्रांतांत मलिकंबराच्या वेळीं अंमलदार म्हणून वावरत होते.

ले. ३ क्रमाक्रमानें जमीनीचा सारा वाटविण्याची पद्धति निजामशाहींत होती.

ले. ४ शके १४९९ मध्यें अहमदनगरास निजामशाहीची राजधानी होती.

ले. ६ जमीन काढून घ्यावयाची ती हंगामानंतर घेत. दिवाळी म्हणजे मार्गशीर्ष शु. १

ले. ७ विठ्ठल कायदेवाच्या पूर्वजाकडे शिरवळचें देशकुलकर्ण निजामशाहीच्या प्रारंभापासून होतें.

ले. १२ मल्हारजी चिन आपाजी देशमुख श. १५३८ मध्यें मारला गेला.

ले. १९ या महजराची सबंध नक्कल करून छापखान्यांत दिली होती. आर्यभूषण छापखान्यास लागलेल्या आगींत पहिल्या बंदाखेरीज बाकीचे सर्व बंद जळून गेले.

ले. २१ शिरवळ परगण्यावरील अमलदारीची घालमेल ठरविण्यांचीं सर्व पत्रें जमेस धरलीं असतां असें ठरतें कीं निजामशाहीचा हा परगणा

श. १५३५–९ विजापूरकरांकडे सलाख्यानें दण्यांत आला होता.

श. १५३९–४२ सलोखा कायम राहून परगणा परत निजामशाहीकडे होता.

श. १५४२–४३ सलोखा कायम. परगणा विजापूरकराकडे. रायारावाची अमदानी.

श. १५४४ च्या प्रारंभीं सलोखा तुटून रायारावास घालवून देण्याचें काम शहाजीनें केलें.

ले. २४ जायणा लिंगरस हा श. १५५२ मध्यें शिरवळचा हवालदार होता. दिवटा मुसलमान शके १५४३ मध्यें हयात असावा असें ले. ३३ वरून दिसतें.

ले. २५ ' उटाणिया ' असें पृ. ४५ वर छापलें आहे. तें ' गुळणिया ' असें पाहिजे. या पत्रांत जगदेवराव निंबाळकराचा उल्लेख आहे.

ले. २६ व २७ बापूजी मुद्गल हा पुणें प्रांताचा हवालदार होता. हा देशस्थ ऋग्वेदी ब्राह्मण तर्फ खेडेबारेचा देशपांडे. यानें दादाजी कोंडदेवाच्या मृत्यूनंतर कोंढाणा घेण्यास शिवरायास मदत केली. पाइस्तेखानाच्या स्वारींत गाजलेले चिमणाजी व दादाजी हे या बापूजीचे मुलगे.

ले. ३१. या पत्राचें महत्व पूर्वी सांगितलेंच आहे. १५७१ मध्यें पुरंदरचा किल्ला महादाजी नीळकंठराव यांजकडे असून त्याच्या सभोवारचा मुलूख शहाजीकडे होता व शहाजी आणि महादाजी यांचा स्नेह असे. यामुळें शिवाजी महाराजांना यावेळीं पुरंदरचा आश्रय करतां आला.

ले. ३७. श. १५७३ मध्यें कोंढाणा विजापूरकराकडे होता. शहाजीस बंधमुक्त करण्यापूर्वी तो आपणास मिळाला पाहिजे अशी विजापूरकरांनीं अट घातली होती.

ले. ३९. मोंगलांच्या गलबल्याचा उल्लेख यांत आहे. पत्राचा काल अनिश्चित.

ले. ४० या अस्सल पत्रावरून शहाजीस पुणें परगण्याचा मोकासा होता असें ठरतें. मोकासेदार हा वतनदाराप्रमाणें वंशपरंपरेचा अधिकारी नव्हता. त्याला केव्हांहि काढण्याचा हक्क विजापूरदरबारास होता. पुण्यावरील अंमलवारीचा क्रम असा दिसतो. प्रथम शहाजी, नंतर अफजलप्रसंगापर्यंत शिवशाही, पुढें मोगलाई आणि श. १५९२ मध्यें पुनः शिवशाही. ले. ५३ पहा.

ले. ४१ हा कागद अस्सल नव्हे मसूदा आहे; व त्यांत पृ. ६४ वर सुरुसन विसंगत आहे. पण हें पत्र स. प. पृ. ४४ व खं. २० ले. १८ यांशीं ताडून पाहिलें असतां सुप्याचा अंमलदारांचा क्रम याकुदखान, काटे, मंबाजी, असतखान, पुनः काटे, शहाजी व शिवाजी असा होता असें दिसतें.

ले. ४५ अफजलखान देशामुखांचीं कामें काय आहेत तें समजाऊन सांगतो.

ले. ४६ अफजल प्रसंगाचें पर्यवसान कदाचित सल्ल्यांत होईल व तहानें शिरवळ परगणा महाराजांकडे देण्यांत येईल असाहि एक संभव त्या वेळच्या लोकांना दिसत होता.

ले. ४७ भविष्य शब्दाचा अर्थ नीटसा समजत नाहीं. अफजलप्रसंगाची मिती यांत मार्गशीर्ष व ५ दिली आहे. तुळजापूर व पंढरपूरच्या मूर्ती हालवाव्या लागल्या यास खं. २० पृ. ३२९ मध्य आधार आहे.

ले. ५४ फ्रायर शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकाचे वेळीं रायगडास गेला होता. त्याचा सर्व ग्रंथ शिवचरित्राच्या दृष्टीनें अभ्यसनीय आहे. दोन हत्ती व दोन घोडे रायगडावर आभिषेक प्रसंगीं नेलेले पाहून इतक्या अडचणीतून ते कसे नेले असतील याचें त्यास आश्चर्य वाटलें.

ले. ५५ शिरवळ परगण्यावर मोरोपंत पेशव्यांनीं शके १५९९ मध्यें १००० होन मिरासी पट्टी बसविली.

ले. ५९ कन्हा नदीच्या उगमापासून कन्हा-नीरा संगमापर्यंतच्या खोऱ्यास कन्हेपठार म्हणतात. या पठारावर तीघांचा अंमल चालत असे. ' तर्फ कन्हेपठार ' हा पुणेकर देशमूख देशपांड्याचा; ' पाा सुपे ' सुपेकरांचा; आणि ' कर्यात सासवड ' सासवडकरांचा.

ले. ६० सुपे खुर्द (थोरलें सुपें नव्हें) हा गांव सासवडच्या दक्षिणेस दोन मैलांवर आहे. तेथील पाटीलकीच्या वादासंबंधी लिहितांना शिवाजी महाराजांनीं " जैसे पालीची पाटीलकी काळभोराची असतां उगेच खराडियानें झोंडपण केलें; सेवट रवा काढून खोटें जाहाले, तैसच हे जगथाप करितातीं " असा दाखला दिला आहे. पालीच्या पाटीलकीचा महजर धुळ्याचे विद्वान् संशोधक रा. शंकराव देव यांनीं ' रामदास आणि रामदासी ' या मासिकांत छापलेला महशूरच आहे.

ले. ६७. ' वृत्त्यंशियाची वृत्ती वृत्तिवंतास द्यावी, ' ' वृत्तिवंताचें संस्थापन करणें हें स्वामीसहि अगत्य आहे ' वगैरे वाक्यांत दिसणारी शिवशाहीतली राजनीति वृत्तिच्छेदोत्सुक अशा आधुनिक धोरणाहून निराळी होती.

ले. ८७. व ९२ या पत्रांच्या नकला कै. पांडुरंग नरसिंह पटवर्धन यांच्या हातच्या सांपडल्या. अस्सल पत्रें कोठें आहेत तें समजलें नाहीं.

ले. ९०. अष्टप्रधानांच्या जागा वंशपरंपरेनें दिल्याबद्दलचे महाराजांच्या तोंडचे म्हणून उद्गार सभासदी बखरीच्या या प्रतींत दिले आहेत ते विचारणीय आहेत. संभाजी व राजाराम आणि ताराबाई यांच्या कारकीर्दीत अष्टप्रधानांची पदें बहुधा वंशपरंनें चालविलीं. वाकनीसाचें नांव पंताजी असें चुकून छापलें आहे.

ले. ९२. पुरंदरास नीळकंठरावाचे पूर्वज येण्यापूर्वी व आल्यानंतर देखील कोळी व महार यांचे प्राबल्य होतें. पेशवाईंत देखील पुरंदरच्या कोळ्यांचा दंगा बराच गाजला.

आभार—प्रस्तुत खंड छापण्याच्या व प्रस्तावना लिहिण्याच्या कामीं अनेक गृहस्थांनीं मदत दिली. प्रो. मा. त्रिं. पटवर्धन एम्. ए. यानीं फारशी शिलालेखांचे उच्चार व शब्दांचे अर्थ सांगितले; येथील ओरिएंटल बुकसप्लाइंग एजन्सीचे मालक डॉक्टर नरहर गोपाळ सरदेसाई यांनीं इंडो मॉस्लेमिकाचे अंक पाहण्यास दिले; सर्व्हेट्स ऑफ इंडिया सोसायटीच्या संग्रहांतला फ्रायरचा ग्रंथ वाचण्यास मिळाला; व श्री. सरदार मेहेंधळे, प्रो. पोतदार व रा. दिवेकर यांनीं आपले खासगी ग्रंथसंग्रह पाहण्यास मोकळीक ठेवली याबद्दल या सर्वांचा मी फार आभारी आहे.

पुणें मि. अश्विन व. ११
शके १८४८.

दत्तात्रय विष्णु आपटे.

शिवचरित्र-साहित्य

खंड १ ला.

(शिरवळकर देशपांडे वगैरेंचे कागद)

मराठी ग्रंथ संग्रहालय
नोंद नं. ५३८
दा. वि.

शिरवळकर देशपांडे

यांचे कागदपत्र.

ले. १

श्री

वंशावळ निगडे देशमूख ग्रा॥ सिरवल

केन पाटील यासि पुत्र २

रामजी नाईक याचा पुत्र गोरखोजी याचा पुत्र गोरखोजी यास पुत्र मलजी याचा पुत्र आपाजी याचा पुत्र बहीरजी हाली आसे

आपाजी नाईक याचा पुत्र मल्हारजी याचा पुत्र मल्हारजी याचा पुत्र केदारजी याचा पुत्र मल्हारजी हाली आहे

कारकीर्द मलीकांबर आपाजीनें
मल्हारजी मारिला सु॥ सबा
आशर अलफ शके १५३९
पिंगलनाम संवत्सरे वर्षे १३७

कारकीर्द जसवंतराव सुरूरकर कुलकर्णी याचे दिव्य जाले त्याजवर साक्ष नाइकजी बीन आढलंराव गाढवे मोकदम मौजे खंडाले शके १५३४ परिधावी नाम सवछरे सु॥ सलास आशरीन आलफ यासी वर्षे सवत्छराने सवत्सर मनांत आणिता वर्षे सुमारी १४२

बावडेकर पाटील याचा महजर जाला शके १५४२ रौद्रनाम सवछरे तेथे साक्ष येमाजी पाटील गाढवे मौजे खडाले यास वर्षे सुमार १३४

कारकीर्द दादाजी कोडदेव पारगांवकर रिठ्यास महजर निमेचा दिल्हा तेथें साक्ष भिलोजी गाढवे मौजे खंडाले याची साक्ष असे तो महजर सु॥ इसने आर्बैन या सालचा असे यास वर्ष ११२ याप्रमाणें जिजाजी पाटील निमे मौजे पारगांव याची आर्जदास्त असे

---

१ आशर पाहिजे

ले. २ श्री

श्री शके १३१८ धातानाम संवत्छरे सु॥ सबा तिसैन मया सबयेन सन ८०६ या सालांत कन्हाड क्षेत्रीं दुर्गादेवी रुदन करूं लागली त्यानंतर शके १३३० सर्वधारी नाम संवत्छरे सु॥ तिसा मैया समानेन ८१८ परियंत वर्ष १२ प्रिथीवीवर दुष्काल पडला सारट चारण करू जागा जागा उठले ते इा पासून शके १३६० कालयुक्त नाम संवत्छरे सु॥ तिसा सलासीन मैया समानेन सन ८४८ परियेत वर्ष ३० तीस चारण करू याची राव होती राज्यात बेबदी जाहली औसे समजले शके १३६१ सिधार्थी नाम सवत्छरे सु॥ आबैन मया समानेन सन ८४९ या सालात बेदरचा आदील पातशाह याने राजश्री दादा नरसिह रवाना करून पराडीयाचा किला बाधिला आणि मुलखाची चकबंदी व्हावी याजकरिता काला खोजा व गोरा खोजा पा॥ माहल परगणे व सिवा व सिवधडे उजरून आदीलशाई बिघे करून शंभर बिघेयाचा चाहूर येक यापमाणे रकमले बांधून मुलखाची टकबदी करविली त्यानंतर चौ ठाई च्यार सुभे रवाना केले विज्यापुरी कुतबशाह व भागानगरी निज्यामशाह व देवगिरीस दौलतशाह व आमदाबाज गुजराथ या प्रांती मिरजुमशाह या प्रो च्यार सुभे चौंठाई पाठऊन राज्याचा बदोबस्त शके १३६८ क्षये नाम सवत्छरे सु॥ सबा आबैन मैया समानेन सन ८५६ या साली केला आणि जागा जागा ठाणी बसऊन किले कोट बांधून बदोबस्त करावे म्हणून हुकूम जाला त्याजवरून भागानगरी निज्यामशाह होते त्यानी आदीलखान रवाना करून शके १३८३ वृषा-नाम सवत्छरे सु॥ इसने सितैन मया समानेन सन ८७१ या सालात सिरवल प्राती ठाणे बसविले त्यानंतर नवा वर्षांनी शके १३९२ विकती नाम सवत्छरे सु॥ ईहीदे सबैन मया समानेन सन ८८० या सालात नीरे नजीक चित्रबेट टेकाड पाहन सुमा-मंगल नाव ठेऊन कोटास काम लाविले तो कारखाना इ॥ पासून शके १४३७ युवा नाम सवत्छरे सु॥ सीत आशर मया तिसैन सन ९२५ परियेत काम कोटाचे चालून कोट तयार केला नंतर भागानगराहून प्रथम सुभा रवाना जाहला

२२ महमद इसलामखान याने आपले लोक शके १४३८ धाता नाम सवत्छरे सु॥ सबा आशेर मैया तिसेन सन ९२६ इ॥ पासून शके १४५९ हेमलबी नाम सवछरे सु॥ समान सलासीन मैया तिसेन सन ९४७ परयंत वर्ष २२ आमल केला कलम १

२६ वली महमदखान याने शके १४६० विलंबीनाम सवत्छरे सु॥ तिसा सला-सीन मैया तिसेन सन ९४८ इ॥ पासून शके १४८६ रक्ताक्षीनाम सवत्छरे सु॥ खमस सितैन मया तिसैन सन ९१४ पर्यंत वर्षे २६ सवीस आमल केला कलम १

७ शाह महमद याने शके १४८७ क्रोधी नाम संवत्छरे सु॥ सति सितैन

मैया तिसैन सन ९७५ इा पासून शके १४९३ प्रज्यापती नाम संवत्छरे सुा इहदे सबैन मैया तिसेन सन ९८१ पर्यंत वर्ष ७ आमल केला कलम १

१८ बहादूरखान याने शके १४९४ आगिरानाम संवत्छरे सुा सलास सबैन मया तिसैन सन ९८२ इा पासून शके १५११ विरोधक्रत नाम सवत्छरे सुा तिसैन मया तिसैन सन ९९९ पर्यंत वर्ष १८ आमल केला कलम १

१४ शामीरखान याने शके १५१२ विकृतीनाम सवत्छरे सुा इहदे तिसैन मैया तिसैन सन १००० इा पासून शके १५२५ शोभक्रत नाम सवत्छरे सुा आर्बा आलफ सन १०१३ पर्यंत वर्ष १४ आमल केला कलम १

१८ हैबतखान याने शके १५२६ क्रोधन नाम सवत्छरे सुा खमस आलफ सन १०१४ इा पासून शके १५४३ दुरमतीनाम सवत्छरे सुा इसने आशरीन आलफ सन १०३१ पर्यंत वर्षे १८ आमल केला कलम

१५ दाऊदखान याने शके १५४४ दुदुभी नाम सवत्छरे सुा सलास आशरीन आलफ सन १०३२ इा पासून शके १५५८ धाता नाम सवत्छरे सुा सबा सलासीन आलफ सन १०४६ पर्यंत वर्षे १५ आमल केला कलम १

४३ न्याहरखान याचे मारफतीने आमलदार येऊन जाऊन आमल शके १५६९ ईश्वर नाम सवत्छरे सुा समान सलासीन आलफ सन १०४७ इा पासून शके १६०२ रौद्रनाम सवत्छरे सुा इहिदे समानेन आलफ सन १०९० परियंत वर्ष ४३ आमल होण्याचे आमदानीत शके १५९६ आनद नाम सवत्छरे सुा खमस सबैन आलफ सन १०८४ जेष्ट शुा ५ पंचमीस माहाराज सिवाजी राजे भोसले याजला पटा आभिषेक राज्याचा रायेगडी होऊन जागा जागा ठाणा बसविली परंतु सिरवली ठाणे बसले नाही कलम

१५ इब्रामखान याने शके १६०३ दुर्मती नाम सवत्छरे सुा इसने समानैन आलफ सन १०९१ इा पासून शके १६१७ युवानाम सवत्छरे सुा सति तिसैन आलफ सन ११०५ पर्यंत वर्ष १५ आमल केला कलम

२ इसलाईम मैया याने शके १६१८ धाता नाम सवत्छरे सुा सबा तिसैन आलफ सन ११०६ इा पासून शके १६१९ ईश्वरनाम सवत्छरे सुा समान तिसैन आलफ सन ११०७ पर्यंत वर्ष २ दोन आमल केला कलम

३ खोजेखान याने शके १६२० बहुधान्य नाम सवत्छरे सुा तिसा तिसैन आलफ सन ११०८ इा पासून शके १६२२ विक्रम नाम सवत्छरे सुा इहीदे मया आलफ सन १११० पर्यंत वर्ष ३ आमल केला कलम

१ का र ही ब र्द खान याने शके १६२३ वृषानाम सवत्छरे सुा इसने मया आलफ सन १११९ इा पासून आखेर सालपर्यंत यक साल आमल केला

२ यासीनखान याने शके १६२४ चित्रभानूं नाम सवत्छरे सु॥ सलास मैया आलफ सन १११२ इ॥ पासून शके १६२५ सुभानू नाम सवत्छरे सु॥ आर्बा मैया आलफ सन १११३ पर्यंत वर्षे २ दोन आमल केला कलम

३ लोधीखान याने शके १६२६ तारण नाम सवत्छरे सु॥ खमस मैया आलफ सन १११४ इ॥ पासून शके १६२८ व्ययेनाम संवत्छरे सु॥ सबा मैया आलफ सन १११६ पर्यंत वर्षे ३ आमल केला कलम

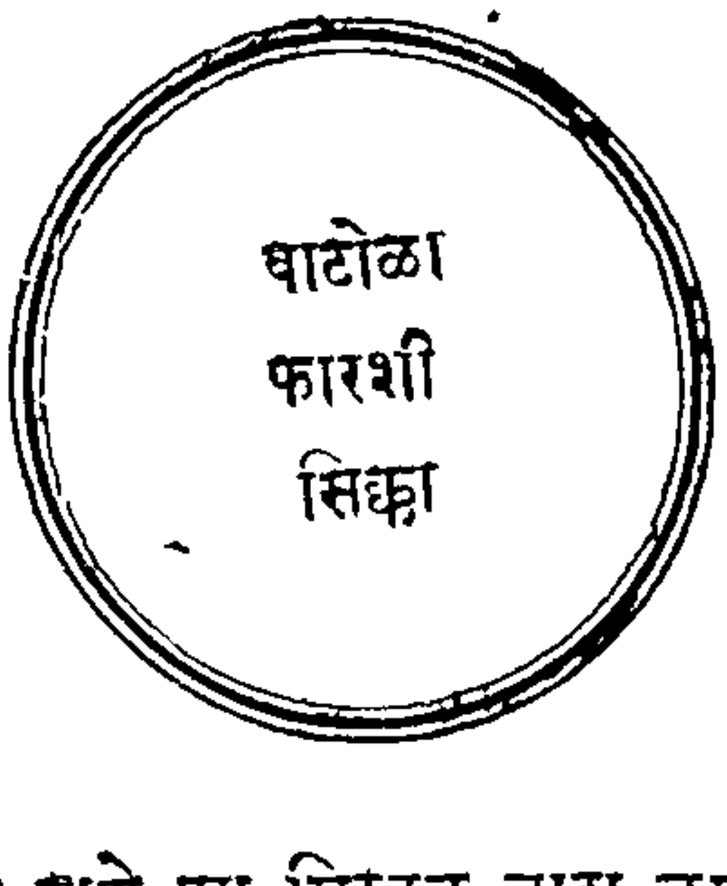
४ आसनिखान याने शके १६२९ सर्वजीत नाम सवत्छरे सु॥ समान मैया आलफ सन १११७ इ॥ पासून शके १६३२ विक्रती नाम सवत्छरे सु॥ इहीदे आशर मैया आलफ सन ११२० पर्यंत वर्षे ४ आमल केला कलम

१० जानोजी नाईक निंबालकर कर्मालकर यानी शके १६३३ खरनाम सवत्छरे सु॥ इसने आशर मैया आलफ सन ११२१ इ॥ पासून शके १६३२ विकारीनाम सवत्छरे सु॥ आशेरीन मैया आलफ सन ११२८ पर्यंत वर्षे १० आमल केला कलम

३१ महाराज शिवाजी राजे भोसले याचे नातू शाहूजी राजे याजकडील बालाजी विश्वनाथ पतप्रधान यानी निंबालकर याचे ठाणे उठऊन कोट पाडिला आणि आपले ठाणे वसविले शके १६४२ विकारीनाम सवत्छरे सु॥ इहीदे आशेरीन मैया आलफ सन ११२९ इ॥ पासून शके १६७२ प्रमादनाम सवत्छरे सु॥ इहीदे खमसैन मैया आलफ सन ११६० पर्यंत वर्ष ३१ आमल केला कलम

त्यानंतर नारो शकर सचीव यानी पतप्रधान याजला सिंहगड देऊन त्याचा मोबदला आपल्याकडेस सिर्वलचे ठाणे घेऊन आपले ठाणे वसविले शके १६७३ प्रज्यापतीनाम सवत्छरे सु॥ इसने खमसैन मैया आलफ सन ११६१

ले. २

शके १४८३ आश्विन शु॥ ११

ई कौलूनामे अज दिवाण ठाणे पा॥ सिरवल ताहा लखमोजी व बालो प्रज मुजेरी कसबे सिरवल पा॥ मजकूर सु॥ सन इसने सितैन व तिसा मया कारणे दादे

कौलूनामा दिला यैसा तु ..... मल्हारजी व आपाजी देस ..... मालूम केले यैसेजे सेत जान ..... तल्या नजीक बहूत दीस पडिले + + बिघे ·न तीस बराये कीर्दी सन सलासा कारणे नफर मजकुरास इ॥ मु॥ ४ चौ साला देणे बि॥ ता॥

पहिले साल सन सलास		सन आर्बा	
नख्त	गला दे॥	नख्त	गलादे॥
·॥ ६ तालुक देहाये	जिनसी ना	१।· ता॥ देहाये	जिनसी
·॥ ता॥ ठाणे	८२॥	१८ता॥ ठाणे	·।·
	गवत	२।	गवत
	२५		५०

सन खमस		सन सीत	
नख्त ता॥ देहाये	गला	नख्त	गला
व तालुक ठाणे	·।=॥	२॥ ता॥ देहाये	·॥·
३·६	गवत	२८ ता॥ ठाणे	जोरी गहू
	७५	४॥	·।३॥ ८१
			चणे तील
			१ +
			गवत कापूस
			१०० ·।१

यैसा कौलू सादर जाहालिया तकवा धरूनू सेत वाहील मालूम जाहाले बराये मालुमाती खातिरेसी आणोउनू कौलनामा सादरि केला आसे कवणे च्यादे तालुक आदेसा न कीजे कीर्दी मामुरी करूनु सुखे आसीजे सदरहू प्रमाणें पालुनू जाणिजे तेरीख ९ माहे मोहरम.

ले. ४

शके १४९९ आषाढ शु॥ ९

तालीक (तत्कालीन)

अज दिवाण रख्तखाने खास बजानेब कारकुनानी व मुकासाइयान हाल व इस्तकबाल व देसमुखानी व मोकदमानी व माहाजनानी व सेटियानी पा॥ सिरवल बिदानंद मु॥ समान सबैन तिसा मया सवदरगे च दे ऊ हुजुरु बधगी हजरती मालूम केले जे कसबा सिवरळीचे जोतीसपण आपली आपले वडीलवडीलाची मिरासी आपला चुलता बळाल जोशी आ रा ध्या (?) चालविता गहदम सालाबाद

चालिले आसे दरम्यान रास जोसी मांडका हा जोतीसपणाचा करकसा करितो म्हणौउनु बलाल जोसी व रास जोसी साहार आहामदानगरास मुनसीफीसं आले साहार मजकुरी सेटिये महाजण समस्ते बैसोनु मुनसफी केली आपणास आपणास व रास जोसी यांस गोही आणविलें व रास जोसी याचीया हुजती पाहिलिया त्या खोटिया म्हणौउनु बोलिले व आपण शिरवलास जाऊनु गोही घेऊनु आलो तिही गोही दीधली जे रास जोसी याच्या पूर्वजापूर्वी बलाल जोशी याचे पूर्वजा [ची] मिरासी होये म्हणौउनु गोही दीधलि रास जोसी गोही नाणोच खोटा जाला पलोनु गेला यावरी समस्त लोकी जयेपत्र आपणास लिहुनु दीधले थे बाबे फर्मान होये मालूम जाहाले बा्ा इस्यारती दिवाणआला हर दो नफराची मानसुफी साहार आहामदानगरी जाहाली जे बलाल जोसी याची मिरासी जोतीसपण होये रास जोसी खोटा जाहाला मग पलोनु गेला तेथे जोतीसपण बलाल जोसी मजकुराची मिरासी याचे दुबाला कीजे रास जोसी हरकत न करी व जोसी जमानती करुनु सोडी जे दणे बाबत सारा उजूर न करिजे तालीक लिहोनु घेउनु असेल फिराउनु दीजे मोर्तबु तेरीख ७ माहे जमादिलाखर पा्ा खा्ा जाबीतखा असेल दफतर बार आसे

ले. ५ शके १५११

(फारशी गोल सिका)

ई कौळनामा आज दिवाण ठाणे परगणे सीरवल ता्ा बाजी कदम व प्रजा मौजे कविठे मा्ा मजकूर सु्ा तिसैन व तिसा मया बराये कीर्द सन इहिदे दादे कौळना- [मा] दीधला यैसा तुमचे बाबे मळ्हारजी व मोरखो + + + + + + मा्ा हुजूर येऊन इळतमेसी केला पेसजीचे फितरती व आफत करिता [पा्ा म] जकूर बहुत दिवस खराब पडिले आहे यै..... [शास] कौळ दिधलिया प्रज कुल मेलऊ। पांढरिवरी राहून मौजे मजकुरी कीर्द करील यैसा कौल

नरुतयाती तालुक ठाणे व	गाव हुडा जकाती आज
तालुक देहाये बाबा मौजे	रकमेसी इा्ा मु्ा चौ
मजकुरीची आज रकम	साळा

	पाहिले साली	दुसर साली
का.....जे असेल ते मौजे म-	ता न ही	निमे ग
जकुरिचे खाली मं जं मी	+ + +	⊥ ⊥ ⊥

(पुढें कागद फाटला आहे)

ले. ६ श्री शके १५३२ आषाढ व॥ २

छ ६ ई तोकाने राजश्री आपाजि फर्जद मल्हारजी देसमुख व तुकाईजी देसमुखे

शिक्का अस्पष्ट

प॥ सिरवल व मोकदम कसबे मजकूर ताा विठल कायेदेऊ देसकुलकरणी प॥ माार व वहीत जमीन कसबे मजकूर सु ॥ सन इहीदे आशर आलफ कारणे दत कौलू नामा दिल्हा यैसा जे तुमचे बाबे बाऊजी आर्डा आजहती मोकदम व चौगुले गणबा मायेगुडा व दाकोजी कावला व +ऊजी साबला कसबे मजकूर येऊनु सागितले जे सेत नजीक × × × खालील विठोबाची मिरासी आहे विठोबा कटकास गेला यावरी मागे किर्दी बदल गोमाजी ढमाल त्याचे हवाला केले होते आता ते गावास आले आहेती आम्हास म्हणताती जे आपले सेत मिरासीचे जमीन चावर १॥ गोमाजी मजकुरास खुषी करूनू आपणच करीन यावरी आम्हि त्यासी बोलिलो आता पेरणीचा हगाम आला आहे पेरणी करून देणे सन इसनेचे पीक घेऊनू दिवाली पासूनू तुमचे सेत तुम्ही करणे हे विठोबे कबूल करूनू निरोप दिल्हा आता सन इसने दिवाली पासून बिजाहाती किर्दीस सन सलास आशर आलफ कारणे गोमाजीस दुरी करूनू विठल कायेदेऊ यास सेत दिल्हीया किर्दी करील मनास आणौऊनू कौलूनामा सादर केला आसे गोमाजी ढमाल दुरी केला आसे तुझे सेत तुमचे दुमाला केले आसे

दिवाण निसबती नि॥ माहार	निसबेती दिवाण नख्त टके १७
नख्त टके १० गला खडी २	गला दोनी साजेती

हे देऊनू या खेरीज बाजे पटी बदल मुशाहिरा निसबेती मुजेरी देसकुलकरणाचा पेसजी प्रमाणे तुमचे दुमाला केली होती तेणेच प्रमाणे पुढेही दुमाल केले आसे येणे कौल किर्दी करूनू सुखी आसणे कोण्हेया बाबे तालुक आदेशा न करणे हा कौलू सही तेरीख १५ माहे जमादिलाखर

ले. ७ शके १५३५ कार्तिक शु॥ २

हैबतखान

तालीक

छ कौलुनामा अज रख्तखाने खुदायेवंद खाने अलीशान रफिअलकदर वलमकान साहेब खुली दयामदौलतहु यां विठल कांइदेउ देसकुलकर्णी पा॥ सिरवल सुा॥ सन आर्बा आशर आलफ दादे कौलनामा यैसा जे तुझे मिरासीवरी दरीवख्त रुद्राजी दामोधर लंबा उभा राहिला होता त्याबद्दल तुज तलब करुनु अणविले तुझे व त्याचे बरहक मुनासिफी खातिरेसी आणिता रुद्राजी मजकूर मिरासी नव्हे भोगवटा नाही लायनि गरगसा करूं लागला यावरी हमशाहि माहाल पा॥ पुणा वा

पा॥ वांई व काा सासवड वा तपे गुजाणमाऊल हे विलायेतीचे देसमुख वा देसक गोही दिल्हे जे रुद्रजि मजकूर मिरासी नव्हे यासि संमध नाहीं पाा मजकूरचे देसकुलकर्णी विठल कांइदेऊ याचे मिरासी होये पिडी दर पिडी चाळिविले आहे हजरत निजामशाहाचे राजतागायेत यांचे मिरासी होये यैसे समस्त लोकानी गोही दिल्हे यावरी रुद्रो मजकूर खोटा लायेनी करकसा करितो म्हणौनु बाहीर घातल आतां तुझे मिरासी पाा मजकू [र] चे देसकुलकर्णीगी तुझे दुबाला करूनु तुज माहाजर करूनु दिल्हे असे तुवा कोणे विसी कांहीं तालुक ा देशा न करिता पाा मजकुरीचे आपुले मिरासी देसकुलकर्णगी चाळऊनु दिवाण नफराई वा हलालखोरी करूनु सुखे आसिजे हे कौल सही

लरीख १ माहे रमजान

ल. ८ शके १५४२

तालीक

छ कौलुनामे राजश्री आपाजी फर्जंद मल्हारजी देसमुख व तुकाई देसमुखीण पाां सिरवल तांहा विठल काायेदेउ देसकुलकर्णी पाा माा सुा इहिदे इसरिन आलफ कारणे दादे कौलुनामा यैसाजे तुझे देसकुलकरणंकीची मिरासीवरी हैबतखानाचे कारकीर्दीस दर मोकाम लस्कर खडकी मधे लंबे पैकियाच्या बले उभे राहिले होते त्याचे व तुमचे निवाडा मुनसिफी मलीक अजम व हैबतखान करुनु लबियासी दुरी केले त्यावरी आा .....प मल्हारजीस आपाजीने मारिले हे करकरेचे दुई बदल तुह्मी हुजूर कटकासी गेलेसी मागे दरम्यान लंबे पाा मजकुरी पैदा होउनु दर खु र ले यावरी तुम्ही दिवाणीचा फर्मान व मलिक अजमाच्या किताबती घेउनु पाा मजकुरासी आलेसी त्यावरी विलायेतीच्या मोकदम व तमाम देसक सेटिये माहाजन व बारा बलुते व समस्त मिरासी लोक पाा मजकुरीचे व हमशाही विलायेतीचे मेलउन ते बोलिले जे विठल काइदेउ याची मिरासी देसकुलकर्णकी व गावकुलकर्ण पाा मजकूर पिढी दरपढी चालिले असे आजी तागाईत खादले यैसे खलकासी ठाउके असे याचे हाते कुलकर्णकीचा कारबार घेत जाईजे लंबे गैर-मिरासी आहेती यासी विलतीमधुनु बाहीर घालवणे म्हणौनु बोलिले त्यावरी मनास आणिता लंबे गैरामिरासी यैसे जाहाले हे खातिरेसी आणुन अम्ही व खल खुला मिलोन लंबीयासी बाहीर घातले असे आता तुवा आपली मिरासी देसकुलकर्णकी पाा माा व गावकुलकर्णे चालउन आपले मुशाहिरा व हक लाजिमा देसकुलकर्णकीचे सालाबादप्रमाणे खाउनु आपले सेत व मले करून असीजे कांहीं चिंता न कीजे काही चिंता न कीजे हे आमला कौलु इमान सती असे यासी जो कोणी इसकील करील व इमानासी चुकेल त्यासी देवाची आण असे व आपल्या वडीलाच्या बेतालिसाचे इमान साक्ष व आपले इमान सती असे हा कौलु सही

ले. ९ १५३२ श्रावण व. १३ तालीक

माहजर बितेरीख २६ माहे जमादिलोवल हजीर मजालसी पाो सिरवल

काजी सेखन हकीम सेरा पाा मजकूर
नरसो लाहामाजी मजूमदार पाा मजकूर
मल्हारजी बिन आपाजी व अपाजी बिन गोरखोजी देसमूख पाा मजकूर

जसवंतराऊ नेब गैबत पाा मजकूर
निलो देउजी मुशरीफ पाा मजकूर
विठल कायेदेऊ देसकुलकर्णी पाा मजकूर

(या खालीं सेटिये, हसम, नाईक, चाकर ठाणे परगणे मजकूर, चौगुला, चौधरी वगैरेंचीं नावें व ' मोकदम कर्यांती परगणे मजकूर ' या मथळ्याखालीं अहिरे, पाडळी, भादे, पलसी, नाहावी, वडगाव, भादवडे, मांडकी वगैरे १३ गांवच्या मोकदमांचीं नांवें आहेत.)

सुा इहिदे असर अलफ श्रीसके १५३२ साधारण संवत्सरे श्रावण वदि त्रयोदशी मगलवार जाहाला महजर यैसां जें मौजे भोगवली पाा माार तेथील कुलकर्णा. बंदल विसाजी बिन नारोबा म्हसवडा व नागोजी बिन कोंडभट पटवर्धन जोसी मौ मजकूर यांस करकसा होता साल मजकुरी आग्रवादी विसाजी बिन नारोबा मसवडा व पछमवादी नागोजी बिन कोंडभट पटवर्धन उभे राहोनु वेव्हार भाविला जे बितपसलि

विसाजी बिन नारोबा मसवडा अग्रवादी येणे वेव्हार भाविला जें मौजे भोगवली पाा मजकूर तेथील कुलकर्ण आपलीया वडिलाची मिरासी आपण खात होतो हाली वणगोजी निबालकर पुंड पा मजकूर मुकासा खात होते त्यावरी नामजादिया जालीया ते फितरतीमधे आपाजी देसमुख मोकदम मौजे मजकूर गाव सोडुनु बाहेर गेले त्याबराबर आपण गेलो मागे नागोजी बिन कोडभट पटवर्धन जोसी मौजे मजकूर कुलकर्ण चालऊ लागला तरी नागोजी जोसी मजकुरासी कुलकर्णासी समधु नाही याच्या वडिलापूर्वी आपलिया वडिलाचा भोगवटा मिरासी मौजे मजकूरचे कुलकर्ण हे उतर सत्य दिवी रवा साधीन

नागोजी बिन कोडभट पटवर्धन जोसी मौजे मजकूर पसमवादी येणे वेव्हार भाविला जे मौजे भोगवली पाा मजकूर तेथील कुलकर्ण आपली मिरासी विसाजी बिन नारोवा मसवडा आपलिया वडिलाचा ठेवणाईत कुलकर्ण आपली मिरासी होये हे उतर सत्य

चालिले आसे दरम्यान रास जोसी मांडका हा जोतीसपणाचा करकसा करितो म्हणौउनु बलाल जोसी व रास जोसी साहार आहामदानगरास मुनसीफीस आले साहार मजकुरी सेटिये महाजण समस्ते बैसोनु मुनसफी केली आपणास आपणास व रास जोसी यांस गोही आणविले व रास जोसी याचीया हुजती पाहिलिया त्या खोटिया म्हणौउनु बोलिले व आपण शिरवलास जाऊनु गोही घेऊनु आलो तिही गोही दीधली जे रास जोसी याच्या पूर्वजापूर्वी बलाल जोशी याचे पूर्वजा [ची] मिरासी होये म्हणौउनु गोही दीधलि रास जोसी गोही नाणोच खोटा जाला पलोनु गेला यावरी समस्त लोकी जयेपत्र आपणास लिहुनु दीधले ये बाबे फर्मान होये मालूम जाहाले बा इस्यारती दिवाणआला हर दो नफराची मानसुफी साहार आहामदानगरी जाहाली जे बलाल जोसी याची मिरासी जोतीसपण होये रास जोसी खोटा जाहाला मग पलोनु गेला तेथे जोतीसपण बलाल जोसी मजकुराची मिरासी याचे दुबाला कीजे रास जोसी हरकत न करी व जोसी जमानती करुनु सोडी जे दणे बाबत सारा उजूर न करिजे तालीक लिहोनु घेउनु असेल फिराउनु दीजे मोर्तबु तेरीख ७ माहे जमादिलाखर पा खा जाबीतखा असेल दफतर बार आसे

लेे. ५ शके १५११

(फारशी गोल सिका)

ई कौळनामा आज दिवाण ठाणे परगणे सीरवळ ता बाजी कदम व प्रजा मौजे कविठे मा मजकूर सुा तिसैन व तिसा मया बराये कीर्द सन इहिदे दादे कौळना- [मा] दीधला यैसा तुमचे बाबे मळ्हारजी व मोरखो + + + + + + मा हुजूर येऊन इळतमेसी केला पेसजीचे फितरती व आफत करिता [पा म] जकूर बहुत दिवस सराब पडिले आहे यै..... [शास] कौळ दिधलिया प्रज कुल मेलऊन पांढरीवरी राहून मौजे मजकुरी कीर्द करील यैसा कौल

नरुतयाती तालुक ठाणे व तालुक देहाये बाबा मौजे मजकुरीची आज रकम का.....जे असेल ते मौजे मजकुरीचे खाली म ज मी

गाव हुडा जकाती आज रकमेसी हा मा चौ साला

पाहिले साली	दुसर साली
ता न ही	निमे ग
+ + +	+ + +

(पुढें कागद फाटला आहे)

ले. ६ श्री शके १५३२ आषाढ व॥ २

छ ३ कौलनामे राजश्री आपाजि फर्जंद मल्हारजी देसमुख व तुकाईजी देसमुखे

शिक्का अस्पष्ट

प॥ सिरवल व मोकदम कसबे मजकूर ताा विठल कायेदेऊ देसकुलकरणी प॥ माार व वहीत जमीन कसबे मजकूर सु ॥ सन इहीदे आशर आलफ कारणे दत कौलूनामा दिल्हा यैसा जे तुमचे बाबे बाऊजी आर्डा आजहती मोकदम व चौगुले गणबा मायेगुडा व दाकोजी कावला व +ऊजी साबला कसबे मजकूर येऊनु सागितले जे सेत नजीक × × × खालील विठोबाची मिरासी आहे विठोबा कटकास गेला यावरी मागे किर्दी बदल गोमाजी ढमाल त्याचे हवाला केले होते आता ते गावास आले आहेती आम्हास म्हणताती जे आपले सेत मिरासीचे जमीन चावर १॥ गोमाजी मजकुरास खुषी करूनू आपणच करीन यावरी आम्हि त्यासी बोलिलो आता पेरणीचा हगाम आला आहे पेरणी करून देणे सन इसनेचे पीक घेऊनू दिवाली पासूनू तुमचे सेत तुम्ही करणे हे विठोबे कबूल करूनू निरोप दिल्हा आता सन इसने दिवाली पासून बिजाहाती किर्दीस सन सलास आशर आलफ कारणे गोमाजीस दुरी करूनू विठल कायेदेऊ यास सेत दिल्हीया किर्दी करिल मनास आणौऊनू कौलूनामा सादर केला आसे गोमाजी ढमाल दुरी केला आसे तुझे सेत तुमचे दुमाला केले आसे

दिवाण निसबती नि॥ माहार	निसबेती दिवाण नख्त टके १७
नख्त टके १० गला खडी २	गला दोनी साजेती

हे देऊनू या खेरीज वाजे पटी बदल मुशाहिरा निसबेती मुजेरी देसकुलकरणाचा पेसजी प्रमाणे तुमचे दुमाला केली होती तेणेच प्रमाणे पुढेही दुमाल केले आसे येणे कौल किर्दी करूनू सुखी आसणे कोण्हेया बाबे तालुक आदेशा न करणे हा कौलू सही तेरीख १५ माहे जमादिलाखर

ले. ७ शके १५३५ कार्तिक शु॥ २

हैबतखान

तालीक

छ कौलुनामा अज रख्तखाने खुदायेवंद खाने अलीशान रफिअलकदर वलमकान साहेब खुली दयामदौलतहु ताां विठल कांइदेउ देसकुलकर्णी पा॥ सिरवल सु॥ सन आर्बा आशर आलफ दादे कौलनामा यैसा जे तुझे मिरासीवरी दरीवख्त रुद्राजी दामोधर लंबा उभा राहिला होता त्याबद्दल तुज तलब करुनु अणविले तुझे व त्याचे बरहक मुनासिफी खातिरेसी आणिता रुद्राजी मजकूर मिरासी नव्हे भोगवटा नाही लायनि गरगसा करूं लागला यावरी हमशाहि माहाल पा॥ पुणा वा

प॥ वांई व काा सासवड वा तपे गुजाणमाऊल हे विलायेतीचे देसमुख वा देसक गोही दिल्हे जे रुद्रजि मजकूर मिरासी नव्हे यासि संमध नाहीं पाा मजकूरचे देसकुलकर्णी विठल कांइदेऊ याचे मिरासी होये पिडी दर पिडी चालिविले आहे हजरत निजामशाहाचे राजतागायेत यांचे मिरासी होये यैसे समस्त लोकानी गोही दिल्हे यावरी रुद्रो मजकूर खोटा लायेनी करकसा करितो म्हणौनु बाहीर घातल आतां तुझे मिरासी पाा मजकू [र] चे देसकुलकर्णीगी तुझे दुबाला करूनु तुज माहाजर करूनु दिल्हे असे तुवा कोणे विखी कांहीं तालुक अदेशा न करिता पाा मजकुरीचे आपुले मिरासी देसकुलकर्णगी चाळऊनु दिवाण नफराई वा हलालखोरी करूनु सुखे आसिजे हे कौल सही

तरीख १ माहे रमजान

ले. ८ शके १५४२

तालाक

छ कौलुनामे राजश्री आपाजी फर्जद मल्हारजी देसमुख व तुकाई देसमुखीण पाा सिरवल तांहा विठल कायेदेउ देसकुलकर्णी पाा माा सुा इहिदे इसरीन आलफ कारणे दादे कौलुनामा यैसाजे तुझे देसकुलकरणंकीची मिरासीवरी हैबतखानाचे कारकीर्दीस दर मोकाम लस्कर खडकी मधे लंबे पैकियाच्या बले उभे राहिले होते त्याचे व तुमचे निवाडा मुनासिफी मलीक अजम व हैबतखान करुनु लबियासी दुरी केले त्यावरी आा .....प मल्हारजीस आपाजीने मारिले हे करकरेचे दुई बदल तुह्मी हुजूर कटकासी गेलेसी मागे दरम्यान लंबे पाा मजकुरी पैदा होउनु दर खु र ले यावरी तुम्ही दिवाणीचा फर्मान व मलिक अजमाच्या किताबती घेउनु पाा मजकुरासी आलेसी त्यावरी विलायेतीच्या मोकदम व तमाम देसक सेटिये माहाजन व बारा बलुते व समस्त मिरासी लोक पाा मजकुरीचे व हमशाही विलायेतीचे मेलउन ते बोलिले जे विठल काइदेउ याची मिरासी देसकुलकर्णकी व गावकुलकर्ण पाा मजकूर पिढी दरपढी चालिले असे आजी तागाईत खादले यैसे खलकासी ठाउके असे याचे हाते कुलकर्णकीचा कारबार घेत जाईजे लंबे गैर-मिरासी आहेती यासी विलतीमधुनु बाहीर घालवणे म्हणौनु बोलिले त्यावरी मनास आणिता लंबे गैरमिरासी यैसे जाहाले हे खातिरेसी आणुन अम्ही व खल खुला मि-लोन लंबीयासी बाहीर घातले असे आता तुवा आपली मिरासी देसकुलकर्णकी पाा मा व गावकुलकर्णे चालउन आपले मुशाहिरा व हक लाजिमा देसकुलकर्णेकीचे सालाबादप्रमाणे खाउनु आपले सेत व मले करून असीजे कांहीं चिंता न कीजे काही चिंता न कीजे हे आपला कौलु इमान सती असे यासी जो कोणी इसकील करील व इमानासी चुकेल त्यासी देवाची आण असे व आपल्या वडीलाच्या बेता-लिसाचे इमान साक्ष व आपले इमान सती असे हा कौलु सही

ले. १ १५३२ श्रावण व. १३ तालीक

माहजर चितेरीख २६ माहे जमादिलोवल हजीर मजालसी पाो सिरवल

काजी सेखन हकीम सेरा पाा मजकूर
नरसो लाहामाजी मजूमदार पाा मजकूर
मल्हारजी चिन आपाजी व अपांजी चिन गोरखोजी देसमूख पाा मजकूर
जसवंतराऊ नेब गैबत पाा मजकूर
निलो देउजी मुशरीफ पाा मजकूर
विठल कायेदेऊ देसकुलकर्णी पाा मजकूर

(या खालीं सेटिये, हसम, नाईक, चाकर ठाणे परगणे मजकूर, चौगुला, चौधरी वगैरेंचीं नावें व ' मोकदम कर्याती परगणे मजकूर ' या मथळ्याखालीं अहिरे, पाडळी, भादे, पलसी, नाहावी, वडगाव, भादवडे, मांडकी वगैरे १३ गांवच्या मोकदमांचीं नांवें आहेत.)

सुा इहिदे असर अलफ श्रीसके १५३२ साधारण संवत्सरे श्रावण वदि त्रयोदशी मगलवार जाहाला महजर यैसां जें मौजे भोगवली पाा माार तेथील कुलकर्णा· बंदल विसाजी बिन नारोबा म्हसवडा व नागोजी बिन कोंडभट पटवर्धन जोसी मौ मजकूर यांस करकसा होता साल मजकुरी आग्रवादी विसाजी बिन नारोबा मसवडा व पछमवादी नागोजी बिन कोंडभट पटवर्धन उभे राहोनु वेव्हार भाविला जे बितपसलि

विसाजी बिन नारोबा मसवडा अग्रवादी येणे वेव्हार भाविला जें मौजे भोगवली पाा मजकूर तेथील कुलकर्ण आपलीया वडिलाची मिरासी आपण खात होतो हाली वणगोजी निबालकर पुंड पाा मजकूर मुकासा खात होते त्यावरी नामजादिया जालीया ते फितरतीमधे आपाजी देसमुख मोकदम मौजे मजकूर गाव सोडुनु बाहेर गेले त्याचवराबर आपण गेलो मागे नागोजी बिन कोडभट पटवर्धन जोसी मौजे मजकूर कुलकर्ण चालऊ लागला तरी नागोजी जोसी मजकुरासी कुलकर्णासी समधु नाही याच्या वडिलापूर्वी आपलिया वडिलाचा भोगवटा मिरासी मौजे मजकूरचे कुलकर्ण हे उतर सत्य दिवी रवा साधीन

नागोजी बिन कोडभट पटवर्धन जोसी मौजे मजकूर पसमवादी येणे वेव्हार भाविला जे मौजे भोगवली पाा मजकूर तेथील कुलकर्ण आपली मिरासी विसाजी बिन नारोवा मसवडा आपलिया वडिलाचा ठेवणाईत कुलकर्ण आपली मिरासी होये हे उतर सत्य

यावरी राजमुद्रा बोलिले जे सदरहु तकरीरा उभे वर्गी लेहुनु दिधलिया आहेत हा अमल कैसा आहे म्हणौन साहेबी समेस पुसिले यावरी समस्त सभा बोलिले जे दोधे वेवादी साहेबापासी उभे राहिले आहेत याचा धर्मता निवाडा केला पाहिजे यावर राजमुद्रा व समस्त सभा मनास आणून केदारस्थानी दिव्य देऊन निवाडा करणे ऐसे केले हे हरदो वादियासी उभे वर्गास मानले यावरी सणवारी आग्रवादी विसाजी बिन नारोबा मसवडा दिव्यास उभा राहिला नफर मजकुराचे हातीची निशाणे लेहून नखे काढून साबण व निबे लाऊन हात धुतला खलेती घालुनु लाखोटा केला यावरी पसमवादी नागोजी बिन कोडभट पटवर्धन याची नखे काढोन साबण निबे लाऊन हात धुतला खलेती घालून लाखोटा केला कोटात राखिले दुसरे दिसी स्रावण वदी येकादसी आदीतवार केदारस्थानी समस्त सभा बैसोन आग्रवादी विसाजी बिन नारोवा मसवडा व पसमवादी नागोजी बिन कोडभट पटवर्धन यास परिटाच्या पडदणिया देउनु केदारबावीस आघोली करुनु नंदकेस्वरापुढें केदारा सन्मुख उभे राहिले तूप व तेल ताउनु थाली साडसे धरोनु ताम्हणामधे वोतिली सावीत (?) मडले चालोनु विसाजी नारायेण आग्रवादी येणे रवा काढिला नागोजी पटवर्धन पसमवादी येणे साउली केली विसाजी नारायेणे रवा काढोन सभेसी दाखऊनु खाले टाकिला काखेस हात घालुनु देवास परदक्षणा करुनु आला मग त्याचे हाती खलेती घालुनु लाखोटा केला व नागोजी पटवर्धन पसमवादी याचे हाती खलेती घालुनु लाखोटा केला दोघे वेवादी दुर्गात राखिले तिसरे दिवसी मगलवारी समस्त सभा बैसोनु हरदो वेवादीयासी बोलाउनु लाखोटा तोडोनु विसाजी नारायेण मसवडा आग्रवादी याचा हात पाहिला खरा निघाला रवा उतरला नागोजी पटवर्धन मजकुरे हरविले खोटा जाला यासी मौजे भोगवली पा मजकूर तेथील कुलकर्णास समंधु नाही विसाजी बिन नारोवा मसवडा येणे मौजे भोगवले मजकूर तेथील कुलकर्ण मिरासी जितिली हा महजर * सही

लें. १०

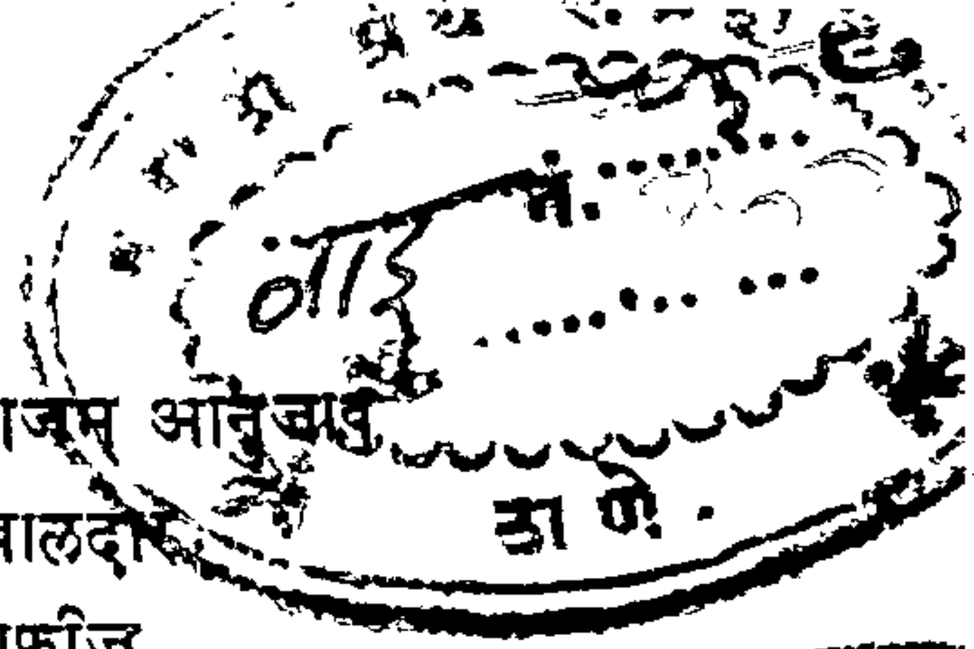
शके १५३८ चैत्र व. १०

तालीक (तत्कालीन)

माहजर व तेरीख २३ माहे रबिलौवल बी हुजूर हजरती खाने आलीशान हैबतखान साहेब खुली दयाम दौलतहु व हजीर मजालसीयानि बी॥

---

* या पत्राच्या पाठीवर " महजर म्हसवडियाचा त्याची नकल " असा मजकूर आहे.

वजारत माह खाने
आजम आलीखान
मसुरल आनाम
नरसिग राऊ
मायेगा पडित पेशवे
मसुरल आनाम झुझार--
राऊ शचनीस
पतगराऊ
सभूजी जाधवराऊ सरदार
सुराजी निचालकर सरदार
सुरेराऊ कर्जखोपक सरदार
भाऊजी देसाई कर्याती सासवड
नरसिगराऊ आकुशराऊ सरदार

खाने आजम आनुजान
खान हवालदार
खोज हाफीज
खा जमालखान
जसवतराऊ हवालदार
खा सादूलखान सरदार
भानजी आहिरेकर सरदार
जाऊजी मुगुटराऊ धुमाले सरदार
माहालोजी घोरपडा सरदार
न माजी सितोला सरदार
सबाजी सिकरा सरदार

सके १५३८ नंळ संवच्छर चैत्र वदी दसिमी सु॥ सन सीत आशर आलफ जाहला माहजर यैसाजे विठल काईदेऊ देसकुलकर्णी पा॥ सिरवल याचे देसकुल-कर्णावरी रुद्राजी दामोधर वा बाबाजी भूपालराऊ लंबे उभे राहून लाईनी गैरत मालूम करून विठल काईदेऊ वा त्याचे मुरजंद व खेलखाने वा दोस्त खराबत तमाम दस्त करुनू वाईत नेऊनू मार करविले यावरी पा॥ वाईचे देसमूख वा सेटे महाजन वा देसकाचे आदांस आले जे देसकुलकर्णी काये बदल धरले आसे त्याचे माथा काही गुनोगारी नाही त्याचे मिरासीवरी रुद्राजी वा दादाजी मजकूर गैर मिरासी उभे राहून त्याचे तकटबाद करविले मिरासी होऊनु यैसे करवीत नाही पा॥ मजकुरीचे देसकुलकर्ण विठल काईदऊ याचे मिरासी आहे याचे वडील वडिलानी खादले आहे लंबे यासी समंध नाही वा आपुले वडील वडिलानी काही सागितले नाही साहेबी नजर इनायेत फर्माऊनू विटल कायेदेऊ मजकूर हुजूर नेऊनू मुनसिफि खातिरेसी आणिले पाहिजे म्हणौऊनू यावरी विठल मजकुरासी हुजूर आणाविले याचे वा लबेचे मुनसिफि खातिरेसी आणिता विठल कायेदेऊ यासी बहुत दिवस भोगवटा असे याचे वडिल वडिलानी चालविले आहे लंबे मजकूर गैर मिरासी लाईनी झोडाई लाऊनू गरगशा करितो यासी पा॥ सिरवलीचे देसकुलकर्णसी समध नाही यैसे हमशाई माहालीचे देसमूख वा देसकुलकर्णी वा सेटे माहाजनचे गोही गुदरले हाजीर मजालसी वरहक पाहतां रुद्राजी वा बाबाजी भूपालराऊ लंबेसी निसबत नाही यैसे निवाडा जाहाला यावरून माहजर करूनू दीधला असे अपूर्ण

---

१ 'नळ' च्या ऐवजी 'अनल' पाहिजे

ले. ११

१५४० मार्गशीर्ष व. ३
नकल

महजर व तेरीस १६ माहे जिल्हेज वी हुजूर मजालस प्रा सिरवल

काजी शेखन काजी हशम शरा पा। सिरवल
गंगाजी विस्वनाथ हवालदार पा। मजकूर
हरी नारायेण निगावन पा। मजकूर
आपाजी फर्जंद मल्हारजी देशमूख पा। मजकूर
हांऊजी आर्डा मुतालिक कसबे मजकूर
येमाजी मायेगुडा व गोमाजी ढमाल चौगुले कसबे मजकूर

मुला मौज मुला कसबे मजकूर
यमाजी गणपती मजमूदार प्रा। मजकूर
बिठोजी सरगुन्हा चाकर पा।
नाग सेटी व काल सेटी सेटीये पा। मजकूर
माहाजन का। मजकूर
पील सेटी गुळंचा पाये सेटी सका चाप-सेटी ताठा गोम सेटी सेटगा।
खंडसेट माहाजन पेठ चन्हाणपुर कसबे मजकूर *

प्रा। तिसा आसर आलफ कारणे जाला महजर यैसाजे नागोजी बीन कोडभट पटवर्धन जोसी व कुलकर्णी मौजे भोगवली यांचा वडील आजा दादोवा तो मौजे मजकूरचे कुलकर्ण मिरासी चालवीत होता आपण येक न प सी दो चौ गावी कुलकर्णाचा बोभाट चालविला नव जाये म्हणौन आपला मेहुणा नारोवा बीन सोनभट म्हसवडा जोसी कुलकर्णी मौजे आलंदे तपे हिरडस मावल तेथून आणून मौजे मजकूरच्यां कुलकर्णास ठेवणाईत ठेविला यावर येका दो वरसा नारोबा बीन सोनभट यापासून मौजे मजकूरच्या कुलकर्णाचा मान भाग टक्का येक बाधोन चौथांचे गोहीनसी लिहीले घेतले यापमाणे सात पांच वरसे दादोबा मजकूरास मानभाग देऊन मौजे मजकूरचे कुलकर्ण चालवीत होता यावर दादोबा मजकुरें आपला पुतण्य। कोडभट मौजे मजकुरी जोसीपण व कुलकर्ण चालवावया ठेविला यासीही नारोवा मजकुरें दोनी च्यार वरसें मानभाग देत गेला यावर नारोवा बिन सोनभट म्हसवडा याणें आपाजी गोरखोजी निगुडा मौजे मजकूरची मोकदमी करीत होता त्यासी मिलकत करून मौजे मजकूरच्या कुलकर्णाचा मानभाग नेदीच यावर हर दो जणास मौजे मजकूरीच्या कुलकर्णाचा करकसा लागला यावरी नारोवा वा सोनभट म्हसवडा मयेत जाला याचा लेक विसोवा तोही वग वसालत करून मौजे मजकूरचे कुलकर्ण चालवीत होता पा। मजकूर वणगोजी निबांलकर यासी मुकासा होता यावर इदलशाई नामजादी जाली याते फितरतीमधे आपाजी गोरखोजी निगुडा मौजे मजकूरीहून पलोन इदलशाई नामजादीमधे गेला यावर वणगोजी निबालकर याचेवर तरफ

* ह्यापुढें सरासरी १२५ सह्या निरनिराळ्या गांवच्या व अधिकारी लोकांच्या आहेत. त्या येथें घेतल्या नाहींत.

जाले यावर पाा मजकूर खाने आजम हैबतखानास मुकासा जाला ते कारकीर्दीस आपाजी गोरखोजी मौजे मजकूरास आला त्यापासी दादोवा पटवर्धन उभा राहिला जे मौजे मजकूर या कुलकर्णास नारोवा बीन सोनभट म्हसवडा आपण ठेविला होता हाली मौजे मजकूरच्या कुलकर्णाचा मानभाग बाधोनु गोहीसी लेहीले घेतले आहे नारोवा मजकुराचा लेक विसोबा माझे कुलकर्ण मज देत नाही मौजे मजकूरचे कुलकर्ण माझी मिराशी माझे दुमालां करणें यावर आपाजी गोरखोजीने मौजे मजकूरचे कुलकर्ण दादोवा मजकूराची मिरासी दादोबाचे दुमाला केली यावर दादोवा मजकूर मौजे मजकूरचें कुलकर्ण येक वरीस चालविंल दुसरे वरसी कोडभट मजकूराचा लेक नागोजी मौजे मजकूरचे कुलकर्ण चालऊ लागला यावर खाने आजमाचे कारकीर्दीस विसोवा बीन नारोवा याने विठल कायेदेऊ आगापूरकर वकील करून मौजे मजकूरचे कुलकर्ण आपली मिरासी नागोजी बीन कोटभट पटवर्धन जोसी मौजे मजकूर तो खातो म्हणौन ठाणा मालूम केले यावर नागोजी मजकुरास तलब करून ठाणीयासी आणून राखिले यावर हरदोजणासी मुनसिफी न करितां विसोवा मजकूराचे हाती सणवारी पिसवी घातली श्रीशके १५३२ साधारण संवछरे श्रावण वदी येकादसी वार रविवार तदिनी केदार माहास्थानीं राजमुद्रा मुख्य करून व देसमुख व सेटे माहाजन सभा बैसली या विदमाने हर दोघाजणाची नेमउतर बिाा ताा

आमवादी विसोवा बिन नारोबा म्हसवडा यांचे नेम उतर यैसे जे मौजे भोगवलीचें कुलकर्ण नागोजी बीन कोटभट पटवर्धन जोसी मौजे मजकूर यापूर्वी आपल्या बापे खादले हे उत्तर सही बिदी उतरे

पश्चमवादी नागोजी बीन कोटभट पटवर्धन जोशी मौजे मजकूर याचे नेम उतर यैसेजे मौजे मजकूरचे कुलकर्ण आपल्या वडील वडिलाची मिरासी आपला आजा दादोवा येक न पसी म्हणौन मौजे मजकूरच्या कुलकर्णासी विसोबाचा बाप नारोबा बीन सोनभट म्हसवडा ठेवणाईत ठेविला हाली नारोवाचे हातीचे लिहिले आहे हे सत्य यैसे आपण सावली करीन विसोबा मजकुराने माझे सदरहू नेमउतर ठीक म्हणौन रवा करणे

हर दो जणाची सदरहू नेम उतर कागदी लिहीलियावर आबा जोसी बलाऊन ताडपत्री नेम उतर लेहविली आबा जोसी मजकूर सदरहू मजलसी देखता बोलिला जे विसोबा मजकूर सदरहू नेम उतर केले आहे याप्रमाणें रवा घेऊ नये आपणास ताडपत्री लिहीले नव जाये जरी यैसे नेम उतर करील जे नागोजी बिन कोडभट

जोसी मौजे मजकूरचे कुलकर्ण आपल्या वडील वडिलीं मिरासी खादली आहे आपला बाप दादोवा मजकूराचा ठेवणाईत नव्हे हे उतर सत्य दिवी उतरें यैसे नेम उतरास विसोवा मजकूर राजी होऊन रवा करील तरी आपण सदरहू नेम उतर ताडपत्री लेहीन यावर देशमूख व सेटे माहाजन यासी गोष्टी मानली यावर विठल कायेदेऊ आगापूरकर जसवत राऊ हावालदार पाा मजकूर यासी बोलिला जे रवा न करीच आपल्या नेम उतर प्रमाणे रवा केला नागोजी मजकूर सदरहू मजालसी देखतां बोलत असे जे माझा वडील आजा दादोवा तेणे तुझा बापू नारोबा मौजे मजकुरीचे कुलकर्ण चालवावया ठेवणा ठोविला याचे हातीचे लिहीले चऊघ ब्राह्मण त्याचे गोहीनिसी आसोनू जुलूमे रवा आपले नेम उतर प्रमाणे करीतोसी तो करूं नको माझा आजा दादोवा याचा ठेवणा आपला नारोवा यैसा रवा करी त्यास आपण राजी आहे सदरहू नेम उतर नागोजी मजकुराचे प्रमाणे रवा न करीच आपल्या नेम उतर प्रमाणे रवा करूनू मौजे मजकुरीचे कुलकर्ण हु कु ला मु शा हा खात होता खान अजमाचे वर तर्फ जाले हजरती साहेबांस अर्जानी जाले त्यावरी हजरतीच्या कारकुनापासी नागोजी मजकूर आड पडला मौजे मजकूरच्या कुलकर्णाची सदरहू हैकती सांगितली त्यावरी हजरतीच्या कारकुनी रामाजी बीन विसोवा मौजे मजकुरीचे कुलकर्ण चालवीत होता त्यास तलब करून ठाणीयास आणिले, सदरहू कुलकर्णाची हकीकती रामाजी मजकुरास पुसिली तो बोलिला जे आपला बापू विसोवा कटकीं आहे त्यास ठावकें आहे त्यास बोलाऊन आणीन तो येऊन निवाडा करील यावरी रामाजी मजकूर जमान देऊन विसोवा मजकुरास आणावयाची मुदती केली ते मुदतीस हाजीर न करीच म्हणौन मौजे मजकुरीच्या कुलकर्णाचा हक अमानत केला त्यावरी पाा मार साहेबास मुकासा आर्जानी जाला रतनोजी विस्वनाथ ठाणदार याचे कारकीर्दीस नागोजी आबा जोसी विसोवा मजकुराचे नेम उतर ताडपत्री लिहीना तर काये हिलग पडिला आहे जे विसोवा मजकुराचे नेम उतर कागदी लिहिले आहे तोच कागद विसोवा मजकुराचे कपाली बाधोन रवा घेणे यावर आबा जोसी मजकुरासी दूर करून सदरहू नेम उतर विसोवा मजकुराचे कागदी लिहिले होते तो कागद कपाली बाधोन विसोवा मजकुराकडून रवा करविला सदरहू आपले नेम उतरे प्रमाणे विसोवा मजकूर रवा उतरला विसोवा मजकुरास महजर करून दिधला तो महजरी विसोवा मजकुरें नेम उतर करून रवा केला ते नेम उतर लिहिले नाहीं तेथें आणिक पालटूनू नेम उतर लिहिले जे आमवादी विसाजी बीन नारोबा मसवडा याचे नेम उतर यैसेजे मौजे भोगोली पाा मजकूर तेथील कुलकर्ण आपली वडिलांची मिरासी आपण खातो हाली वणगोजी निचालकर पुढ त्यास पाा मजकूर मुकासा होता त्यावरी नामजादीया जाल्या त्या फितरतीमधें आपाजी देशमूख मोकदम मौजे

मजकूर गांव सोडून बाहेर गला त्याबराबरी आपण गेलो मागें नागोजी बीन कोडभटे पटवर्धन जोसी मौजे मजकूर कुलकर्ण चालऊ लागला तर नागोजी जोसी मौजे मजकूर यास कुलकर्णासीं समंधू नाही याच्या वडिलांपूर्वी आपला वडीलाचा भोगवटा मिरासी मौजे मजकुरीचें कुलकर्ण हे उतर सती दिवीं साधीन नागोजी बीन कोडभट याचें तकरीर नेम उनर प्रमाणें विसोचा बिन नारोवा मसवडा माार ठाणा उभा राहिला सदरहू हकीकती कुलकर्णाचा सागितली तीही रामजी मजकूरास तलब करून आणिले सदरहू आमल कुलकर्णाचा पुसिला त्यावरी रामाजी मजकुरें नेम केला जे आपला बापू विसोवा महिनीया दिढा ठाणा हाजीर करीन म्हणोन काकोवा बिराजर रामाजी मजकुरें त्याणें नेम करून तलब देऊन गेला यावरी रामाजी मजकूर सदरहु मुदतीस हाजीर न करिता साहेबांचे खुर्दखत आणिले छ ४ माहे जमादिलाखर सन समान तेथे लिहीले जे काकोजी बिराजर कुलकर्णी मौजे भोगावली पा। माार हुजूर येऊन मालूम केले जे आपले कुलकरण मौजे मजकुरीचे कदीम बाप आजा पणज्या पासून चालविले अहे का। खा। हैबतखान आपल्या बापें दीव केले खरे जाहाले। ते महजर आहेत यैसे असोनू आपला वादीया नागोजी पटवर्धन मौजे माार यास कुलकर्ण देऊनू आपला भाऊ रामाजी ठाणा राखिला आहे तर दाद सरजामी होये मालूम जाले रामाजी कुलकर्ण मौजे भोगोली पा। माार तो ठाणा राखिला आहे खु॥

कुलकरण मिरासीचे दुमाला करणे त्याचा वादीया नागोजी पटवर्धन मिरासी नसता लाईनी मिरासीदारासी राखोन गैरमिरासी यासी कुलकर्ण देणे हे काये मालूम अ हे आता मिरासीदाराचे कुलकर्ण दुमाला करणे वादिया इरे येईल तरी त्यास हुजूर पाठवीजे निवाडा होईल त्यावरून नागोजी मजकुरास ठाणा बोलाऊन सांगितले जे हुजूरून साहेबाचे खुर्दखत सादर जाले आहे जे हर दो जणास हुजूर पाठवणे तर तुम्ही दोघे वादे हुजूर जाऊन निवाडा करून घेणे यावरी नागोजी मजकूर बोलिला जे आपण हुजूर जाईन पर रामाजी मजकुराचा आजा नारोबा याचे हातीचे लिहिले चौघाचे गोहीनसी आहे त्या गोष्टी यामधे दोग मयत जाले बि ता।

खेमाजी रामाजी जोसी — वामन भट आसलेकर
का। मजकूर — हाली दोग गोही अहेत
अंतभट मौजे का। मजकूर — रघुनाथ भट जोसी कुलकर्णी मौजे कवीठे
पा। मजकूर

या गोही यासि बोलाऊन सदरहू कुलकरणाचा अमल पुसिला यावरी सदरहू जीतपत्र गोही ठाणा बोलाऊन देशमूख व सेटे माहाजन व देसक बैसोन गोही-दारांसी उभे करून चाभार कुड काढून मांगी माहारीचे वस्तर जो खोटे बोलेल त्यांचे पूर्वजाचे तोंडी यैसी आण घालून पुसिले तीही आपले सर्व सती सुमरोन

गोहि दिधली जें दादोवा पटवर्धन याणे मौजे भोगोलीच्या कुलकर्णास नारोवा बीन सोनभट ठेवणा ठेविला मानभाग टका येक बाधोन लिहिले दिधले तेथे आम्हां चौघाची गोही आहे या पैकी दोग मयेत जाले हालीं आम्ही दोग आहों मराया टेंकलों आहों आता आम्ही लटकें कशा कारणें बोलों यावरून हरदोजणाच्या सदरहू मजालसीचे दिगीयास उभा राहोन निवाडा करणे यावरी रामाजी मजकूर दि यास राजी जाहाला यावरी सणवारी नागोजी मजकुराचे हतीच्या खुणा लिहून नसे काढून हात धोऊन हाती पिसवी घातली यावरी श्री सके १५४० कालईक्त संवछरे मार्गस्वर वदी प्रतीपदा वार आदितवार कसबे मजकुरी केदार माहास्तानी सदरहू मजालसी बैसोन हरदोजणाची नेम उतरे जाहाली बी तपसील

आग्रवादी नागोजी बीन कोडभट पटवर्धन याचे नेम उतर यैसेजे आपला आजा दादोवा पटवरधन त्याची मिरासी मौजे भोगलीचे कुलकर्ण त्याणे आपला हाता कुलकर्ण चालवावया रामाजी विस्वनाथ मसवडा याचा आजा नारो सोनदेऊ मसवडा ठेविला होता हे सत्य उतर दिवीं उतरें

आपला आजा नारो सोनदेऊ मसवडा तो कोंडभट पटवर्धन याचा आजा दादोवा पटवर्धन याचा ठेवणाइत नव्हे मौजे भोगवलीचे कुलकर्ण चालवावया ठेविला नाही मौजे भोगोलीचे कुलकर्ण आपलीया आजीयाची मिरासी होये हे उतर सत्य

हरदोजणाची नेम उतरे ताडपत्री लिहिलीं दिवाणातून हसम नाईक बराबरी देऊन तेल व तूप आणिले वजन करून थालीमधे घालून तापवयास दिधले हरदोजण घावीस आघोली करून आणिले देवा समोर उभे केले सदरहू नेम उतराची ताडपत्रे हरदोजणाचे कपालीं बाधोन तेल व तूप ताऊन आणून ताम्हणामधे वोतिले गोहीसी तकरीला लेहून घेतलीया हरदोजाणास ठाणाची आर्दास व सदरहू गोही-याच्या तकरीरांच्या तालिका लेहून देऊन काकावा चिरादर रामाजी मजकुराचा व नागोजी मजकूर हुजूर कटकास पाठविले हरदोजणाचे बोलणे मनास आणून कतबे लेहून घेतले यावरी हुजरून साहेबी नागोजी मजकुरास खुर्दखत देऊन पा मजकु-रास पाठविले नागोजी मजकूर ठाणा येऊन खुा येऊन दाखविले तेथे लिहिले जे सदरहूप्रमाणें नागोजी मजकूर रवा करील विसोवा मसवडा साऊली करील जो खरा होईल त्याचे हुमाला मौजे भोगोलीचे कुलकर्णाची मिरासी करणे यावरी विसोवा मजकूर कटकीहून अला नाही मग रामाजी बीन विसोवा त्यास ठाणा बोलाऊन अणून सांगितले जे नागोजी मजकूर हुजरून खुा घेऊनू आला आहे माहाली आपला व विसोबाचा रवा घेणे तरी त्यास हाजीर करी नाहीतरी तू निवाडा करा-वयास उभा राहा त्यावरी रामाजी मजकूर बोलीला जे आपणास रोज २० मुदती देणे मी आपला बापू विसोवा हाजीर करीन यावरून रामाजी मजकुरास सदरहू

मुदती दिधली त्यावरून सदरहू मुदती टळोन महिना दीड जाला मग रामाजी मजकुरांस तलब करून ठाणीयास आणिलें जे तो मुदती नेमिली होती ते टळोन महिना दीड जाहाला तो आपला बारू विसोवा हाजीर केला नाहीं आतां तो नागोजी मजकुरा बराबरी नागोजी मजकूर सात मंडले चालोन ताम्हणा जवली आला यावरी ताम्हणामधे रवा टाकिला रामाजी मजकुरे साउली केली नागोजी मजकुरे तेलात हात घालून रवा काढून हिंवसा करून रामाजी मजकुराचे हातां दिल्हा यावर सदरहू मजालसीने तेल तापले की नाही म्हणौन ताम्हणांमधे भात टाकिले लाह्या जाहलीया नागोजी मजकुराचे हाती पिसवी घातली लासोटा करून हरदोजण कोटांत ठेविले यावरी तिसरे दिवसीं मगरुवारी सदरहू मजालसी देखतां नागोजी मजकुराचे हातीची पिसवी काढून हात पाहिला नागोजी मजकूर खरा जाहाला मौजे मजकुरीचे कुलकर्ण देवमुखे व सभामुखे जितिलें सदरहू मजालसी देखतां नागोजी मजकुरासी तश्रीफ व पाने देऊन मौजे मजकुरीचा वडज पाटील चौगला व दोन पाटील सुरवा व सोनजी लंका वा समस्त कुणबी मौजे मजकूर हात पाहावयास आले होते त्याचे हातीं नागोजी मजकुरास दिधले जे यापासून कुलकर्णाचे काम घेत जाणे यावरी सदरहू महजर मौजे मजकुरीच्या कुलकर्णाचा नागोजी मजकुरास दिधला कुलकर्ण कुलकर्ण लेकुरांचें लेंकुरी चालवणे रामाजी मजकुरास व मौजे मजकुरीच्या कुलकर्णास लेकुराचे लेकुरी समधू नाही रामाजी मजकूराचा बाप विसोबा त्याणे आपले तकरीर प्रमाणे रवा केला होता त्याचा महजर खान अजम हैबतखानाचे कारकीर्दीस करून घेतला होता तो रद्द असे पुढें रामाजी मजकुरास लेकुराचे लेकुरी समंधु नाहीं जो कोण्ही हिला हरकती करील त्याणे दिवाणी होनू ५०० देणे हा महजर सही.

फारसी
शिक्का

ले. १२ शके १५४० ज्येष्ठ शुद्ध ८

(फारसी अक्षरे) मुताबिक असल मलिकवर

अज दिवाण [र] रखतखाना खासा बजानेब कारकून अजाहाती मोकासियानि हाल व इस्तकबाल देशमुखानी व मोकदमानी फर्जंद मलारजी आपाजी देशमूख

---

१ ही नकल असून याच स्थितींत मिळाली.

पा। मजकूर वदगी हजरत मालूम केले जे आपला वालीद मलाहारजी देशमूख पा। मजकूर यासी इनाम हक व वाजे कारियाती पा। सिरवल आहे

देहाये मौजे गुणद हक लाजीमा बदल देसमुख का। पा। मजकूर भोवटा तरीफाती प्रमाणे

जमीन चावर व बाग दर सवाद वाजे का। बी [त] पसील पा। मजकूर

जमीन चावर	बाग
८	१
सा।	
का। सिरवलचा।	मौजे भोगो-
४	ली चा।
	३
मौजे सागवी	बाग खा।, +
चावर १	सु कु र वी रा
	१

येणे प्रमाणे गहदम सालाबाद भोगवटा तरीफात व इनाम मलाहारजीचा चालत आहे तेणे प्रमाणे आपणासहि चालत आहे कदीम हुजती व भोगवटियाचे कागदहि जाम जाहाले मलाहारजी आपला वालीद होता ते साल गुदस्ता सबा आसर मारा जाहाला ते वखतती मलाहार देसमूख आपले वालीद मारिला वर्तमान हुजती व भोगवटीयाचे कागद गेले माहाली हुजती बदल इस्केल केली आहे यावरी आपण हुजूर येऊन ममलकत मदार अजमास मालूम करून सदरहूप्रमाणें कारकीर्दी दर कार कारकीर्दी गहदम सालाबाद भोगवटा व तसरुफाती चालिले असेल त्याप्रमाणे फर्मान करून देवणे म्हणऊन बादनीस सन समान असरीन अलफ छ + माहे रबिलाखर वाबे फर्मान मराहामत होय मालूम जाले + हाती इशारती दिवाण अली बराये इलतमेश देविले आपाजी फर्जंद मलाहारजी देसमुख पा। सिरवल + + + दरहू इनाम बदल देसमुखी हुजती इनाम मलाहारजी बीन आपाजी देसमूख होते यात मलाहारजी बीन आपाजी साल गुदस्ता सन सबा आसरेनामधे मारा जाहाला मलाहारजी मारिला हुजती गेली यावरी हाली हुजरून + + निसबती मलाहारजी बीन आपाजी प्रमाणे सदरहू इनाम बदल देसमुखी इनाम अपाजी फर्जंद मलाहारजी यासी करार केले असे देहाये येक चावर व बाग व हकलाजीमा बदल देसमुखी सालाबाद चालिले असे तेणे प्रमाणें चालवीजे भोगवटियाचे कागद व हुजती मारीयात गेली याचे उजूर न कीजे तालीक ले(होनू) घेऊन असल फिराऊन दीजे

देहाये देह येक मौजे गुणद हक
लाजमां बराये देसमुख काा काा पाा
मजकूर

जमीन चावर व बाग बाजे काां
मजकूर
जमीनचा बाग १
घर ८
ता
काा सिरवल चाा मौजे भोगो (व)
४ ली चाा
३
बाग येक खुा मौजे साग-
नाा मुकूर- वी चाा १
वीरा १

तेरीख ६ जमादिलाखर सया असरैन अलफ

ले. १३ १५४२ माघ शु. ११

महजर बतेरीख ११ माहे जमादिलेवलू बी हुजूरु हाजीर मजालसी.

काजी हुसैन बीन काजी सेखजे
हाकीम शरा पाा सिरवल
(फारशी मजकूर)
मसुरल हजरती राया राऊ साहेबू
(फारशी शिक्का)
दत्तो दामोदर मजमूदार पाो सिरवल
बी॥ दस्तुर दत्तो दामोधर गंगाजी
पिसाल देशमुख पाा वाई (मराठी शिक्का)
सूर्याजी येशवतराऊ देसमूख तपे
मासेखोरे
कृष्णाजी बादल देसमूख तपे हिर-
डस मावल
देसमूख तपे रोहिडा
नरसोजी व धर्मोजी कान्होजी
खोपडे जेधा
हसम नाइकवाडी सिरवळ

आगा अजम आगा नुरा + +
(फारशी शिक्का)
खलकबाद ठाणेदार पाा सिरवल
(फारशी शिक्का)
खलकबाद ठाणेदार पाा + वल
(फारशी शिक्का)
मालोजी नरसिंगराऊ व विठोजी
सितोले + + + पाा पुणा
माऊजी देसमूख काा सासवड
(अष्टकोनी शिक्का)
बाबाजी अढलराऊ देसमूख तपे
वेहलवडखोरे
(शिक्का अस्पष्ट)
आपजि बीन मल्हारजी निगडे देस-
मूख पाा सिरवळ (शिक्का)
सेटीये माहाजन

(यापुंढ सरासरी दीडशें व्यक्तींचीं नांवें आहेत. तीं येथें घेतलीं नाहींत.)

सु॥ ईहिदे इसरैन अलफ केला महजर यैसा जे विठल कायीदेऊ देसकुलकर्णी पा। सिरवळ हुजूर मालूम केले जें पाा मजकुरीचें देसकुलकर्ण आपली मिरासि सालाबाद गहदम पिढी दरपिढी आपले वडील वडिलां तागाईत चालविले आहे व हालीही चालवितो यामधे रुद्राजी दादो वा दादाजी भूपालराऊ व रंगोजी भूपालराऊ लंबे हे दरम्याने कारकीर्दी खाने अजम बडे हैबतखान यांचे फर्जंद हैबतखान त्याचे कारकीर्दीस सन अरबा असर अलफ त्या सालापासून पैदा होऊनू आपणांसि कुसूर करितात त्यांचा व आपला वेव्हार दोनी चारी मोर्तबे जाला असोनु लाईनीच हरकती करून राहात नाहीत हल्ली साहेबास पाा मजकूरू अर्जाने जाला आहे आपण साहेबाचा नफराई करितों आणि गणो रुद्र लंबा तो गावातु राहोनू फितवा फादडे करितो तरी साहेबी त्यास हुजूर बोलाउनु खातिरेसी आणौनु ये ब तमाम फर्मांविला पाहिजे यावरून गणो रुद्र लंबा हुजूर बोलाउनु त्यास खबर पुसिली त्याणे मालूम केले कीं पाा मजकुरीचें देशकुलकर्ण आपली मिरासि आपले वडिली विठल काई-देऊ याचा आजा उखोवा ठेविला होता त्यावरी आपले वडील थोरथोर व्यापार करावयासि गेले ते तागाईत आपले कुलकर्ण विठल काइदेऊ खातो परी कुलकर्ण आपले यैसे बोलिला यावरि हाजीर मजालसीस आपणासि पुसिले कीं गणो रुद्र म्हणतो जे आपली मिरासि तरी हे खबर कैसी आहे म्हणौनु आपणासी पुसिले यावरी आपण उभा राहोनु बोलिलो कीं पाा मजकुरीचे देस-कुलकर्ण गहदम सालाबाद पिढी दरपिढी आपलीया वडील वडिलापासून मिरासि आपली जोवरी बा।

साहेबांची पातस्याही तोवरी आपण खातो हे सलक जाहीर आपले हमस्याहि महाल आहेती त्यास व पाा मजकुरीचे देसमुख व सेटीये महाजन व गावगना मोकदम व कोने कुटे बलुते आदीकरुन समस्तास जाहीर आहे आपलीया पिढ्या गुदरलिया आहेती यामधें आपणास ठाऊके आहे जे आपला पणजा विठल महादेऊ त्याने कुलकर्ण केले त्याचा फर्जंद लुखो विठल त्याने कुलकर्ण केले त्यास उमरसाले ७० तोवरी न्याला त्याने मरतोवरी कुलकर्ण केले त्याऊपरी आपला बापे कान्हो लुखदेऊ त्याणे कुलकर्ण केले त्यास उमर वरिसे ७५ तोवरी होतो तो जीत असताच आपण विसा वरिसांचा जालो त्या तागाईत कुलकर्ण चालवितों आपणासि उमर हली वरिसे ७० जाली आहेती यैसे चालवीत असतां इतुकियामधें कोण्ही लंबा देखिला नाहीं हल्लीं दरम्याने कारकीर्दी खा॥ धाकुटे हैबतखान यांचे वेलेसी लस्कर मुकाम मौजे खडकी ना॥ दौलताबाद तेथें रुद्राजी दामोदर लंबा खाने अजमाचे बंदगीस उभा राहोनु मालुम केले कीं पाा सिरवलीचें देसकुलकर्ण आपली मिरासी विठल काईदेऊ आपला ठेवणाईत तो दखल होऊनु चालवितो आपली मिरासि यैसा रवा करीन म्हणवुनु मालुम केले त्यावरून खाने अजम आपणासि तलब करून हुजूर नेले यावरी रुद्राजी दामोदर लंबा व आपणासि हुजूर उभे करून

मजालसीस मातबर लोक होते त्यास फर्माविलें कीं या हरदोजणाची मुनसिफी बरहक्क करून सांगणे यावरी हजीर मजालसीस रुद्राजी दामोदर लंबा यास खबर पुसता तेणे तकरीर केली यैसीजे पा॥ सिरवलीचे देशकुलकर्ण आपली मिरासि विठल काईदेउ हा आपला ठेवणाईतु दखल होऊनु चालविलो आपली मिरासि यैसा रवा करीन म्हणवुन् सदरहु मालुमाती केली होती तेणेच प्रमाणे तकरीर केली यावरी आपणासि पुसतां आपण तकरीर केली यैसं.जें सदरहु देसकुलकर्ण आपली मिरासी पिढी दर-पिढी आपलीया वडीलवडिलापासून् कुलकर्ण चालविलें आहे जोवरी हजरती यांची पातस्याही तोवरी कुलकर्ण चालविले आहे तोवरी लंबे कोण्ही आपण देखिले नाहीत मिरासि आपली होये यैसे हमस्याही गोही दाखवीन साहेबीं खातिरेसी आणिलें पाहिजे म्हणौनु तकरीर केली यावरी हाजीर म[जाल]शीचे लोक बोलिले कीं मिरासिचे कामे आहे यासि आधी तसरुफाती व गोही खातिरेसी आणिले पाहिजे त्यावरून पा॥ मजकुरासि मुतसील महाल खाने अजमसाहेबाचा मुकासा महाल होते त्या महालीचे देसक हुजूर आले होते त्यांस हुजुरून महालदार पाठऊनू बोलाविले बीता॥

देसमूख व देसक पा॥ सिरवल	देसमूख व देसक पा॥ पुणा
देसमूख व देसक पा॥ वाई	देसमूख व देसक ता॥ गुजण मावळ
देसक का॥ सासवड	

या विलायेतीचे देसमूख व देसकुलकर्णी वा देसक हुजूर बोलाऊनू त्यास पुसतां तीही गोही दिधली की विठल काईदेऊ याची मिरासि पो॥ सिरवलीचे देसकुलकर्ण होये पिढी दरपिढी खादले असे हा कदीम मिरासि म्हणौनू आपले वाडिले वडिली सांगितल आसे रुद्राजी लंबा गैर मिरासि देसकुलकर्णाचा भोगवटा नाही वा याचे वडील वडीलानें कोण्ही चालविले नाही यैसी गोही गुदरली यावरी हुजुरूनु खाति-रेसी आणौनू पा॥ सिरवलीचे देसकुलकर्ण विठला कायेदेऊ याची मिरासि होये यैसा महजर व कौल व लुगडी व पाने देऊनू माहालासि बहुडाविले आपण माहा-लासी येऊनू आपली मिरासि कुलकर्ण चालऊ लागलों यावरी तिसरे साली सन सति असर आलफमधे रुद्राजी दामोदर व बाबाजी भूपालराऊ लंबे हे उभे राहोनू खाने अजम हैबतखान साहेबापासि आपली गैरती लाईनी घाला घाली करून खाने आजमाची धरणी पाठउनू आपणासी व आपली लेकुरे बाले व दोस्त खराबत व विले व सालती तमाम जानी हातीचे लोक धरून पा॥ वाईस नेऊनू तेथे कोटातू राखिले रोज बरोज मार करीत आण पैके (ट)के मागती आपण बोलिलो की आपली मवेसी होती ती तुम्ही दस्त केली आतां आपणापासि रुका द्यावयासि नाहीं आपले जीव आहेती ते देऊन् यैसा मार करितां आपणापासूनू रुका निमचेच माणुसें व आपण बेहाल मरावे यैसे जालों मग आपले बाबे देसमूख पा॥ वाई वा सेटीये माहाजन मोदतस लोक मिलोनू खाने अजम साहेबाचे बंदगीस अर्जदास्त लिहिली

की विठल काईदेऊ देसकुलकर्णी पा॥ सिरवल हा मिरासि याचें कुलकर्णावरी रुद्राजी दामोधर व दादाजी भूपालराऊ लंबे हे उभे राहिले तीही साहेबाचे 'बंदगीस गैरती घालून त्याची लेकुरें बालें व खेलखाना व दोस्तखराबत दस्त करून आणौनू पा॥ मजकुरी कोटातू राखोनू मार करिताती तरी याचे माथी काही गुन्हा दिसत नाहीं तरी साहेबी विठल काईदेऊ यास हुजूर नेऊनू याची मुनासिफि केली पाहिजे यैसी अर्जदास्त खाने अजम साहेबाचे बंदगीस पाठविली त्यावरून आपणासि हुजूर नेऊनू रुद्राजी दामोधर व दादाजी भूपालराऊ लंबे यांची आपली मुनासिफि आपणा हुजूर खाने अजम खातिरेसी आणौनू लंबे गैर मिरासी यैसे मुनसीफदाराचे तोंडे जालें त्यावरून दुरी केले आणि आपणासि लुगडी व पाने व महजर देऊनू माहालीसि पाठविलें व आपली मवेसी व गुरे ढोरे वस्तभाव जे काही नेले होतें ते तमाम जराबजरा आपले देविलें आपण माहालास येऊनू आपले कुलकर्ण चालऊ लागलों लंबे मजकूर लस्करामधें राहोनू ततबीर करीत आहेती यैसीयामधें सन समान असर अलफ मुलूक मुलोखालें हजरती साहेबास दिधला विलायेतीस तमाम काबिजाती चालिलीया परगणा मजकुरासी काजी हुसेन ठाणेदार पाठविले ते वख्ती दराफती करून दतोवा लंबा याणे काजी आजमाची मुलाखती घेऊनू मालूम केले की पा॥ सिरवलीचे देसकुलकर्ण आपली मिरासि आपण कदीम मिरासि आपले वडिली विठल कायेदेऊ याचा आजा लुखोवा ठेऊनू आपण थोर थोर व्यापार करावयासि गेले ते तागाईंत विठोचा कुलकर्ण खातो ये बाबे आपण खाजे अजम धाकुटे हैबतखान याचे कारकीर्दीस दोनी वेला उभे राहिलों तिही आपली मुनासिफि बरहक करून येह तमाम केला नाही आतां हाली मुलूक हजरती

साहेबास अर्जानी जाला आहे आपली बादी होईल म्हणौनू आपण बहूत खूशनूदजालों आहों तरी साहेबीं आपली दादी केली पाहिजे म्हणौनू मालूम केले यावरी काजी अजम बोलिले कीं आपण माहालास पैवस्ता जालीया वरी खातिरेसी आणौनू यैसे बोलोनू त्यास रजा दिधली यावरी काजी अजम स्वार होऊनू माहालास पैवस्ता जाले देसक व आपण भेटलों यावरी दतोवा लंबा पैदा होऊनू आपलीया कुलकर्णासी हजरती साहेबाची दुराई दिधली कीं कुलकर्ण आपलें तुझा व आपला निवाडा होई तोवरी लेहो नको म्हणौनू दोही दिधली यावरी काजी अजम ठाणदार ईही आपणासि खबर पुसिली कीं हा काये अमल आहे यावरी आपण बालिलों कीं देसकुलकर्ण आपली मिरासि पिढी दरपिढी आपलीया वडिलापासून जोवरी हजरती

साहेबांची पातस्याही त्या तागाईंत कुलकर्ण चालविती तोवरी लंबे कोण्ही देखिले नाहीत दरम्याने कारकीर्दी खाने अजम धाकुटे हैबतखान लस्कर मुकाम खडकी तेथे रुद्राजी दामोधर व दादाजी भूपालराऊ लंबे हे दोनी वेला उभे राहिले होते आपण त्याचेच कारकीर्दीस त्यासी वेव्हार सागितला वेव्हार करितां रुद्राजी

दादो व दादाजी भूपालराऊ लंबे हे खोटे जाले आपण खरा जालों ये बाबेचे महजर खाने अजमाचे सिकीयाचे आपणापासि आहेती व हाली आपले कुलकर्ण चालविती व मागे पिढीया गुदरलीया आहेती तोवरी लंबे कोण्ही देखिले नाहीत मिरासि आपली यैसे खलक जाहीर आहे आतां हाली मुलूक साहेचास अर्जानी जाला आहे साहेब अमीर माहालास आले आहेती जे रजा फर्मावितिल ते सिरावरी यैसे बोलिलों यावरी काजी अजम बोलिले कीं आम्हास मुलूक नवा जाला आहे व आपणही नवेच काबिजातीस आलों आहों पेसजीचा अमल आपणास काही दखल नाहीं दतोवा लंबा मजकुरु हा उभा राहिला आहे जे आपण कदीम मिरासी हैवतखानाचे कारकिर्दीस आपली मुनसिफी बरहक केली नाहीं ह्मणौनू हाली तुज दोही दिधली आहे आपण माहाली तुम्हा दोघांची मुनसिफी खातिरेसी आणावी तरी मलीक अजम साहेबाची साहेबी येकवजा आहे तू आपली तसरुफाती चढुता दिसांची सांगनोस आणि दतोवा लंबा म्हणतो जे आपले वडिलीं तुझा आजा ठेविला होता भांडणाची बुनादी खातिरे आणिता हैवतखानाचे कारकिर्दीपासून लंबे भांडताती यैसें दोघाचे तकरीरे वरून कलते तरी ममलकत मदारीसाहेब विसां वरिसांचा भोगवटा मोडीत नाहीत या अमलास तरी चढूत दिस दिसताती या कारणे हे मुनसिफी माहाली निवाडा करिता नये व साहेबांची दोही असता तुजही कुलकर्ण चालऊ नये आता कुलकर्ण अमानत ठेऊनू तुम्ही हर दो वादी हुजूर जाऊनू निवाडा करणे हुजुरून ज्यास कुलकर्ण फर्मावितील तो खाईल यैसी रजा फर्माविली कुलकर्ण आमानत केले मग आपण स्वार होऊनू मुकाम फतेनगरास जाऊनू ममलकत मदारी साहेबाचे बंदगीस दादनीस उभा राहोनू आपला अहवाल मालूम केला यावरी साहेबी रजा फर्माविली कीं खातिरेसी आणौनू विले देखोन त्यावरून आपण हुजूर राहिलों यावरी पाा मजकुरीचे देसक साहेबाचे बंदगीस आले ते वखती रुद्राजी दादो व दादाजी भूपालराऊ व रगोजी भूपालराऊ लंबे उभे राहिले यावरी आपण मागतेन दादनीस उभा राहोनू मालूम केले कीं आपले वादी आले आहेती त्यावरून लंबे मजकुरास हुजूर आणौनू आपली व त्याची मुनसिफि खातिरेसी आणिली आणि रजा फर्माविली कीं तुम्ही हर दो वादी हुजूर असणे हुजूरून माहालदार पाठऊनू हमश्याही माहाल आहेती तेथील गोही आणऊनू आणि विले लाऊनू यैसी रजा फर्माउनू सिरवलासी मुतसील माहाल ४ नेमिले ताा पाा सुपे पाा पुणा कर्याती सासवड ताा खेडेबारे

या माहालास खूर्दखते लेहोनू माहालदार रवाना केले ते जाऊनू सदरहू माहालीचे कारकून व देसमूख व देसक याचा अर्जदास्ता गोहीच्या घेऊनू हुजूर आले त्यावरून आपणास व लंबे यास हुजूर नेऊनू माहालदारापासि आर्दासा सडीच्या होतीया त्या आणऊनू आपणा हुजूर लाखाटे तोडिले आणि दाबिरास रजा फर्माऊनू

येक बयेक आर्दासा वाचिलीया आणि रजा फर्मांविली की तीन माहाल पुणे व सुपे व सासवड सडी आहे की विठल काईदेऊ तीन पिढीया कुलकर्ण करितो लंबे तिघेही कधी केले नाहीं खेडेबाराचा महजर कीं विठल काईदेऊ तीन पिढीया खातो परी मिरासी लंबीयाची होये यैसी गोही आहे तरी तीन गोहीं आहेती तेच मसमू असेती विठल काईदेऊ मिरासी होये लंबे दुरी करून विठल काईदेऊ यास फर्मान बसिके खास व खूर्दखत करून देणे म्हणौनू खोज दिला व रास परवानगी दिधली त्यावरून फर्मान व खूर्दखते दिधली आहेती तेथील मजकूर·

आज दिवाण रुखतखाने खास बजानेबू कारकूनानी व देसमुखानी व मोकदमानी पाा सिरवल बिदानंद सुा तिसा असर अलफ विठल काईदेऊ कुलकर्णी पाा मजकुर व रुद्राजी दादो व दादा नी भूपालराऊ व रघोजी भूपालराऊ लंबे देसकुलकर्णांबदल भाडत हुजूर आले होते यावरी हुजूरून माहालदार व खूर्दखते माहाल ४ ता पाा सुपे व पाा पुणे व कयाती सासवड व ता खेडेबारें यैसे पाठविले होते तेथूनू सडी आलीया तीन माहाल पुणे व सुपे व सासवड की विठल काइदेऊ पिढी या तीन देसकुलकर्ण करितो लंबे तिघे कधी केले नाहीं खेडेबाराचा महजर कीं विठल काइदेऊ तीन पिढीया खातो परी मिरासी लंब्याची होये माहाजर आलीयावरून लंबे मजकूर दुरी केले विठल काइदेऊ करार केला पाा खोज दिलावरखान दादनी तिसा असर अलफ छ २५ माहे जमादिलाखर तालीक घेऊनू असली परतोनू देणे मोर्तब सुद छ १९ रजबू सबा इसरेन अलफ दफतरदार पाा हुजूरू येगे प्रमाणे हजरती साहेबाचा फर्मान बसिके खास व खुर्दखत मुस्तैद जाले यावरी आपण मागतैन दादनीस उभा राहोनू मालूम केले की आपण मिरासि पाा सिरवलीचे देसकुलकर्ण आपली मिरासी आपणापासि हजरती

अजरखंतखाने खुदायेवद मलीकसंर्क मलीक अंबर खुलीदयाम दौलतहू व बजानीबू कारकुनानी हाल व इस्तकबाल व देसमुखानी व मोकदमानी व रयानि पाा सिरवल बिदानद सुा तिसा असर अलफ विठल काईदेऊ देसकुलकर्णी व रुद्राजी दादो व दादाजी भूपालराऊ व रगोजी भूपालराऊ लंबे पाा मजकुरीच्या देसकुलकर्णा बदल भाडत हुजूर आले होते येबदल हुजुरून माहालदार व खूर्दखते ४ पाा पुणा व पाा सुपे व सासवड व खेडेबारें यैसे पाठविले होते तेथूनू सडी आलीया बी ता। माहाल ३ पाा पुणा व पाा सुपे व सासवड की विठल काईदेऊ विठल काईदेऊ पिढीया तीन देसकुलकर्ण करितो लंबे तिघे कधी केले नाहीं व खेडेबाराचा माहाजर कीं विठल काईदेऊ तीन पिढीया खातो परी मिरासी लंब्याची होये यैसा महजर आहे यावरून लंबे मजकूर दुरी केले विठल काईदेऊ करार केला यास फर्मान व खूर्दखत हुजती करून दीजे पाा खोज दिलावर दादनी छ २५ जमादिलाखर तालीक घेऊनू असली दीजे मोर्तब सुद तेरीख २५ जमादिलाखर

येणेप्रमाणे हजरती* साहेबांचा फर्मान वसिके खास व साहेबाचे खुर्दखत आसोनु माहाली दुसरा कुलकर्ण करितो तरी आपले कुलकर्ण आपले दुमाला करविले पाहिजे त्या वरून मलीक अजम मलीक अमजदल मुलूक मुकासाई पा। मजकूरु यांचा हेजीबु खाडो विस्णू साहेबी हुजुर बोलाऊनु ताकीद केली जे विठल काईदेऊ देसकुलकर्णी पा। सिरवल याच्या कुलकर्णाचा निवाडा जाला याचे वादी लंबे खोटे जाले नफर मजकुरापासि फर्मान व खुर्दखत असोनु या पासूनु कुलकर्णाचे काम घेत नाहीत काये माना असे आतां आपले खुर्दखत देऊनु याचे कुलकर्ण याचे दुमालां करणे म्हणौनु खाडो विस्णूस ताकीद केली तेणे येऊनु मा। अजम अमजदल मुलूक मुकासाई यास खबर मालूम केली त्यावरून खुर्दखत छ १० रमजान दिधले तेथें मजमू कीं अज रुक्तखाने खुदायेवद मलीक अजम अमजदल मुलूक पुणा दौलतहू बिजानेबू कारकुनानी हाल व इस्तकबाल व देसमुखानी व सेटीये माहाजनानी व मोकदमानी पा। सिरवल बिदानद मु॥ इसरैन अलफ छ ९ रमजान हजरती ममलकत मदारी साहेबू दादनीस बैसले होते यैसीयामधें विठल काईदेऊ देसकुलकर्णी पा। मजकूर उभा राहिला जे आपण मिरासी आपले देसकुलकर्ण पा। मजकुरीचें आहे आपणापासि हजरतीचा फर्मान व हजरती साहेबाचें खूर्दखत आहे आणि हाली दुसरा कुलकर्ण करितो आपले आपणास देववणे यावरून हजरती ममलकत मदारी साहेबी मा। आनाम खाडो विस्णु हेजीबु यास बोलाऊनु रजा फर्माविली जे याचे कुलकर्ण आहे यापासि फर्मान व खुर्दखते असोनु यापासूनु कुलकर्णाचें काम कां घेत नाहीत आतां तुम्ही आपले खुर्दखत देऊनु नफर मजकुरास माहालासी पाठवा यापासूनु कुलकर्णाचें काम घेत जाणे म्हणौनु रजा हेजीबु अवघा अमल पेसजीचा हजरत ममलकत मदारी साहेबांचे बंदगीस मालूम केला रजा जाहाली जे खुर्दखत देऊनु माहालासि पाठवणे बा। रजा विठल काईदेऊ देसकुलकर्णी पा। मजकुरू माहालासि पाठविला असे यापासूनु पा। मजकुरीच्या देसकुलकर्णाचें काम घेत जाणे ताकीद घेऊनु असली ना। मजकुरास फिराऊनु दीजे म्हणौनु खुर्दखत दिधले यावरी सदरहू फर्मान व ममलकत मदारी साहेबांचे खुर्दखत व मलीक अजम अमजदल मुलूक साहेब मुकासाई याचे खुर्दखत यैसे कागद देऊनु आपला वडील फर्जंद रामाजी माहालासी पाठविला तो माहालासि आला तव लंबे मजकुरू गंगाजि विस्वनाथ ठाणेदार माहाली होते त्याचे आग निघोनु हरकती केली व त्यासि लाऊनु देऊनु आपलीया वाडीयाच्या भिती पाडिलीया व आपलीया वाडीयामधे अड आहे त्याचे चिरे काढून नेवविले आकस करू लागले त्यावरून आपला फर्जंद रामाजी कत्तेनगरास आपणापासि आला यावरी आपण

---

* येथें मागील पृष्ठावरच्या डाव्या रकान्यांतील शेवटच्या ५ ओळी वाचाव्या. त्या तेथें चुकून छापल्या गेल्या आहेत.

मागतेन ममलकत मदारी साहेबाचे बंदगीस दादनीस उभा राहोनू मालूम केले त्यावरून साहेबी खुर्दखत देविले तेथील मजमू अज जानीबू मा। अखर ता। कारकुनानी पा। सिरवल बिदानद सु।। इ [स] रैन अलफ विठल कायेदेऊ देसकुलकर्णी पा। मजकुर हुजूर मालुम केले जे आपले देसकुलकर्ण आहे पेसजी रंगोजी भूपालराऊ लंबे आणिक नफर दोघ लंबे भांडत होते ते बाबे निवाडेयाचे खूर्दखत व फर्मान आपणापासि दिधले आहे यावरि रंगोजी भूपालराऊ महालासी जाऊनु हरकत केली आपलीया घराच्या भिती पाडविलीया व अडाचे चिरे काढिले म्हणौनु मालूम केले यावरून रंघोजी भूपालराऊ हुजूर आणिला होता त्यास पुसतां सदरहू नाट गेला जे यैसा अमल आपण केला नाही म्हणौनु तरी याची तहकिकी करून सही असेल तरी त्यास ताकीद करणे बा। फर्मान व खुर्दखत अमल कीजे निवडीया अमलास हरकती करून मालुमातीचे खुर्दखत आणील तरी त्यास मवसर पाहोनु गुन्हेगारी घेणे मफलीस असेल पाच से जेरबंद मारणे पा। रामाजी धोंडो सबनीस दादनी छ २३ सवाल मोर्तबू यैसे खुर्दखत जालें यावरी रगोजी भूपालराऊ लंबा जाऊनु काजी हाकीम शरापासी उभा राहोनु इलामी पाठऊनु आपणास बोलाऊनु नेलें हाकीम शरा आपणा हुजूरू दोघांचा वेव्हार तमाम खातिरेसी आणिला आणि हजरती ममलकत मदारी साहेबास मालूम केले त्यावरून आपणासि खुर्दखत दिधले यैसे तेथील मजमू की अज जानीबु मा। अचरता कारकुनानी व देशमुखानी परगणे सिरवळ बिदानद सु।। इहिदे इसरैन अलफ विठल कायेदेऊ देसकुलकर्णी पा। मजकुर मालूम केले जे पा। मजकुरीचे देसकुलकर्ण आ [प] ली मिरासी गहदम सालाबाद पिढी दरपिढी आजी तागाईत आपण खातों दरीवकत्थ रूद्राजी दादो व बाबाजी व रघोजी भूपाळराऊ लंबे हरकती करून कुलकर्णा बा। हुजूर भांडत आले हुजूरुन त्याची व आपली बरहक मुनसिफी करून सदरहु नफर मजकुरु खोटे करून दुरी केले आपणासि कुलकर्णे सालाबाद बरहुकुम करार करून निवाड्याचा फर्मान व खुर्दखत दिधलें यैसे असोनु मागतीने लाईनी हरकती करिताती मुकासाई त्याची रया करिताती म्हणौनु तरी हुजूरून निवाडा होऊनु खुर्दखत व फर्मान सादीर असोन हरकती करणे काये अंदाजा आहे आतां निवाडा होऊनु फर्मान व खुर्दखत असे तेणे बरहुकूम कुलकर्णपणाचे काम विठल मजकुरापासून घेत जाणे निवाडलियास ते हरकतील त्यास ताकीद कीजे ताळीक घेऊनु असली फिराऊनु दीजे पा। काजी दादनी छ २९ जिल्हेजु पेसजी निवाडा होऊनु फर्मान व खुर्दखत सादर आहे तणे बरहकूम अमल की जे निवडलिया अमलास हरकती करील त्यास मवसर पाहोनु गुन्हेगारी घेणे मफलीस असेल तरी पाच से जेरबंद मारणे मोर्तबु तेरीख २९ जिल्हेजु सदरहु फर्मान व खुर्दखत येकबयेक घेऊनु आपण महालासी आलों महाली कृष्णाजि रुद्र ठाणेदार होते त्यास भेटोनू तमाम कागद दाखविले तीही तेच वक्ती काजी

हकीमशरा व देसमुख व सेटीये महाजन व देसक बोलाऊनु हजरती साहेबाचा फर्मान व ममलकत मदारी साहेबाची खुर्दखते सदरहू किते ३ व मुकासायी यांचे खुर्दखत यैसे पाहोनु निवाडा मनास आणौनु अर्जदास्त छ ४ सफर लेहोनु हुजूर पाठविली तेथील मजमू यैसी की सदरहू फर्मान व खुर्दखते वाचुनु तेथील मजमू येकबयेक मनास आणौनु देसमुख व देसक बोलिले की दोघा जणास हजरती साहेबांचे बंदगीस पाठविणे त्यावरून हरदो जणास वाटे लाविले त्यावरी काजी हकीमशरा बोलिले की जे फर्मान व खूर्दखत निवाडा हुजूर जाला आहे बरहक मुनसिफी करून विठल कायेदेऊ देसकुलकर्णी पा। मजकुरु करार करून रुद्राजी दादो व दादाजी भूपालराऊ व रंगोजी भूपालराऊ लंबे दुरा केले यैसे आसोनु विठल कायेदेऊ देसकुलकर्णी पा। मजकुरासी हुजुर पाठवणे यैसी रजा नाही रजा आहे जे विठल कायेदेऊ मजकुरापासोनु देसकुलकर्णचे काम घेणे त्यावरून पाने दिधली देसकुलकर्णाचे काम फर्माविलें रंगोजी भूपालराऊ व गणो रुद्र लंबे हरदो जणास बाहेरी घातले बंदगी रोसन होये म्हणौनु सदरहु प्रमाणे फर्मान व खुर्दखताची मजमू घालुनु अर्जदास्त लिहिली आहे यैसा अमल असोनु लंबे मजकुरु हरकती करु राहात नाहीत तरी साहेबीं बरहक निवाडा खातिरेसी आणौनु आपला येह तमाम फर्माविला पाहिजे यैसी विठल कायेदेऊ देसकुलकर्णी पत्र सिरवल मालुमाती केली यावरून गणो रुद्र लंबा महाली हजीर होता त्यास सदरहू हजीर मजालसीस बोलाऊनु पुसिलें की तुज व विठल कायेदेऊ मजकुरासि कुलकर्णाचा वेव्हार कैसा आहे तो सागणे यावरून गणो रुद्र लंबा बोलिला जे पा। मजकुरीचे देसकुलकर्ण आपली मिरासि आपले वडील चालवीत होते तिही विठल कायेदेऊ याचा आजा ठेविला आणि आपण व्यापार करावयासि गेले त्या तागाईत कुलकर्ण विठल कायेदेऊ मजकूर खातो याचा आजा व बाप आपले वडिलांचे ठेवणाईत म्हणवीत असे की यैसे बहुत दिवस कुलकर्ण केलें यावरी आपलीया वडीलाची मिरासी म्हणौनु आपण ऊभे राहिलो आहो साहेबी बरहक मुनसीफ करणे यैसीया हरदोनाच्या तकरीरा खातिरेसी आणौनु हजरती आगा अजम साहेबु बोलिले जे हरदो नफरापासि पेसजीचे भोगवटेयाचे कागद कैसे आहेती व भोगवटा तसरुफाती कोणास कैसी आहे व हक हमशाही गोही कैसी देताती हे तहकीक खातिरेसी आणौनु सागणे म्हणौनु सदरहू हजीर मजालसीचे लोकांस फर्माविलें त्यावरून हजीर मजालसी लोक होते तीही हरदोजणाची मुनासिफी खातिरेसी आणितां विठल कायेदेऊ देसकुलकर्णी पा। सिरवल याचा भोगवटा विचारितां हमशाही पा। मजकुरीचे मिरासि लोक बहुत उमरेचे म्हातारे जे हजीर होते त्यास व बाजे मिरासीयास पुसता तिही सागितले की आपले वडिली आपणासी सागितले आहे जे विठल कायेदेऊ याचे वडिली

कायेदेऊ यामधे व धायेगुडे यामधे सात पिढीया तोवरी मैत्री आहे त्यापासूनु यैसा आमल घडेना हे आम्हास ठाउके आहे हा आमल कान्हीया पासून घडला आहे तरी त्यासी यैसे होईल की त्याची मेदबुन्याद न व्हाये तुम्ही विठोवावरी जैसी कृपा करीत होते ने तैसीच रामाजी विठलावरी करीत जाणे छ २३ माहे मोहरम

फारशी शिक्का

ले. १६ शके १५४३ मार्गशीर्ष वा। १०

जनाब खलद ठाणदार व कारकून पा। सिरवल अजी रायाराऊ सलाम सु॥ इसने अशरीन अलफ रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा। मा। हुजूर येऊनू मालूम केले जे आपला देसकुलकर्णाचा मुशाहिरा व हक लाजिमा सालाबाद कारकीर्दी दर कारकीर्दी चालिला आहे तेणे प्रमाणे खुर्दखत होये म्हणौनु तरी देसकुलकर्णीचा हक लाजीमा व मुशाहिरा सालाबाद प्रमाणे कारकीर्दी दर कारकीर्दी चालिला असेल तेणे प्रमाणे रामाजी विठलाचे दुमाले कीजे तालीक घेऊनु असल फिराऊनु दीजे छ २४ माहे मोहरम.

ले. १७ शके १५४३ मार्गशीर्ष वा। १०

जनाब खलक बद ठाणदार व कारकून पा। सिरवला यासि रायाराऊ सलाम सु॥ सन इसने आसरीन आलफ रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा। मजकूर हुजूरू येऊन मालूम केले जे विठल कायेदेऊ आपला बाप देसकुलकर्ण चालवीत आसंता आपणास जकाती खरीद फरोक्त सीव घोडे व बादी हरबाब बैल व म्हैसी व गला व हरयेक खरीद फरोख्त जिनस माफ तागाईतु कारकीर्दी दर कारकीर्दी चालिली आहे * हाली आपला बाप विठल कायेदेऊ यासी आकस कोसीस करून गुमसुदपणे मारा करून जिवे मारिले आपणास सदरहू प्रमाणे जकाती खरीद फरोख्तही माफ यैसे खुर्दखत देणे म्हणौऊनु तरी रामाजी ... ... पा। मजकूर सदरहू प्रमाणे खरीद फरोख्त करील यासी जकाती माफ केली आसे दरहर साल खुर्दखताचा उजूर न कीजे तालीक लेहून घेऊनु आसल परतून दीजे मो (फारशी मोर्तब) तेरीख २४ माहे मोहरम

ले. १८ शके १५४३ मार्गशीर्ष वा। १०

आपाजी फर्जंद मल्हारजी देसमूख पा। सिरवल मालूम बाद सु॥ इसने इसरैन अलफ अर्दास पाठविली मालूम जाली लिहीले की आपले वऱ्हाड करून बंद-

---

* येथें बाजूस फारशी शिक्का आहे.

गीस येईन मालूम जाले बहुत बरे वर्‍हाड करून येणें व विठल काईदेव देसकुलकर्णी याचे बाबे लिहिले तरी येकीन आहे तरी तो तुमचा देसकुलकर्णी व तुम्हापासून व तुमचे वेली वंसी ब्रह्महत्या घडली नाही पुढेंही घडेना ये बाबे आमचा खातीरजमा आहे व धायेगुडीयाची गुमान धरावी तरी विठल काईदेऊ यामधे व धायेगुडीयामधे सात पीढीया तोवरी मैत्री आहे त्याहीपासून यैसा अमल घडेना हा आमल कान्होवाने केला आहे त्यास यैसे होईल की त्याची मेदबुन्याद न होये तुम्ही विठोवावरी जैसी कृपा करीत होतेती तैसीच रामाजी विठलावरी करीत जाईजे छ २४ माहे मोहरम

ले. १९ शके १५४३ फालगुन वा। २

विहुजूर हाजीर मज्यालसी पा। सिरवल छ १६ माहे रबिलाखरू

विस्वासराऊ (फारशी शिक्का) खलकबाद ठाणेदार पा। मजकूर

कोनेरीपत मजमूदार बी॥ उ (फारशी शिक्का)

सखसेटी व विठलसेटी सेटी कसबे आपाजी फर्जंद मल्हारजी देसमूख

मजकूर व तुकाई देसमूखीण पा। मजकूर

सुराजी मोकदम नाहावी हसम नाईक ठाणे पा। मजकूर

बाऊजी आर्डा गणोजी माईगुडा चौगुला

गोमाजी गुलचा धाऊजी + + बालाजी पारगा

बाकोजी कावला बाजी खाडिगा

दाऊजी पाचा तान्हाजी महीदकर

रखोजी माडिका विठल जोसी माडका

नाव सुतार व कान्हा सुतार नाऊ वाठा व यन वाठा व काऊ

जान दारणा गुरव व वाल दारणा वाठा परीट*

गुरव

ले २० १५४५ वैशाख शु. १३

(पांहेला भाग गहाळ)

..... कसबा मजकूर [सु॥] सलास इशरैन अलफ बा। खुर्दखत रख्तखाने मोकरम छ २६ जमादिलाखर पैवस्तगी छ + रजब सादीर जाहाले तेथे रजा (जे) रामाजी विठल देसकुलकर्णी आपली मिरासी आपला बाप विठल काइदेऊ चालवीत होता त्यासी आकस कोसीस करून गुमसूद + + मारा करून जिवे मारिला यावरी आपणासी मसुरल रायाराऊ हुजूरु बोलाउनु तश्रीफ देउनु सरफराज

---

* या पुढील मजकूर वेळेवर हाती आला नाहीं सबब येथें दिला नाहीं.

कुलकर्ण केंले आहे व आपले उमरेमधे तरी विठोबाचा बाप कान्होवा बहुता दिवसाचा म्हातारा होये तोवरी त्याणे कुलकर्ण केले त्यावरी विठोबा विसा वरिसापासुनु चालवितो यासही हल्ली वरीस ७० जाली आहेती इतुकियामधे कोण्ही लंबा देखिला नाहीं याचे भाडण खाने अजम हैबतखानाचे कारकीर्दीमधें धाकुटे हैबत याचे कारकीर्दीस सन अरबा असर अलफ लस्कर मुक्काम मौजे खडकी नाा दौलताबाद तेथे रुद्राजी दामोधर लंबा मिरासी आपण म्हणौनु उभा राहिला त्यापासूनु जोवरी हजरती ममलकत मदारीं साहेबाची कारकीर्दी तोवरी पैदा जाले आहेती या पलीकडे लंबे आम्हांस ठावुक नाहींत यैसे सदरहू मिरासि लोक बोलिले यावरी हजीर मजालसी बोलिले जें खाा हैबतखानाचे कारकीर्दीपासूनु हरदो जणाचे वेव्हार जाले आहेती ते कागद कोणापासि कैसे आहेती ते यैन कागद आणवावे म्हणौनु गणो रुद्र लंबा यास पुसता तो काही कागद न दाखवंचि मग विठोबास पुशिले की तुजपासी निवाडयाचे कागद कैसे आहेती ते असल कागद सिके सनदेशी आणी त्यावरून विठल कायेदेऊ कागद घेऊनु आला कारकीर्दी हैबतखान महजर किते २ व कारकीर्दी ममलकत मदारीसाहेब फर्मान व बसिके खास व खुर्दखते ममलकत मदारी साहेबाची किते ३ व अमजदल मुलूक मुकासाई याचे खुर्दखत येक यैसे असल निवाडीयाचे कागद आणिले यावरी हजीर मजालसी मुनासिफी खातिरेसी आणिली ते तमाम बयाजवार अगा अजम साहेबाचे बंदगीस मालुम करून विठोबाचे कागद पुढे ठेविले साहेबी येक बयेक कागद वाचून पाहिले व फर्माना वरी पारसी लिहिली आहे ते वाचिली यावरी गणो रुद्रासी पुसिले की तुजपासि काये हुजती आहे ते आणि यावरी गणो रुद्र काही कागद न दखवीच जबानी तकरीर सदरहू बोलिला होता तेच सागो लागला की विठोबाचा आजा आपले वडिली लेविला होता यैसे जबानी बोलिला परी कागद काही न दखवीच त्यावरून अगा अजम अगा साहेब बोलिले जे लंबे हैबतखानाचे कारकीर्दी तागाईत भाडतो पेसजी काही इसकील दिसत नाही अगर लंबियापासी निवाडीयाची हुजती नाही व हैबतखानाचे कारकीर्दीस दोनी वख्ता निवाडा जाला तेथे लिहिजे आहे जे विठल कायेदेऊ देसकुलकर्णी मिरासी खरा लंबे खोटे त्यावरी ममलकत मदारी मलिके अजम अपणा हुजूर मुनसिफी खातिरेसी अणऊन सिरवलास पुसतील महाल ४ पाा पुणा व पाा सुपा काा सासवड व ताा खेडेबारे या महालास खुर्दखते व महालदार पाठौनु महालो महालीच्या सडी गोही आणौनु फतूर निवाडा करून लंबे खोटे केले विठल कायेदेऊ खरा मिरासि यैसे निवाडयाचे [का] गद फर्मान बशिके खास व आपली खुर्दखते कितीन व मुकासायासि ताकीद करून देविले खुर्दखत १ यैसे कागद सिके सनदेशी आहेती व महाली कृस्णाजी रुद्र ठाणेदार याणे सदरहू कागदावरून काजी हकीमशरा व

देसमूख व सेटी महाजन व बाजे मिरासी बहुत उमरेचे मोखतस लोक मेलवुनु मुनासिफी खातिरेसी आणिता ते मजालसीस लंबे गैर मिरासी खोटे झोड यैसें जालें त्यावरून रगोजी भूपालराऊ व गणो रुद्र लंबे बाहेरी घातले यैसी अर्जदस्त हुजूर लिहिली आहे विठल कायेदेऊ मिरासी खरा यैसे हकीम सरा व बाजे मिरासीदाराचे मालु-मानीन जाले त्यावरून पाने देऊनु कुलकर्ण विठल कायेदेऊ मजकुरासी फर्मावि्ले व हली हजीर मजालसीस मुनसिफी खातिरेसी आणिता मोदतास मिरासी बहुत उमरेचे सांगताती जे हैबतखानाचे कारकीर्दीमधें धाकुटे हैबतखानाचे कारकीर्दीस सन आरबामधे लस्कर मुकाम खडकी ना॥ दौलताबाद तेथें रुद्राजी दामोदर लंबा उभा राहिला या पलीकडे आपणास दखल नाहीत यैसे सागताती तरी या बोलास हिसेबु पाहता साले ८।९ आठ अगर नव जाली या पलीकडे कोण्ही इसकील सागत नाहीत व हरी गणो रुद्र हजीर आहे यास पुसता यापासी काही कागदपत्र नाही जबानीचे भांडण भांडतो यावरून रोसन जाले जे लंबे खोटे झोडाई कारिताती यास व कुलकर्णास काही निसबती नाही यैसे बहुताचे माकुलतीने जाले त्यावरून गणो रुद्र लंबा दुरी केला असे विठल काईदेऊ मिरासी खरा यास पा॥ सिरवलीचे देस-कुलकर्ण दुमाला करून पाने देऊनू महजर करून दिधला असे औलाद व अफला-[द] कुलकर्ण खावूनु सुखे असीजे लंबे खोटे यास काही निसबती नाही पेस्तर जो लंबा उभा राहेल तो दिवाणाचा गुन्हेगार +

ले. १४ शके १५४३ कार्तिक शु॥ ७

जनाब खलकबाद ठाणदार व कारकुनानी व देसमुखानी पा॥ सिरवल यास रायाराव सलाम सु॥ इसने इसरैन अलफ पा॥ मजकुरीच्या देसकुलकर्णाचा मुशाहिरा जो काही कारकीर्द हैब [त] खान चालिले तेणे प्रमाणे कुलंकर्णी मजकुरास गावगना ताकीद करून देववणे मोर्तबू छ ५ माहे जिलहेज

ले. १५ (फारशी शिक्का) शके १५४३ मार्गशीर्ष वा॥ ९

तुकाई देसमुखीण व तान्हाजी निगडा पा॥ सिरवल मालूम बाद सु॥ इसने आसरीन अलफ तुम्ही आपाजीची आदांस पाठविली त्याचा जाब पाठविला आहे तो कटकास पाठवणे त्याणे विठल कायेदेऊ देसकुलकरणी याचे बाबे लिहीले तरी तुम्हापासूनु व तुमचे वंसी ब्राह्मणहत्या सात पिढीया जाली नाही पुढेही घडेना ये बाबे आमचा खातिरजमा आहे व धायेगुडे याचे ये बाबे गुमान धरावे तरी विठल

+ सबंद ओळ न ओढतां एक दोन शब्दांना मिळून, शब्द लिहिल्यानंतर, लहान ओळी काढल्या आहेत.

कायेदेऊ यामधे व धायेगुडे यामधे सात पिढीया तोवरी मैत्री आहे त्यापासूनु यैसा आमल घडेना हे आम्हास ठाउके आहे हा आमल कान्हीया पासून घडला आहे तरी त्यासी यैसे होईल की त्याची मेदबुन्याद न व्हाये तुम्ही विठोवावरी जैसी कृपा करीत होते ते तैसीच रामाजी विठलावरी करीत जाणे छ २३ माहे मोहरम

फारशी शिक्का

ले. १६ शके १५४३ मार्गशीर्ष वा। १०

जनाब खलद ठाणदार व कारकून पा। सिरवल अजी रायाराऊ सलाम सु॥ इसने अशरीन अलफ रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा। मा। हुजूर येऊनू मालूम केले जे आपला देसकुलकर्णाचा मुशाहिरा व हक लाजिमा सालाबाद कारकीर्दी दर कारकीर्दी चालिला आहे तेणे प्रमाणे खुर्दखत होये म्हणौनु तरी देसकुलकर्णीचा हक लाजीमा व मुशाहिरा सालाबाद प्रमाणे कारकीर्दी दर कारकीर्दी चालिला असेल तेणे प्रमाणे रामाजी विठलाचे दुमाले कीजे तालीक घेऊनु असल फिराऊनु दीजे छ २४ माहे मोहरम.

ले. १७ शके १५४३ मार्गशीर्ष वा। १०

जनाब खलक वद ठाणदार व कारकून पा। सिरवला यासि रायाराऊ सलाम सु॥ सन इसने आसरींन आलफ रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा। मजकूर हुजूरू येऊन मालूम केले जे विठल कायेदेऊ आपला बाप देसकुलकर्ण चालवीत आसंता आपणास जकाती खरीद फरोक्त सीव घोडे व बादी हरबाब बैल व म्हैसी व गला व हरयेक खरीद फरोख्त जिनस माफ तागाईतु कारकीर्दी दर कारकीर्दी चालिली आहे * हाली आपला बाप विठल कायेदेऊ यासी आकस कोसीस करून गुमसुदपणे मारा करून जिवे मारिले आपणास सदरह् प्रमाणे जकाती खरीद फरोख्तही माफ यैसे खुर्दखत देणे म्हणौऊनु तरी रामाजी ... ... पा। मजकूर सदरहू प्रमाणे खरीद फरोख्त करील यासी जकाती माफ केली आसे दरहर साल खुर्दखताचा उजूर न कीजे तालीक लेहून घेऊनु आसल परतून दीजे मो (फारशी मोर्तब) तेरीख २४ माहे मोहरम

ले. १८ शके १५४३ मार्गशीर्ष वा। १०

आपाजी फर्जंद मल्हारजी देसमूख पा। सिरवल मालूम बाद सुा। इसने इसरैन अलफ अर्दास पाठविली मालूम जाली लिहीले की आपले वन्हाड करून बंद-

---

* येथें चाजूस फारशी शिक्का आहे.

गीस येईन मालूम जाले बहुत बरे वर्‍हाड करून येणें व विठल काईदेव देसकुलकर्णी याचे बाबे लिहिले तरी येकीन आहे तरी तो तुमचा देसकुलकर्णी व तुम्हापासून व तुमचे वेली वंसी ब्रह्महत्या घडली नाही पुढेंही घडेना ये बाबे आमचा खातीरजमा आहे व धायेगुडीयाची गुमान धरावी तरी विठल काईदेऊ यामधे व धायेगुडीयामधे सात पीढीया तोवरी मैत्री आहे त्याहीपासून यैसा अमल घडेना हा आमल कान्होबाने केला आहे त्यास यैसे होईल की त्याची मेदबुन्याद न होये तुम्ही विठोबावरी जैसी कृपा करीत होतेती तैसीच रामाजी विठलावरी करीत जाईजे छ २४ माहे मोहरम

ले. १९ शके १५४३ फाल्गुन वा २

बिहुजूर हाजीर मज्यालसी पा सिरवल छ १६ माहे रबिलाखरू

विस्वासराऊ (फारशी शिक्का) खलकबाद ठाणेदार पा मजकूर

कोनेरपित मजमूदार बी ॥ उ (फारशी शिक्का)

सखसेटी व विठलसेटी सेटी कसबे आपाजी फर्जंद मल्हारजी देसमूख

मजकूर व तुकाई देसमूखीण पा मजकूर

सुराजी मोकदम नाहावी हसम नाईक ठाणे पा मजकूर

बाऊजी आर्डा गणोजी माईगुडा चौगुला

गोमाजी गुलचा धाऊजी + + बालाजी पारगा

बाकोजी कावला बाजी खाडिगा

दाऊजी पाचा तान्हाजी महीदकर

रखोजी माडिका विठल जोसी माडका

नाव सुतार व कान्हा सुतार नाऊ वाठा व यन वाठा व काऊ

जान दारणा गुरव व वाल दारणा वाठा परीट*

गुरव

ले २० १५४५ वैशाख शु. १३

(पहिला भाग गहाळ)

..... कसबा मजकूर [सु॥] सलास इशरैन अलफ बा॥ खुर्दखत रख्तखाने मोकरम छ २६ जमादिलाखर पैवस्तगी छ + रजब सादीर जाहाले तेथे रजा (जे) रामाजी विठल देसकुलकर्णी आपली मिरासी आपला बाप विठल काइदेऊ चालवीत होता त्यासी आकस कोसीस करून गुमसूद + + मारा करून जिवे मारिला यावरी आपणासी मसुरल रायाराऊ हुजूरु बोलाउनु तश्रीफ देउनु सरफराज

---

* या पुढील मजकूर वेळेवर हाती आला नाहीं सबब येथें दिला नाहीं.

करून आपली मिरासी आपले दुमाला केली यावरी आपण बोलिलो जे आपण जनोबदार आहे आपणासी देसकुलकर्णाचा हक पुरत नाही व आपला बाप मयेत जाला याकरितां बहुत फिकीरजादा जालो आहे तरी साहेबी नजर अनायेत करून आपणासी काही इनाम मन्हामती केला पाहिजे म्हणउनु आपण रायारायासी अर्ज केला यावरी तीही अपणावरी नजर ठेविली की याचा बाप मारिला गेला व आपण नफर कीर्दी मामुरीचा दौलतखोह आहे म्हणउनु आपणासि इनाम अजरा मन्हामती दर सवाद कसबे मजकूर बा॥ खुर्दखत बि तेरीख २४ माहे मोहरम सु॥ इसने इशरईन अलफ जमीन चावर येक रास १ येक बि त॥

सेत वडाचे नजीक नागझरी चावर ·॥· सेतमलेखालील नजीक सुकविहिर। चावर ·॥·

देखील नख्तयाती व माहासूल व पायेपोसी व बाजे पटी कुलबाब कुलकानु दिल्हे आहे येणेप्रमाणे चालिले असे यैसियास पा॥ मजकूर साहेबास मुकासा अर्जानी जाला माहाली कारकून ताजिया खुर्दखताचा उजूर करिताती सुर्दखत होये मालूम जाले रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा॥ मजकूर याचा बाप मारिला गेला आहे व नफर मजकूर दिवाण नफर कीर्दी मामुरीचा आहे अजी सबब यासी इनामती दर सवाद कसबे मजकूर जमीन चावर १ बितपशील

सेत वडाचे नजीक नागझरी चावर नीम ·॥· सेत माडेखालील नजीक सुकविहीर। चावर नीम ·॥·

दे॥ नख्तयाती माहासूल व पायेपोसी व बाब बाजे पटी कुलबाब कुलकानु ब॥ हुजती रायाराऊ त॥ सन इसने तसरुफाती व भोगवटा चालिले असे येणेप्रमाणे मोकरर केले असे अवलाद अफलाद चालवणे दरहर साल ताजिया खुर्दखताचे उजूर न करणे तुम्ही तालीक घेउनु दफ्तरी विले लाऊनु असली खुर्दखत नफर मजकुरापासी फिराउनु देणे उजूर न करणे म्हणउनु रजा रजेबरहुकुम रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा॥ मजकूर यासी इनाम जमीन चावर १ येक बि त॥

सेतवडाचे नजीक नागझरी चावर नीम ·॥· सेत माडेखालील नजीक सुकविहीरा चावर नीम ·॥·

ब॥ नख्तयाती व माहासूल व पायेपासी व बाजे पटी कुलबाब कुलकानु दिधले असे तसरुफाती भोगवटा चालिले असेल तेणे प्रमाणे दुमाला कीजे अवलाद अफलाद चालवीजे दरहर साल खुर्दखताचा उजूर न कीजे तालीक घेऊन असली फिराऊन दीजे त॥ सन इसने चालिले असेल तेणेप्रमाणे चालवणे मोतबे तेरीख ११ रजब

ले. २१ शके १५४५ वैशाख वा १२

(चार फारशी अक्षरें)

माहजर बि तेरीख २५ माहे रजब बि हुजूर हाजीर मजालसी सदर ठाणे परगणे सिरवल

काजी सेखन बिन काजी खुदो हाकीम शरा

(फारशींत 'सेखन')

नरसो तमरस मजमूदार मोतंब

आपाजी फरजंद मल्हारजी देसमूख व मो कसबे मजाार

आपाजी मल्हारजी देसमूष

(नांगर)

(ही अक्षरे वाटोळया शिक्यात आहेत व सभोवती सोळा दळे दाखविली आहेत)

विस्वासराऊ हवालदार

(फारशी शिक्का, तेरा दळी)

देवाजी दामोधर निघावान

हसम नाईक + चा। ठाणे पा। मा।

खोपू नायक

(कट्यार)

बलवत राऊ

विसाजी गु+ (कट्यार)

(या खालीं डावे व उजवे बाजूस मिळून सेटीये, महाजन, मोकदम, जोसी, गुरव, सुतार, हजाम, कुंभार, जिनगार, प्रजा, कोळी, तेली, माहार, जुनारदार, भोई, उपाध्ये, जंगम, पाणसारे वगैरेंचीं आपापल्या निशाणीसह सुमारें १७५ नांवें आहेत. विस्तारभयास्तव तीं येथें गाळलीं आहेत.)

सुा। सन सलास इशरैन अलफ कारणें जाहला माहजर ऐसा जे रामाजी फर्जंद विठल काइदेऊ देसकुलकर्णी पा। मजकूर आपले देसकुलकर्णाची मिरासी आपण चालवीत असतां दरीवख्त खुर्दखत रख्तखाने राजश्री राजेसाहेब मुकासाई पा। मजकुरु छ ५ माहे जिलकादी पैवस्तगी छ माहे मोहरम सादीर जाहाले गणो रुद्र लंबा घेउनु ठाणा पा। मजकुरास आला तेथे मालुमातीवरून रजा लिहिले की रामाजी विटल देसकुलकर्णी पा। मजकूरु यासि दुरी करून भूपालराऊ लंबा यापासून देसकुलकर्ण व कसबा व पेठ बुरानपूर व देखील मजरे केसुरडी कामगारी घेत जाणे म्हणौंउनु यावरून रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा। मा।र ठाणाचे सदरे हुजूर बोलिला जे देसकुलकर्ण पा। मजकूर व कसबा व पेठ बुरानपूर व देखील मजरे केसुरडी हे आपले मिरासी असे आपले सालाबाद गहदम पिडी दर पिडी वडीलवडिलानी तागाईत चालविले आहे व हाली आपणाहि चालवितो जोवरी हजरती साहेबाचे पादशाई तोवरी चलऊनु आपण खातो हे खलक जाहीर आहे ऐसे असतां दरम्यानें दरीवख्त खाने अजम हैबतखान

करून आपली मिरासी आपले दुमाला केली यावरी आपण बोलिलो जे आपण जनोबदार आहे आपणासी देसकुलकर्णाचा हक पुरत नाही व आपला बाप मयेत जाला याकरितां बहुत फिकीरजादा जालो आहे तरी साहेबी नजर अनायेत करून आपणासी काही इनाम मन्हामती केला पाहिजे म्हणउनु आपण रायारायासी अर्ज केला यावरी तीही अपणावरी नजर ठेविली की याचा बाप मारिला गेला व आपण नफर कीर्दी मामुरीचा दौलतखोह आहे म्हणउनु आपणासि इनाम अजरा मन्हामती दर सवाद कसबे मजकूर बा॥ खुर्दखत बि तेरीख २४ माहे मोहरम सु॥ इसने इशरईन अलफ जमीन चावर येक रास १ येक बि त॥

सेत वडाचे नजीक नागझरी चावर ·॥· सेतमलेखालील नजीक सुकविहिर। चावर ·॥·

देखील नख्तयाती व माहासूल व पायेपोसी व बाजे पटी कुलबाब कुलकानु दिल्हे आहे येणेप्रमाणे चालिले असे यैसियास पा॥ मजकूर साहेबास मुकासा अर्जानी जाला माहाली कारकून ताजिया खुर्दखताचा उजूर करिताती खुर्दखत होये मालूम जाले रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा॥ मजकूर याचा बाप मारिला गेला आहे व नफर मजकूर दिवाण नफर कीर्दी मामुरीचा आहे अजी सबब यासी इनामती दर सवाद कसबे मजकूर जमीन चावर १ बितपशील

सेत वडाचे नजीक नागझरी चावर नीम ·॥· सेत माडेखालील नजीक सुकविहीर। चावर नीम ·॥·

दे॥ नख्तयाती माहासूल व पायेपोसी व बाब बाजे पटी कुलबाब कुलकानु ब॥ हुजती रायाराऊ त॥ सन इसने तसरुफाती व भोगवटा चालिले असे येणेप्रमाणे मोकरर केले असे अवलाद अफलाद चालवणे दरहर साल ताजिया खुर्दखताचे उजूर न करणे तुम्ही तालीक घेउनु दफ्तरी विले लाऊनु असली खुर्दखत नफर मजकुरापासी फिराउनु देणे उजूर न करणे म्हणउनु रजा रजेबरहुकुम रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा॥ मजकूर यासी इनाम जमीन चावर १ येक बि त॥

सेतवडाचे नजीक नागझरी चावर नीम ·॥· सेत माडेखालील नजीक सुकविहीरा चावर नीम ·॥·

ब॥ नख्तयाती व माहासूल व पायेपासी व बाजे पटी कुलबाब कुलकानु दिधले असे तसरुफाती भोगवटा चालिले असेल तेणे प्रमाणे दुमाला कीजे अवलाद अफलाद चालवीजे दरहर साल खुर्दखताचा उजूर न कीजे तालीक घेऊन असली फिराऊन दीजे त॥ सन इसने चालिले असेल तेणेप्रमाणे चालवणे मोतबं तेरीख ११ रजब

ले. २१ शके १५४५ वैशाख वा १२

(चार फारशी अक्षरें)

माहजर चि तेरीख २५ माहे रजब चि हुजूर हाजीर मजालसी सदर ठाणे परगणे सिरवल

काजी सेखन बिन काजी खुदो हाकीम शरा
(फारशींत 'सेखन')
नरसो तमरस मजमूदार मोतंब
आपाजी फरजंद मल्हारजी देसमूख व मो कसबे मजार
आपाजी मल्हारजी देसमूष
(नांगर)
(ही अक्षरे वाटोळया शिक्यात आहेत व सभोवती सोळा दळे दाखविली आहेत)

विस्वासराऊ हवालदार
(फारशी शिक्का, तेरा दळी)
देवाजी दामोधर निघावान
हसम नाईक + चा ठाणे पा मा
खोपू नायक
(कदयार)
बलवत राऊ
विसाजी गु+ (कदयार)

(या खालीं डावे व उजवे बाजूस मिळून सेटीये, महाजन, मोकदम, जोसी, गुरव, सुतार, हजाम, कुंभार, जिनगार, प्रजा, कोळी, तेली, माहार, जुनारदार, भोई, उपाध्ये, जंगम, पाणसारे वगैरेंचीं आपापल्या निशाणीसह सुमारें १७५ नांवें आहेत. विस्तारभयास्तव तीं येथें गाळलीं आहेत.)

सुा सन सलास इशरैन अलफ कारणें जाहला माहजर यैसा जे रामाजी फर्जंद विठल काइदेऊ देसकुलकर्णी पा मजकूर आपले देसकुलकर्णाची मिरासी आपण चालवीत असतां दरीवरुत खुर्दखत रुत्तखाने राजश्री राजेसाहेब मुकासाई पा मजकुरु छ ५ माहे जिलकादी पैवस्तगी छ माहे मोहरम सादीर जाहाले गणो रुद्र लंबा घेउनु ठाणा पा मजकुरास आला तेथे मालुमातीवरून रजा लिहिले की रामाजी विटल देसकुलकर्णी पा मजकूरु यासि दुरी करून भूपालराऊ लंबा यापासून देसकुलकर्ण व कसबा व पेठ बुरानपूर व देखील मजरे केसुरडी कामगारी घेत जाणे म्हणौनु यावरून रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा मार ठाणाचे सदरे हुजूर बोलिला जे देसकुलकर्ण पा मजकूर व कसबा व पेठ बुरानपूर व देखील मजरे केसुरडी हे आपले मिरासी असे आपले सालाबाद गहदम पिडी दर पिडी वडीलवडिलानी तागाईत चालविले आहे व हाली आपणाहि चालवितो जोवरी हजरती साहेबाचे पादशाई तोवरी चलऊनु आपण खातो हे खलक जाहीर आहे यैसे असतां दरम्यानें दरीवरुत खाने अजम हैबतखान

धोंकुटा याचे कारकीर्दीस लस्कर मोकाम खडकी नजीक दौलताबाद दरसाल सन आरबा असर आलफ या सालामधे खान मशारनुले यासी रुद्राजी दादो व दादाजी व रगोजी भूपालराऊ लंबे पैदा होउनु उभे राहिले त्यावरून आपले बाप विठल काइदेऊ हुजूर जाऊन बहरक मुनासिफी निवाडा करून लंबे मजकूर खोटे केले आपण खुर्दखत व माहजर घेउनु पाा मजकुरास येउनु देसकुलकर्ण चालवीत होता यावरी पाा मजकूर खानमशानुलेचे मुकासा बजावर्द होउनु परगणे मजकूर अमानत होऊन मलीक अजम ममलकत मदारीचे हवालदार काजी हुसेन व कारकून माहलासी अले तिही आपले बाप विठल काइदेऊ त्यासी आकस कोसीस केली तेणेकरिता आपले बाप विठल काइदेऊ हजरती मलीक अजम साहेबाचे बंदगीस हुजूर गेला होता मागे माहाली गणो रुद्र लंबा ठाणियात दखल होउनु देसकुलकर्णाचा कारबार करू लागला हे खबर हजरती बंदगीस आपले बाप विठल काइदेऊ मालूम करून हजरतीचे तलफ करून हुजूर बोलाऊनु हजरतीनें मुनासिफि निवाडा केला हमशाही माहालासी गोहीचे खुर्दखत मुदाम माहाळदार पाठविलें बिाा

पाा सुपे पाा पुणे कर्यांती सासवड तपे खेडेबारे

हे महालीचे कारकून व देशमुख व देसक याचे जाब गोहीच्या अर्दासा माहालदार घेऊन हुजूर आले यावरून मुनसिफी निवाडा करून लंबे मजकूर खोटे जाहले ते बाहीर घातले आपला बाप विठल काइदेऊ देसकुलकर्णाचा फर्मान व खुर्दखत घेऊन माहलासी येत होता तव पाा मजकूर मुकासा सैद आमजदन मुलुकासी सादीर जाहला त्याचे कारकून माहालास आले त्यासी रगोजी भूपालराउ व गणो रुद्र लंबे भेटोन कारकुनासी मेलऊनु घेऊन गांवात राहून माहली हरकत फितवा केला यावरी सैद आमजदन मुलूक साहेबासी आपले बाप विठल काइदेऊ भेटोनु हजरतीचे फर्मान व खुर्दखत दाखऊन व त्याचे खुर्दखत घेऊन माहालासी अला कारकुनासी फर्मान व खुर्दखत दाखऊन लंबे मजकुरास बाहिर घालून देसकुलकर्ण आपले आपण चालउ लागला यावरी पाा मजकूर सैद अमजदन मुलूख साहेबाचा मुकासा बजावर्द होऊन हजरती शाहाअलमपन्हा येदलशाह त्यासी सुलोखाली मुलूख दिल्हा हजरतीन पाा मजकूर मुला महमदासी मुकासा सादर केला त्याचे कारकून व आगानुरा व रायेराउ माहलासी आले यावरी लंबे मजकूर हुजूर जाऊनु मुला साहेबाचे खुर्दखत घेऊन आले माहाळी आगानुरा व रायेराऊ होता त्यापासी हमशाही विलायेतीचे देसमुख व हक जवारीचे मोकदम आले होते व पाा मजकुरीचे देसमुख व देसक व सेटिये माहजन व बाराई बलुते तमाम बोलावुनु बैसविले बरहक मुनासिफी निवाडा केला

लंबे मजकूर खोटे करून बाहिर घातले आपला बाप विठल काइदेऊ त्यासी भांडा-जर करून दिधला आपले बाप विठल काइदेऊ देसकुलकर्ण चालवीत असता आकसकोतीस करून सन इसने इशरैन अलफमधे गुमसुद मारा करून आपले बाप विठल काइदेऊ त्यासी जिवे मारिले यावरी आपण देसकुलकर्ण चालविती यैसे आपले व लंबेचे दोनी च्यारी मोर्तबे निवाडा होऊन लंबे मजकूर खोटे करून बाहीर घातले होते यावरी मुला महमदाचे मुकासा बजावर्द होऊन येदलशायाचे मुलो तुटोन हजरती निशामशाह साहेबासी मुलूक जाहला यावरी पाा मजकूर राजश्री राजे साहेबासी मुकासा अर्जानी जाहला हाली रगोजी व दादाजी भूपालराऊ व गणो रुद्र लंबे राजे साहेबापासी उभे राहून मालुमातीचे खुर्दखत घेऊन गणो रुद्र लंबा ठाणियास आला तरी सहिची पाा मजकुरीचे देशमुख व देसक व सेटिये माहाजन व बाराई बलुते बोलाऊन त्यावरी इमान घालून सदरहु अहवाल मनास आणौऊन खोटे यांसी ताकीद फर्मावणे त्यावरी साहेबानी देसमुखासी व सेटिये माहजनासी व मोतबर लोकासी बारा बलुते व कोनेकुर्टे लोकासी बोलाऊनु त्यावरी इमान घालून पुसिले ते आपले इमाने बेतालीस सुमरोन बोलिले जे लंबे मजकुर कधी कोण्ही चैकिले नाहीत रामाजी विठलाचे वडीलाचे वडील पिढी दर पिढी गहद्दम सालाबाद पाा मजकुरीचे देसकुलकर्ण चालवीत आले आहेती भोगवटा व तसरु-फाती कारकीर्दी दर कारकीर्दी तागाईत चालत आले असे लंबे मजकूर दरीवख्त उभे राहिले ते दोनी च्यारी मोर्तबे खोटे करून बाहिर घातले होते हाली मागुत्याने हरकती करून राजेसाहेबापासी उभे राहून मालुमातीचे खुर्दखत राजेसाहेबांचे घेऊन आले तरी हे मिरासीचे काम असे मालुमातीच्या खुर्दखतावरून मिरासी कैसी साधेल आता रामाजी विठलासी घेऊन हुजूर राजेसाहेबापासी आपण देसमुख व देसक मिलोन जाऊन यैसे बोलिले त्यावरून गणो रुद्र लंबा न पुसताची हुजूर गेला यावरी पाा मजकुरीचे आहवाल मालूम करावया कारणें हावालदार व कारकून व देसमुख व देसक व सेटीये माहाजन व रामाजी विठल देसकुलकर्णी यैसे हुजूर गेले माहालीचे हाल अहवाल राजेसाहेबाचे बंदगीस मालूम करून देसमूखसी व देसकासी व रामाजी विठलासी लुगडी देते वख्ती रगोजी व दादाजी भूपालराऊ व गणो रुद्र लंबे उभे राहून रामाजी विठलासी दुराई देउनु खोलविले यावरी राजे-साहेबी देसमुखासी व देसकासी व सेटे माहाजनासी पुसिले जे देसकुलकर्ण कोणाची मिरासी यैसे पुसिले यावरी देसमुख व देसक व सेटीये माहाजन बोलिले जे देसकुलकर्ण रामाजी विठलाचें वडील वडील पिढी दर पिढी गहद्दम सालाबाद कारकीर्दी दर कारकीर्दी चालवीत आले व हाली रामाजी विठल चालविती याची मिरासी होये यैसे बोलिले लंबे मजकूर कधी कोण्ही देखिले व आईकिले नाहीत दरीवख्त सन आर्बा आशर अलफ कारकीर्दी धाकुटा हैबतखान येदलशाही यापासी

धोकुटा याचे कारकीर्दीस लस्कर मोकाम खडकी नजीक दौलताबाद दरसाल सन आरबा असर आलफ या सालामधे खान मशारनुले यासी रुद्राजी दादो व दादाजी व रगोजी भूपालराऊ लंबे पैदा होउनु उभे राहिले त्यावरून आपले बाप विठल काइदेऊ हुजूर जाऊन बहरक मुनसिफी निवाडा करून लंबे मजकूर खोटे केले आपण खुर्दखत व माहजर घेउनु पाा मजकुरास येउनु देसकुलकर्ण चालवीत होता यावरी पाा मजकूर खानमशानुलेचे मुकासा बजाबर्द होउनु परगणे मजकूर अमानत होऊन मलीक अजम ममलकत मदारीचे हवालदार काजी हुसेन व कारकून माहलासी अले तिही आपले बाप विठल काइदेऊ त्यासी आकस कोसीस केली तेणेकरिता आपले बाप विठल काइदेऊ हजरती मलीक अजम साहेबाचे बंदगीस हुजूर गेला होता भागे माहाली गणो रुद्र लंबा ठाणियात दखल होउनु देसकुलकर्णाचा कारबार करू लागला हे खबर हजरती बंदगीस आपले बाप विठल काइदेऊ मालूम करून हजरतीचे तलफ करून हुजूर बोलाऊनु हजरतीनें मुनसिफि निवाडा केला हमशाही माहालासी गोहीचे खुर्दखत मुदाम माहाळदार पाठविलें बिाा

पाा सुपे पाा पुणे कर्याती सासवड तपे खेडेबारे

हे महालीचे कारकून व देशमुख व देसक याचे जाब गोहीच्या अर्दासा माहालदार घेऊन हुजूर आले यावरून मुनसिफी निवाडा करून लंबे मजकूर खोटे जाहले ते बाहीर घातले आपला बाप विठल काइदेऊ देसकुलकर्णाचा फर्मान व खुर्दखत घेऊन माहलासी येत होता तव पाा मजकूर मुकासा सैद आमजदन मुलुकासी सादीर जाहला त्याचे कारकून माहालास आले त्यासी रगोजी भूपालराउ व गणो रुद्र लंबे भेटोन कारकुनासी मेलऊनु घेऊन गांवात राहून माहली हरकत फितवा केला यावरी सैद आमजदन मुलूक साहेबासी आपले बाप विठल काइदेऊ भेटोनु हजरतीचे फर्मान व खुर्दखत दाखऊन व त्याचे खुर्दखत घेऊन माहालासी अला कारकुनासी फर्मान व खुर्दखत दाखऊन लंबे मजकुरास बाहिर घालून देसकुलकर्ण आपले आपण चालउ लागला यावरी पाा मजकूर सैद अमजदन मुलूख साहेचाचा मुकासा बजावर्द होऊन हजरती शाहाअलमपन्हा येदलशाह त्यासी सुलोखाली मुलूख दिल्हा हजरतीन पाा मजकूर मुला महमदासी मुकासा सादर केला त्याचे कारकून व आगानुरा व रायेराउ माहलासी आले यावरी लंबे मजकूर हुजूर जाऊनु मुला साहेबाचे खुर्दखत घेऊन आले माहाली आगानुरा व रायेराऊ होता त्यापासी हमशाही विलायेतीचे देसमुख व हक जवारीचे मोकदम आले होते व पाा मजकुरीचे देसमुख व देसक व सेटिये माहजन व बाराई बलुते तमाम बोलावुनु बैसविले बरहक मुनसिफी निवाडा केला

लंबे मजकूर खोटे करून बाहिर घातले आपला बाप विठल काइदेऊ त्यासी माहाजर करून दिधला आपले बाप विठल काइदेऊ देसकुलकर्ण चालवीत असता आकरकोसीस करून सन इसने इशरैन अलफमधे गुमसुद मारा करून आपले बाप विठल काइदेऊ त्यासी जिवे मारिले यावरी आपण देसकुलकर्ण चालविती यैसे आपले व लंबेचे दोनी च्यारी मोर्तबे निवाडा होऊन लंबे मजकूर खोटे करून बाहीर घातले होते यावरी मुला महमदाचे मुकासा बजावर्द होऊन येदलशायाचे मुलो तुटोन हजरती निशामशाह साहेबासी मुलूक जाहला यावरी पा। मजकूर राजश्री राजे साहेबासी मुकासा अर्जानी जाहला हाली रगोजी व दादाजी भूपालराऊ व गणो रुद्र लंबे राजे साहेबापासी उभे राहून मालुमातीचे खुर्दखत घेऊन गणो रुद्र लंबा ठाणियास आला तरी साहिबी पा। मजकुरीचे देशमुख व देसक व सेटिये माहाजन व बाराई बलुते बोलाऊन त्यावरी इमान घालून सदरहु अहवाल मनास आणौऊन खोटे यांसी ताकीद फर्मावणे त्यावरी साहेबानी देसमुखासी व सेटिये माहजनासी व मोतबर लोकासी बारा बलुते व कोनेकुर्टे लोकासी बोलाऊनु त्यावरी इमान घालून पुसिले ते आपले इमाने बेतालीस सुमरोन बोलिले जे लंबे मजकुरु कधी कोण्ही वैकिले नाहीत रामाजी विठलाचे वडीलाचे वडील पिढी दर पिढी गहदम सालाबाद पा। मजकुरीचे देसकुलकर्ण चालवीत आले आहेती भोगवटा व तसरुफाती कारकीर्दी दर कारकीर्दी तागाईत चालत आले असे लंबे मजकूर दरीवख्त उभे राहिले ते दोनी च्यारी मोर्तबे खोटे करून बाहिर घातले होते हाली मागुत्याने हरकती करून राजेसाहेबापासी उभे राहून मालुमातीचे खुर्दखत राजेसाहेबांचे घेऊन आले तरी हे मिरासीचे काम असे मालुमातीच्या खुर्दखतावरून मिरासी कैसी साधेल आता रामाजी विठलासी घेऊन हुजूर राजेसाहेबापासी आपण देसमुख व देसक मिलोन जाऊन यैसे बोलिले त्यावरून गणो रुद्र लंबा न पुसताची हुजूर गेला यावरी पा। मजकुरीचे आहवाल मालूम करावया कारणें हावालदार व कारकून व देसमूख व देसक व सेटीये माहाजन व रामाजी विठल देसकुलकर्णी यैसे हुजूर गेले माहालीचे हाल अहवाल राजेसाहेबाचे बंदगीस मालूम करून देसमूखसी व देसकासी व रामाजी विठलासी लुगडी देते वख्ती रगोजी व दादाजी भूपालराऊ व गणो रुद्र लंबे उभे राहून रामाजी विठलासी दुराई देउनु खोलविले यावरी राजेसाहेबी देसमुखासी व देसकासी व सेटे माहाजनासी पुसिले जे देसकुलकर्ण कोणाची मिरासी यैसे पुसिले यावरी देसमुख व देसक व सेटीये माहाजन बोलिले जे देसकुलकर्ण रामाजी विठलाचें वडील वडील पिढी दर पिढी गहदम सालाबाद कारकीर्दी दर कारकीर्दी चालवीत आले व हाली रामाजी विठल चालविती याची मिरासी होये यैसे बोलिले लंबे मजकूर कधी कोण्ही देखिले व आईकिले नाहीत दरीवख्त सन आर्बा आशर अलफ कारकीर्दी धाकुटा हैबतखान येदलशाही यापासी

उभे राहिले होते त्याणेही बरहक मुनसिफी निवाडा करून बाहीर घातले यावरी मुलुकाचा सुलो होऊन येदलशायां खालून मुलूक सुटोन हैबतखानाचे बजावर्द होऊनु हजरतीच मुलूक हजरतीस आर्जानी जाहाला यावरी लंबे मजकुरु मलीक आजम ममलकत मदारीपासी उभे राहिले होते तेयेही मलीक आजमसाहेबी बरहक मुनासिफी निवाडा करून लंबे मजकूर खोटे करून बाहेर घातले यैसे येक दोनी मोर्तबे निवाडा जाहाला आहे हाली मागुत्याने साहेबापासी उभे राहिले तरी साहेबी निवाडा करून खोटे यासी ताकीद फर्मावणे यावरी राजे साहेबु बोलिले जे तुम्ही माहालासी जाणे रामाजी विठलाचे व लंबे मजकुराचे निवाडा करून रामाजी विठलासी माहालासी पाठऊनु देऊनु यावरी हवालदार व देसमूख व देसक व सेटीये माहाजनासी लुगडी देऊनु रजा घेऊन माहलासी आले यावरी हुजूर राजे साहेबी रामाजी विठल देसकुलकर्णी याचे व लंबे मजकुरांचे मुनासिफी पाहतां रामाजी विठल बोलिला जे देसकुलकर्ण आपली मिरासी होये आपले वडील वडील पिढी दर पिढी चालवीत आले गहदम कारकीर्दी दर कारकीर्दी चालत आसे तैसेची आपण चालवितो आपला बाप विठल कायेदेऊ आसता पेसजी खा आजम हैबत-खान धाकुटा येदलशाई त्याचे कारकीर्दीसी सन अर्बा आशरमधे लंबे मजकूर पैदा होऊन कुसूर करीत होते त्यावरून आपले व त्याचे मुनसिफी निवाडा केला निवा-डेचे माहजर व खुर्दखत आपणापासी आहे लंबे मजकुरासी खोटे करून बाहेर घातले त्यावरी मागुतेन मलीक आजम ममलकतमदारी साहेबापासी उभे राहिले तिही बरहक मुनसिफी करून निवाडा केला निवाडेचे फर्मान व मलीक अजमचे खुर्दखत आहे लंबे मजकूर खोटे करून बाहेर घातले होते यावरी मागुतेन मुला माहमद येदलशाही वजीर त्यापासी उभे राहून मालुमातीचे खुर्दखत घेऊन आले माहाली कारकून व आगानुरा व रायेराऊ होता त्याणी बरहक मुनसिफी केली निवाडेचे माहजर व खुर्दखत आपणापासी आसे लंबे मजकूर खोटे करून बाहीर घातले होते हाली मागुतेन उभे राहिले तरी साहेबी बरहक मुनसी [फी] निवाडा करणे यावरी लंबे मजकुरासी पुसता ते बोलिले जे रामाजी विठलाचे वडील आपले ठेवणाईत होते देसकुलकर्ण आपली मिरासी होये साहेबी निवाडा करणे यैसे बोलिले यावरून रामाजी विठलाचे व लंबे मजकुराचे कागद पत्र मनासी आणिता रामाजी विठलाचा भोगवटा व तसरुफाती बहुत दिवस चालत आले आसे रामाजी विठलांच्या पिढीया दर पिढीया गुदरलीया आहेती व हाली आपण चालवितो लंबे मजकूर दरीवरुत पैदा होऊनु लाईनी झोडाई करिताती यैसे कलो आले मग लंबे मजकुरासी राजे साहेबी बाहीर घातले यावरी लंबे मजकूर बोलिले जे रामाजी विठलासी व आपणासी मलीक आजमाचे बंदगीस पाठवणे तेथे निवाडा होईल त्या वरून रामाजी विठल वा लंबे मजकूर हरदोजणा बराबरी मसुरल आताजी हेजीब

रख्तखाने मोकरम साघाते देऊन पाठविले तेथे मुनसिफी मलीक आजम ममलकत-मदारी साहेबी छ २४ माहे जमादिलाखर हाजीर मजालसीयां हुजूर केली रामाजी विठल देसकुलकर्णी व लंबे मजकुराचे कागदपत्र आणौउनु पाहिले रामाजी विठल बोलिला जे आपला बाप विठल काईदेऊ आसतां साहेबानी आपले व लंबे मजकुराचे निवाडा केला होता हमशाही माहलासी सडी पाठऊनु गोहीच्या आर्दासा आणविले त्या मनासी अणून त्यावरून लंबे मजकूर खोटे जाहले आपला बाप विठल काईदेऊ यासी फर्मान व खुर्दखत दिल्हे देसकुलकर्ण आपला बाप विठल काईदेऊ माहालासी येऊनु चालवीत आसतां कारकीर्दी मुला माहमद येदलशाही त्याचे कारकीर्दीस गुमसुद आकस कोसीस करून मारा करून आपला बाप मारिला गेला हाली आपण देसकुलकर्णकी चालवीत आसे तरी साहेबी खातिरेसी आणौन लंबे मजकुराचे व आपलें चरहक निवाडा करणें त्यावरून रामाजी विठलाचे व लंबे मजकुराचे कागदपत्र मनासी आणौउनु लंबे मजकूर खोटे जाहले लंबे मजकुरापासी मालुमातीची खुर्दखत होती ती फाडिलीली लंबे मजकूर खोटे करून बाहीर घातले ते पलोनु गेले रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा मजकूर खरा करून पाने व ताजे खुर्दखत व पहिले कागद फर्मान व खुर्दखते व माहाजर दिल्हे राजेसाहेबापासी बराबरी अंताजी हेजीब घेऊन आला त्यावरून राजेसाहेबी रामाजी विठल देस-कुलकर्णी यासी पाने व तश्रीफ लुगडी दिल्हे व आपले खुर्दखत देउनु माहालासी पाठविले माहाली कारकुनापासी खुर्दखते दाखविली खुर्दखती रजा जे रामाजी विठल देसकुलकर्णी याचे व लंबे मजकुराचे निवाडा मलीक आजम ममलकतमदारी हुजूर जाहला लंबे मजकुरु खोटे जाहाले त्याचे कागद फाडून बाहीर घातले रामाजी विठल देसकुलकर्णी खरा जाहाला माहाली माहजर करून देणे म्हणौऊन रजा रजे बरहुकूम माहाजर करून दिल्हा रामाजी विठलाचे देसकुलकर्ण व कसबा पेठ बुरानपूर देखील मजरे केसुरडी याची मिरासी होये आपली मिरासी आपण चाल-ऊनु सुखे असावे लंबे मजकूर गैर मिरासी त्याच कुसूर तुदला त्यासी निसबती नाही आता रामाजी विठल देसकुलकर्णी याचे आवलाद व आफलाद लेकुराचे लेकुरी देसकुलकर्ण चालऊन आपले हकलाजिमा खाऊन सुखे आसावे पेस्तर कोण्ही लंबा उभा राहील हरकत करील तो दिवाणीचा गुनेगार व गोताचा अंन्याई हा माहाजर सही* मोर्तबाचा शिक्का.

---

* जोडावर शिक्के विश्वासरावाचे.

ले. २२ शके १५४७ पौष शु. १

महजर ब तेरीख २९ माहे रबिलोवळ मुा मौजे निबोडी पाा पुणा बि हुजूर हाजीर मजालेसी

साबाजि अनत
फारशी शिक्का
गोदजी विश्वनाथ हवालदार पाा मार
फारशी शिक्का
पद्माजी निरो मजमूदार पाा मोर
निलकठराऊ नाईकवाडी किले पुरधर
मालोजी नरसिगराऊ व विठोजी शितोले देशमूख पाा मा

अस्पष्ट शिक्का
हैबतराऊ सेलबकर देसाई ता गुजणमावल
तिमाजि थोराथ मोकदम मौजे पिपलगौ पाा माार

पद्मोजी मोकदम मौजे लोणी कालभोर पाा माार

महमदजी सरनोबत
फारशी शिक्का
बगत्यारखान मुकासाई मौजे चामिली पाा माार
फारशी शिक्का
राघोजी पडित नाजीर किले पुरधर नाईकवाडी ना कोट का पुणा
बगोजी बालोजी गणोजी
रुणाजि बादल देसा+ ता हिरडस मावळ
सोमाजी दिनकरराऊ सरदार बिा मोकदम मौजे निबूत व पागारे पाा माार
फारशी शिक्का
विठोजी सोनवणी मोकदम मौजे राहू पाा माार

नाऊजी मोकदम मौजे पाा माार

सुा सीत इसरेन अलफ कारणे महजर यैसाजे राघोजी बीन पीळ पाटेलू सेडकर मोकदम मौजे चामिली पाा पुणा यामधे व हाऊजी बीन साऊजी कामिथा हरदोजणामधे मौजे मजकुरीचे मोकदमी बदल करकसा लागला याबदल कान्होजी सेडकर बिराजर राघोजी सेडकर व हाऊजी कामिथा हुजूर जाऊनु तमाम आपला मुदा हुजूर मालूम करून माहालास खुर्दखत सन इसरेना कारणे आणिले तेथे रजा की कान पाटेलू सेडकर व हाऊजी कामिथा हरदोजण मौजे चामिलीचे मोकदमी बा करकसा करितांती तरी तुम्ही व देसमूख व हमशाही गावीचे सर मोकदम व मौजे माारचे बारा बलुतै व प्रजा हुजूर बोलाउनु बरहक अमल खातिरेस अणौनु मुनसफी करणे आकस कोसीस न करणे हुजूर खबर लिहीणे म्हणौनु यावरी रजे हुकूम माहाली कारकुनी तमाम हमशाही गावीचे मोकदम व साठी प्रजा व बाराही बलुते हुजूर नेऊनु मुनसफी करणे तव हमशाही गावीचे मोकदम व देसमूख पाा माार अर्ज केला की अजी सचणीचा वख्त

आहे हरदोजणाचे करकसेयानी गावीची सचणी जाली नाहीं तरी साहेबी दिवाली कारणे हरद्वोजगाचा निवाड केलीया गावीची सचणी होईल म्हणौनु अर्ज केला तो कारकुनानी खातिरेस आणौनु गावीची सचणी दोघाचे सिरी देऊनु मोकद्मीचा हक लाजीमा अनत करून दोघाचे जमान घेऊनु फर्मांविले कीं दिवाली होये तो तरी गावीची सचणी उगवणी करणे येक तास पडो न देणें आणि दिवाली जाली उभे रोहोनु निवाड करणे जो उभे न ऱ्हाये तो गुन्हेगार यैसे + + + कतबे घेऊनु गावास पाठविले यावरी गावीची सचणी उगवणी ते साली हस्दोजणी केली सन इहीदे कारणे पाा माा मुला महमदास देताति म्हणौनु गावीचा उसूल जाला पाहिजे याकरिता तेही साली निवाड जाला नाहीं यावरी अखेर साली पाा माा मुला महमदास मुकासा दिधला माहालासि रायाराऊ आले यावरी सन इसने कारणे हाऊजी बिन साऊजी कामिथा राऊ आजमापासि फर्यादी होऊनु माहालाहून तलब काहाडूनु मौजे माार मालजी भालेराऊ सेडकर होता त्यास धरूनु मुनसफी खातिरेस नाणिता व गावीच्या प्रजास व बाराही बलुते यासि व हमशाही गावीचे मोकदमास मोकद्मीची खबर न पुसता येकायेकी हाती पिसवीया घालुनु रवा करविला आणि मालजी भालेराऊ सेडकर त्याचा हात न पाहाता उगाच खोटा जाला म्हणौनु हाऊजी बीन साऊजी कामिथा याणे महजर करून घेतला यावरी मालजी भालेराउ सेडकर त्याणे मौजे माार येऊनु तमाम प्रजास व बाराही बलुते यासि हात दाखविला तो हात खरा जाला आहे हातासि काही नव्हते यावरी हमशाही गावीचे व सिवसेजारील गावीचे मोकदमास हात दाखविला आणि रायारायानजीक दो चौऊ गावीचे मोकदम हुजूर चाकरी करीत होते त्यास हात दाखविला यावरी तिही राऊ अजमापासि नेऊनु हात पाहिला तो हातासि काही जाले नाही यैसे रायाराये आपले नजरेस देखोनु कान्होजी सेडकर यासि हुजूर बोलाविले अणी मौजे माारचे मोकद्मीचा अमल पुसिला यावरी कान्होजी सेडकर बिराजर राघोजी सेडकर याने आपला मुद्दा अर्ज केला की आपणावरी लाइनी बरकस करूनु हाऊजी कामिथा यासि महजर करूनु दिधला आहे आणि साहेबी कारकून माहाली ठेविले आहेती त्याणी मालजी भालेराया सेडकर त्यास खोट लाईनी केले आहे तरी साहेबी आपणा हुजूर हाऊजी कामिथे याचा व आपला निवाड केला पाहिजे यावरी रायाराऊ तेणे कौलू दिधला जे हा वख्त निवाडीयाचा नव्हे पेसजी निवाडा केला तो खोटा केला आहे हाऊजी कामिथे यासि महजर करून दिधला तो रद आसे पेस्तर तुझा व हाऊजी कामिथे याचा निवाडा बरहक करूनु म्हणौनु कौलु दिधला व गावास खुर्दखत दिधले तेथे रजा जे कान्होजी सेडकर व हाऊजी कामिथा हुजूर आले होते सेडकर खरा जाला आणि मुनसफीदारी सेडकरासि खोटे करुनु बरकसे करुनु हाऊजी कामिथे यास

महजर करुनु दिधला आहे तरी तो रद आसे जोवरी मोकदमीचा निवाड होये तोवरी मोकदमीचा हक लाजीमा आमानत केला आहे म्हणौनु खुर्दखत दिल्हें आणि गावास पाठविले यावरी पा मा साहेबासि अर्जानी जाले माहालास कारकून आले त्या नजीक कान्होजी सेडकर बिराजर राघोजी सेडकर उभा राहिला यावरी तिही हाऊजी कामिथे यास तलब केली आणि गावास खुर्दखत सादर केले जे मौजे मारचे मोकदमीचा निवाड जाला नाहीं तरी जोवरी मोकदमीचा निवाड होये तोवरी मोकदमीचा हक लाजिमा अमानत केला आहे यैसे सादर आसोनु ठाणीयासि न येच व हक + + उचापती केली दोहीसही मानीत नाही यैसे जुलूम केला यावरी साहाजी भोसला येदीलशाही यासि गोसमाल देवया बा साहेब नामजादी घेऊनु आले शाहाजीसि गोसमाल देऊनु गनिमास सालपा घाटी कोडिला हे खबर आपण आईकोनु हुजूर आलो हुजूर आकस कोसीस कोण्हाची चालत नाही साहेब आपणा हुजूर बरहक मुनसफी खातिरेस अणौउनु निवाड करिताती हे देखोनु साहेबास तमाम अपला हवाल मालुम केला यावरी हाउजी कामिथा मुकासाई याणी हुजूर अर्णिला होता त्यास आपणा हुजूर अणौनु मोकदमीची खबर पुसता का॥* रायाराऊ माहाली महजर करुनु दिधला होता तो दाखविला यावरी देसमूख पा॥ मा॥ यास बोलाउनु फर्मांविले की राघोजी सेडकर व हाउजी कामिथा मौजे चामिलीचे मोकदमी बा॥ भाडताति तरी हाउजी कामिथा यापासि महजर आहे व राघोजी सेडकर यापासि कौलु व खुर्दखत आहे जे महजर रद असे हे का॥ रायाराऊ कागद आहेती तरी तुम्ही व गावगना मोकदम हुजूर आहेती याचा कैसा अमल आहे तो दखल करणे यावरी हरदोजणास पुसता हाउजी कामिथा बोलिला की का॥ रायाराऊ अपला घ राघोजी सेडकर याचा निवाड जाला आहे ये बाबे अपणास महजर दिधला आहे आता राघोजी उभा राहोनु म्हणतो की निवाड जाला नाही तरी जे वख्ती निवाड जाला ते वख्ती गावगना मोकदम हे ते त्याच्या नागरेसी आपण जाब आणीन यैसे बोलिला यावरी राघोजीस पुसता तो बोलिला की मालजी भालेराऊ सेडकर यावरी जुलुम करुनु मजालसी अकस कोसीसेने यास खोटे करुनु महजर केला ते वख्ती मावजी भालेराये आपला हात गावगना मोकदमास दाखविला आहे व रायेराये कौलु खुर्दखत दिल्हे आहे ते हुजूर दिल्हे गावगना मोकदमास ठाऊके आहे रजा होईल तरी याचे जाब अणौनु यावरी हर दो जणाचे बोले + + साहेबा हुजरून अर्ज केले यावरी हरदोजणास फ फर्मांविले की रोजा अठामधे जो जाब घेउनु येईल तो खरा न ये तो खोटा म्हणौउनु फर्मांविले यावरी मालजी भालेराऊ बिराजर राघोजी सेडकर ते च वख्ती जाउनु रोजा साता गावगना मोकदमाचे गोहींचे कागद आणिले बिता॥

---

* का॥ = कारकीर्द असें तत्कालीन नकलेवरून ठरतें.

पा। पुणा।

सूर्यांजी मोकदम मौजे नायगौ देऊ
जानोजी मोकदम मौजे वाधापूर
राघोजी राजवंट
मोकदम मौजे + + खुंन
मोकदम मौजे आंबिले
मोकदम मौजे जोगवडी

विरोजी बिन कराऊ बिराजर
मोकदम मौजे निबूत व पा। मा।र
मोकदम मौजे वाळुज
नाइकजी मोकदम मौजे सोनवरी
गोविंदराऊ मोकदम मौजे करजे

पा। सुपा

अताजी मोकदम मौजे मुरठी
तिमाजी मोकदम मौजे मायेवडी को
सासवड
मोकदम मौजे दिपा

लहोजी मोकदम
मोकदम मौजे जेझिरे
जाउजी मोकदम मौजे सिगापूर
माउजी देसाई का। मा।र

सदरहू गावीचे मोकदमाच्या अर्दासा आणिलेया तेथे लिहिले जे सेडकरामधे व कामिथियामधे मौजे चामिली पा। पुणा तेथिले मोकदमीबदल करकसा होता यावरी का। रायाराऊ दिव जाले मालजी भालेराऊ सेडकर दिव केले आणी रोज ६ मधे पुणाहून आम्हापासि येउनु भेटला आणि हात दाविला आम्ही मालजी भालेराऊ सेडकराचा हात पाहिला तो मालजी सेडकर खरा जाला होता चोखट होता मालजी सेडकरे महजर करून गेला जे आपण खरा निघालो आणि अपणावरी हैफ होतो आकस कोसीसे जाली आहे म्हणौनु गाऱ्हाणे देउनु गेला आणि जाते वेले हात पाहिला तो हात चोखट होता हे सत्य आपले चेतालिस स्मरोनु गोही लेहून पाठविली आहे आता साहेब अरीफ आहेती रजा ते सिरावरी म्हणौनु मोकदमाच्या आर्दासा हुजुर आणौनु दिधलिया त्या खातिरेस आणिता महजर कुली आकस कोसीसेने केला आहे यावरी हाउजी बिन साउजी कामीथा व चाहुजी कामीथा यासी फर्माविले की तुवा गोहीचे कागद आणिले नाहीत तरी तुवा कोणे अमलास कबूल आहेस यावरी त्याणे अर्ज केला की आपणाबराबरी का। रायाराऊ मालजी भालेराऊ सेडकर येणें दिव केले पर निवाडा जाला नाही म्हणौनु राघोजी सेडकर उभा राहिला आहे तरी आता मालजीस आपण कबूल नाहीं राघोजीनें रवा करावा आपण साउली करीन खरा होईल तो मोकदमी खाईल यावरी राघोजी सेडकरास पुसता तो बोलिला की आपण रवियासं कबूल आहे यावरी अलफचे रोजी दोघास अदवखान देउनु फर्माविले की पाचा सेर तेल व पाच सेर तूप तते करुनु दोघाचे हात यकवट घालुनु जो खरा होईल त्यास लुगडी देउनु मोकदमी हवाला करुनु खोटा होईल त्याची गर्दन मारुनु गुन्हेगारी होनु पाचशे घेउनु वैसा नेमु केला यावरी

दुसरे रोजी नवगजीस हाजीर मजालसी हुजूर हर दोजण उभे केले तेल व तूप आणविले ते व (खती) हाउजी बिन साउजी व चाहुजी बिन हाउजी कांमिथे बोलिला की पेसजी आपण व सेडकर दिव जाले व हुजरुनु खुर्दखते माहालास आणिली पर निवाड होउनु कुसुरु तुटला नाही आता साहेब मायेबाप आहेती अपला व + + (सेडकरा) चा निवाड होउनु कुसुरु तुटे ते केले (पाहिजे) दोघे जण भाडता येक खोटा होईल (तरी आपण) दिव्यास कबूल नाही साहेब निवाड करितील त्यास कबूल आहे यैसे बोलिला पर रवियास (नाट) गेला यावरी देसमूख पा मा यास फर्मांविले (की) हाउजी व राहुजी कामिथे का रायाराऊ महजर दाखविला त्यात मोकदमाची नावे लिहिले होती त्याचे गोहीचे कागद नाणीला व हाली रवियास कबूल करून नाट गेला आणि हरदो जणाची समजाविस होऊनु कुसुरु तुटे ते करणे म्हणोनु अर्ज करितो तरी तुम्ही व जे मोकदम हुजूर आहेती ते यैसोनु राघोजी सेडकर व हाउजी व चाहुजी कामीथा याचे नेमु करुनु कुसुरु तुटे समजावीस (होऊनु) गावीचा करकसा दुरी होये ते करुनु आम्हास नजीक घेउनु येणे हुजुर खातिरेस अणौनु निवाड करुनु म्हणौनु फर्माविले यावरी देसमूख पा मार येही हाजीर मजालसी हुजूर दोघास बोलाउनु पुसता दोघी जणी नेमू केला की तुम्ही गोत मायेबाप आहा करकसा करिता खराबीच होती तरी, तुम्ही जैसा निवाड कराल त्यास आपण कबूल आहो त्यावरी हरदोजणास फर्मांविले की तुम्ही अजी येक बोलता दुसरे रोजी आणी नेमू करिता तरी जो नेमु कराल त्याच्या जमानता करण

यावरी जमानता केलिया बिा हाउजी बिन साउजी व चाहुजी बिन हाउजी कामीथे यास जमान जाउजी मोकदम मौजे गराड पा मार

राघोजी बिन पीळ पा + सु व मालजी भालेराऊ सेडकर यास जमान (सो) माजी दिनकरराऊ बिरादर मोकदम मौजे निबुन व पागारे पा मार

हर दो जणासि जमान घेतले यावरी हाउजी व चाहुजी कामिथे व राघोजी भाले- (सेडकर) यासि हाजीर मजालशीस उभे केले यावरी हाजीर मजालसी सदरहू अमल खातिरेस अणौनु हाउजी व चाहुजी कामीथे महजराचे गोहीचे कागद मोकदमाचे नाणीच व दिव्या कबूल केले (हो) ते त्यास नाट गेला होता यैसे गुन्हा माफ करुनु फर्माविले की तुवा कोणे निवाड्यास कबूल आहेस यावरी हाउजी व चाहुजी कामीथा बोलिला की अपण निमे मोकदमी करणे व निमे राघोजी सेडकरास देणे या निवाड्याने कुसुरु तुटल यास आपण कबूल आहे यैसे बोलिला यावरी राघोजी सेडकरासी पुसता तो म्हणो लागला की अपण दिव्यास कबूल आहे अगर साहेब व हाजीर मजालसी व गोत व देसमूख जे करितील त्यास कबूल

आहे यैसे हर दो जणाचे बोल खातिरेस अणोनु निमे मोकद्मी राघोजी बिन पोल पाटेलु सेडकर याणे करुनु अपले तरफेची सचणी उगवणी करावी व हाहुजी व चाहुजी कामिथे याणे निमे मोकद्मी गावीची करुनु अपले तरफेची सचणी उगवणी करावी हरदोजणी दिवाणात पाने व लुगडी यकवाट उभे राहोनु द्यावी व बाजे उत्पन व इनाम व हरयेक लाजिमा निमे कामिथे पाने व निमे सेडकरानी घेणे व वन्हाड व पाट अपलाले तरफेने घेणे यैसा नेनु करुनु फर्मांविले की सदरहू प्रमाणे निवाड जाहला अता निवडिलेया अमलास जो हिस्सा हरकत व कुसुरु करील तो गोताचे खोटा व दिवाणाचा गुन्हेगार याणे दिवाणी पाचा सिसे व होनु पाचासे देणे निवडिले प्रमाणे निमे गावीची मोकद्मी राघोजी बिन पोल पाटेलु सेडकर व निम गावीची मोकद्मी वाऊजी बिन साऊजी कामिथे येणे प्रमाणे लेकुराचा लेकुरी पिढी दरपिढी चालउनु अपलाले तरफेचे सचणी उठावणी करुनु सुखे आसणे हा म(हजर सही)

ले. २३ १५४७ पौष व. ८

(सिका)

(नकल फरमान पादशाई पारसीची)

फरमान पादशाई सादर जाहाला बनाम बडे सरदार आलीशाहा आलीज्याहा मामलेदार बमर्द बहादारी कारकुनान किले पनाला दरविला इतजपना रफातदस्तगा सुज्यात इस्तीव आमदहुल उमराय लायेक मेहेरबानगी व लायेक रुपा शाहाजी भासले सरलस्कर याणी अर्जदास्त केला कीं बदरगा पादशा सिलेमान आशा दरबारात आहेत त्यास देसगत कार्यात तलवीड व हक घाट किले मजकूर पुरुष दर पुरुष मिरास समजी व धारोजी मोहिते यासी द्यावी हाली देसगत मजकूर वसाड पडली आहे देसगत चालवण्यास कोणी नाही याजकरिता पादशा याणी मेहेरबानगी करून मोहिते मजकूर यास देसगत प्राताप्रमाणे देवयाविसी हुकूम व्हावा त्याजवरून देसगतीची मेहेरबानगी बिना आबरा अज सुरुसन सीत अशरीन अलफ देसगत कर्यात मजकूर व हक घाट बा हुकूम सदरी लिहिल्याप्रमाणे देणे समजी व धारोजी मोहिते यास मुकरर करून दिल्ही असे दुमाला करणे मोहिते मजकूर नमायत व महायत आज देसगत मशारनिल्हे याजकडे ज्यारी इनाम पर्ववत प्रमाणे चालवणे व भोसले सरलष्कर व मशारनिले याचा अर्ज पादशा याणी खातरेस आणून देसगतीची बाहाली करून दिल्ही असे दरी बाब ताकीद जाणून फरमानाची तालीक दफ्तरात घेऊन असल फरमान मोहिते याजकडे देणे

बरहुकूम फर्मान बेहुजूर देसगत चालवणे ताहारीर फी तारीख २१ माहे राबिलाखर * सन १०३५

ले. २४ शके १५५२ भाद्रपद वा ७

मा॥ हा॥ राजेश्री जायेणा लिगरस हवालदार माहालानिहाये व किले सुभानमंगळ

मा॥ राजेश्री अपाजी मल्हारजी देसमुख किळे सुभानमंगळ ता रामाजी विठल देसकुळकर्णी किळे मजकूर सु॥ इहिदे सलासीन आलफ कारणे तुम्ही येउनु समाचार सांगितला जे आपले वाडे मिरासीचे कोटा नजीक होते व सेटियाची घरे व बाजे लोकाची घरे होती तीं मोडिली सेटियाची (शिका) व बाजे लोकास घरास जागे करून दिल्हे आपणास जागा अपल्या वाडियाचा निमोना पाहोनु देणे आम्ही वाडे बाधोनु यावरी राजसेटी व काळसेटी सेटिया व माहाजन व बाजे लोक मातबर बोलाउनु विचार करून तुमच्या वाडियाचा निमोना पाहोनु तुम्ही चौग भाऊ रामाजी विठल व केदार विठल व रतनाजी विठल व सुखो विठल चौघा भावांसि जागा करून दिल्हा बितपसील

हैबतराऊ धणगर हसम नाइक चा॥ ठाणे व धणगर खुटकरी हे पहिले कसबिया बाहेरी धणगरवाडा होते फितरतीकरिता यांसि च्यारी दिवस कसबियात जागा करून दिल्हे होता त्यासिं अणीक जागा करून दिल्हा हा जागा व अतभट मोन्या याचा वौश बुडाला आहे हा जागा यैसे दोन्ही जागा यावरी रामाजी विठल व सुखो विठल वाडे बाधोनु इमारती करून नादणे सदरहू दोन्ही जागे

कमा दिवटा मुसलमान होता तो मयेती जाला त्याचे फर्जंद गाव सोडून गेले अहेती तो जागा केदार विठलास मिरास करून दिल्ही आसे साऊजी व चाहुजी आदकारी मयेती जाला त्याचे लेक जागा टाकून बहुत दिवस कोकणात गेले तो जागा रतनाजी विठलास मिरासी करून दिल्हा आसे

---

* हें पत्र " इतिहास आणि ऐतिहासिक " या मासिकांत शिवकालीन घराणीं या सदराखालीं (ल. ३७१) छापलें आहे. तें येथें संदर्भाच्या सोईसाठीं उद्धृत केलें आहे. सदर मासिकांत या पत्रावर ' १५४६ माघ वद्य ८ ' अशी मिती घातली आहे. परंतु त्या ऐवजीं ' १५४७ पोष व. ८ ' अशी मिती पाहिजे. त्याचप्रमाणे ' कयेक ' च्या जागीं 'लायक'; ' दसगत 'च्या जागीं ' देसगत ' असा फरक करून हें पत्र येथें उतरलें आहे. शहाजीस सरलष्कर हा किताब १५४७ च्या श्रावणापूर्वी होता (खं. १५ पृ. ४२८); व तो १५४९ अखेर त्याला लावलेला आढळतो (खं. २०, पृ. ३४५). या अवधींत शहाजी आदिलशाहाकडे होता. तो शके १५५० मध्यें पुनः निजामशाहींत आला (खं. १५ पृ. ४३६) तेव्हां सरलष्कर हा किताब त्यानें सोडला.

रामाजी विठल व मुखो विठल यासि
मिरासि करून दिल्ही आसे

सदरहू चौघा भावासि वाडे नेमून द्यावयासि मा॥ हा॥ राजश्री पंत हवालदार माहालानिहाये ते व आम्ही व सेटे माहाजन व समस्त वाडे हिडोनु द्रिस्टीस पाहोनु सदरहूप्रमाणे तुम्हांसी वाडे नेमून मिरासी करुनु दिल्हे आहेती यावरी तुम्ही वाडे बाधोनु इमारती करून नांदणे सदरहू जाग्यावरी हैबतराऊ धणगर व आदकारी व कमा दिवटियाचे वौसीचे हरकोण्ही व मोनियाचे वौसीचे हरकोण्ही व खुटेकरी धणगर उभे राहीले तरी त्यासि काही उभे राहावयासि निसबती नाही समुदिया कसबियाची घरठाण याचि रद्दबदल जाली आहे तुम्ही सदरहू प्रमाणे चौघे भाऊ सदरहू प्रमाणे जागे नेमिले वाडे दिल्हे यां वाडियावरी इमारती बाधोनु लेकुरांच्या लेकुरी नांदणे ये बाबे मा॥ हजरती राजेश्री पंताच्या कौलु सदरहू प्रमाणे दिल्हा आसे व आमचाहि कागद इमानपूर्वक दिल्हे आसे सुखे इमारती बांधोनु लेकुरांचा लेकुरी नांदणे या पत्रासि आनसारिखे करू तै सिरी आण आसे हे पत्र सही

तेरीख २० माहे सफर

ले. २५

राजश्री रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा॥ सिरवळ यासि मल्हारजी आपाजी देसमूख पा॥ सिरवळ ल्याहावया कारण यैसा (जे) आपला बाप आपाजी फर्जंद मल्हारजी देसमूख देसमुखी करीत होते कारकीर्दी जायेणा लिगरस हवालदार पा॥ मा॥ व माहालानिहाये त्याचे वेलेसी उटणीया पडोनु देवज्ञा जाली यावरी लौकीकी वार्ता उठली की विश–प्रलयो जाला यावरी कोण्ही कोण्ही तुमचे नाव घेऊ लागले यावरी तुम्ही आमच्या घरास येऊनु बोलिलेसी जे लोकवार्ता लोक बोलताती जे रा (माजी विठलाने) वीश घातले तरी आपले.....घेणे यावरी (अस्पष्ट सिक्का) आम्ही तुम्हासी बोलिलो जे आम्ही होऊनु तुम्हास काही हाटकिले नसना तुम्ही येकायेकी पारवासि लोकाच्या बोले उभे राहिलेसी तरी तुम्हापासून घडिले नाही यैसे आमचे आम्हास कलो आले देसमूख आपमरणे मेले यावरी तुम्ही मा॥ राजेश्री जायेजापंतापासि सदरहू समाचार सागितला त्यापासी पाखीस उभे राहिलेती तिही गगाजी गणेस बराबरी देऊनु तुम्हापासि पाठविले जे रामाजी पाखीस उभा राहिला आहे यासि पाखी घेणे यावरी आम्ही व राजेश्री तुकाईजी व गुजाई आई व येसाई आई बसोनु तुम्हास व गंगाजीस बोलाउनु बोलिलो जे हा आमल रामाजी विठला पासूनु जाला नाही हे आमचे आम्हा बाबे कलो आले लाईनी मुद्दई नसता पाखी देतो याचा काये माना आसे हा समाचार राजश्री पंतापासि गंगाजीन सागितला

पंतही बोलिले जे मुदई नसता पाख घेऊ नये यावरी तुम्हास आम्ही.....नू पाने देऊनु तुमचे समाधान केले यावरी किले पुरधरी राजश्री जगदेराऊ निंबालकर व बाराहा मावलीचे देसमूख + रोहिडेकर सचनीस निलकठराऊ + + + + यैसे येक जागा मिळाले होते त्यापासि दिवाण कामावदल तुम्हास व रुस्णाजी निगुडी यासि पाठविले होते तेथे कोण्ही कोण्ही लोक बोलो लागले जे अपाजी देसमुखासि रामाजीने विश दिल्हे हे दखल तुम्हास कळोनु तुम्ही मा। राजश्री जगदेराऊ व रोहिडेकर व पुरंधरकर व हाजीर माहाली देसमूख त्यासि उभे राहिलेसी जे लाईनी आपले माथा अपसब्द आला याचि पाखी घेणे खरा जालो तरी बुतीवरी राहीन खोटा जालो तरी देसत्याग करीन यैसे नेट करून तुम्ही बोलिलेती आण पाखीस उभे राहिलेती यावरी राजश्री जगदेराये आम्हास पुसावया पाठविले जे मुदई नसतां रामाजी विठल पाखीस उभा राहिला आहे याचा काये विचार यावरी आम्ही राऊ गोसावीयासि पत्र पाठविले की हा आमल रामाजी पासूनु जाला नाही या पासूनु लाईनी पाखी न घेणे यावरी तुम्हास राऊ गोसावी व सदरहू समस्तानि बोलाऊनु बोलिलेती कीं ज्याचे तीं म्हणताती रामाजी पासून हा आमल घडला नाही तरी तुम्ही लाईनी पाखी देऊ नये यावरी राऊ गोसावी याचे कागद व रोहीडकराचे व पुरं (दर) कराचे व बारा मावलीयाच्या + + + कागद घेऊनु आलेती कीं रामाजी पाखीस उभा राहिला होता तुमच्या कागदावरून या पासूंन पाखी घेतली नाही हा खरा यैसे खलक जाहीर होऊनु कलो आले ते कागद आम्हास दिल्हे सदरहू वर्तमान कलो आले आता तुम्ही कोण्हाच्या बोलावरी नव जाणे आमचे आम्हास बरे कलो आले कीं हा आमल तुम्हापासून जाला नाही आता तुम्ही आपले समाधान करून पहिले जैसा कारभार करीत होतेसी तैसाच करीत जाणे आम्हापासि दुजाभाव नाही यासि तकरार आसे तरी आम्हासी आमच्या पूर्वजाची आण आसे व सिरी आण आसे

ले. २६ (पुंणे देशपांडे दफ्तर) १५६० ज्येष्ट व. १२

(महजर हाजीर मजालसी कसबा खेडेचारे)

छ २५ माहे मोहरम

मसुरल रजरती राजश्री दादाजी कोडदेव सुभेदार नामजाद किले कोढाणा व महालानिहाये

सिका पारसी

देशमुख व देशक माहालानिहाये

देशमुख ता। खेडेचारे

देशमूख ता। गुजनमावल

बापूजी हैबतराव

बाबाजी जुझाररांव देशमुख ता॥ कानदखोर

सुलतानजी व मल्हारजी देशमुख कर्यात मावल प्रा॥ पुणें

दसपाटील मोकदम मौजे हिवरे प्रां॥ पुणें

माउजी मोकदम मौजे निगडे ता॥ खेडेबारे

राहुजी मोकदम मौजे केतकवळे ता॥ खेडेवारे

बाबाजी हैबतराव व बाजी नाईक

बाबाजी आढलराव देशमुख ता॥ वेलवंडखोर

मोरोजी मोकदम मौजे गराडे प्रा॥ पुणे

कृष्णाजी मोकदम मौजे परीचे प्रा॥ पुणे

बाजी मोकदम मौजे दिवडी ता॥ खेडेबारे

सोनजी मोकदम मौजे कांबरे ता॥ खेडबारे

सु तिसा सलासैन आलफ कारणे महजर केला ऐसाजे बाबाजी मोकदम नेलेकर मौजे कोढीत प्रां॥ पुणे हा मोकदमी करीत आसे यावर नफर मजकूर तुटला खायाचे घेयास नवते तुटकपणाकरितां गाव लावेना म्हणौन बाबाजी मोकदम जनाजी खैरा यास मोकदमी निमे दीधली जे तू गाव लाव आणि मोकदमी ख। आणि निमे आपण खाईंन नागर बाबाजीने करावा नाव आधी बाबाजीचे त्यामागूनी खैऱ्याचे दिवाणातून खैरायाचे पान लुगडीं आधीं बाबाजीचे त्या मागून जनाजी खैऱ्याचे येणे प्रां॥ नेम करून कागद देऊन जनाजी खैरा गावास आणिला यावर जनाजी खैऱ्याच्याने गाव लावेना म्हणौन बाबाजीमध्यें व जनाजी मध्यें कुसूर पडला मग बाबाजी रुद्राजी जाधव परिंचकर यासी म्हणो निघाला जे आपण जनाजी खैऱ्यास निमे मोकदमी दिधली आहे पर त्याच्यानें गाव लावेना आणि कुसूर करितो तर जनाजी खैऱ्यास तुम्ही आम्ही मिलोन बाहेर घालून आणि खैऱ्यास निमे मोकदमी दिधली आहे ते च तू निमे खाणे म्हणौन ऐसे बोलून नेम करून कागद देऊन रुद्राजी जाधव परिचकर गावास आणिला यावर बाबाजी आणि रुद्राजी जाधव येक होऊन भांडोन खैऱ्यास बाहेर घालावे म्हणौन खैऱ्यासी भांडो लागले दिवाण व गोत उदंड जाले परंतु खैरा झडेचना मग दिवाणे गोते दिव्य नेमून खैऱ्याने दिव्य करावे मग श्री देव महास्थल मौजे (मोहोरी-

नसरापूर) ता॥ गुजनमावळ तेथे जाऊन जनाजी खैरा दिवी बोलला जे बाबाजीने आपणास निमे मोकदमी दिधली आहे हे उतर खरें म्हणोन बोलून रवा काढून बाबाजीचे हाती दिधला जनाजी खैरा खरा जाला यावर जनाजी खैऱ्यास निमे मोकदमी दिधली निमे उसली त्या बा॥ बाबाजी व रुद्राजी भाडो निघाले त्या बोलास बहुत दिवस जाले मग समस्त बैसोन मनास आणिता खैराची ती निमे मोकदमी दिधली त्याचा पहिलेच तडका तुटला आहे निमे मोकदमी उरली आहे त्याची मनसबी करिता बाबाजीचा पुतण्या कृष्णाजी मोकदम कदीम होयं आणि रुद्राजीने हि दिवाणात आवणात पैके दिले आहेत व रोख्या मोड्याहि सोसला आहे याकरिता रुद्राजी हि तोडतां नये म्हणौन समस्त गोते हरदोजणाचा येणें प्रो निवाडा केला आज मोजा चावर ९ नव यापैकी खैरा निमे तकसीम गावची ४॥ साडेच्यार वजा करून निमे तकसीम गावची चावर ४॥ साडेच्यार राहते ते मागती दो ठाईं करून सवा दोन चावर बाबाजीचा पुतण्या कृष्णाजी त्यासे सावे सवा दोन चावर रुद्राजीने दोघानी दो ठाई वाटून बरावरी सावे व सनदा चावराचे मोकदमीचा हाक बाबाजीचा पुतन्या कृष्णाजीनें सावे आणि सवादोन चावराचे हाक रुद्राजीनें खावे त्या वेगळे पाढरीवर जे मोकदमीचा हाक येईल तो निमे खैरियाचा मिमे जे उरले आहे दो ठाई करून निमे बाबाजीचा पुतण्या कृष्णाजीनें खावे आणि रुद्राजीनें खावे नाव व नागर दिवाणातून व हरयेक ठाईहून पान व लुगडी व हरयेक मानमानुक येणे प्रा॥ वर्तावे कागदी मोकदमाची नावे दोघाची आधी बाबाजीचा पुतण्या कृष्णाजी त्याचे मागून खैऱ्याची यैसी प्रो नाव आणि नागर येकच बाबाजीचा पुतन्या कृष्णाजी त्यानेच कराव व हरयेक जागा पान लुगडी व मानमानुक आधी बाबाजीचा पुतण्या कृष्णाजी त्याचे मागून खैरे याचे दिवाणातून व हरयेक ठाईहून पानलुगडी येतील ती कृष्णाजीनें घ्यावी कृष्णाजीने वाटून रुद्राजीस द्यावी येणे प्रो निवाडा केला असे पहिले कागद जे होते ते यैसे समस्त गोतापासि आणिले ते समस्त गोते फाडिले आणिक जे हरदोजणापासी कागद राहिले असतील तर रद असे आपलाले तरफा लाऊन दिले आहे दिवाणातून हरयेक जागाहून पडेल तो तकसिमेबा॥ उगवणी करणे सदरहु प्रो निवाडा केला असे निवाडया प्रो जमानदारी वर्तवावे जो कोणी निवाडे प्रो वर्तेना त्याने दिवाणात पांच सिसे व पाचसे होन द्यावे व मिरासी वेगले व गोताचे अन्याई हा महजर सही (मोर्तब पारसी)

ले. २७ [पुणें देशपांडे-दप्तर] १५६४ अगर ६५ ज्येष्ट शु. १४

असल वा नकल

महजर वितारीख छ १२ माहे रविलावल बिहुजूर हाजीर मजालसी मुा कसबे खेड

काजी आबदुला विन काजी महमुद हाकीमशरा व काजी सदर विन काजी इसमाईल न खा काजी प्रा पुणां

(पारसी खाली)

बापूजी मुदगल-हवालदार प्रां पुणां

(खाली सिका)

मालोजी नरासिंगराऊ व विठोजी सितोले देशमुख प्रा मार

(सिके दोन)

हैबतराव व बालाजी देशमुख ता गुजणमावल

म्हाकोजी बिन तुका पा मोकदम का पुणा

गणसेट सेटिया ..... महांजण पेठ शहापुरा

जोतिसी काक पाटला जोसी का मजकूर बिा बाबदे भट पाटक

वाल धरणा गुरव का मार

धांका महाला न्हावी का मार

जमणा माहार का मार

मौजे मोकदम मौजे दिधी

मुसलमान हजरती राजेश्री दादाजी कोंडदेव व सुभेदार नामजाद किले कोढणा व महालानिहाये

(खाली सिका)

सुंदर हारी मजमुदार प्रा मार रुजु

बापूजी व कानजी देशमूख ता खेडेबारे

मोकदम मौजे लोणीकाळभोर

मानकोजी बिन सेटिया का पुणा व बाबाजी सेट माहाजण का मार

माहादसेटी सेटिया पेठ मुर्तजाबाद

सोम सुतार डोरला व चांगोजी भाहवडकर सुतार मेहतरी येक का मार निशानी

वैल वरटा परीट का मार मोकदम मौजे येरडवणे

मुा सलास आर्बैन आलफ कारणे महजर केला असाजे वाल्हे बिन येका कुंभार वं काऊ बिन साऊ कुंभार का पुणे प्रा मार हे हारदोजण मेहतरकी वडीलपणाबदल आपणा मध्ये आपण भांडत हुजूर आले साहेबी हरदोजणास(चे ?) बोल मनास आणितां हरदोजण राजी होऊन बोलले जे का मारीचे बलुतेयासी अवघा समाचार ठाउका आहे तरी साहेबी यास हाजूर बोलाऊन याचे माथा संत्य सुरुत घालून गोंही पुसने ते जे सांगितील तेणे प्रा वर्तणें म्हणोन नेम केला यावर का मारचे बलूते यासी हाजूर बोलाविले बितपसील

काक पाटला जोतिसी — सोम सुतार डोरला व चांगोजी
वाळं धरणा गुरव — भाहवडीली सुतार मेहतरीये
धाक माहाला न्हावी — वेल वरिटा परीट
... नाक माहार

सदरहु गोईदार यासी चाभारकुंड काहाडून यासी म्हणाले जे हे दोघे कुंभार काा माारीचे मेहतरीकीचे वडीलपणाबद्दल आपणात आपण भाडतातो तरी याचा समाचार कैसा आहे तो सत्ये स्मरुनु सागणे जरी तुम्ही असत्ये बोलाल तरी जितुके प्रीथीवीवर पातके होतील तितुके तुमच्या माथा आसे म्हणोन आण घालून पुसिले यावरी सदरहु गोहीदारी आपले सत्ये स्मरोन बोलिले काा माारी कुभाराची घरे दोन येक कोया कुंभार दुसरे वाल्हे व काऊ यामध्ये कोया कुभारांचे बाप व कोया माार मेहतरीकी करिता कोया कुभार मेला त्यास कोन्ही लेक बाल नाही त्याचे घर बुडाले यावरी सवेच काा माारी मुरारपंताचे तसदी करिता खराब पडले यावरी साहेबी काा माारास कौल दिल्हा काा माारी मामोरी जाली वाल्हे व काऊ काा माारास आले हाली दोघे जणा वडीलपण मेहतरीबदल भाडतात तरी या हार-दोजणाचा मूळ पुरुश वाको यासी दोघे लेक

वडील वाल्हे त्याचा लेक येका — धाकटा लेक काऊ त्याचा लेक साऊ
त्याचा लेक हाली वाल्हे — त्याचा लेक काऊ हाली

येणे प्रामो वडील धा कटे आहेती या दोघाचे घर येकच आहे वडील घरचा वाल्हेचे होये धाकटे घर काऊचे होय वडीलपण मेहतरकीचा मान वाल्हेस दिल्हा पाहिजे वरकड हाक उतपण दोघे जणें दो ठाई वाटून खातील म्हणोन सदरहु प्रामो गोहीदारी सागितले यावरी हाजीर मजालसी हुजूर काऊस पुसता तोहि बोलिला जे वडील घर वाल्हेच आहे मेहतरकीच मान वडीलपण वाल्हेस देणे वरकड हाक उतपण दो ठाई वाटून खाऊन मेहतरकी वडिले घरी येकच ठाई आंसो देणे आपण हिला हरकती न करील म्हणोन बोलिला व येकाचे.....त्यावरून हारदोजणी येणे प्रामो वर्तने वाल्हे बिन येका येणे मेहेतरकीचे वडीलपण विडा टिळा पाने व लुगडे येणे घेणे हाक उतपण निमे येणे खावे निमे काऊ बिन साऊ येणे खावे हाक उतपण जे होईल ते निमे खाने येणे प्रामो निवाडा केला आसे सदरहु प्रामो हारदोजणी लेकुराचे लेकरी खाऊन सुखे आसने दिवाणचा महार दो जणी सवादे करणे हिला हरकती न करावी सदरहु निवाडे प्रामो वर्तने या निवाडयास जो दे ता हिला हरकती करील तो दिवानचा गुणेगार व गोताचा अन्याई हा महजर सही मोर्तब सूद *

---

* सलास आरबैन सालाच्या प्रारंभीं व अखेरीस अशी दोन वेळा रचिलावल महिन्याची १२ वी तारीख येत असल्यामुळें या कागदाचा शक १५६४ कीं १५६५ याचा निर्णय करण्यास साधन नाहीं.

ले. २८ [ठकारदप्तर] १५६९ अश्वीन वद्य १२

मोकदमानी मौजे पर्वती पा॥ पुणे मालूम दानंद सुहूरसन + समान अर्बैन अलफ विनायेक भट ठकार कुलकर्णी मौजे मजकूर हुजूर (मालूम) केले जे आपले कुळकर्णे मौजे मारचे असोनु पुणाचे देशकुळकर्णी हरकती करुनु आपले निांचा ब्रम्हण पांचकुडवी ठेविला आहे व मोकदमे हि इस्कील करुनु पाठी राखताती आपले अकरा गाव कुळकर्ण व जोतिसि मिरासीची याचा महजर हि आहे आणि हाली हरकती करिताती दरीबाब सरजाम होये मालूम जाले विनायेकभट ठकार याचे कुळकर्ण मिरासीचे असोनु पुणाच्या देशकुळकर्णी याचा मुतालिक ठेवावयासि काय बजीत आहे दरीबाब ताकीद असे याचा मुतालीक हे होउनु जो ठेवितील त्याचे हाते गावीच्या कुळकर्णपणाचे काम घेत जाणे उजूर असिलिया देशकुलकर्णी याचा मुतालीक जो ठेविला असेली त्यासि हुजूर घेऊनु येणे असेली कागद कुळकर्णि-यापासी फिराउनु देणे छ २६ रमजानु मोर्तब सुद्दु रुजु सुरु (?) निवीस

ले. २९ [ठकारदप्तर] १५६९ अश्वनि वद्य १२

(वाटोळा शिक्का)

अज दिवाण ठाणे पा॥ पुणा ता हुदेदारानि व मोकदमानि व रयानि मौजे परवती पा॥ मा॥ चिदानद सु॥ समान अरबैन अलफ हुजरून हातरोखा राजश्री तेथ रजा जे विनायकभट ठकार सो॥ कसबे मजकूर हुजूर येऊनु मालूम केले जे आपली कुलकर्ण मिरासीची देहाचे पा॥ मजकूर पैकी बा॥ महजर सालाबाद पिढी दरपिढी चालिले आहे वि ता॥

धाइरी	नादोसी	किर्कटवाडी	नेन्हे
आबेगौऊ बु॥	आबेगौऊ खुर्द	धनकवडी	पर्वती
हिगणे	मुडदौनी	चादे	

सदरहु गावीची कुलकर्ण व जोतीसपणे आपली मिरासीची आहे तियापैकी नव देहासी आपला मुतालीक पाचकुडवी ठेउनु कुलकर्ण व जोसीपन चालवितो बाकी मौजे नेन्हे व परवती येथील मोकदमी हरकती करून पुणाच्या देसकुलकर्ण याचे मुतालीक ठेउनु कुलकर्ण चालवीत होते त्यावरी आपन हुजूर कीर्यादी येत होतो म्हणौनु नेन्हेचे मोकदमें आपले कुलकर्ण आपले दुमाले केले आनि मौजें परवतीचा मोकदम देशकुलकर्णी यासि मिलोनु त्याचा मुतालीक पाठी राखताती आपले कुलकर्ण आपले दुमाले करीत नाही दरीबाब सरजाम होये मालूम जाले विनायेक.

+ येथें बाजूस ' रुजू सुद्द ' अशीं अक्षरें आडवीं लिहिलीं आहेत.

भट ठकार याची अकरा गावीचे कुलकर्ण व जोतीसपन मिरासी महजर हि असोनु परवर्तीचे मोकदमासी हरकती करावया काये बजीत आहे हाली मौजे मजकुरीचे मोकदमासी ताकीद करुनु याचा मुताळीक ठेउनु कुलकर्णपनाचें काम घेत जाणे जरूर हरकती करीत असतील तरी मोकदमासी व देशकुलकर्णयासि व मुतालकि ठेविला आहे त्यासी हुजूर पाठवीजे उजूर न करणे असली हातरोबा फिराउनु दीजे छ २६ रमजान म्हणौनु रजा बरहुकूम अमल करून तुम्ही तालीक घेउनु असली चिठी फिराउनु दीजे मोर्तब सुदु (मोर्तबाचा शिक्का)

तेरीख १९ माहे सौवालु

सौवाल

ले. ३० (पुणें, ठकारदप्तर) १५६९ आश्विन वद्य १२

इजत मा। सिदी अंबर हवालदार व कारकुनु पा। पुणे राजश्री सिवाजि* (राजे.....!) सुहूरसन समान अर्बैन अलफ विनायकभट ठकार सेकीन का। मजकूर हुजूर येउनु मालूम केले जे आपली कुळकर्ण मिरासची देहाय पा। मजकूर पैकी बा। महजर सालाबाद पिढी दरपिढी चालिली असेती बि ता।

धाइरी	नादोसी	कीर्कटवाडी
नन्हे	आबेगौउ बु।	आबेगाऊ खु।
धनकवडी	पर्वती	हिंगणे गुडदौनु
चादे	०	०

सदरहु गावीची कुळकर्णे व जोतीसपणे आपली मिरासीची आहे या पैकी नव देहास आपले मुतालीक पांचकुडवे ठेउनु कुळकर्णे व जोतीसीपणे चाळवितो बाकी मौजे नन्हे व पर्वती येथीले मोकदमी हरकती करुनु पुणाच्या देशकुळकर्णी याचे मुतालीक ठेउनु कुळकर्णे चालवीत होते त्यावरी आपण हुजूर फिर्यादी येत होतो म्हणौनु नन्हाचे मोकदमे आपले कुळकर्ण आपले दुमाले केले आणि मौजे पर्वतीचा मोकदम देशकुळकर्णी यासी मिळोनु त्याचा मुतालीक ठेउनु पाठी राखताती आपले कुलकर्ण आपले दुमाले करीत नाही दरीयाच सरजाम होये मालूम जाले विनायेक भट ठकार याची अकरा गावीचे कुळकर्णे व जोतिसीपण मिरासी महजरहि असोनु पर्वतीच्या मोकदमास हरकती करावया काय बजीत आहे हाली मौजे मा।च्या मोकदमास ताकीद करुनु याचा मुतालीक ठेउनु कुळकर्णीपणाचे काम घेत जाणे जरूर हरकती करीत असिलिया मोकदमास व देशकुळकर्णियासि व मुतालीक

---

* येथें कागद फाटून कांहीं अक्षरें गेलीं आहेत.

ठेविला आहे त्यासी हुजूर पाठवणे उजूर न करणे असेली हातरोसा फिराउनु देणे छ २६ रमजानु मोर्तब सुद * रुजु सुरु निवीस

रुजु सुरुसूद

ले. ३१ (पुणें, ठकारदफ्तर) १५७० भाद्रपद व. २

प्रतिष्चंद्र
लेखेव वर्धिष्णुर्विश्व
वंदिता ॥ शाहस्
नोः शिवस्यैषा मुद्रा
भद्राय राजते ॥

अज रख्तखाने राजश्री सिवाजि राजे दामदौलतहु बजानीबु कारकुनानी हाल इस्तकबाल व देशमुखानि पा। पुणे बिदानद सुा। तिसा अर्बैन अलफ दरींविळे श्री विनायकभट बिन रामकृष्ण भट ठकार सेकीन कसबे पुणे पा। मा। यासि इनाम अजरा मन्हामती मौजे सुंस कर्याती मावल पा। मजकूर दीधले असे देखील नख्त व महसूल व पायेपोसी व खर्चपटी व पाडेवारि व सेल बेल व मोईन सादिलवार व बाजेबाबा व पटिया हाल व पेस्तर ज्या होतील त्या व तूप व बकरे व कडबा यैन जिनस व वेठी बेगारी कुलबाब कुलकानू खेरीज ठाणे दीधले असे दुमाले करणे दरहर साल खुर्दखताचा उजूर न करणे तालीक घेउनु असेली खुा। फिराउनु देणे औलाद व अफलाद चालवणे मोर्तब सुद (मर्यादेयं विराजते) रुजु सुरुनिवीस

तेरीख १५ माहे साबान

साबानु

ले. ३२ १५७१ श्रावण शु. १३

श्री सके १५७१ विरोधी नाम संवतछरे स्रावग सुध त्रयोदसी सुरुवार त दिसी अनाजी नामाजी यासि मल्हारजी आपाजी येसवतराऊ देसमूख पा। सिरवल सुा। खमसेन अलफ कारणे तुम्ही येऊनु बोलिलेती जे आपण रामाजी विठल देस-कुलकर्णी पा। सिरवल यांसि शरीर समधु केला या निमित्य आपण आपण आपला जागा विजापूरचा टाकून कसबे सिरवली रामाजी विठलाच्याच वाडीयात राहिलो तीही जागा देऊनु + घर बाधविले आपण घर बाधोनु आपण सतोसरूप

---

* याच्या पाठीवर " कुलकर्ण विनायक भट परवती पा। सिवाजी राजे " अशीं अक्षरें आहेत.

+ येथें मल्हारजी आपाजी याचा मराठी वाटोळा शिक्का आहे व त्यांत नांगराचें चित्र आहे.

भट ठकार याची अकरा गावीचे कुलकर्ण व जोतीसपन मिरासी महजर हि असोनु परवर्तीचे मोकदमासी हरकती करावया काये बजीत आहे हाली मौजे मजकुरीचे मोकदमासी ताकीद करुनु याचा मुताळीक ठेउनु कुलकर्णपनाचें काम घेत जाणे जरूर हरकती करीत असतील तरी मोकदमासी व देशकुलकर्णयासि व मुतालकि ठेविला आहे त्यासी हुजूर पाठवीजे उजूर न करणे असली हातरोबा फिराउनु दीजे छ २६ रमजान म्हणौनु रजा चरहुकूम अमल करून तुम्ही तालीक घेउनु असली चिठी फिराउनु दीजे मोर्तब सुदु (मोर्तबाचा शिक्का)

तेरीख १९ माहे सौवालु

सौवाल

ले. ३० (पुणें, ठकारदप्तर) १५६१ आश्विन वद्य १२

इजत माा सिदी अबर हवालदार व कारकुनु पाा पुणे राजश्री सिवाजि* (राजे.....!) सुद्दूरसन समान अबैन अलफ विनायकभट ठकार सेकीन काा मजकूर हुजूर येउनु मालूम केले जे आपली कुळकर्ण मिरासचि देहाय पाा मजकूर पैकी बाा महजर सालाबाद पिढी दरपिढी चालिली असेती बि ताा

धाइरी	नादोसी	कीर्कटवाडी
नन्हे	आबेगौउ बुा	आबेगाऊ खुा
धनकवडी	पर्वती	हिगणे गुडदौनु
चादे	०	०

सदरहु गावीची कुळकर्णे व जोतीसपणे आपली मिरासीची आहे या पैकी नव देहास आपले मुताळीक पांचकुडवे ठेउनु कुळकर्णे व जोतीसीपणे चाळवितो बाकी मौजे नन्हे व पर्वती येथीले मोकदमी हरकती करुनु पुणाच्या देशकुळकर्णी याचे मुताळीक ठेउनु कुळकर्णे चालवीत होते त्यावरी आपण हुजूर फिर्यादी येत होतो म्हणौनु नन्हाचे मोकदमे आपले कुळकर्ण आपले दुमाले केले आणि मौजे पर्वतीचा मोकदम देशकुळकर्णी यासी मिळोनु त्याचा मुताळीक ठेउनु पाठी राखताती आपले कुलकर्ण आपले दुमाले करीत नाही दरीयाब सरजाम होये मालूम जाले विनायेक भट ठकार याची अकरा गावीचे कुळकर्णे व जोतिसीपण मिरासी महजरहि असोनु पर्वतिच्या मोकदमास हरकती करावया काय बजीत आहे हाली मौजे माच्या मोकदमास ताकीद करुनु याचा मुताळीक ठेउनु कुळकर्णीपणाचे काम घेत जाणे जरूर हरकती करीत असिलिया मोकदमास व देशकुळकर्णियासि व मुताळीक

---

* येथें कागद फाटून कांहीं अक्षरें गेलीं आहेत.

ठेविला आहे त्यासी हुजूर पाठवणे उजूर न करणे असेली हातरोखा फिराउनु देणे छ २६ रमजानु मोर्तब सुद * रुजु सुरु निवीस

रुजु सुरुसूद

ले. ३१ (पुणें, ठक्कारदफ्तर) १५३० भाद्रपद व. २

प्रतिष्चंद्र
लेखेव वर्धिष्णुर्विश्व
वंदिता ॥ शाहस्य
नोः शिवस्यैषा मुद्रा
भद्राय राजते ॥

अज रख्तखाने राजश्री सिवाजि राजे दामदौलतहु बजानीबु कारकुनानी हाल व इस्तकवाल व देशमुखानि पा। पुणे बिदानद सुा। तिसा अर्बैन अलफ दरींविळे श्री विनायकभट बिन रामकृष्ण भट ठकार सेकीन कसबे पुणे पा। मा। यासि इनाम अजरा मन्हामती मौजे सुंस कर्याती मावल पा। मजकूर दीधले असे देखील नख्त व महसूल व पायेपोसी व खर्चपटी व पाडेवारि व सेल बेल व मोईन सादिलवार व बाजेबाबा व पटिया हाल व पेस्तर ज्या होतील त्या व तूप व बकरे व कडबा यैन जिनस व वेठी बेगारी कुलबाब कुलकानू खेरीज ठाणे दीधले असे दुमाले करणे दरहर साल खुर्दखताचा उजूर न करणे तालीक घेउनु असेली खुा। फिराउनु देणे औलाद व अफलाद चालवणे मोर्तब सुद (मर्यादेयं विराजते) रुजु सुरुनिवीस

तेरीख १५ माहे साबान

साबानु

ले. ३२ १५७१ श्रावण शु. १३

श्री सके १५७१ विरोधी नाम संवतछरे स्रावग सुध त्रयोदसी सुरुवार त दिसी अनाजी नामाजी यासि मल्हारजी आपाजी येसवतराऊ देसमूख पा। सिरवल सुा। खमसेन अलफ कारणे तुम्ही येऊनु बोलिलेती जे आपण रामाजी विठल देसकुलकर्णी पा। सिरवल यांसि शरीर समधु केला या निमित्य आपण आपण आपला जागा विजापूरचा टाकून कसबे सिरवली रामाजी विठलाच्याच वाडीयात राहिलो तीही जागा देऊनु + घर बाधविले आपण घर बाधोनु आपण सतोसरूप

---

* याच्या पाठीवर " कुलकर्ण विनायक भट परवती पा। सिवाजी राजे " अशीं अक्षरें आहेत.

+ येथें मल्हारजी आपाजी याचा मराठी वाटोळा शिक्का आहे व त्यांत नांगराचें चित्र आहे.

होतो शाहाजी राजे धरिली त्याचा लेक सिवाजी पुरंधरी बैसोनु दिवाण नामजादीसी झगडो लागले सर सुभेदार फत्याखान तीही शीरवलास फाजील शाहा व आशाफशा पाठविले तीही कोट पाा माा बलाविला त्यावरी पुरधरीहून सिवाजी राजे धाविनले झगडा जाला ते वखती कोटकरी यानि रामाजी विठलाची कौलारे घरे जालीली ते वखती आपलेही घर जळाले आहे आपणास कोटानजीक घर बाधावयासि तकवा होत नाही तुम्ही ब्राह्मणाचे छत्र आहा आपण आजवरी तुमचे संतोसे होतो तुमची सुसंगती न टलावी म्हणौनु तुम्हासी पुसावयासि आलो आहे आपणास घरठाऊ मध्यस्त याल तरी तेथे घर बाधोनु राहून यावरी आम्ही विचारून तुम्हांसी जागा नामाजी ढेकुणा जुनारदार त्याचा वाडा आहे त्याचे लेक कृस्णाजी व माहाधाजी मेले त्यांचा वौश बुडाला आहे त्या वाडीयात तुम्हांस घर बाधावया जागा पूर्व पस्चम गर्भी रुंदी हात तेरा १३ दिधला आहे वाडा उतर दक्षण आहे तो तुम्हास आपण मनापासून आत्मसंतोशे दिल्हा आहे तेथे तुम्ही घर बाधोनु नांदणे तुह्मासी मिरासी करून दिल्ही आहे यासि आनसारिखे करूं तरी आह्मास आमच्या पूर्वजाची आण आसे हे लिहीले पत्र सही

ले. ३३ १५७१ फाल्गून शु॥ ७

(फारशी शिक्का)

ई कौलनामा आज दिवाण ठाणे पाा सिरवल मुजाफत किले कोढाणा तां आली बीन मनाजी दिवटा चाकर ठाणे पाा माार सुा खमसैन आलफ दिल्हा कौलनामा यैसाजे तुझे बाबे मल्हारजी आपाजी देसमूख पाा माार मालूम केले जे दिवटिया मजकुराचे वडील ब्राह्मण वोलीस नादत होते यावरी तो जागा कारकीर्दी मुला महमद याणे टाकिला त्या जागीयावरी लोकानी घरे बाधिली यावरी कारकीर्दी जायाणापत तिही कोटा नजीक देसकुलकर्णी याचे वाडे होते ते मोडिले त्यावरी हा जागा त्यासी दिल्हा होता हाली कोट पाडिला देसकुलकर्णी आपल्या वाडीयावरी गेले यावरी देसकुलकर्णी याचा यारिदीयासी तो जागा दिल्हा होता तेही नादत होते यावरी गलबला जाला तोंही जागा टाकून गेला हाली तो जागा आनतराऊ ह्याणे त्यासी मिरा [स] करुनु दिल्हा आणि या जागीयाचा मुबादला जागा राम सुताराच्या घरा खालत घरकुसा नजीक दिल्हे आहे याणे गावकुसु न घालावे यैसा नेम करूनु सदरहू जागा दिवट्या मजकुरासी मिरासी करूनु दिल्हीया घरवाडा बाधल ह्मणौनु मालूम जाले बराये मालुमाती खातिरेसी आणौनु तुझे वडील ब्राह्मण वोलीस नादत होते तिही तो जागा बहूत दिवस का॥[1] मुला महमदपासून टाकिला

---

१ का॥ = कारकीर्द.

यावरी ते जागा लोक नादत होते का। जायेणापत देसकुलकर्णी यासी सदरहू जागा दिल्हा होता देसकुलकर्णी आपल्या वाडीयावरी गेले यावरी देसकुलकर्णी याचा यारिदी यासी जागा दिल्हा होता हाली तो जाग आनतराऊ ह्याणे त्यासी मिरासी करूनु दिल्हा या जागीयाचा मुबादला तुज जागा राम सुतारांच्या घरा खालते घर गावकुसा नजीक मिरासी करूनु दिल्हे आहे तुवा घरवाडा बाधोन राहणे या जागीयाचा मिरासीदार कोण्ही उभा राहिला तरी त्या या जागीयाचा मुबादला जागा देऊनु हा जागा नेदू गावकुसू तुज न लाउ गाव लोक घालतील तुवा कोण्हे वाबे शक आदेसा न करिता सदरहु जागा तुज मिरासी करूनु दिल्हा आहे ते जागा वाडा बाधोन राहणे तुझे बाप भाऊ दो वाडा दिल्हा असे सुखे आसणे
तेरीख ६ रबिलोवल (मोर्तब सुद फारशी अक्षरें)

ले. ३४ शके १५७२ भाद्र. शु. १३

फारशी शिक्का

रवा करायाचे नेम बी हुजूर हजीर मजालसी पा। सिरवल सु।। इहीदे खमसैन आलफ

. देऊ सालवी बीन भट सालवी आप- वाल सालवी बीन हैभट सालवी
वादी कुभार पछम वादी कुभार

या दोघामधे दिवाणीच्या पाने व तस्रीफेचे भाडण आहे याबदल देऊ सालवी कुभार याणे रवा करावा बाल सालवी याणे साउली करावी यैसा तह दिल्हा
तेरीख ११ रमजान (फारशी शिक्का)

ले. ३५ शके १५७२ भाद्रपद शु।। १३

(फारशी शिक्का)

तकरीर कर्दे बो। देऊ सालवी बीन भट सालवी कुभार मेहतरे पा। सिरवल पा। मा।र सु॥ इहीदे खमसैन आलफ केली तकरीर यैसीजे कसबा व पा। मजकुरीच्या कुभारपणाचे मेहतरीकीच्या तरफा दोनी आहेती यासी आपली दिवाणातील पाने व तश्रीफ आधी आसोन बाल सालवी दिवाणातील पाने व तश्रीफ घेतो तरी आपण रवा करीन दिवी उतरेन आन्याथा लागे हे तकरीर सही (फारशी शिक्का)
तेरीख ११ रमजान

ले. ३६ शके १५७२ भाद्र० शु॥ १३

(फारशी शिक्का)

दरबदगी आज दिवाण ठाणे पा॥ सिरवल

घा॥ बो दाद माहाला बीन माल माहाला व पील माहाला बीन म्हत माहाला हजाम मेहतरे का॥ सिरवल पा॥ मा॥ सु॥ इहीदे खमसैन आलफ लेहोनु दिल्हा जमान कतबा यैसीजे ही जमानती बा॥ बाल सालवी कुभार मेहतरे का॥ मा॥र यासी आपण जमान अ:सो सा॥ नफर मा॥रामधे व देऊ सालवी कुभार मेहतरे का॥ मा॥ या दोघामधे दिवाणातील पाने व तश्रीफचे भाडण आहे या बदल नफर मा॥र रवा करील जैसा निवाडा होईल तेणे प्रमाणे वर्तवावे साधले देवावे तुटले आर्थी निवारावे ये सबबे जमान असो जा व प ल तर हजीर करून हजीर करू न सको तै त्याचे निसबतीचा जाब करून हा जमान कतबा (फारशी शिक्का)

तेरीख ११ रमजान

ले. ३७ शके १५७३

झाडा गैरमहसूल पा॥ सिरवल सु॥ इसने खमसैन आलफ इा॥ आवलसाल ता॥ छ ३० जिल्हेज

वाधोजी वणजार व निमे मोकदम लावण जमा सु॥.....प्रज सो॥ मौजे जेऊरु बा॥ कतबा छ १५ माहे मौजे गुलवचे गुरे नग

सौवाल होनु १५० ३ गाई

वासिलु माजी कारकोर्दीस होनु १ काल्हवड

१० यैन रोख ४

८० घोडा १ येकून का॥ जमा सु॥ गुरे चुकरी तरफ मौजे

२ बैल १ येकून पाडली जमा गुरे

९२ १ बैल

बाकी होनु ५८० १ गाय

२

जानोजी पाणसरा याणे सालगुदस्ता जकातीची खोती केली होती ते नफर मजकुरास सेकली याबदल नफर मजकूर सेटिये व बकाल मोहतर्फा का॥ सिरवल यासी त व जी मागीतली तीही

सटवो बिन दतु आंवंटी याणे मिया अजम मिया साहेब हवालदार किले कोढाणा या हुजूर मौजे भादे पा॥ मा॥र व गावीचे कानु तुपाचे माप केले आणि रयेतापासी लाजिमा म्हणौनु

नफर मजकुरास त व जी दिल्हे टके दीडसे नफर मजकुरे सदरहु पैके जकातीचे खोतीच्या पैकियात दिवाणात दिल्हे हे खबर मिया अजम मिया अबदुल

गावीचे तूप घेउनु जात होता रयेतानी गवगवा केला यावरूनु नफर

(पुढील मजकूर गहाळ)

ले. ३८ शके १५७५ मार्गशीर्ष शु॥ ८

तालिक

श्री सके १५७५ विजये नाम संवतछरे मार्गस्वर सुध आस्टमी वार सुक्रवार ते दिवसी राजश्री माहादाजी राम देसकुलकर्णी ॥ सिरवल यांसी कोडाजी लुखदेऊ व विठल लुखदेऊ देसकुलकर्णी पा॥ मा॥ नमस्कार विनती उपरी राजश्री रामाजीपंतास देव (आज्ञा) जाली ते समई आपण जवली होतो राजश्री रामाजीपंत सबध आसतां आतकाली यांचे व आपले बोलणे जाले जे पहिले हिसेब कितेब बदल भाडत होतो ते समई आपले देणे तुम्हा जवली होते अगर तुमचे देणे आपणा जवली होते याचे कर्ज कतबे सोमाजीचे गुजारतीने होते ते तुम्ही आपले आपणास माहादपंताकडे देऊनु आपले व माहादाजीपंताची गोडी करूनु देणे त्या वरूनु मर्ते समई राजश्री रामाजी पंती गोडी करूनू दिल्ही आसे मागील येक तागाईत जो आपला हिसेब होता आगर तुमचा हिसेब येक तागाईत आपणावरी होता त्याचे मर्ते समई रामाजी पंताच्या पायावरी हात उभयेतांनी ठेऊनु लिगाड तोडिले आसे सोमाजीपासी कतबे होते ते तुम्ही आपले आपणास दिल्हे ते पावले हे लिहिले सही राजश्री रामाजीपंताचे वेलेस जैसे वडीलपण चालिले तेच चालउनु हे लिहीले सही उभयेतानी आपले सत्य स्मरोनु चालावे

गोही

यादव केदार देसकुलकर्णी पा॥ मा॥ रामकृष्ण भट वालिबे
गोविंदभट वालिबे

ले. ३९

दर बंदगी आज दिवाण ठाणे पा॥ सिरवल साहेब सदर

अर्जदस्त अज बदगी बंदेकमीन कमतरीन बंदे सेरीकर मोकदम मौजे खेड बु॥ पा॥ मजकूर अर्दास जमी पौ ता॥ छ २५ माहे सौवाल मो॥ मजकुरीची बखेर सलाबत असे साहेबी राहुजीपंत तरफदार व दामाजीपंत कारभार व माहादाजीपंत देसकुलकरनी पा॥ मजकूर हे गावास पाठविले जे लावणी सचणी करने म्हनउनु

गांवास आले तो गावीची कुले मोगलाचा गलबला जाहाला त्याने कुलाचे देव वस्त-भावा नेलीया त्याकरी व हाली मोगल येताती म्हनउनु वारता आइकिल व साल-पियाचा घाट व धाडसरीचा घाट या मारगे कटाकाचा मारग पडिला आहे कुलास तकवा निघेना वाटेचे गाव.....उनु कुले गेली व कुलाचे गले कडवे वस्ता बकरी गुरे गेली या करिता कुले गेली आता हि हे धास्ती करिता कुल राहात नाही साहेबी कौल दिल्हा आहे तो कौल सिरी घेउनु जेथवरी कुले गेली आहेत त्याची धानी। करून येक दोघे मेलउनु लावनी करून जे लावनी होईल त्यास साहेबी कौळ देउनु तो कौल चालउनु सचनी केली पाहिजे हे आम्ही रयेतेस जो कौल देउनु तो साहेबी कौल चालविला पाहिजे बदगीस हे आर्दास

ले. ४० [पुणें, ठकार दफ्तर] १५७५ कार्तिक व. ३०

(फारशी अष्टकोनी शिक्का)

अज रख्तखाने माहाराज राजश्री शाहाजी राजे दाईमदौलतहु बजानेब कारकु-नानी हाल व इस्तकबाल व देसमुखानी पाा पुणे विदानद मुा अरबा खमसैन अलफ रामसेटी सेटिया पेठ बाजार मौजे चन्होली पाा मजकूर हुजूर येउनु मालूम केले जे (पेठ मज)कुरी पेसजी बाजार मामूर होता तो बहुत दिवस मोडला आहे (या.. आपणा)स साहेबी हाती धरून बाजाराची व पेठ मजकूरची मामुरी..... फर्माविलियावरी बाजारास व पेठेस बारा सालचा कौल मन्हामती केला मग माहाली आपण कसबे पुणियात जाउनु मामुरीसे माहाजन व चिडवै पाहिजे म्हणोनु विनायक भट ठकार याच्या घरास जाउनु त्याच्या गळा पडोन (त्यांस बो)लिलो जे पेठ मजकुरीचे बिडवैपण तुम्ही मिरासी करून घेणे आपण आपलिया संतोशे तुम्हास देतो पहिला कोण्ही मिरासी बिडवै ना (ही अैसे) बोलिलो यावरी तेही कबूल केले म्हणो लागले जे तुवा आपणा (चिड) वैपण देतोस तरी तु काही मुकासी नव्हेस जैसे बोलतोस तैसेच माहाराज साहेबाचे खुर्दखत करून देणे व माहाली महजर करून देणे यैसे बोलिले इतकेहि आपण कबूल केले आणि त्यांस माहाली आपण बिडवैपण दिधले यावरी (पेठ) मजकुरी आपणा बराबरी कस्ट मशाखती करून पेठेची जुजवी जुजवी मामुरी हि केली व पेस्तर हि करितील तरी साहेबी मनास आणौनु चिड (वैपण वि)ल्हायक भट ठकार यासच दिल्हे पाहिजे दरम्यान साहेबी पेठ मजकुरीचे बिडवै (प)ण रेणकोजी देवकर यास दिल्हे आहे तरी भट मजकुरावरीच साहेबी मेहरवान होउनु रेणकोजीने बिडवैपणाची सनद करून घेतली आहे ते रद्द करून विनायेक भटास मन्हामती करून खुर्दखत दिधलीया पेठेची व बाजाराची मामुरी होईल म्हणौनु रामसेटी मजकुरे हुजूर अर्ज केला बराय मालुमाती

खातिरेसी आणौनु वेदमूर्ती राजश्री विनायेक भट ठकार सो॥ कसबे पुणे यावरी साहेब मेहरवान होउनु मौजे चन्होलीचे पेठेचे बिडवैपण मिरासी करून दीधली असे याचे हाते पेठ मजकुरीचे बिडवैपणाचे काम घेत जाणे आणि भट मजकुराचे नावे ठाणाहून महनर हि करून देणे उजूर न करणे दरम्यान रेणकोजीने आपले नावे बिडवैपणाची सनद (घे)तली आहे ते रद्द असे विनायकभटाचेच हाते बिडवैपणाचे (काम घेत) जाणे यास जो कोण्ही इस्कील करील त्यास ताकीद करणे तालीक लेहोनु घेउनु असेली खुर्दखत विनायकभट ठकार या पासी परतोन देणे मोर्तब

तेरीख २९ माहे जिल्हेज
जिल्हेज रु सुरु सूद
रा॥ वार

ले ४१ (चां. सर.)

(महजर) तेरीख २९ जिलकादी

\+ + हाजीर मजालसी

\+ + + व बा कि राजश्री मुधोजी + + बाजी हवालदार व यादवजी मज+दार राहुजी कुत+ व मल्हारजी सा+गुडा व जाउजी+व हिरोजी भाडि + गोमाजी माल + व विठोजी व तु(क) सेटी सेटीये कसबे मजकूर

\+ + + पा॥ मा॥ दःकोजी व हि (रो) जी व रामाजी आटोळे गौडी मोकदम मौजे सिरसफळ साउजी व मळुजी खोमणे गौडी मोकदम मौजे मालचलबुजरुख हिरोजी आटाळे मोकदम मौजे गोनबावी का॥ बारामती

शामराज व सभाजीराज कोट देशमूख पा॥ मा॥ माहादो लखमदेऊ व सखो गोमदऊ देशकुलकर्णी पा॥ मजकूर

कनकाजी ताविरा मोकदम मौजे आबी बु॥

नाईकवाडी

इंतबारखान अभमराऊ
\+ विराऊ बाबाजी मारन्या
येसवतराऊ
शकरराऊ गौडी मोकदम मौजे माजगाऊ

राउजी खोमणा मोकदम मौजे कोलंबवे खुर्द

सखोजी गावडा मोकदम मौजे वागज
गगाजी खालाटा मोकदम मौजे लाठे
कनकोजी खालाटे मोकदम मौजे रटर्ण
दूस पाटील व जाण पाटील मोकदम मौजे वाकी
मल्हारजी व म्हकाजी व रतनाजी व माउजी व बाकोजी चौगुले मौजे लोणी

कान्होजी व मळजी भादकर मोकदम मौजे तरडोली मोकदम मौजे नाकेली नागोजी नावडीकर अजहती देशमूख ता॥ खेडेबारे

+ गोजी अजहती यसवतराऊ व
हिला मौजे मुडिले व माणकोजी चौगुळा
माण पाटील सुरवा मौजे मौजेगऊ·
डिहर ता॥ खेडेबारे

सुा॥ खमसैन अलफ श्री सके १५७१ विरोधी नाम सवछरे मार्गसीरस सुध १ तद्दिनी नीळकठराऊ मोकद्दम तकसीम ३ मौजे सुपे खुा॥ पा॥ मजकूर यासि महजर करून दिधला यैसा जे मौजे मजकुरीची मोकद्दमी बादल लकडे व काटकर भाडीत होते लहडे परागदा जाले यावरी काटकर मोकद्दमी करति होते या करिता गाव कीर्दी न व्हे दिवाणीचा पैके देवया मवसर नाही पहिले गाव दाहाविसा होनावरी उंगवत होता यावरी गावास पैके बहुत पडो लागला गावी मरासीदार प्रज नाही उखाती पाखती लाऊन उगवणी करिता गावाची तुटी येऊ लागली ते देवयासि काटकरास मवसर नाही या बदल कारकीर्दी हैबतखान नामजाद दौलतामगऊ गोद गावडा रोड यास निमे तकसीम महजर करून मोकद्दमी दिधला होतो दोघे दौलाई खाता गोद गावडियास दौलतमगली दस्त करून नागवण बाधली त्था करिता नफर मजकुरानी घसरोन व काटकर हि निमेची उगवणी करिता तोहि मुफ+रस जाला त्यावरी माहाळ राजश्री महादाजी राजे यास मुकासा जाला ते वख्ती गोद गावडा व काटकर दोघे हस्त करून आणिले गोद गावडा गावडा निमे मोकद्दमी मौजे मजकूर येणे गावीची बाकी झाडा करून काटकरास द्यावयास मवसर नाही याबद्दल आदपखानी राखिले यास जमान अभंगराऊ नाइकवाडी मौजे मजकूर होता त्यास जमानतीचा तागादा लाविला मग अभगराऊ मुधोजी मायचार यास मोकद्दमी देत होता तो कबूल न करीच मग निळकंठराऊ गोसावियापासी जाऊन त्यास निमेचा निमे मोकद्दमी लेहोन दिधली त्यावरी निळकंठराऊ व काटकर व गोद गावडा मोकद्दम मी चालवीत असता गोद गावडीस स ठाणा नागविले त्यास देशमूख जमान जाले थोडीबहु उगवणी केली राहिले बाकीबदल गोदल गोद गावडा पळोन गेला जमानती काटे देशमूख यावरी पडिली या बदल गोद गावडियाची निमे तकसीम शामराज काटे देशमूख मोकद्दमी करू लागले त्याचा सडी गोद गावडीने करून मोकद्दमी सोडिली काटकर भाडो लागले वेव्हारास थालोथली हिडो लागले मग काटकर व गोद गावडा समजोन मोकद्दमी ति ठाई केली काटकर व गोद गावडा ाने निळकठराऊ गोसावी यासि कागद लेहोन दिधला तेथे मजमुन जे श्रीसके १५७१ विरोधी सवंछरे आश्वीन विद्दी पचम सोमवार ते दिवसी राजेश्री निळक· ाराऊ यासि

केशजी बिन गोजी | नागोजी बिन येकोजी | खेडोजी बिन केशजी | वाणजी बिन केशजी

बिन० १

काटकर मोकदम तरफवार मोकदम मौजे सुपे खुर्द सुा खमसैन आलफ लेहोन दिधले यैसे जे मौजे मजकुरीची पाटिलकी आपली यावरी दुकळ पडिला लावणी उगवणी होवयास ना व खावयास हि नाही याकरिता सके १५—
निमे मोकदमी गा + +ची पाटिलकी गोदगावडी धनगर मौजे मजकूर यास महजर करून (का)ली पाढरी देखील उ (त) न दो ठाई दोघे जणी खावे यैसा महजर करून दिधला आण व गोद गावडा दोघे दो ठाई दोघे काली व पाढरी वाटून गावीची कीर्दी क (रू) न आसता गाऊ रकमेने राजेश्री मबाजी रा राजे याचा मुकासा उगवत आसे निमे गोद गावडा आपले तर्फेची उगवणी करीत गेला निमे-आपले तर्फेची उगवणी करीत गेला निमे आपले तरफेची बेरीज उगवणी न व्हो कुळ नाही देणे ते आपलीया घरे द्यावे यैसे रीतीने आपण बळदार जाळो द्यावयास मवसर नाही उठोन पलोन जावे तरी कोठे हि गेलियाने बाकी सुटे ना याकरिता आपली तरफ आरधी यातून निमे समुदिया गावाची चौथी तकसीम अभगराऊ नाईकवाडी पाा मजकूर आपण दरमियान घालून चौथी तकसीम गावीची आपलियातून निमे काली व व पाढरी बाो उतपन पैके व गळा तुम्हा पासून घेऊन विकत होन पाा २३ व गळा ४॥ तुम्हा पासून घेऊन विकत श्रीशके १५— दिधली येणे प्रमाणे घरवाटा आपले घराचे दक्षणेस श्री बहिरवाचे पूर्वेस व सेत कुळ उतपन वाटून दिधले गोद गावडियाचें उतपन दिधले व गोदवडियाचे महजरी होलीची पोली वरकड लेहोन दिधले आहे आहे यास यास पोली लाऊ दिधली नाही गावास जमान अभगराऊ गोद गावडियास घेऊन ठाणियास गेला तेथे राजश्री मुधोजी मायेदेऊ इही गोद-गावडियास धरून मार करून करार होन बाधला यास जमान काटे देशमूख यांचे अजहतीदार जमान सोडिळा गावास येउनु करार पैकी पैके बहुतेक उसुळ केला तमाम गुरेढोरे विकून दिधली बाकी होन उरले इतकियात पलोन कुळ लेकरे बाइल घेऊन पलोन गेला गावीची धनगराचे तरफची सचणी व करार पैकी बाकिची उगवणी जमान काटे देशमूख त्यास त्यावरी देशमुखी पाठलिकीचे तरफेस माणूस व सेतास बैल व सेतकरी पाठऊन पाटिलीकी गोद गावडियास त्याचे तरफेची करूरून सेत पाहोन निमे गावीची काली व पाढरीचे उतपन गोद गावडी-याचे खाऊन दिवाणीची उठावणी करून साले तीन पाटिलकी खादली यावरी पाा माा खान अजम अतसखान साहेबास मुकासा जाला कुतवल व काटे यास देशमु-खीचे लागले काटे हुजरून खान साहेबाचे खुदखत घेऊन माहालास येऊन देशमुखी करूरु लागले यावरी गोद गावडी धनगर सोइरीबाई धर्मोजी काटे याची बहीण व अऊबाई स्त्री व शामराज पुत्र कारभारी यासि भेटी घेतली तिही यैन बाकि होन व सेताचे लागवडाचे व गावीचीया वसुलास यैवज होन हरसाल वासिलादी जाली ते

कुळाची वासिलाती वजा धरून बाकीची बेरीज होन केली यासी होन १५० खडिणी करून व गोद गावडी याने सुरोजी हारधा मोकदम मौजे कोंढीत कुा दरमियान घालून घोडी लोकाची घेऊन व नख्त देऊन उगवणी करून आपले निमे तरफेची पाटिलकी घो कार्ली व पांढरी व सेत देशमुखापासून सोडून करू लागला यावरी खान अजमखान साहेबी पा मजकूर सर्जाराऊ सुपे (क) र यास मोकासा दिधला देशमुखी करु लागले गोद गावडा धनगर बाहेर गेला आण धनगराचे तरफेची पाटीलकी करू लागला त्या तरफेचा कुळापासून पैके व गला उचलून आण खादला यैसी दोनी साळे करमली कुळाचे पैके व गला खादला तो आपणापासि थारला यावरी शके संवच्छरी कोढाणियावरी ना (म) जादी आले विलायत तमाम लूटली या कारिता आपला गाव कुळ जालिला राजेश्री राजे साहेबी गाऊ कबज करून पैके घेतले व ना (म) जादीने गुर नेऊनु खडिणी घेतली जा कुलाची गुरे सोडिली ते हरगी केली यैसा गावीचा बोळ जाळा व गोद गावडा आपले पाटीलकी,च्याकर कारिता गाऊ खराच प्रज नाहीत गाऊ न लगे दिवाणीची उगवणी जाली पाहिजे याकरिता पा मजकूर राजेश्री माहाराज साहेबास मुकासा अर्जाना जाळा येथील राजेश्री राजे साहेबी गाऊ तुम्हास मुकासा दिधला गावीची लावणी ती तरफची आ (प) णास फर्माविली आ (प) ण लावणी करिता गोद गाव-डीयाने दुम्हाई देऊन सेत लाऊ ने दी हे आ(प)ण येऊन सागितले यावरून गोद-ग वडास बोलाऊन आणिले व आ (प)णहि आले दोघासी सागितसे की आजीवरी जैसे तैसे तुमचे भाऊपण चालिले आता भाडावयाचे प्रयोजन नाही जमान देऊन गोतामधे जाणे तेथे निवाडा होईल तैसे वरतणे यावरी आपण मौजे भिऊडीचा मोकदम जमान दिधला गोद गावडियाने फिरगोजी मोकदम का। सासवडी याचा जगानकतबा दिधला यैसिया जमाता करून काळभाराचे लोणीस दोघास कागद देऊन पाठविले तेथे लावणीचे उतर लोणीचीया मोकदमी मानास आणिले थळ मौजे बोपे पा। चाकण तेथे वे०।रे पाठविले तेथे जाऊन दोघी आपली उतरे सागितली तेथे दिवस होते तेथून दोही निवाडियाचे कागद घेऊन आलो नाही आ(प,ण व गोद गावडी उगेच गावास आलो यावरी उगेच दोघास बेहुजूर आणिले गाउ कीर्दी करून चाली लाविले पाहिजे तुम्ही गोताचे निवाडियाचे कागद आणून देणे येविसी दोनी चारी मुदती मागितलीया, सेवट दोघे येऊन बोलिले जे आ (प) ला निवाडा गोतामध्ये न व्हो येथे आपण समस्त गोद गावडी धनगर व लेक बापूजी व आपण बैसोन विचार केली की गावीची उगवणी लावणी सचणी जाली पाहिजे पाटीलकी निमे दिधली त्या बोले चालविली नाही म्हणऊन बेव्हार सागितला व सागावा तो भोगवटा व महजर तरफ होउनु चाळते याकरिता गोतही भोगवटियावरी जाऊन निवा + + याकरिता आपण व गोद गावडीयाने विचार

करूण बोलिलो की ति ठाई करावे आजमास टके ४॥० देा इनामती व पाडेवार कुल कास तह कदीम यास तकसीम चवथी दो इनामती व पाडेवार टके १०६ यावरी हाली रुके ०।६ येकूण टके १॥· दो काली व पाढरी तुम्ही घेणे आपण दोघानी सुखे दिधली गोद गावडियाने तिसरी तकसीम टके १॥· आपण तिसरी तकसीम टके १॥ येणेप्रमाणें काली व पाढरी हक व इनाम सेवदार देा झडीझाडे ते व अडाणी ते घेऊण ति ठाई काली व पाढरी तिघे जण ती ठाई काली व पाढरी ती ठाई वाटून घेणे पहिले चौथी तकसीम समुदी या गावाची विकत देऊन महजर करून दिधला आहे तेथे नाम आधी तुम्हास दिधले आहे यावरी गावातून ठाणियास आर्दास पाठविता आधी तुमचे नाव तुम्हा मागून आपले नाव आणि मागे गोद गावडियाचे नाम यैसे लेहोन आर्दास लिहीत गेलो ठाणाहून मोक(द)म म्हणऊन मोघम नाव येत गेले याकरिता आपण पाने आधी तुम्हास दिधली ठाणियामधे व गावामधे आधी तुम्ही पाने घेणें तुम्हामागे आपण घेऊन आपणामागे गोद गावडा घेईल ठाणाची आर्दास व कतबा नागर आपण करून दिवाणातून लुगडी इतींल ती तीन मागोन घेऊन आधी आपण घेउनु यावरी तुम्ही घेणें तुम्हा मागे गोद गावडा घेईल येकीच तश्रीफ आली तरी ती ठाई वाटून तेथे च तिघा जणी सदरहू प्रमाणे घेणे व नागर दसरा दिवाली भ वई व जेस्टा देवी व बाजे सण येथे वाजवितील ते आपले येके घरी आध वजवावे या उपरी तुमचे घरी तुम्हा मागे गोद गावडी याचे घरी व गणेश गवरी शिराळशेटी आपलालिये घरीहून बालियाचीया देवळास आणावे तेथून वाजवीत पाणिय.मध्ये टाकून बालियाचिया देवळास येऊन वाजत्रीयास निरोप देऊन आपलिया घरास जावे मग गुरवे आपळाली घरास येऊन आसवद घेणे याज उपरी तुम्ही देणे तुम्हामागे गोद गावडि याचे घरी घेणे होलीस पोली या आपण व गोद गावडा तिघे जणी तीन पोली या यकवट करून खाचास बाधोन होळीमध्ये खाब उभा करून होली लावावी लागलियावरी पुजा तिघी जणी करावी आपलालीये तरफेस विहे वराडे कार्य प्रयोजन गोधळ होईल तेथे टिळा विडा वीटा हक उतपन जाचे तरफेस होईल त्याणे घ्यावे दुसऱ्या तरफदास निसबत नाही गाव म्हणऊन दोघा जणास बाराबरीने जवायासे नेतील तरी दोघाजणी बा। जाऊन जेवावे हक उतपनास काही निसबती नाही गावामधे पटी करावी तीवरी नागर आ(प)ण आपलालिये तरफेस तीघी जणी तीन नागर करावे आपलालिये तरफेस कुळास कौलू देऊन नागर करावा आपलालिये तरफेस साधेल ते घेवे तुटेल ते ई व दुसरे तरफेसी निसबती नाही अणी गाव धणगर खुटेकरी व साली कोस्टे व तेली ताबोली व मोहोतर्फई कुले याचे घरी वह वराडे कार्य प्रयोजन होईल तेथें तीही जणी बैसावे सदरहूप्रमाणे टिळा विडा घ्यावा व वन्हाडी वाटी येईल ते जोसि याने काढून ती ठाई करावी वाटून देवीजे

घातले तरी तीघी जणी जेवावे कासाराचे घरी गुढियाचा पाडवा व चैत्री पुनीव व स्रावणी पुनीव व कुलधर्म करील तेथे हक उतपन फळवरा येईल तो तीघी जणी वाटून घेणे गावामधे पाळनुक व सोडी होईल ती तीघीजणी वाटू (न) घेणे चावे जमा दिवाणाचून मजुरा घेउनु ती ठाई तीही जणी घेणे हुडियाचे पोटी पासोडी पाळणुक घेऊन तीही जणी वाटून घेणे व गावामधे पेठ बाजार तेथील हक उतपन सेवधार पानसुपारी येईल ते तीही जणी ती ठाई वाटून घेणे गावाचिया तर्फ करा· वयास तीन हमतोक खाच (च) सते करून यावरी अवघा सिवार बो। वाडी व डोगर व दरे व उडाफ मळई या चा। ती ठा ई वाटून तीही जणी आपलालेया तरफ घा घ्यावी या हमशाही गावीचे मोकदम बोलाऊन तरफ करितील तेणेप्रमाण तीघी जणी तीन फरफ घेविया इनामती व वाडीयास पासोडी दल्हे आहे ते ती ठाई वाटू (न) तीही जणी घेणे धरे भौरीप होईल तैसा हुडीस करावे त्यास त्याग आधी आपण घालून आपणा उपरी तुम्ही घालणे तुम्हामागे गोद गावडा घालील व पाटीलकीचा माहार तीघी जणी ती ठाई वाटून घेणे मुदतीप्रमाणे येका माहाराची राचणूक तीही जणी घेणे बलुते व तराळाचे पाणी ती ठाई घेणे आपलालीये तर-फेस आबराई व चिचा व बाजे झाडोरा व बागाईत जाचे तरफेस होईल त्याणे आबराई व चिचा बाग बाजे उतपन घेवे दुसरिया तकसीमदारास निसबत नाही कदीम आबराई व चीचा आहेत तेथील उतपन वानवला येईल तो तीही जणी ती ठाई घेऊन व इनामाचे आंबे व चिचा व भागाचे आबे आहेत ते ती ठाई वाटून घेगे सळे पाटी वानवळा आपलालिये तरफस आपलालिय तरफस कुला-पासून ध्यावे तेथे दुसरिया तकसिमदारास निसबती नाही येणेप्रमाणे तुम्हास तिसरी तकसीम आज कास मौजे (।) टके ४॥० देखील पाडेवार व इनामती व पाडेवार टके १॥ गोद गावडियाची तकसीम येणेप्रमाणे केली व पाढरी हद्दमोहद तरफा करून तुम्हास तिसरी तकसीम सभुदिया गावाची दिधली आहे सुा समान सबैन अलफ(?)सालाकारणे मौजे मजकुरीचे उगवणी व सचणी दो धनगर ता। तिसरी आपलिया निसबती आपली निसबती चउथी तकसीम तुमची यैसी मौजे मजकुरी उसवणी मौजे ना। वरी बाकी महाळग राहिली बितपसीस

होन पातशाही	गला बा।। यकूनु खडी
६२॥।०	१७॥ पैकी वजा नकसान
	२॥० नुकसानि
	३ ८— ·॥ यैन
	५ ॥ ०॥०

यासि वजा ता। चौथी तुम्ही उगवणी केली बा। हिसेच कुळकर्णी

होन पा।	गला खडी १।२॥ बाकी
१३।≈	१।≈॥·

बाकी आपली ताा पैकी उरेली
होन पाा गला खडी
४९।- ४८३॥०

येणेप्रमाणे आपले तरफेचा बाकि उरली आ (प) णास दिवाणीयाचा तागादा लागला द्यावयास यैवज नाही मग आपण येऊन तुमचे सेवेस विनती केली सदरहु बाकी आपणापासी देवयास जागा नाही तरी आमचे निसबतीची बाकी दिवाणात देणे याबाा आम्ही व गोद गावडियाने विचार करून तुम्हास गावीची तिसरी तकसीम दिधली आसे सदरहूप्रमाणे हक उतपन काली पाढरी लेकराचे लेकरो तिसरी तकसीम मोकदमी खाणे आम्ही व गोद गावडा दोघे जण दोनी तकसिमा दो ठाई खाउनु सदरहूप्रमाणे तुम्ही व आपण व गोद गावडा लेकराचे लेकरी सदरहू प्रो खाऊन असावे यास आपण व आपले वसीचा कोण्ही हिला हरकती करील त्यास श्री देवाची आण व गोताची आण दिवाणाचे गुन्हागार येणप्राा गोदगावडियाने लेहोन दिधले याची हर निसबती गोद गाद गावडियाने लेहोन दिधले व नीलकंठ राऊ गोसावी यानी लेहोन दिधले यैसे तिघानी परसपरे येके येकास लेहोन दिधले तिघाची लिहिली ठाणीयास आणिली ठाणा खातिरेस आणून सदरहूप्रमाणे महजर करून दिधला आसे मौजे मजकुरीचे मोकदमी तिघानी तीन तरफा करून ती ठाई वाटून ठाणे पाहिले नीलकठराऊ या मागे काटकर त्यामागे गोद गावडा येणेप्रमाणे लेकराचे लेकरी मोकदमी खाऊन सुखे आसणे मान सदरप्रमाणे चालवणे यानी वडिलीया आमळास हिला अगर हरकती करील तो दिवाणीचा गुन्हेगार व गोताचा आन्याई हा महजर सही

गोही

सूरीयाजी बडधा मोकदम मौजे कोढीत
बुाा काा सासवड + पाटील मोकदम
मौजे भिउडी पाा पुणे हरजी भीसा
मोकदम मौजे पानवडी
नोजी व बादपा

बाजी देशमूख + मोकदम काा सासवड
गावकरी

ले. ४२ पुर्णे ठकारदसर १५७५ कार्तिक व. ३०

(सिका फारशी)

ई कौलनामा अज रुखतखाने माहाराज राजश्री शाहाजी राजे ..... तां वेदमुर्ती राजश्री विनायकभट ठकार से ..... सुाा अरबा समसैन अलफ

§

घातले तरी तीघी जणी जेवावे कासाराचे घरी गुढियाचा पाडवा व चैत्री पुनीव व स्रावणी पुनीव व कुलधर्म करील तेथे हक उतपन फळवरा येईल तो तीघी जणी वाटून घेणे गावामधे पाळनुक व सोडी होईल ती तीघीजणी वाटू (न) घेणे चावे जमा दिवाणातून मजुरा घेउनु ती ठाई तीही जणी घेणे हुडियाचे पोटी पासोडी पाळणुक घेऊन तीही जणी वाटून घेणे व गावामधे पेठ बाजार तेथील हक उतपन सेवधार पानसुपारी येईल ते तीही जणी ती ठाई वाटून घेणे गावाचिया तर्फ करा वयास तीन हमतोक खाच (च) सते करून चावरी अवघा सिवार बो वाडी व डोगर व दरे व उडाफ मळई या चा ती ठा ई वाटून तीही जणी आपलालेया तरफ घा घ्यावी या हमशाही गावीचे मोकदम बोलाऊन तरफ करितील तेणेप्रमाण तीघी जणी तीन फरफ घेविया इनामती व वाडीयास पासोडी दल्हे आहे ते ती ठाई वाटू (न) तीही जणी घेणे थरे भौरीप होईल तैसा हुडीस करावे त्यास त्याग आधी आपण घालून आपणा उपरी तुम्ही घालणे तुम्हामागे गोद गावडा घालील व पाटीलकीचा माहार तीघी जणी ती ठाई वाटून घेणे मुदतीप्रमाणे येका माहाराची राबणूक तीही जणी घेणे बलुते व तराळाचे पाणी ती ठाई घेणे आपलालीये तरफेस आबराई व चिचा व बाजे झाडोरा व बागाईत जाचे तरफेस होईल त्याणे आबराई व चिचा बाग बाजे उतपन घेवे दुसरिया तकसीमदारास निसबत नाही कदीम आबराई व चीचा आहेत तेथील उतपन वानवला येईल तो तीही जणी ती ठाई घेऊन व इनामाचे आबे व चिचा व भागाचे आबे आहेत ते ती ठाई वाटून घेगे सळे पाटी वानवळा आपलालिये तरफस आपलालिय तरफस कुलापासून ध्यावे तेथे दुसरिया तकसिमदारास निसबती नाही येणेप्रमाणे तुम्हास तिसरी तकसीम आज कास मौजे (1) टके ४॥० देखील पाडेवार व इनामती व पाडेवार टके १॥ गोद गावडियाची तकसीम येणेप्रमाणे केली व पाढरी हद्दमोहद तरफा करून तुम्हास तिसरी तकसीम सभुदिया गावाची दिधीली आहे सुा समान सचैन अलफ(?)सालाकारणे मौजे मजकुरीचे उगवणी व सवणी दो धनगर ता तिसरी आपलिया निसबती आपली निसबती चउथी तकसीम तुमची यैसी मौजे मजकुरी उसवणी मौजे मा वरी बाकी महाळग राहिली बितपसीस

होन पातशाही	गला बाा यकूनु खडी
६२॥०	१७॥ पैकी वजा नकसान
	२॥० नुकसानि
	३ ८— ·॥ यैन
	५ ॥ ०॥०

यासि वजा ता चौथी तुम्री उगवणी केली बा हिसेब कुळकर्णी

होत पा	गला खडी १।२॥ बाकी
१३।=	१।=॥·

बाकी आपली ता पैकी उरेली
होन पा। गला खडी
४९।- ४८३।।०

येणेप्रमाणे आपले तरफेचा बाकि उरली आ (प) णास दिवाणीयाचा तागादा लागला व्यावयास यैवज नाही मग आपण येऊन तुमचे सेवेस विनती केली सदरहु बाकी आपणापासी देवयास जागा नाही तरी आमचे निसबतीची बाकी दिवाणात देणे याबा। आम्ही व गोद गावडियाने विचार करून तुम्हास गावीची तिसरी तकसीम दिधली आसे सदरहूप्रमाणे हक उतपन काली पाढरी लेकराचे लेकरी तिसरी तकसीम मोकदमी खाणे आम्ही व गोद गावडा दोघे जण दोनी तकसिमा दो ठाई खाउनु सदरहूप्रमाणे तुम्ही व आपण व गोद गावडा लेकराचे लेकरी सदरहू प्रो खाऊन असावे यास आपण व आपले वसीचा कोण्ही हिला हरकती करील त्यास श्री देवाची आण व गोताची आण दिवाणाचे गुन्हागार येणप्रा। गोदगावडियाने लेहोन दिधले याची हर निसबती गोद गाद गावडियाने लेहोन दिधले व नीलकंठ राऊ गोसावी यानी लेहोन दिधले यैसे तिघानी परसपरे येके येकास लेहोन दिधले तिघाची लिहिली ठाणीयास आणिली ठाणा खातिरेस आणून सदरहूप्रमाणे महजर करून दिधला आसे मौजे मजकुरीचे मोकदमी तिघानी तीन तरफा करून ती ठाई वाटून ठाणे पाहिले नीलकठराऊ या मागे काटकर त्यामागे गोद गावडा येणेप्रमाणे लेकराचे लेकरी मोकदमी खाऊन सुखे आसणे मान सदरप्रमाणे चालवणे यानी वडिलीया आमळास हिला अगर हरकती करील तो दिवाणीचा गुन्हेगार व गोताचा आन्याई हा महजर सही

गोही

सूरीयाजी बडधा मोकदम मौजे कोढीत
बुा काा सासवड + पाटील मोकदम
मौजे भिउडी पा। पुणे हरजी भीसा
मोकदम मौजे पानवडी
नोजी व बादपा

बाजी देशमूख + मोकदम काा सासवड
गावकरी

ले. ४२ पुणें ढकारदफ्तर १५७५ कार्तिक व. ३०

(सिका फारशी)

ई कौलनामा अज रुकतखाने माहाराज राजश्री शाहाजी राजे ..... तां वेदमूर्ती राजश्री विनायकभट ढकार से ..... सुा अरबा खमसैन अलफ

बादे कौलनामा लेहोनु दीधला यैसाजे साहेब तुम्हावरी मेहरवान
(सिका) होउनु मौजे चन्होलीस नवी पेठ वसविली आहे तेथील बिंडवैपण
तुम्हां ..... ती केले असे तुम्ही पेठ मजकुरी घरवाडा बाधोनु
पेठ मजकुरी राहोनु सुखे बिडवैपण करून असणे कौल असे मो

तेरीस २९ माहे जिल्हेज
जिल्हेज
रा॥ बार

ले. ४३ १५७६ कार्तिक शु १२

मोकदमुल हमसाल मल्हारजी येसवंतराऊ देसमुख व माहादो राम देसकुलकर्णी व सेटीये व माहाजनानी व बकाळानी व मोकदमानी व रयेतानी व बाजे खुमानी देहाये व मा॥ पा॥ सिरवल सु॥ खमस खमसैन व आलफ लिबाजी खडेराऊ मजमुदार आणिला म्हणौऊन दिलगीर + न होणे त्याचे बाबे हुजूर लिहीले असे खुदा करील तरी त्याची सरफराजी होईल तुमचे धनी आम्ही आसे तुम्ही कोणे बाबे शक आदेशा न करिता खा॥ बहादूरखानाचे रजा तलब आसोन उसुलास व कीर्दी मामुरीस तकसीर न करणे नफराई वरून तुमचे सरफराजे आसे मोर्तब अपुल अहवाल घडी घडी येथे लिहून पाठून दीजे सरांजाम होई कोणे बाबे शक न कीजे खातीरजमा करून उसूल व कीर्दी मामुरी कीजे मोर्तब

(फारशी शिका)

तारीख ११ माहे मोहरम
मोहरम

ले. ४४

महामेरू अखंडीत लक्ष्मी आलकृत राजमान्य राजश्री माहादाजीपत गोसावी यासी

सेवक लिबाजी खडेराऊ नमस्कार विनति उपेरी घरी वेथेने ह + + उपद्रव केला आहे तरी सांवाजी वैद पुरधरी आहे तो प्रमाणीक म्हणऊनु आहे कर्ता तरी गोसावी त्याचे समाधान करून त्यास येथे पाठविले पाहिजे बहुत लिहीणे नलगे येविशीया बेदगी लिहीले आहे त्यावरून विदीत होईल बहुत प्रकारी त्याचे समाधान करून सत्वर ये यैसे केले पाहिजे

---

१ लो + येथें बाजुस दोन वाटोळे शिक्के आहेत.

ले. ४५ ता॥ १५७८ कार्तिक शु॥ ११

आज रुस्तखाने खुदायेवद खान आलीशान खा॥ अफजलखान महमदशाही खुली दयामदौलतहू ता मल्हारजी देशमुख व महादाजी देसकुलकर्णी पो॥ सिरवल बिदानद सु॥ सबा खमसैन आलफ ... ... साल बसाल दस्तास आणीत नाहीं आमचे मुकासा जाहल्या तागाईत आमचे तरफेने जलल आगर जरा तसवीस होत नसता काये बदल मामुरी होत नाही यावरून आजच मालूम होते देसमूखचे काईदा आहे की विलायेती फिरोन येक तसू पड पडू नेदीता जे पडी जमीन पडले आसेल त्यास नांगरचे व इस्तावेचे कौल बोल देवाऊनु तमाम जिमीन कीर्दी करावे साल बसाल दस्त चढत आसावे हे तुमचे रवेश आहे यैसे ना होता तुम्ही बाहीर बैसोनु माहाल पडूनु बसेले आहा तुम्ही बेसक कैसे होऊ पाहता आपला हाक कैसे खाता साहेब काम करून विलायेती मामुरी करून आपले हाक खावे विलायेती पडू(न) हाक कैसे खाता हे तरी खूब नव्हे आता तुम्ही विलायेतीचे रयेतीसी बहुत वजा सू दिलासा करून कस्त करून नागर धरवीजे येक तसू ना पडीत यैसे कीर्दी करवीजे तैसेच तबाकू पुणे विलायेतीसी पेरू देता दिवाणीचे पैके दिवाणासी नेदिता दरमेने आपण घेणे तुमचे मजल काये आहेत हाकु नुकसान केल या आमला वरून आपली खैरती कैसे होईल हे मालुम होत नाहीं आता तबाकूचे कमावीस कारकून जैसी सागतील तेणे प्रमाणे चालवीत जाणे हाक हिसाबी आमल करीत जाणे हार येक बाबे आपले इकीनरणे आसोनु दिवाण सरफरा रयेत राजी साल बसाल चढ दस्त देत तुमचे मुजरा होत यैसे आमल कीजे यामधे तुमचे बुद्या व सरफराजी आहे रात दिस का'कून नजीक आसोनु नफरीसी तकसीर न कीजे पा॥ हुजूर मो॥ +तेरीख ९ मोहरम.

ले ४६ श. १५८१

समापत्र माहादाजी राम व यादव केदार व विटल लुखदेऊ देसकुलकर्णी पा॥ सिरवल सु॥ सितैन आलफ गलबलीयाचे + + + आहे दुतरफा पादशाही ..... आहे ..... याने जे बरे होईल ते तिघाचे व वाईट होईल तेही तिघाचे आगर आगर मागते राजयास सलीयाखाले देश आपला दिल्हीयाने बरे वाईट होईल ते तिघाचे हे पत्र सही

बीकलम माहादाजी राम पत्र प्रमार्ण कबूल असो

यादव केदार पत्र प्रमाणे कबूल आसो

(विठल) लुखदेऊ पत्रप्रमाणे कबूल आसे

+ ही नकल शिवकालीन आहे.

ले. ४७

॥ श्री शिधेश्वराय नमः ॥

स्वस्ति श्री नृपशाळिवाहन शके १५८१ वर्षे ॥ विकारी नाम संवत्सरे ॥ भविष्य जाहाळें ॥ वैशा पंढरपुरीचा विठल मुर्त्ती काडिली तुळजापुराची मुर्त्ति काडिली । कोलापुराची माहाळक्षुमीची मुर्ती काडि होती तिन महिने ३ रवळनाथाची मुर्ति काडिली विजापुरामध्यें ॥ अलि पातशाय असतां ॥ त्याचा वजिराने केळें ॥ त्याचें नाव अब्जलाखान ॥ त्यास मारीलें ॥ शिवाजी भोसला ॥ शाजीचा लेंकाने । मार्गशिर पंचमिस ॥ जावळि मध्ये मारीला माहापापि ॥ होता मार्गशिर वदि ७ शनिवारी पनालें घेतळें शिवाजी भोसल्यानें शाजिचा लेके पातशाय अस्तां सिंहस्त बृहस्पति आला होता पुष्य शुध चतुर्दशी १४ शनिवारी वाळव्यास शिवाजी भोसला त्याचे लोकानी पनाल्या होऊन तोरण बाधलें ॥ अैसे भविष्य जाळे*

ले. ४८

राजमान्य राजश्री मल्हारजी देसाई पा। सिरवल गोसावी यासि

श्री मसुरूल हजरत अखडित लक्ष्मी प्रसंन परोपकार मूर्ती माहामेरू राये राजमान्य राजेश्री प्रतीपूर्वक गोरखोजी दिनकरराऊ काकडे सुभेदार सुभा + जोहार विनति क्षेम जाणऊनू ..... यानि आपले कुशल लेखन करावयास आज्ञा केली पाहिजे विसेश भानजी कुलकर्णी मौजे निंबूत व गुलचे यासि अतोजी निगडा याने भुताकरितां जिवे मारिला हे तुम्हास तरी कलले नाही आणि दरम्यान मधेच जिवे मारिला भानजी म्हणत होता की आपणा पारवी घेणे त्यावरी याने फकी घेतली नसता मधेच भगत आणून भानजीचे भुते लटकीच त्याचीच म्हणऊनु केली आणि त्याने ब्राह्मण मारिल ब्राह्मणहत्या केली बरे तुम्ही देसाई आहा आमचे भानजीविसी गावीचे हिसेबू कितेब वस्तभाव होते आणि त्याने म.....मारिला तरी आम्ही आपले कोणास ..... ाता आतोजीस व आम्हास दावा लागला आहे आम्ही भानजीचा मूल रवा काढावयासि उभा करितो तो खरा निघाला तरी आम्ही खूनचा मुबदला खून घेऊनु व वीतही घेऊनु आणि सेवट याचे माथा ब्राह्महत्या पडेल येसे आहे खोटा निघाला तरी तो पवल यैसे निवाडा करावा मग यैसा विचार करिता तरी बरे दिसते आता उगाच येऊनु जिवे ब्राह्महत्या केली बरे तुम्हासही ठाउके

फारशी शिक्का

---

* हें पत्र वाळवे येथील रा. विष्णु नारायण उमराणी यांच्या दप्तरांतलि आहे. हें बाळबोधींत लिहिलेलें असून ह्रस्वदीर्घ मुळांत आहे त्याचप्रमाणें येथें छापलें आहे. प्रत्येक ओळींत १०।११ अक्षरें असून प्रत्येक ओळीच्या प्रारंभीं ॥ अशा रेघा आहेत.

असावे आम्ही राजश्री साहेबासही बाबे भानजीचे विर्सा(लि)हीतो कलले पाहिजे तुम्हीही मिरासीदार आहा तुम्हास जैसे कलेल तैसा विलाज करणे आम्ही तरी याचे सूड घेऊनु आणि वितही घेऊनु कलेा पाहिजे बहूत लिहीणे तरी तुम्ही विवेकी आहा विनती देसीचे ब्राह्मण काही भुताले आहे ते हे तुम्हास ठाऊ + ब्राह्मण कोठे भुते अता भानजीचे भवासही (अपूर्ण)

ले. ४९ शके १५८३ आश्विन व १०

(वरील कांहीं मजकूर गेला आहे)

भिलोजी बीन बाबजी गाढवा मोकदम मौजे खडाले पाा मजकूर

लखमोजी बीन रामजी माली मोकदम मौजे नायेगाऊ पाा मजकूर

आबाजी बीन माहादजी खाचकर मोकदम मौजे वडगाऊ पाा माार.

इलाजी बीन रामजी मोकदम मजरे केसुर्डी कसबा पाा मजकूर

अडबोजी बीन बालोजी आवारी मोकदम मौजे वेलके पाा मजकूर

आऊजी साबाजी पानसी कुलकर्णी व जोतीसी मौजे भवाली व मौजे तोडील व मौजे गुणध पाा मजकूर व मौजे लोणी ताा निरथडी पाा पुणा

रामजी बीन मालोजी बहीरगुडा मोकदम मौजे पर्लसी पाा मजकूर

सालोजी बीन बालोजी वीर मोकदम मौजे सागंवी पाा मजकूर

विठोजी बीन अपाजी चोर मोकदम मौजे भादे पाा मजकूर

अर्जुन सेटी बीन येल्हे सेटी गुळुबा माहाजन मोहतर्फा कसबा पाा मजकूर

बळुते मौजे भवाली पाा मजकूर

कृष्णाजी बीन येल्ह दरणा गुरवमौजे मजकूर

कान्होजी बीन भिकु चाभार मौजे मजकूर

धावू वरठा बीन कुम वरठा परीटे मौजे मजकूर

दाद नाक बीन पडस-नाक माहार मौजे मजकूर

श्रीसके १५८३ प्लवनाम संवछरे आस्वीन वदी दसमी सोमवार सु॥ इसने सितैन आलफ कारणे जाला महजर यैसाजे सोमाजी बीन आचाजी पाचपुता यासील तकसीकदार मौजे भवाली पा॥ मजकूर पासी दुकालामधें गोदजी बीन जाऊजी मोकदम पाचपुता मौजे मजकूर याणे मौजे मजकूरची पटेलगी तकसीम सावी दिल्ही यासी सालमजकुरा कारणे माहादजी बीन वडजोजी रणदिवे राजश्री राजे

पालकर सरनोबत सुभेदार यापासी येऊन उभे राहिले मौजे भवालीची पटेलगी आपली निशी ते गोदजी पाटील पाचपुता यानी ते देवनये या वरुन गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता मोकदम मौजे मजकूर हुजूर आणिला त्यावरोवरी सोमाजी बीन आवाजी पाटील पाचपुता आणिला यावरी पटेलगीचा अहवाल मनास आणोन गाव बीर तुमाल ठेऊन पटेलगी तकसिमा सा पैकी गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता व महादजी बीन वडजोजी रणदिवा पटेलगीत तकसिमा पाच देण्याची समजावीस करून महजर करून देऊन *त्यापासी सेरणी दोघापासी पाचा तकसीमास होन साठी* घेतले यावरी सावी तकसीम सोमाजी बीन अबाजी पाचपुता याची याचे दुमाला करून सेरणीची तकसीमेचें मागणें लाविले यावरून सोमाजी मजकूर बोलिला जे आपणांस गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता मोकदम मौजे मजकूर याणे दुकलामधे आपणास गोत विद्माने कागद दिल्हा आहे यासी महजर करून देणें आपण सेरणी कबूल करीन यावरून सेरणी होन बारा खंडून महजर करून देणें म्हणवून फर्मावि‌ले यावरून सोमाजी बीन आबाजी पाचपुता यासि सदरहू हजीर मजालसी बोलिजे जे तुज सावी तकसीम पटेलगी गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता याने दिल्ही आहे तो कागद आणणे यावरून सोमाजी बीन अबाजी याणे तो कागद आणिला तेथें मजमू जे स्वस्तीश्री सके १५५७ इवा नाम सवत्सरे चैत्र मास कृष्ण पक्ष सप्टि रविवार त दिनी गोदजो पटेल व गोमाजी पाटील व एसोजी पाटील वा पिलाजी वा एमाजी पाटील पाचपुते मोकदम मौजे भवाली प॥ सिरवळ समस्थ मिलोन मौजे वोझरडे मु॥ इसार जाऊली तेथें येऊन आबाजी पाचपुता मौजे आनेवाडी सा॥ हवेली तेथे सेत करून होना तेथे येऊन आम्ही गना पडलो तू आमचा माऊ आपले मिरासी सोडून दुसरे ठायी नादतोस तरी धर्म नव्हे आतां तुझी तकसीम सावी आहे ते आपली घेणें म्हणवून राजश्री नाईकजी नाईक व मालोजी राजे वा सभाजी राजे देसाई प॥ वाई व मोकदम समस्त कुलवाडी ये मौजे मजकूर ते बैसोन सावी तकशीम तुझी तुझे पदरी घातली असे व हाकलाजीमा व दादाउ व उपाव व पटी पछोडी सेवधार व इनाम जे तुझे तकसिमेस येईल ते कुलकानूची हिल्हे असे यासी आनुसारिखे करून तरी सिधियाचहिरव व आपले वडिलाचे सत्य इमान सहि

गोही

पत्रप्रमाणे कासी विस्वनाथ येरंडा

मो॥ सोनगीरवाडी कुलकर्णी मुल्हाई

पत्रप्रमाणे गोही गोदोवा दिघा

सदरहु कागदावरून सोमाजीचा बाप आमाजी मौजे मजकुरास येऊन कागदप्रमाणे तकसीम खात होता सोला सतरा वरिसे भोगवटा जालियावरी मागता गाव सोडून बाहेर गला यावरी गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता मोकदम मौजे मजकुर

जेथे आबाजी गेला होता तेथे जाऊन त्यासी कागद थले विदमान लेहोन देऊन गावावरी आणिला तो कागद सोमाजी बीन आबाजी पाचपुता यापासी होता तो हजीर मजालसी आणविला तेथें मजमू जे श्री सके १५७४ नदन संवत्सरे मागेश्वर वदि चतुंदशी वार सणिवार ते दिशी गोदपाटील व जोगोजी बीन गोमाजी पाटील वा बहिरजी बीन येसोजी पाटील व पिलाजी पाटील व संभाजी बीन येमाजी पाटील पाचपुते मोकदम मौजे भवाली पाा सिरवळ आबाजी पाचपुता यासी लेहोन दिल्हे यैसे जे तुज पहिले मौजे ओझरडे ना। जाऊली ते तेथे पाचजण जाऊन ते वर्की तुज पाटिलकी ता। सावी ६ दिधली हक्कलाजिमा व आदाऊऊ पाव पटीप छोडी सेवधार व इनाम व काली व पाढरी जे तुझी तकशिमेसी येईल ते खाणे हे खात होतास यावरील घराचा कुसूर जाला म्हणवून गाव टाकून पलोन बाहेरी अलास थल मौजे पिपळे नजिक सासवड पा। पुणे आम्ही गोत वैसोन निवाडा केला कीजे ओझरडा जे निर्गमले आहे याचप्रमाणे हरदोजण कबूल जाले तेणेप्रमाणे लेहोन दिधले सुखे लेकुराचा लेकुरी खाणे यासी हिला हरकती करील तो देवाचा खोटा दिवाणीचा गुन्हेगार व गोताचा खोटा हे केले मोडील त्यास आपल्या पूर्वजाची आण असे यासी साक्ष राजश्री सिधिया व बहिरव श्रीपिपलेश्वर साक्ष असे हे लिहिले पत्र सही

गोही

मोकदम मौजे पिपले नजीक सासवड व समस्थ गोत

मलनाथ माहार मौजे पिपले मलजी नलवडा मौजे मजकूर भानजी बीन जाऊजी हातीर रगार का। सासवड

सबाजी वाईकर मौजे बोपेगाऊ पा। पुणे

गोदजी पाटील धणगर मोकदम मौजे सुपे खुर्द पा। सुपे

बालोजी बागुला मौजे पिपले भिका बीन बाग दरणा का। सासवड

कान्होराम द णी का। सासवड

सदरहूप्रमाणे कागद लेहोन दिल्हे आहेती याप्रमाणे गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता व माहादजी बीन वडजोजी रणदिवे मोकदम मौजे मजकूर त्याणि सोमाजी बीन आबाजी पाचपुता तकसीमदार पाटील मौजे मजकूर याचे लेकुराचे लेकुरी चालवावे सोमाजी बीन आबाजी पाचपुता याचे मौजे मजकुरीची पटेलगी तकसीम सावी काली व पाढरी हाकलाजिमा पटीपछोडी सेवधार व आदाऊ व उपाव बरहुकूम कागद गोत विदमाने लेहोन दिल्हे आहेती त्याप्रमाणे खाणे गावलावणी घोरदुमाल अते या निवाडियाप्रमाणे लेकुराचा लेकुरी चालावे निवडलिया अमलास

पाळकर सरनोबत सुभेदार यापासी येऊन उभे राहिले मौजे भवालीची पटेलगी आपली मिरासी ते गोदजी पाटील पाचपुता खातो ते देववणे या वरून गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता मोकदम मौजे मजकूर हुजूर आणिला त्या वरोवरी सोमाजी बीन आबाजी पाटील पाचपुता आणिला यावरी पटेलगीचा अहवाल मनास आणौन गाव वीर तुमाल ठेऊन पटेलगी तकसिमा सा पैकी गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता व महादजी बीन वडजोजी रणदिवा पटेलगीत तकसिमा पाच देण्याची समजावसि करून महजर करून देऊन त्यापासी सेरणी दोघापासी पाचा तकसीमास होन साठी घेतले यावरी सावी तकसीम सोमाजी बीन अबाजी पाचपुता याची याचे दुमाला करून सेरणीची तकसीमेचें मागणें लाविले यावरून सोमाजी मजकूर बोलिला जे आपणांस गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता मोकदम मौजे मजकूर याणे दुकलामधे आपणास गोत विदमाने कागद दिल्हा आहे यासी महजर करून देणें आपण सेरणी कबूल करीन यावरून सेरणी होन बारा खंडून महजर करून देणें म्हणवून फर्माविले यावरून सोमाजी बीन आबाजी पाचपुता यासि सदरहू हजीर मजालसी बोलिजे जे तुज सावी तकसीम पटेलगी गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता याने दिल्ही आहे तो कागद आणणे यावरून सोमाजी बीन अबाजी याणे तो कागद आणिला तेथें मजमू जे स्वस्तीश्री सके १५५७ इवा नाम सवत्सरे चैत्र मास कृष्ण पक्ष सप्टि रविवार त दिनी गोदजो पटेल व गोमाजी पाटील व एसोजी पाटील वा पिलाजी वा एमाजी पाटील पाचपुते मोकदम मौजे भवाली प॥ सिरवळ समस्थ मिलोन मौजे वोझरडे मु॥ इसार जाऊली तेथें येऊन आबाजी पाचपुता मौजे आनेवाडी सा॥ हवेली तेथे सेत करून होता तेथे येऊन आम्ही गला पडलो तू आमचा माऊ आपले मिरासी सोडून दुसरे ठायी नादतोस तरी धर्म नव्हे आतां तुझी तकसीम सावी आहे ते आपली घेणें म्हणवून राजश्री नाईकजी नाईक व मालोजी राजे वा सभाजी राजे देसाई प॥ वाई व मोकदम समस्त कुलवाडी ये मौजे मजकूर ते बैसोन सावी तकशीम तुझी तुझे पदरी घातली असे व हाकलाजीमा व दादाउ व उपाव व पटी पछोडी सेवधार व इनाम जे तुझे तकसिमेस येईल ते कुलकानूची हिल्हे असे यासी आनुसारिखे करून तरी सिधियाचहिरव व आपले वडिलाचे सत्य इमान सहि

गोही

पत्रप्रमाणे कासी विस्वनाथ येरंडा — पत्रप्रमाणे गोही गोदोवा दिघा

मौा सोनगीरवाडी कुलकर्णी मुल्हाई

सदरहु कागदावरून सोमाजीचा बाप आमाजी मौजे मजकुरास येऊन कागदप्रमाणे तकसीम खात होता सोला सतरा वरिसे भोगवटा जालियावरी मागता गाव सोडून बाहेर गला यावरी गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता मोकदम मौजे मजकुर

जेथे आबाजी गेला होता तेथे जाऊन त्यासी कागद थले विदमान लेहोन देऊन गावावरी आणिला तो कागद सोमाजी बीन आबाजी पाचपुता यापासी होता तो हजीर मजालसी आणविला तेथें मजमू जे श्री सके १५७४ नदन संवत्सरे मागेश्वर वदि चतुंदशी वार सणिवार ते दिशी गोदपाटील व जोगोजी बीन गोमाजी पाटील वा बाहिरजी बीन येसोजी पाटील व पिलाजी पाटील व संभाजी बीन येमाजी पाटील पाचपुते मोकदम मौजे भवाली पा। सिरवळ आबाजी पाचपुता यासी लेहोन दिल्हे यैसे जे तुज पहिले मौजे ओझरडे ना। जाऊली ते तेथे पाचजण जाऊन ते वक्ती तुज पाटिलकी ता। सावी ६ दिधली हक्कलाजिमा व आदाऊऊ पाव पटीप छोडी सेवधार व इनाम व काली व पाढरी जे तुझी तकशिमेसी येईल ते खाणे हे खात होतास यावरील घराचा कुसूर जाला म्हणवून गाव टाकून पलोन बाहेरी अलास थल मौजे पिपळे नजिक सासवड पा। पुणे आम्ही गोत बैसोन निवाडा केला कीजे ओझरडा जे निर्गमले आहे याचप्रमाणे हरदोजण कबूल जाले तेणेप्रमाणे लेहोन दिधले सुखे लेकुराचा लेकुरी खाणे यासी हिला हरकती करील तो देवाचा खोटा दिवाणीचा गुन्हेगार व गोताचा खोटा हे केले मोडील त्यास आपल्या पूर्वजाची आण असे यासी साक्ष राजश्री सिंधिया व बहिरव श्रीपिपलेश्वर साक्ष असे हे लिहेले पत्र सही

गोही

मोकदम मौजे पिपले नजोक सासवड व समस्थ गोत

मळनाथ माहार मौजे पिपले मलजी नलवडा मौजे मजकूर भानजी बीन जाऊजी हातीर रगार का। सासवड

सबाजी वाईकर मौजे बोपेगाऊ पा। पुणे

गोदजी पाटील धणगर मोकदम मौजे सुपे खुर्द पा। सुपे

बालोजी वागुला मौजे पिपले भिका बीन वाग दरणा का। सासवड

कान्होराम द णी का। सासवड

सदरहूप्रमाणे कागद लेहोन दिल्हे आहेती याप्रमाणे गोदजी बीन जाऊजी पाचपुता व माहादजी बीन वडजोजी रणदिवे मोकदम मौजे मजकूर त्याणि सोमाजी बीन आबाजी पाचपुता तकसीमदार पाटील मौजे मजकूर याचे लेकुराचे लेकुरी चालवावे सोमाजी बीन आबाजी पाचपुता याचे मौजे मजकुरीची पटेलगी तकसीम सावी काली व पाढरी हाकलाजिमा पटीपछोडी सेवधार व आदाऊ व उपाव बरहुकूम कागद गोत विदमाने लेहोन दिल्हे आहेती त्याप्रमाणे खाणे गावलावणी घीरदुमाल असे या निवाडियाप्रमाणे लेकुराचा लेकुरी चालावे निवडलिया अमलास

जो हिलाहरकती करील तो दिवाणीचा गुन्हेगार व गोताचा अन्याई हा महजर सही मोर्तब* (शिक्का अस्पष्ट)

ले. ५०

महामेरु आखंडीत लक्षुमी प्रसंन परउपकार राये राजमान्य राजेश्री माहादजीपंत स्वामी गोसावी यासी—

सेवक वेकाजी हायेदेऊ नमस्कार विनती उपेरी स्वामी यानी त्रिबकपंतास पत्र लिहीले होते बहुत काही शंकून लिहीळे तरी गोसावी याचे कार्याचे वेसी आतर पडणार नाही कोणाचे बोलावरून लिहीले पहिले होनु ३८ व + दव नाईक सराफ याचे हवाला राजेश्री आणाजीपतानी होनु.....व देशमुखासी टके ८० पावले उरले तेही पावतील मार्गाचे काही दिसत नाही सालासी मोहे ७ जाहाले त्यामधे रसद हा महिना एक राजश्री सिवाजी राजया करिता पडिला यैस्यासी सिरवलीचे बकाल घाटाखाले जावयासी सिध जाहाले होते त्यासी नीलं सेटी व आर्जून सेटी माहाजन हवालदाराजवली जाऊन धांडोरा पिटविला जे बैलास जे मूठ घालील घाटाखाले जाईल तो दिवाणीचे गुन्हेगार त्या वरून वाणी..... ती याण बाब घाटाखाले जावयासी मुतैद जाहाले आणि दुसरीयानेही धाडोरा पिटिला जे घाटाखाले जाईल तो गुन्हेगार याकारिता रसद हा महिना टके ९०० बुडाले येविसी हवालदारासी बोलिलो तुम्ही धाडोरे दोनी वेल पिटिला वाणी बकाल कुल उदिमासी जाता राहिले आम्ही कोठून पैके द्यावे त्यावरी हवालदार बोलिले जे सेटे माहाजनानी धाडोरा पिटविला त्यासी बोल तरी मज त्यांस बोलायासी काये समध साहेबी त्याचे बोलावरून कैसे पिटिले महिना पडिला तो कोण देईल साहेबी याचे इलाज देखणे यैसे वर्तमान जाले आसे स्वत होये सेवकही येऊनु समाचार स्वत करून बहूत काये लेहो सकलविशई आभिमान स्वामीचा आहे हे विनती हवालदार जवल जकातीविसी हर कोणी + करितात तीसी पाठी रासोन पारपत्य करीत नाहीत व जानोजी कमावीसी मन घालीत नाही येविसी उभयतांसी देशमु(खा)चे नावे व आपले नावे पत्र पाठवणे हरयेकविसी ++ पाणसारे सागतील ते खातिरेसी आणावे विनती

---

* हा शब्द निराळ्या वळणाचा, जाडाक्षर मोर्तबचे अक्षरे.

ले. ५१. शके १५८९ भाद्र० वा। ९

राजश्री माहादाजीपंत देसकुलकर्णी पा। सिरवल गो। सेवेसी गुणाजी अडवल ष बापूजी निगडे प्रज मौजे अजनुज पा। सिरवल सु।। समान सितैन अलफ कारणे लेहून दिल्हा कर्ज कतबा यैसाजे तुम्हापासून कर्ज घेतले होनु ५१ येकावन हे छ २२ रविलोवल ता। छ ७ माहे रबिलाखरी देऊनु लिहिले मुदतीस पैके नेदी तरी दर माहे दर होनास कलातर रुके .॥. प्रमाणें झाले मुदतीचे देईन हा कतबा सही (कोळप)

हे सदरहू मुदतीस पैकेचे उगवणीस धणी गोमाजी त्रिमल कुलकर्णी मौजे मा।र

गोही

रभाजी ठाकूर विसाजी नानाजी कुळकर्णी मौजे पारगाऊ

ले. ५२. शके १५८९ कार्तिक वा। ५.

छ मस्तुरल आनाम राजेश्री वहिरजी वाघ प्रभू हवलदार व कारकून ता। रोहीडखोर .....रुष्णाजि भास्कर सुभेदार माहालानिहाय सु।। समान सितैन आलफ राजश्री माहादाजी राम देसकुलकर्णी याचे गुजारतीने नाईकजी जेधा याणी टके ६०८ साठी घेतले आहेती हाली पैके द्यावयास मीतल करीत आहे तरी त्यास ताकीद करून याचे पैकी यास पावे यैसे करणे छ १९ जमादिलावल (अस्पष्ट शिक्का.)

ले. ५३ श्री १५९२ श्रावण शु. १३

(चां. सर.)

मस्तुरल अनाम राजेश्री माहादाजी गोविद सुभेदार पा। पुणे राजेश्री सिवाजी राजे सु।। हाहिदे सबैन अलफ मा। संकराजी निलकंठराऊ हुजूर येऊन मालुम केले जे आपली इनामती मौजे चाबिली ता। कन्हेपठार पा। मा।र येथे सेत सिवेचे थल पाढर देउल कास टका १ आहे कारकीर्द दर कारकीर्द चालत आले आहे माहाराज साहेबी चालविले आहे अफजलखानाच्या राजिकाआधी साहेबाचे कारकीर्दीस

---

१ उशीर.

दुमाले चालत आले आहे हाली मााइलेस इनामतीस पैके लाविताती येचाबे साहेबी कागद देविला पाहिजे म्हणउन मालूम केले तरी राजेश्री निलकंठराऊ याचा इनाम मौजे चाबिली ता॥ कन्हेपठार सेत सिवेचे पाढर देउल कास टका १ आहे कारकीर्द दर कारकीर्द चालत आले आहे माहाराज साहेबाचे कारकीर्स व अफजलखानाच्या राजिका आधी साहेबीहि आपले कारकीर्दीस चालविले आहे तेणेप्रमाणे दुमाले करणे पेस्तर फिर्याद येऊ न देणे तालिक लेहोन घेऊन असल फिराउन देणे तेरीख १२ माहे रबिलौवल

ले. ५४ श. १५९६

शिवराज्याभिषेकाचा दरबार व सिंहासन यांचें फ्रायरकृत वर्णन

LETTER II.

..... Near a Month after they had been here, Narun Gi [Niraji] Pundit sent word, That to Morrow [6th June, 1674] about Seven or Eight in the Morning, the Rajah Seva Gi intended to ascend his Throne: and he would take it kindly if they came to congratulate him thereon; that it was necessary to present him with some small thing, it not being the Custom of the Eastern Parts to appear before a Prince empty-handed. The Ambassador sent him word, according to his Advice he would wait on the Rajah at the prescribed time.

Accordingly next Morning he and his Retinue went to Court, and found the Rajah seated on a Magnificent Throne, and all his Nobles waiting on him in Rich Attire; his Son Samba Gi Rajah, Peshaub, Mora Pundit [Moropant Peshwa] and a Brachmin [Gaga Bhat] of great Eminence, seated on an Ascent under the Throne; the rest, as well Officers of the Army as others standing with great Respect. The English made their Obedience at a distance, and Narun Sinai [Narayan Shenavi] held up the Diamond Ring that was to be presented him: He presently took notice of it, and ordered their coming nearer even to the Foot of the Throne, where being Vested, they were desired to retire; which they did not so soon, but they took notice on each side of the Throne there hung (according to the Moors manner) on heads of Gilded

Launces many Emblems of Dominion and Goverment; as on the Right-hand were two great Fishes Heads of Gold, with very large Teeth: on the Left, several Horses Tails, a Pair of Gold Scales, on a very high Launce's head, equally poised, an Emblem of Justice: and as they returned, at the Palace Gate stood two small Elephants on each said, and two fair Horses with Gold Trappings, Bridles, and Rich Furniture: which made them admire how they brought them up the Hill, the Passage being both difficult and hazardous.

Surat, 15th Jany. 1675.

JOHN FRYER.

ले. ५५

शके १५९६

$\frac{1}{2}$

जाविता सिस्त मिरासी पटी नि॥ मिरासीदार पा॥ सिरवल सु॥ खमस सबैन अलफ राजश्री पत पेशवे ईही हुजरून मोकर केले होनु १०००८. येक हजार होनु

श्री शिवराज हर्षनिधान त्र्यं-बकसुत मोरे (श्वर) मुख्य प्रधान.

देसमूख व देसकुलकर्णी पा॥मजकूर होनु ५००८.

देसमूख पा॥ मा॥र होनु ३६६

देसकुलकर्णी होनु १३४८.

२९२॥।- नि॥ मल्हारजी ना॥
७३८= नि॥ भोगवलकर
विठोजी बिन गोर-
खोजी निगडा

३६६

पाटील गावगना होनु २५०८.

हाजीर होनु २००८.

ता॥

१०८. कसबा नि॥ देसमुख मल्हारजीना॥
७॥. केसूजी नाईकजी
१२८. अहिरे नि॥ अढळराऊ व अभयराऊ
८ अणदुरी नि॥ खडोजी जुझारराऊ
४ कविठे नि॥ विठोजी अनाजी
८८ मौजे कोपर्डे नि॥ सापकर
१०८ खडाले नि॥ भिवजी व भोनजी
५ मापवडे नि॥ नरसूजी व बालोजी व पिलजी
८ भवाली नि॥ वडजा रणादिवे नि॥
५॥ वाठार खुर्द नि॥ सभाजी ई मा॥ रचा बाप भाऊ
१०८. वाठार बु॥ + + + फिरगोजी
१२८ मौजे भोगोली नि॥ विठोजी निगडा देशमूख
७॥ नायेगाऊ नि॥ लखमोजी

८॥ पलसी नि॥ रामजी
५॥ सागवी नि॥ कालोजी व बालोजी
५॥ मौजे वडगाऊ नि॥ बाजी खाबकर
१०८ गुळुचे नि॥ अपाजी निगडे
७॥ पिसुर्टी नि॥ दताजी चोर
६ माडकी नि॥ जानोजी
७॥ तोडल नि॥ भिकाजी व बच्याजी
१०८ मौजे नाहावी नि॥ कृष्णाजी व बापूजी
८ मौजे बाविंडे नि॥ अबाजी व कालोजी
८ पारगाऊ नि॥ गगाजी व चादजी
५८ हाराळी नि॥ आढलराऊ
३ वेलके नि॥ अर्धे
८ बोरी नि॥ राजूजी भालेराऊ

२००८.

गैर हाजीर ... ... होनु ५०८

ता॥

१८. भाबोरे नि॥ येसाजी सोनवणी
० पाडेगाऊ
१॥ रुई नि॥ आबाजी लोणारी
३८ सुखेड नि॥
१॥ वाघोसी नि॥
२॥ गुणध
३॥ मोरते नि॥ हेमाजी धायेगुडा
५८ पाडली गि॥ सिणधरराऊ

५८ नेऊर नि॥ ठोबरे व
५८ खेड खुर्द येसाजी
५८ अजणोज नवलोजी
५॥. पिपरे बु॥ माहादाजी धायेगुडा
७॥ खेड बु॥ धाकोजी पा॥
४ भादे नि॥ विठोजी व सोनजी पा॥

५०८

गाऊ कुलकर्णी होनू २००८.

ता॥

५० कसबा मुजेरी नि॥ केदार
५८ मोहतर्फा नि॥ केदार
२॥ पेठ नि॥ केदार
५ केसुर्डी नि॥ केदार
३ सागवी नि॥ केदार
५ नायेगाऊ केदार
५ खंडाले नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ बावीडे नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ भादवडे नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ पारगाऊ नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ अजणोज नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ वेलके नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ कोपर्डे नि॥ तिमाजी
५८ पाडिली नि॥ तिमाजी
५८ बोरी नि॥ तिमाजी
५८ वाघोसी नि॥ खडोवा
५ रुई नि॥ खडोबा
५ सुखेड नि॥ खडोबा
५ अणदुरी नि॥ कृस्णाजी व खडोवा
५ वडगाऊ नि॥ अपाजी नरसिंह
३ कविठे नि॥ रघोवा
५ तोडील नि॥ पानसी
५ भवाली नि॥ पानसी
५ गुणध नि॥ पानसी
५८ नाहावी नि॥ हरी
५ भादोडे नि॥ हरी
५ भोगोली नि॥ रघोवा
५ वाठार खुर्द नि॥ रघोवा
५ वाठार बुा नि॥ सखाराम व तान्हाजी
५ खेड बुा नि॥ भानजी
५ पिपरी बुा नि॥ रामा
५ पाडेगाऊ नि॥ रामा
५ माडकी नि॥ राघ जोसी
५ पिसुर्टी नि॥ राघ जोसी
५ पळसी नि॥ देसकुलकर्णी
३ जेऊर नि॥ माहादाजी राम
५ गुलूचे नि॥ विठ सोमनाथ
५ पिपरे खुर्द नि॥ विठल सोमनाथ
५ अहिरे नि॥ जानो कृस्ण
५ हराली नि॥ नागोजी गणेश
३॥· मोरवे नि॥ जानो कृष्ण
५८ भादे नि॥ गगाजी वाग

२००८

चौगुले होनु १४८.

ता॥

·॥· कसबा
·॥· भोगोली
·॥· पलसी
·॥· वडगाऊ
·॥· नायेगाऊ
·॥· खडाले
·॥· बाविडे
·॥· पारगाऊ
·॥· वाठार बुा॥
·॥· वाठार खुा॥

·॥· भवाली	·॥· पिसुर्टी
·॥· भादे.	·॥· जेऊर
·॥· भादवडे	·॥· गुलुचे
·॥· आहिरे	·।· पाडिली
·॥· सागवी	० कोपेडं
·॥· कविठे	·।· बोरी
·॥· आजणोज	० वेलके
·॥· हाराळी	·।· पिपरे बुा
·॥· नांहावी	·।· पिपरे खुा
·॥· तोडिल	·॥· खेड बुा
·॥· माडकी	·॥· केसुर्डी

दफाते होनु ३६

२५ सेटे

१२॥ काल सेटी

१२॥ ++ सेटी

२५

५ माहाजन

२॥ बाबा सेटी

२॥ येल्हाजी गुलुबा

(अपूर्ण)

ले. ५६ १५९७ वैशाख व. १

(चा. सर)

*सहस्त्रायु चिरजीव राजमान्य राजश्री विसाजी गंगाधर यासि राघो बल्लाल आसिर्वाद विनती उपेरी मौजे सुपे खुर्द पा। सुपे तेथील मोकदमी तिसरी तकसीम रा। संकराजी निलकठराऊ याची आहे यैस्यास साल मजकुरी हाली मिरासी पटी होन ३० तीस निा। मोकदम घातली आहे याची तकसीम मशारूनईले वरी होनु १० दाहा आली आहे त्यापैकी होनु पाच यास बौकूब केले आहे ती बाकी पाच होनु उरले तेच तुम्ही यापासूनु घेणे पाचा होनाची विले आम्ही तौकूब केले आहे ती याचे करूनु तुम्ही तहसील नाही करणे हा आसिर्वाद याचा हिराणा न करणे छ १४ सफर सुा। समस सबैन अलफ मोर्तब सुद मोरत बसुद

---

* अंकित नाहीं.

ले. ५७ तालिक १५९७ ज्येष्ठ शु. २

(चां. सर.)

मसुरुल अनाम राजश्री मोरो निबाजी मजमूदार पा पुणां गोसावी यांसि रा।घो बलाल नमस्कार विनंती सुहुर सन खमस सबैन अलफ राजश्री निलोजी निलकंठराऊ पुरंधरकर याचा इनाम मौजे चाबिली ता। करेपाठार ते गावी कास टका येक आहे १८ त्यावरी हाली तुम्ही पंचवीस होनु २५८ मिरासपटी घातली आहे ते दूर करणें तहसील न लावणे दुसरियाने चोभाट येऊ न देणे छ. ३० सफर

ले. ५८ शके १५९७ आश्विन शु॥ ९ (नकल)

श्री

राजश्री पंताजीपंत बोकील स्वामी गोसावी यांसि

छ अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नेा। मल्हारजी येशवतराव देशमूख निगडे व महादाजी राम देशकुलकर्णी प्रगणे सिरवल सुरसन सीत सबैन आलफ दंडवत आनुक्रमे नमस्कार विनंती उपरी राजश्री छत्रपती स्वामीनी आज्ञापत्र सादर केले तेथे आज्ञा की राजश्री पंतास राहावयासि स्थल का। मजकुरी पाहिजे तर उतम स्तळ पाहून वाडा मिरास करून का। मजकुरी देणे ते आज्ञेवरून तुम्हास स्नळ कोन्ह्याची मिरास नव्हे व कोन्हाचा कथला नाही असे स्तळ पाहून दिवाण वाडीयाचे पछमेस व बिर्दीचे पूर्वेस व हैबतराव सेगर नाईकवाडी याचे दक्षणेस लाची हात ऐसी ८० हात व दिवाणवाडी याचे पश्चमेपासून रुंदी हात ६० साठी मोईन करून दिल्ही आसे तर तुम्ही लेकराचे लेकरी व उषपरंपरागत वाडा बाधोन सुखरूप राहणे आपण तुम्हास मिरास करून दिल्ही आसे पुढे आपले वौशीचा आगर आणिक कोन्ही कथला करील त्यास श्रीची आण व आपले पूर्वजाची आण व गाई ब्राह्मणांची आण आसे तुम्ही सुखरूप वाडा बाधोन लेकराचे लेकरी राहणे छ ७ माहे रजब हे विनंती

ले. ५९ १५९८ चैत्र शु. २

ता। (चां. सर.) श्री

मसुहुरल अनाम राजश्री रामोजी जगथाप व खंडोजी जगथाप प्रती राजश्री सिवाजी राजे सुहूरसन सीत सबैन अलफ मौजे सुपे खुर्द पा। सुपे येथील पाटीलकी नीलकंठराऊ व काटकर व धणगर याची तीघे तीन तकसीमा करून कमावीस

पाटील गावगना होनु २५०८.

हाजीर होनु २००८.

ता॥

१०८. कसवा नि॥ देसमुख मल्हारजीना॥
७॥. केसूजी नाईकजी
१२८. अहिरे नि॥ अढळराऊ व अभयराऊ
८ अणदुरी नि॥ खडोजी जुझाररराऊ
४ कविठे नि॥ विठोजी अनाजी
८८ मौजे कोपर्डे नि॥ सापकर
१०८ खडाले नि॥ भिवजी व भोनजी
५ मापवडे नि॥ नरसूजी व बालोजी व पिलजी
८ भवाली नि॥ वडजा रणदिवे नि॥
५॥ वाठार खुर्द नि॥ सभाजी ई मा॥ रचा बाप भाऊ
१०८. वाठार बु॥ + + + फिरगोजी
१२८ मौजे भोगोली नि॥ विठोजी निगडा देशमूख
७॥ नायेगाऊ नि॥ लखमोजी

८॥ पलसी नि॥ रामजी
५॥ सागवी नि॥ कालोजी व बालोजी
५॥ मौजे वडगाऊ नि॥ बाजी खाबकर
१०८ गुळुचे नि॥ अपाजी निगडे
७॥ पिसुर्टी नि॥ दताजी चोर
६ माडकी नि॥ जानोजी
७॥ तोडल नि॥ भिकाजी व बच्याजी
१०८ मौजे नाहावी नि॥ कृष्णाजी व बापूजी
८ मौजे बाविंडे नि॥ अबाजी व कालोजी
८ पारगाऊ नि॥ गगाजी व चादजी
५८ हाराळी नि॥ आढलराऊ
३ वेलके नि॥ अर्धे
८ बोरी नि॥ राजूजी भालेराऊ

२००८.

गैर हाजीर ... ... होनु ५०८

ता॥

१८. भाबोरे नि॥ येसाजी सोनवणी
० पाडेगाऊ
१॥ रुई नि॥ आबाजी लोणारी
३८ सुखेड नि॥
१॥ वाघोसी नि॥
२॥ गुणध
३॥ मोरते नि॥ हेमाजी धायेगुडा
५८ पाडली गि॥ सिणघरराऊ

५८ नेऊर नि॥ ठोबरे व
५८ खेड खुर्द येसाजी
५८ अजणोज नवलोजी
५॥. पिपरे बु॥ माहादाजी धायेगुडा
७॥ खेड बु॥ धाकोजी पा॥
४ भादे नि॥ विठोजी व सोनजी पा॥

५०८

गाऊ कुलकर्णी होनू २००८.

ता॥

५८ कसबा मुजेरी नि॥ केदार
५८ मोहतर्फा नि॥ केदार
२॥ पेठ नि॥ केदार
५ केसुर्डी नि॥ केदार
३ सागवी नि॥ केदार
५ नायेगाऊ केदार
५ खंडाले नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ बाबीडे नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ भादवडे नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ पारगाऊ नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ अजणोज नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ वेलके नि॥ गोमाजी त्रिमल
५८ कोपर्डे नि॥ तिमाजी
५८ पाडिली नि॥ तिमाजी
५८ बोरी नि॥ तिमाजी
५८ वाघोसी नि॥ खडोवा
५ रुई नि॥ खडोबा
५ सुखेड नि॥ खडोबा
५ अणदुरी नि॥ कृस्णाजी व खडोवा
५ वडगाऊ नि॥ अपाजी नरसिंह
३ कविठे नि॥ रघोवा
५ तोडील नि॥ पानसी
५ भवाली नि॥ पानसी
५ गुणध नि॥ पानसी
५८ नाव्हावी नि॥ हरी
५ भादोडे नि॥ हरी
५ भोगोली नि॥ रघोवा
५ वाठार खुर्द नि॥ रघोवा
५ वाठार बु॥ नि॥ सखाराम व तान्हाजी
५ खेड बु॥ नि॥ भानजी
५ पिपरी बु॥ नि॥ रामा
५ पाडेगाऊ नि॥ रामा
५ माडकी नि॥ राघ जोसी
५ पिसुर्टी नि॥ राघ जोसी
५ पळसी नि॥ देसकुलकर्णी
३ जेऊर नि॥ माव्हादाजी राम
५ गुलूचे नि॥ विठ सोमनाथ
५ पिपरे खुर्द नि॥ विठल सोमनाथ
५ अहिरे नि॥ जानो कृस्ण
५ हराळी नि॥ नागोजी गणेश
३॥· मोरवे नि॥ जानो कृष्ण
५८ भादे नि॥ गगाजी वाग

२००८

चौगुले होनु १४८.

ता॥

·॥· कसबा
·॥· भोगोली
·॥· पळसी
·॥· वडगाऊ
·॥· नायेगाऊ
·॥· खडाले
·॥· बाविडे
·॥· पारगाऊ
·॥· वाठार बु॥
·॥· वाठार खु॥

पाटील गावगना होनु २५०८.

हाजीर होनु २००८.

ता॥

१०८. कसबा नि॥ देसमुख मल्हारजीना॥
७॥. केसूजी नाईकजी
१२८. अहिरे नि॥ अढळराऊ व अभयराऊ
८ अणदुरी नि॥ खंडोजी जुझारराऊ
४ कविठे नि॥ विठोजी अनाजी
८८ मौजे कोपर्डे नि॥ सापकर
१०८ खडाले नि॥ भिवजी व भोनजी
५ भापवडे नि॥ नरसूजी व बालोजी व पिलजी
८ भवाली नि॥ वडजा रणदिवे नि॥
५॥ वाठार खुर्द नि॥ सभाजी ई मा॥ रचा बाप भाऊ
१०८. वाठार बु॥ + + + फिरगोजी
१२८ मौजे भोगोली नि॥ विठोजी निगडा देशमूख
७॥ नायेगाऊ नि॥ लखमोजी

८॥ पलसी नि॥ रामजी
५॥ सागवी नि॥ कालोजी व बालोजी
५॥ मौजे वडगाऊ नि॥ बाजी खाबकर
१०८ गुळुचे नि॥ अपाजी निगडे
७॥ पिसुर्टी नि॥ दताजी चोर
६ माडकी नि॥ जानोजी
७॥ तोडल नि॥ भिकाजी व बच्याजी
१०८ मौजे नाहावी नि॥ कृष्णाजी व बापूजी
८ मौजे बाविंडे नि॥ अबाजी व कालोजी
८ पारगाऊ नि॥ गगाजी व चादजी
५८ हाराळी नि॥ आढलराऊ
३ वेलके नि॥ अर्धे
८ बोरी नि॥ राजूजी भालेराऊ

२००८.

गैर हाजीर ... ... होनु ५०८

ता॥

१८. भाबोरे नि॥ येसाजी सोनवणी
० पाडेगाऊ
१॥ रुई नि॥ आबाजी लोणारी
३८ खुखेड नि॥
१॥ वाघोसी नि॥
२॥ गुणध
३॥ मोरते नि॥ हेमाजी धायेगुडा
५८ पाडली गि॥ सिणघरराऊ

५८ नेऊर नि॥ ठोबरे व
५८ खेड खुर्द येसाजी
५८ अजणोज नवलोजी
५॥. पिपरे बु॥ माहादाजी धायेगुडा
७॥ खेड बु॥ धाकोजी पा॥
४ भादे नि॥ विठोजी व सोनजी पा॥

५०८

गाऊ कुलकर्णी होनू २००८.

ता॥

५८	कसबा मुजेरी नि॥ केदार	५	भवाली नि॥ पानसी
५८	मोहतर्फा नि॥ केदार	५	गुणध नि॥ पानसी
२॥	पेठ नि॥ केदार	५८	नाहावी नि॥ हरी
५	केसुर्डी नि॥ केदार	५	भादोडे नि॥ हरी
३	सागवी नि॥ केदार	५	भोगोली नि॥ रघोवा
५	नायेगाऊ केदार	५	वाठार खुर्द नि॥ रघोवा
५	खंडाले नि॥ गोमाजी त्रिमल	५	वाठार बुा नि॥ सखाराम व तान्हाजी
५८	वाघीडे नि॥ गोमाजी त्रिमल	५	खेड बुा नि॥ भानजी
५८	भादवडे नि॥ गोमाजी त्रिमल	५	पिपरी बुा नि॥ रामा
५८	पारगाऊ नि॥ गोमाजी त्रिमल	५	पाडेगाऊ नि॥ रामा
५८	अजणोज नि॥ गोमाजी त्रिमल	५	माडकी नि॥ राघ जोसी
५८	वेलके नि॥ गोमाजी त्रिमल	५	पिसुर्टी नि॥ राघ जोसी
५८	कोपर्डे नि॥ तिमाजी	५	पळसी नि॥ देसकुलकर्णी
५८	पाडिली नि॥ तिमाजी	३	जेऊर नि॥ माहादाजी राम
५८	बोरी नि॥ तिमाजी	५	गुलूचे नि॥ विठ सोमनाथ
५८	वाघोसी नि॥ खडोवा	५	पिपरे खुर्द नि॥ विठल सोमनाथ
५	रुई नि॥ खडोबा	५	अहिरे नि॥ जानो कृष्ण
५	सुखेड नि॥ खडोबा	५	हराली नि॥ नागोजी गणेश
५	अणदुरी नि॥ कृष्णाजी व खडोवा	३॥	मोरवे नि॥ जानो कृष्ण
५	वडगाऊ नि॥ अपाजी नरसिंह	५८	भादे नि॥ गगाजी वाग
३	कवितठे नि॥ रघोवा		
५	तोडील नि॥ पानसी	२००८	

चौगुले होनु १४८.

ता॥

०॥०	कसबा	०॥०	खडाले
०॥०	भोगोली	०॥०	वाविडे
०॥०	पलसी	०॥०	पारगाऊ
०॥०	वडगाऊ	०॥०	वाठार बुा
०॥०	नायेगाऊ	०॥०	वाठार खुा

·॥· भवाली	·॥· पिसुर्टी
·॥· भादे.	·॥· जेऊर
·॥· भादवडे	·॥· गुलुचे
·॥· आहिरे	·।· पाडिली
·॥· सागवी	० कोपेर्डे
·॥· कविठे	·।· बोरी
·॥· आजणोज	० वेलके
·॥· हाराळी	·।· पिपरे बुा
·॥· नांहावी	·।· पिपरे खुा
·॥· तोडिल	·॥· खेड बुा
·॥· माडकी	·॥· केसुर्डी

दफाते होनु ३६

२५ सेटे

१२॥ काल सेटी

१२॥ ++ सेटी

२५

५ माहाजन

२॥ बाबा सेटी

२॥ येल्हाजी गुलुबा

(अपूर्ण)

ले. ५६ १५९७ वैशाख व. १

(चा. सर)

*सहस्त्रायु चिरजीव राजमान्य राजश्री विसाजी गंगाधर यासि राघो बल्लाल आसिर्वाद विनती उपेरी मौजे सुपे खुर्द पा॥ सुपे तेथील मोकदमी तिसरी तकसीम रा॥ संकराजी निलकठराऊ याची आहे यैस्यास साल मजकुरी हाली मिरासी पटी होन ३० तीस निा॥ मोकदम घातली आहे याची तकसीम मशारूनईले वरी होनु १० दाहा आली आहे त्यापैकी होनु पाच यास तौकूब केले आहे ती बाकी पाच होनु उरले तेच तुम्ही यापासूनु घेणे पाचा होनाची विले आम्ही तौकूब केले आहे ती याचे करूनु तुम्ही तहसील नाही करणे हा आसिर्वाद याचा हिराणा न करणे छ १४ सफर सुा सलस सबैन अलफ मोर्तब सुद मोरत बसुद

---

* अकिार नाहीं.

ले. ५७ तालिक १५९७ ज्येष्ठ शु. २

(चां. सर.)

मसुरुल अनाम राजश्री मोरो निबाजी मजमूदार पा। पुणां गोसावी यांसि रा।घो बलाल नमस्कार विनंती सुहुर सन खमस सबैन अलफ राजश्री निलोजी निलकंठराऊ पुरंधरकर याचा इनाम मौजे चाबिली ता। करेपाठार ते गावी कास टका येक आहे १८ त्यावरी हाली तुम्ही पंचवीस होनु २५८ मिरासपटी घातली आहे ते दूर करणें तहसील न लावणे दुसरियाने चोभाट येऊ न देणे छ. ३० सफर

ले. ५८ शके १५९७ आश्विन शु॥ ९ (नकल)

श्री

राजश्री पंताजीपंत वोकील स्वामी गोसावी यांसि

छ अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नेा। मल्हारजी येशवतराव देशमूख निगडे व महादाजी राम देशकुलकर्णी प्रगणे सिरवल सुरसन सीत सबैन आलफ दंडवत आनुक्रमे नमस्कार विनंती उपरी राजश्री छत्रपती स्वामीनी आज्ञापत्र सादर केले तेथे आज्ञा की राजश्री पंतास राहावयासि स्थल का। मजकुरी पाहिजे तर उतम स्तळ पाहून वाडा मिरास करून का। मजकुरी देणे ते आज्ञेवरून तुम्हास स्तळ कोन्ह्याची मिरास नव्हे व कोन्हाचा कथला नाही असे स्तळ पाहून दिवाण वाडीयाचे पछमेस व बिरीचे पूर्वेस व हैबतराव सेगर नाईकवाडी याचे दक्षणेस लाची हात ऐसी ८० हात व दिवाणवाडी याचे पश्चमेपासून रुंदी हात ६० साठी मोईन करून दिल्ही आसे तर तुम्ही लेकराचे लेकरी व उषपरंपरागत वाडा बाधोन सुखरूप राहणे आपण तुम्हास मिरास करून दिल्हो आसे पुढे आपले वौशीचा आगर आणिक कोन्ही कथला करील त्यास श्रीची आण व आपले पूर्वजाची आण व गाई ब्राह्मणांची आण आसे तुम्ही सुखरूप वाडा बाधोन लेकराचे लेकरी राहणे छ ७ माहे रजब हे विनंती

ले. ५९ १५९८ चैत्र शु. २

ता। (चां. सर.) श्री

मसुहुरल अनाम राजश्री रामोजी जगथाप व खंडोजी जगथाप प्रती राजश्री सिवाजी राजे सुहूरसन सीत सबैन अलफ मौजे सुपे खुर्द पा। सुपे येथील पाटीलकी नीलकंठराऊ व काटकर व धणगर याची तीघे तीन तकसीमा करून कमावीस

करितात तुम्ही निसूर राहत नाही की त्यासी कथला करिता पेसजी ताकीद केली तऱ्ही धणगराची माणसे माा राघो बलाल या कडून धरऊन नेऊन बदी घातले आहेत ते सोडीत नाहीत तरी यैसे जरी तुम्ही कराल तरी साहेब तुम्हावरी कैसे राजी राहातील हे तुम्ही विचारीत नाही यैसेच खराडे पालीसी करकर करीत होते सेवट खोटे ते खोटे जाले तैसे तुम्ही आहा जरी वाद सांगणे तरी हुजूर सांगणे काटकराचा आणि तुमचा निवाडा होईल निलकंठराऊ व धणगर हे खरीददार त्यासी तो काही निसबती नाहीच याउपरी धणगराची माणसे सोडून देविली असेती ते सोडून देवणे पेस्तर त्याचे वाटे नव जाणे पाटिलकी तिघास चालते तैसी चाली चालो देणे तुमचा निवाडा होईल तो हुजुरूनच होईल तोवरी गावी काही दखल न होणे कथला न करणे छ १ मोहरम

ले. ६०

१५९८ चैत्र शु. २

(चां. सर.)

मसुरुल हजरती राजश्री राघो बलाल सुभेदार समत जुनर प्रती

राजश्री सिवाजी राजे दंडवत सुा सीत सबैईन आलफ मौजे सुपे खुर्द पा सुपे येथील पाटीलकी नीलकठराऊ व काटकर व धणगर याची ती ठाई तीन तकसीमा करून येक येक तकसीम येक येक खाना सालाबाद चालते यास रामोजी व खंडोजी जगथाप नसती करकर करिताती तुम्हास सागोन धणगराची माणसे धरून नेविली तुम्ही नेउनु बंदी घातली आहेती पहिले लिहिले तऱ्ही सोडली नाहीत यैसेयास जगथाप झोडपणे गला पडिताती जैसे पाळीची पाटीलकी कालभोराची आसता उगेच खराडियाने झोडपण केले सेवट रवा काढून खोटे जाहाले तसेच हे जगथाप करिताती उगीच येकाची मिरासी येकास तो देवत नाही आणि तुम्ही जगथापाच्या बोले धणगराची माणसे बंदी घातली हा कोन इनसाफ जगथापास वाद सागणे आसेल तरी हुजूर उभे राहातील काटकरासी वाद सागतील हुजूर विल्हे होईल नीलकठराऊ व धणगर खरीददार आहेती यासी तो काही निसबती नाही तुम्ही हा कथला मनावरी घेता हे साहेबास मानत नाही यैसे जाणोन या ... ... न पडणे धणगराची माणसे धरिली आहे ती ते सोडून देणे पाटीलकी नीलकंठराऊ व धगगर व काटकर यास चालते तैसी चालवणे जगथापाचा निवाडा हुजूर होईल जाणिजे छ १ मोहरम

ले. ६१

श्री.

माहामेरू अखडीत लक्षुनी आलकृत राजमान्य राजेश्री माहादाजीपत स्वामी गोसावी यासी

सेवक निलो सोनदेऊ नमस्कार विनती उपेरी गोसावी कागद लिहीला म्हणऊनु आम्ही इतके रोज येथे होतो आता आम्हास काही कार्ये आहे यानिमित्ये गावास जातो कलले पाहिजे तुम्ही कागद लिहीला होता त्याचा निस्छये आम्ही राजेश्री पासी सागितला आहे उभयेता यादोपत व विठलपंत येऊनु आम्हास समाधान करितील ते वख्ती आपण सिध आहो जे आज्ञा सागाल ते करून ये गोस्टीस अतर न पडे उभयेता ये गोस्टीस राजी न जाले तरी आम्हास सागोन पाठवणे जेथे उभयेता आसतील तेथे आम्ही त्यास पुसोन त्याचे भाऊ शफत घेऊनु कलले पाहिजे तुमचा तरी भरवसा आम्हास आहे परतु यादोपत व विठलपंत हे उभयेता मुदे वचने आम्हास बोलतील तरी आम्ही येऊनु यादोपत व विठलपत या खेरीज तिसऱ्याचा बोल आम्हास मान्य नाही उभयेतानी बोललीयावरी आज्ञा कराल ते करून कलले पाहिजे आम्ही गावास गेलो उभयेताच्या मनास आले तरी यादोपत व विठलपतास आम्हापासी पाठवणे त्यास पुसोन तुम्हापासी येऊनु बहूत लिहिणे तरी विवेकी आहा हे विनंती

राजश्री आणाजीपतीं आम्हासी नेम केला आहे जे यादोपताकडून आण भाश देववावी व विठलपत आम्हापासी आणून विठलपताची आण देवावी या खेरीज बि ता।

आमचा मुशहिरा बर नि॥ मजमूदार महिना निघता द्यावा महीनीयाचा महिना रोख द्यावा हकासी गरज नाही अगर तिघापासी मागावया गरज नाही येकाने धणी होऊनु द्यावा

पहिले मदती + + विठला बोलाया होता त्याप्रमाणे तोच अगर आणीक मदतीनीस द्यावा

येणे प्रमाणे राजश्रीने आम्हासी नेम केला आहे तरी स्वामीने यैसा अगीकार घेववेल तरी अगीकार करून विठलपत व यादोपत आम्हापाशी पाठवणे आम्ही त्याचे भाव शफत घेऊनु स्वामीपासी येऊनु यादोपत व विठलपत या दोघा खेरीज तिसऱ्या बोल आम्हास राहाता नये हचे दोघे आम्ही लिहीले प्रमाणे अगिकार करितील व तुम्हासही मानेल तरी उभयेतास पाठवणे त्याचे गोहीने येऊनु यास सदेह नाही दोघानी आम्हास शव शफत दिल्हा व

आम्ही लिहीले प्रमाणे तुह्मास मान्य जाले तरी आह्मी येऊनु कलले असावे हे विनंती

ले. ६२ १५९९ वैशास शु. ३

(चां. सर.)

रोखा तहसीलदार निा शंकराजी निलकंठराऊ मुकाम चाबिली यासी अनाजी दतो सुा सन सबा सबैन अलफ तरी तुवा मा इास घरी अजार नेदणे उठोन येणे रा छ १ रबिलावल

लेख

नावधिरयं

ले. ६३ श्री १५९९ श्रावण शु. ४

(चां. सर.)

राजश्री त्रिबक गोपाल देशाधिकारी व लेखक प्रात पुणे गोसावी यास

छ. अखंडित लक्षुमी आलकृत राजमान्य सेवक मोरो त्रिमल व नारो नीलकठ शक ४ पिंगल सवछर उपरी नीलकठराऊ यास इनाम मौजे चांबली ता कऱ्हेपठार तेथे आहे यैसीयास राजश्री छत्रपती स्वारीहून आल्यावरी विले करितील तोवरी तकू [ब] असो देणे छ २ जमादिलाखर सन समान लेखन उचित (मोर्तबांतील अक्षरेंः–विळसति लेखनावधि.....)+.

ले. ६४ १६०० आश्वीन शु. १२

(चां. सर.)

रोखा तहसीलदार मौजे चाबिली ता कऱ्हेपठार + + + पाल सुबेदार पा पुणे सुा सन तिसा सबैन अलफ तुजला मा शंकराजि निलकंठराऊ याकंडील इनामतीचे पैकी तहसील करावया पाठविले आहे यैसियास राजश्री छत्रपती स्वामींचे पत्र ये तोपावेतो राजश्री पंत सचीव स्वामीनी पैके तौकूच करविले आहेती तर तू रोखा पावताच इनामदार मजकुरास अजार न देता सिताच हुजूर येणे उजूर न करणे छ १० साबान.

---

१ सबंद पत्र एकटाकी असल्यानें खुद्द निळो सोनदेवाच्या हातचे असण्याचा विशेष सभव आहे.

+ पत्राच्या पाठीवरील शिक्यांतलीं अक्षरेंः–श्रीशिवराजेंद्र हर्षनिदान ॥ त्र्यंबकसुत मोरेश्वर मुख्य प्रधान ॥ इतर मजकूरः सुध बार

ले. ६५ श्रीशंकर

१६ ३ श्रावण शु. ४

(चां. सर.)

राजश्री नागोजी बलाल सुभेदार व कारकून सुभा प्रांत माहालहाये पाा इदापूर व सुपे सोसावी यास ०॥ध्र अखंडित लक्ष्मी आलकृत राजमान्ये सेवक निलकठ मोरेस्वर प्रधान नमस्कार सुहूरसन इसने समानैन आलफ सुपे खुर्द येथील पाटीलकी रायाजी काटकर व शकराजी निलकठराऊ व हाऊजी धणगर या तिघांची पाटीलकी मौजे मजकूरची आहे ऐसियासि आजिपावेतो जैसे चालत आले असेल त्याप्रमाणे तुम्ही तैसेच चालवणे नवी इस्कील होऊ नेदणे रवाना छ ३ रजबू +आज्ञाप्रमाण

(लेखन सीमा समुल्लसति) श्री॥ शंभु नर पति हर्षानिदान
मोरेश्वर सुत नीळकंठ
मुख्य प्रधान
सुरू सुद

ले. ६६ १६०४ आषाढ शु. ६

(घां. सर.)

अज दिवाण ठाणे ताा नीरथडी पाा पुणे तांा मोकदमानी मौजे किकवी ताा मंजकूर सुाा सलास संमानैन अलफ शंकराजी निलकठराऊ यानी सुभा पाा माा तेथे जाऊन वर्तमान सांगितले की मौजे किकवी ताा माा येथे आपला इनाम कास रुके ८४॥ साडे च्यारी आहे ते हाली पडीक आहे कीर्दीस उमेद धरिली आहे म्हणौउनु सुभां वर्तमान सांगितले त्यावरून शंकराजी निलकठराऊ यांचा इनाम जमीन सेत कास रुके ८४॥ साडेच्यारी रुके लावणी दुमाले केले असे सालाबादप्रमाणें जैसे चालिले असेल तैसे चालवणें म्हणौउनु सुभाहून खुर्द खत मौजे मंजकुरास सादर जाले आहे तरी जेणेप्रमाणे सुभाचे खुर्दखत आहे तेणेप्रमाणे वर्तणूक करणे इनामती पडीक आहे यैसियास याचे दुमांळे कीर्दी कारणे केला आहे तेणेप्रमाणे याचे दुमाले करणे पेस्तर राजश्री छत्रपती स्वामीचा हातरोखा आणितील तेणेप्रमाणे विल्हे होईल तालीक लेहून घेऊन असल फिराऊन देणे रा छ ४ रजबु मोर्तबु सुद

मोर्त
बसुद

+ येथून वळण निराळें
॥ अक्षर वेगळें

ले. ६७ श्री . १६०५ कार्तिक शु. ७

(पेठकर पुरंदरे)

राजश्री बाजी घोलप हवालदार व कारकून किले पुरंदर गोसावी वास अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य प्रति निलकंठ मोरेश्वर प्रधान आसीरवाद व नमस्कार ह्मा आर्या समानैन अलफ तुम्ही विनति केली कीं किले मजकुरी मिरासीदार जोतीसी सिवभट चीन दादंभट व नारायेण भट चीन रामभट पुरंदरे आहेती यैसीयासि यांची वृति पिढी दरपिढी किलाचे बुनादी महत कदम आहेती यैसीयासि किला सरदेचा ते स्छ्ढी तास पाहिजे याबद्दल या किलीयास तासाची सेवा सागावी ते सागितली नाही जे समई ताब्रांपासून किला घेतला* ते इ॥ पासून राजश्री निलो सोनदेऊ याणी वेदमूर्ती राजश्री विस्वनाथ भट ठकार व सखंभट ठकार यास दर एकास लारी १५ एकूण लारी द्दामोली ३० तीस करून तासाची सेवा सांगोन ठेविले त्या उपेरी सिवभट व नारायेणभट मिरासीदार तासाची सेवा आपणच करु म्हणौनु राजश्री निलोपंतापासी विनंती केली यास ही गोस्ट राजश्री निलोपंती अमान्य करून विस्वनाथ भट व सखंभट यास तासाची सेवा सागितली याउपेरी राजश्री स्वामी कैलासवासी किलीयासि आलें ते समयी सिवभट व नारायेणभट याणी राजश्री पासी प्रसंग केला त्यास ते समयी राजश्रीनी **वृत्त्यांसीयाची व्रती व तास द्यावी** ये तजविजीने कुल तासच सखंभट विस्वनाथ भट यांकडील मना केला नारायेणभटास व सिवभटासही सनद तासाची दिल्ही नाही कुल तासच अमानत केला याउपेरी मागती निर्वाह करून द्यावा तो राजश्री कैलासवासी करनाटकात गेले याउपेरी प्रसंग करावा तों ही ब्राह्मणे दुर्बले रायेगडास मागती जावे ती जावयास विलंब लागला तो स्वामी सन समानैनात जाल्हनापूर प्रांते गेले त्याउपेरी सवेच राजश्रीनी कैलासवास केला याउपेरी तो प्रसंग तैसाच राहिला त्यास पुरंदरासारिखा किला सरदेचा आणि नामोश्याचा तेथे तास असिलाच पाहिजे आणि **वृत्तीवंतांचे संस्छापन करने हे स्वामीसही अगत्यच आहे** तरीस्वामीनी ब्राह्मणावरी कृपालु होऊनु यास तासाची सेवा सागितली पाहिजे तासाची येकटीयास चाकसी होवेना तरी दोनजण तासकरी नारायेणभट व शिवभट यांस तासाची सेवा सांगितलीयाने किलाचा मामला चौकस राईल किला नामोश्याचा आहे तरी तासाची सेवा पुरंदरे उभयेता यास सांगितली पाहिजे म्हणऊन विनती केली तरी त्याचाही करिना मनासे आणितां नारायेणभट व सिव-

---

* नळा सोनदेव यानीं मोगलापासून पुरंदर किल्ला शके १५९१ फाल्गुन व. १२ रोजीं घेतला (जे. शा.)

१ येथून पुढील अस्सल सनदेचा भाग गाहाळ. यापुढील मजकुर सनदेच्या तत्कालीन नकले वरून घेउला आहे

भट पुरंधरे मिरासदार यासि तास द्यावा हे गोस्टी युक्त आहे **येकोचे मिरासीदारे दुसरीयास तास द्यावा हे गोस्टी युक्त नव्हे आपले दरबारी येकोची वृती येकास द्यावी हे गोस्टी चालत नाहीं** यास्तव नारायण भटास व शिवभटास तास द्यावा परंतु आपल्यास किला कभज जाला त्या दिवसापासून पुरंदरें उभयता भटानी तासाची चाकरी केली नाही याकरितां उगीच यांस तासाची सेवा सागोन सनद देता येत नाहीं या कारणे भट मजकुरास सेरणी मागितली त्यास मागती भट मजकुराचे बाबे मलार मुकुंद सुभेदार यांणी विनती केली कीं भिक्षुक ब्राम्हण त्याहीमधें दुर्बल ससंसार स्वामीने सेरणी मागितली तरी वृतीसंमध आहे सेरणी दिल्हीच पाहिजे परंतु ब्राह्मण दुर्बल आहेत बेमवसदार मफलीस आहेत तरी स्वामीने यांस जिवन माफीक सेरणी घेऊन तासाची सेवा सांगितली पाहिजे म्हणऊन विनती केली त्यास भट मजकुराचा आवकात मनास आणितां दुर्बल ब्राह्मण मफलीस म्हणून सेरणी खंडिणी देखील सरदेसमुखी होन पातशाही बी॥ कबूल कतबा भट मजकूर तेरीख छ ७ जिलकाद होनु पातशाही ५० पंनास केली आसे आणि उभयता पुरंदरे भट मजकुरास किले मजकुरीं तासाची सेवा सांगितली आसे किले मजकुरीं पेशजी सखंभट ठकार व विश्वनाथ भट ठकार यांची असामी किला तैनात जाबितां वोढत आहे ते बद लिहीणे हाली पुरंदरे उभयता भट मिरासदार कदीम म्हणऊन जमासुदगी करून किलीयास पाठविले ताा दर माहे लारी दाभोली

नारायणभट बीन रामभट	सिवभट बीन दादंभट
पुरंदरे लारी दाभोली	पुरंदरे लारी दाभोली
१५	१५

येकूण लारी दाभोली तीस रास करून पाठविले यास किलीयावरी घेऊन यापासून तासाची सेवा घेणे यास वेतन जे तेरिखेस तास घालाल ते तेरिखेपासून पो व सुरनिसी वजावाटा करून उरले वेतन दरचार रवेसीप्रमाणे देत जाणे यास सेरणी होन पा॥ ५० पनास बाधली त्याचा उसूल मफलीस म्हणौन रोकडे उसूल होन पा॥ १० दहा रास घेणे तें साळमजकुरीच घेणे उरले होन चालीस ते दरसाले होन ८ प्रमाणे इं॥ सन खमस ता॥ सन तिसा दरसाल होन आठ भटमजकुराचे हकी वजा करणे तासास तेल जे तेरखेस तास घडी घालितील ते तेरखेपासून जे मोईन किले सिंहगडी आहे तेणेप्रमाणे दरोज तेल देत जाणे विशेष काये लिहिणे रा॥ छ ५ जिलकाद[2] पावो[3] छ ७ जिलकाद

---

१ हा व या पुढील लेखांक नारायण शिवराम पुरंदरे (पेठकर) यांचे दप्तरातील आहेत.

२ जोडाक्षर ' लेखनसीमा ' या अक्षरांच्या शिरका आहे.

ले. ६८ श्री १६०५ कार्तिक शु. ११

(चां. सर.)

राजश्री नागोजी बलाल सुभेदार व कारकून सुभा प्रा माहालानिहाय प्रा इदापूर व सुपे यासि

छ अखंडित लक्ष्मी आलकृत राजमान्ये सेवक नीलकंठ मोरेस्वर प्रधान नमस्कार सुा सन अर्बा समानैन अलफ सुपे खुर्द येथील पाटिलकी रायाजी काटकर व शकराजी निलकठराऊ व हाउजी धणगर या तिघाची पाटिलकी मौजे मजकुरीची आहे यैसियास आजी पावेतो जैसे चालत आले असेल त्याप्रमाणे तुम्ही तैसच चालवणे शंकराजी निलकठराऊ व हाउजी धणगर यासी जगथाप नसता कथला करितात तरी यासी कथला करावयास समध नाही नवी इस्कील होऊ न देणे रा छ १० जिलकाद आज्ञाप्रमाण लेखनाधिमुद्रा

श्री शंभुभज नोत्कंठ मोरेश्वर सुत निलकंठ

सुरुसुद

ले. ६९ श्री १६०९ वैशाख शु. ६

(पेठकर पुरंदरे)

स्वस्तिश्री राज्याभिषेक शके १३ प्रभवनाम सवछरे वैशाख शुध शस्टी गुरुवासरे राजश्री बाजी घोलप मुद्राधारी व लेखक किले पुरधरगड यासि राजाज्ञा ऐसीजे वेदमूर्ती सिवभट पुरधरे याही हुजूर येऊन वर्तमान विदित केले की पूर्वी राजश्री कैलासवासी स्वामीनी आपले पिते व रामभट चुलते यासि श्री पुरंधरेश्वर व केदारेश्वर यासि प्रत्यही अभिषेक करावयाची आज्ञा केली होती यावरून उभयेता श्री देवास अभिषेक आज्ञेप्रमाणे करीत होते त्यांस प्रत्यवरसी दरयेकास होन पाा ५ प्रा होन दाहा पोतांतून प्रत्यवरसी पावत आले त्याउपरी राजश्रीने पुरंधर गड मोगलांस देवविला* त्या दिवसापासून आभिषेकाची मोईन पावावी ते पावली नाही पुढे यत्न करून मोईन करून घ्यावी ते घेतली नाही आपले पिते दादंभट यासि देवआज्ञा जाली याकरितां वरसासनाची मोईन होऊन आली नाही तरी श्री देव बहुत जागृत स्थाने आहेत त्याचा अभिषेक होये आणि आपली मोईन चालविली पाहिजे देवास नदादीप व नैवेद्य पूर्वीपासूनु स्वामीनी मोईन करून दिली आहे त्याप्रमाणे प्रत्यवरसी पावत आहे आणि आपली मोईन पावत नाही तरी कृपालु होऊनु पेसजीप्रमाणे मोईन द्यावया आज्ञा केली पाहिजे म्हणऊनु विनति केली त्यावरून मनास आणिता पूर्वी किल्ला कैलासवासी स्वामीनी घेतला त्या

नीळकंठ मोरेश्वर पेशव्याचा शिक्का

---

* शके १५८७ मध्यें.

दिवसापासून भट गोसावी यासि प्रत्यवरसी आभिषेक संमंधे मोईन पोतापैकी पावत आले त्याउपरी किला गनिमाने घेतलीया दिवसापासूनु हा कालवरी भट गोसावी यानी हुजूर येऊनु वरसासनाची मोईन करून घ्यावी ते घेतली नाही या करिता मोईन राहात गेली परतु देवास नेवेद्य नदादीप चालत आहे आणि आभिषेक मात्र चालत नाही देवस्थाने बहूत जागृत ह्मणऊनु श्रीचा आभिषेक वेदमूर्ती सिवभट बीन दादंभट व नारायणभट बीन रामभट यासि आभिषेकाची आज्ञा केली आहे ते येणे प्रमाणे देवास अभिषेक करितील

श्रीकेदारेश्वरास नारायेणभट करितील १	श्री पुरंधरेश्वरास सिवभट करितील १

येणे प्रमाणे देवांस आभिषेक करावयाची आज्ञा केली आसे ते प्रत्यही आभिषेक करितील आणि स्वामीस आसिरवाद देतील यासि मोईन वरसास होन पाा ५

सिवभट दादंभट होन पाा २॥	नारायेणभट रामभट २॥

एकून होन पाा ५ रास प्रत्यवरसी द्यावयाची मोईन केली आहे तरी तुम्ही किल्ले-जकुरीहून प्रत्यवरसी सदरहुप्रा मोइन सनद पोा पासून देत जाणे आणि नैवेद्य व नदादीप श्रीची प्रत्यवरसी मोईन चालत आहे त्याचा वरच्यावरी समाच्यार घेऊन चालवणे अतर पडो न देणे नेवेद्य करणे तो भट गोसावी याचे विद्यमाने करून श्रीस समर्पीत जाणे गुरवाकडून न करणे सदरहू लिहिल्याप्रमाणे याजकडून देवास अभिषेक करवीत जाणे आंतर पडो न देणे छ ४ जमादिलाखर सुहूर सन सबा समानीन अलफ पेस्तर राजश्री स्वामीची सनद सादर होईल आज्ञाप्रमाण[1]

बार सुद बार सुरुसुद बार

श्री

ले. ७० १६१८ वैशाख शु. ८

(चां. सर.)

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्री शंकराजी राम सेनासप्तसहस्री गोसांवी यास

शेवक शंकराजी नारायेण सचिव नमस्कार सुा सीत तिसैन अलफ राजस्री निलकंठराऊ यांचा इनाम कास टका येक मौजे चांबिली ता कऱ्हेपठार प्रांत पुणे

= १ ' आज्ञाप्रमाण ' हीं अक्षरें निराळया वळणाचीं.

येथे आहे त्यास इनाम पटीचा तगादा केला आहे म्हणून हुजूर विदित केले त्याव-रून तुम्हास हे पत्र सादर केले आसे त्यास इनामपटी सालाबाद वसूल घेत नाहींत येविसी तुम्हास पेसजीही पत्र सादर केले असे तरी यास इनाम पटीचा उपसर्ग न करणे छ ७ शौवाल

पत्रावधिरयं भाति

सुरु सूद

ले. ७१ (चां. सर.)

श्रीमार्तंड भैरव
श्रीषडो
मल्हार

१६१८ भाद्रपद व. १३.

अज दिवाण राजश्री खडो मल्हार हवालदार व कारकून नि॥ श्री मुकाम मौंजे जेजुरी तहा मोकद्दमानि मौजे मजकूर ता॥ कऱ्हेपठार पा॥ पुणे सुा॥ सबा तिसैन अलफ बा॥ सनद राजश्री

सर सुभेदार मांत मजकूर छ २२ सावान सन सीत तिसैन आलफ इन सुली बा॥ सनद राजश्री पंत सचीव छ ८ सौवाल साल गु॥ रा॥ निलो निलकंठराऊ व रा॥ शंकराजी निलकंठराऊ व विसाजी निलकंठराऊ व रा॥ त्रिबक निलकंठराऊ सरनाई [क] वाडी किले पुरधर चापैकी बिसाजी निलकंठराऊ याणी किले विचित्रगडीचे मुकामी हुजूर विनती केली की आपले पिते राजश्री निलकठराऊ याही मौजे जेजुरी ता॥ कऱ्हेपठार पा॥ मा॥ येथे विहीर करून आंबराई लाविली अहे तेथे कास जमीन रुका ८१ येक मु खो या प्रमाणे चालत आले आहे यैसी-यास आपल्या वडिलीही या राजात सेवा बहूत केली अहे व पुढेही करीत आहो तरी स्वामिनी कृपालू होऊन सदरहू जमीन कास रुका ८१ येक दो अंबराई इनाम करून दिल्हा पाहिजे म्हणोन विनती केली त्यावरून मनास अणितां माइले या राज्यातील कदीम आणि सेवा येकनिष्टपणे केली आहे व पुढेही करीत अहेत याकरिता माइलेचे चालवणे जरूर आहे म्हणोन याजवर कृपाळु होऊन त्यास इनाम जमीन कास रुका ८१ येक दो आंबराई माइलेच्या दुमाला करून यास व याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवीत जाणे प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा आक्षेप न करणे तालिक लेहून घेऊन असलपत्र भोगवटीया निमित्य परतोन देणे म्हणोन आज्ञा आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक करून माइलेचे सदरहू इनाम जमीन कास रुका येक दो आंबराई आहे ते याच्या दुमाला करणे नवी जिकीर न करणे पत्राची तालिक घेऊन असल पत्र भोगवटिया निमित्य मास देणे छ २६ सफर मोर्तब सुद

मोरत

बसुद

ले. ७२ श्री १६२० अश्वीन शु. ५

(चा. सर.)

आज्ञापत्र राजश्री पंत सचीव ताा मोकदम मौजे चांचिली ताा कन्हेपठार सुा तिसा तिसैन अलफ मौजे मजकूर रा शंकराजी राम सेनासप्तसहस्री यांकडे इनाम सेरीज करून मुकासा दिल्हा आहे त्यास माानिलेने इनामापैकी रुपये तीस वसूल घेतला तो फिरोन द्यावयास हुजरून आज्ञा केली आहे राजश्री विठल केसव त्या प्राते पाठविले आहेनी ते फिराऊन देवितील पुढे इनामतीस खलेल कोण्ही करणार नाही छ ४ रविलाखर

सुरु सुद

ले. ७३ श्री १६२० आश्विन व. १

(चां. सर.)

अखंडित लक्षुमी आलंकृत राजमान्य राजश्री शंकराजी निलकंठराऊ स्वामी गो सेवक शकराजी राम सरसुभेदार लस्कर नमस्कारे सुा तिसा तिसैन अलफ तुमचा इनाम मौजे चाचिली येथे आहे यैसीयास इनामाचद्दल म्होन रुपये ३० तीस तुम्हापासून घेतले होते ऐसीयास तुम्ही हुजरून पत्र आणिले त्यावरून पैका घेतला होता तो फिराऊन दिल्हा मागेही कोण्हे काही घेतले नव्हते यानिमित्य पैके फिराऊन दिल्हे आहेत याउपरी तुम्हास काही उपसर्ग कोणाचा लागनार नाही जाणिजे बहुत काये लिहिणे रा छ १५ रविलाखर मुर्तब सुद

ले. ७४ श्री १६२२ आषाढ शु. ७

(चां. सर.)

अखडित लक्ष्मी अलकृत राजमान्य राजश्री बालाजी विश्वनाथ सरसुभेदार प्रांत पुणे गोसावी यास

सेवक रामचंद्र निलकंठ अमात्य नमस्कार सुहुर सन इहिदे मया व अलफ संकराजी निलकंठराऊ याचा इनाम मौजे चाबली ताा कन्हेपठार येथे १ येक कास टका आहे व अंबराई चाबली जेजुरी व पूर ताा कन्हेपठार व किकवी ताा निरथडी येथे आहे त्यास सालाबादप्रमाणे ताा सालगुदस्ता ज्याहप्रमाणे चालिले असेल त्याप्रमाणे सालमजकुर बिलाकुसूर सुरलीत चालवणे जाणिजे छ ५ मोहरम * निर्देशसमक्ष लेखनावधि

---

* अक्षर वेगळे.

ले. ७५ श्री १६२२ अश्वीन व. ६
(चां. सर.)

अखंडित लक्ष्मी आळकृत राजमान्ये राजश्री बालाजी विस्वनाथ नामजाद सरसुभा पुणे गोसावी यासि

सेवक शंकराजी नारायेण सचीव नमस्कार सुा इहिदे मया व अलफ राजश्री निलकंठराऊ पुरधरकर याचा इनाम मौजे चांबली तर्फ कऱ्हेपठार कास टका येक आहे त्यास तुम्ही तिजाईचा तगादा लाऊन राजश्री गणेश शकर निलकंठराऊ याजपासून साडे सहा रुा घेतले पुढे तिशा रुपयाचा रोखा केला आहे म्हणोन वर्तमानें विदित जाहले यौसियास या लोकाचे चालवावे लागते सालाबाद इनामपैकी वसुल घेतला नसता हाली तिशा रुपयाचा रोखा तुम्ही काये समजोन केला आहे- याउपर तुम्ही जो रोखा केला आसेल तो मना करणे साडे सहा रुा घेतले आहे- ती ते फिराउन देणे फिरोन ये गोष्टीचा बोभाट हुजूर येऊ न देणे सालाबादप्रमाणे*
चालवणे छ २० जमादिलौवल पाा हुजूर

पत्रा
वधिरयं
भाति

ले. ७६ फारसी शके १६२३
(चां. सर.) शिक्का श्रावण व. ३

ताा गणेशपंडीत इनामदार मौजे चाबिली ताा कऱ्हेपठार पाा पुणे सुाा हजार १११९ मालुम दानद की तुजला इनाम मौजे मजकूर आहे याची सनदपत्र तुज- जवली काय आहे ते घेऊन येणे उजूर न करणे न येस म्हणिजे मुलाहिजा होणार नाही रा छ १६ रबिलावल+

ले. ७७ फारसी
शिक्का

(फारसी तीन ओळी मजकूर)

ताा गणेश पंडीत मुा सुपे मालूम दानद की चांबिलीची आपली जुमीन उट- वणे व भेटीस येणे तुमचा निशा दिलासा करून तुम्हास रजा देऊनु तर अलबत भेटीस येणे कौल करार देऊनु वाटे लाऊन तर आपली खातिरजमा राखोन भेटीस येणे कोणे गोस्टीची फिकीर न धरणे अलबत भेटीस येणे रा छ ११ जिल्हेज पाटील आले आहेत तुम्ही येणे पाठिलास व तुह्मास सिरपाव देऊन रुकसत करून

---

* येथून अक्षरांचें वळण निराळें.
+ हें अस्सल पत्र असून त्याची रुंदी ३ बोटें व लांबी ७ बोटें आहे.

ले. ७८. श्री

दिगंबर स्वामी

राजमान्य राजश्री शंकराजीपंत नीलकठराऊ यास श्री.....यांची आज्ञा यैसीजे बहुत दिवस आपणाकडी.....प्रा रा मनाजीपंत व गणेशपंत येथे आले.....बिसा.....वरून कलो आले आम्ही श्रावण वद्य प्रतीपदा परियंत.....सो या नतर हे उभयेता येथे काही ग्रहकृत्याचा.....यास श्रीपासी आले होते; येथे हि पांचाजणी उभयताना येथान्याये सांगितले की कर्जाचे लिगाड अवघे जे असेल (ते) मनाजीपंती वारावे व वडलाचे संरक्षण गणेशपं(तीं) करावे यैसे केले आहे व इनाम सेते पोते जे असेल ते आपण च प्र त ली त आहे आपणच चालवावे यैसे केले आहे आपण..... ...या प्रमाणेच निर्वाह करून उभयेतास सांगितले पाहिजे ये विशी विशेष काय लिहिणे

ले. ७९ श्री

राम राम

छ श्री सकल गुण सौजन्य महामेरु राजमान्य राजश्री मल्हार जी गाईक देसमुख पा सिरवल गोसावी यासि स्नेहाकीत कान्हो पद्मनाभी हवालदार कर्याती बारामती विनती विसेश तुम्ही कागद पाठविला मनास आला बाळ पाटील मोकद्म मौजे पळसी यांचे विशई लिहिले यावरून संग ठाकुरा देखता बाळ पाटिलास बोलाउनु सागितले तो बोलिला जे देशमूख आपले धणी वडील आहेती त्यासी रद...करून कोणाच्याने बोलवेल आकस.....आहे त्यास येका... देऊन जाला (पुढील भाग कसरीच्या भक्षस्थानीं पडल्यानें पाच सहा ओळींना मुकावें लागत आहे) ठाकुराच हाती पाठवणे हे विनती

शिक्का हे विनती

ले. ८० श्री

॥छ श्रीमत प्रोढ प्रताप दिनकर खांडेस्वरी सदा येसवत राजमान्य राजश्री मल्हारजी देसमूख पा सिरवल गोसावी यासि प्रती राघोजी कान्हो हवालदार व कारकून ता नीरथडी पा पुणे विनती उपरी येथील क्षेम जाणौऊनु स्वक्षेम लिहीले पाहिजे विसेश मौज पाडे तेथील कृष्णाजी जनार्दन यासि तुम्ही येऊनु

दस्त करून नेले तरी दुसरीया प्रगणीयात येऊनु तेथील लोक धरून नेण हे कोणचे हिशबे आमल गोसावी यासि कोणे दिधली आसल तो नादानच आसल याउपरी दूर आईसोन कृस्णाजी मजकुरास पाठऊनु देणे आणि पुढे बहुत अकलेने बोल न लगे ते करणे कृस्णोजी मजकुरास पाठऊनु देणे जरूर न पाठवाल तरी त्याची विल्हे आम्ही देखोन परंतु तुम्ही कस्टी होल कलले असावे बहुत लेहावे तरी तुम्ही स्याहाणे आहे हे विनती

मराठी अस्पष्ट शिक्का

अस्पष्ट शिक्का

लें. ८१

(मौजे खंडाळे पा। सिरवळ येथील पाटीलकीबद्दल खंडाळकर व गाढवे यांजमध्ये वाद सुरू असतां त्याचा निवाडा राजारामाच्या कारकीर्दीनंतर झाला. त्या अस्सल निवाडपत्राची कांहीं पानें मिळालीं. त्यांतील गाढव्यांची तकरीर तेवढी पुढें दिली आहे.)

' तकरिर कर्दे बाो सिवाजी बिनसभोजी गाढवे व येकोजी बीन भोजजी गाढवे मोकदम मौजे खडाले प्रा। मा।र लेहून दिल्ही तकरिर यैसीजे आपला मूल पुरुश बलजी पाटील हा मौजे खडालीयात कुणबावा थल पलस जमीन चा।वर १८ कुणबावा करून होता ते समई खडागलीयावर दिवाणचा कसाला पडोन टका पडिला म्हणऊन खडागलीयानी पाटीलकी विकीली ते समई आपला मूल पुरुश बालजी पाटील याणे पाटीलकी खरीद केली पाटीलकी करू लागला त्याच लेक कायेकोजी आढाळराऊ याण पाटीलकी केली त्याचा लेक नाईकजी पाटील याणे पाटीलकी केली याचे लेक २

वडील बाबाजी पा। याचा लेक भिलोजी पाटील याचा लेक संभाजी पाटील याचा लेक सिवजी पाटील पाटीलकी करितो

धाकटा लेक येकाजो याचा लेक भोजजी याचा लेक येकोजी

हाली सातवी पिढी सिवाजी पासून पाटीलकी खात आलो आपल्या वडिलाचे कारकीर्दीस खडागले उभे राहून वृतीचे भाडण कधी भाडिले नाही आगरे मागे हकीम दिवाणे जाली कारकीर्दी हैबतखान त्यावरी मलीक अंबर त्यावर जायेणापंत यावर माहाराज राजश्री साहेब याचे कारकून दादाजी कोडदेऊ त्यावर राजश्री छत्रपती साहेब त्यावर राजेश्री राजाराम साहेब इतक्या कारकीर्दी हकीम जाले यामधे खडागलीयानी आपल्या वडिलासी कधी वेव्हार भाविला नाही

आपण बाल पाटिला पासून आपली सातवी पिढी पावेतो पाटीलकी खात आलो आहो हे तकीर सही

ले. ८२ श्री शके १६५० आश्वि० शु॥१०

स्वस्तिश्री राज्याभिषेक शके ५५ कीलक संवत्सरे आश्विन शुध विजयादशमी

० श्री ० राजाशाहू न रपति हर्षनिधान बाजीराव बल्ला ळ प्रधान

भोमवासरे क्षत्रिये कुळावतंस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी यानी यादो गंगाधर देशपांडे पा॥ सिरवल यांसी दिल्हे वतनपत्र ऐसे जे तुमचा व खंडो केदार याचा वतनाचा गर्गशा लागला याबदल सन सलासामधे किले सातारियाचे मुकामीं स्वामी सन्नीध खंडो केदार फिर्याद जाला

० श्री ०

श्रीआईआदि पुरूष

श्री राजाशाहुछत्रपति स्वामि

कृपानिधि तस्य श्रीनिवास परश

राम प्रतिनिधि

राजश्री दादाजी कोडदेव याचा निमे वतनाचा महजर होता तो दाखविला ते प्रसंगीं गोविद यादव व चिंतो महादेव व महादाजी गोविद व देवाजी यादव व निलो विठल होते, त्यासी स्वामीनि आज्ञा केली कीं खंडो केदार याजपासीं रा॥ दादाजी कोडदेव यांचा निमे वतनाचा महजर असतां यास काये निमत्य तक्षीम देत नाहीं त्यावरून यानी विनंती केली की या महजरा अलीकडे खंडो केदार याच्या व आपल्या वडीलाचा निवाडा जाला आहे आपले वडील रघुनाथ महादेव गांवीं आहेत त्यास आपले कागदपत्र आहेत ते घेऊन हुजूर येतो म्हणोन निरोप घेऊन गांवास गेले, मागा खंडो केदार यास निमे देशकुलकर्णाच्या वतनाचीं पत्रे दादाजी कोडदेव यांच्या महजरावरून करून दिल्हीं व जिल्हेचीं पत्रे याणे करून घेतलीं त्यावरील सण अरबामध्ये गोविंद यादव व रघुनाथ महादेव व चिंतो महादेव हुजूर येऊन स्वामी सन्निध अर्ज केला कीं, स्वामीनी खंडो केदारास निमे वतन दिले यावद्दल आपण वतन सोडून घरीं बैसलों आहों तरी स्वामीनीं कृपाळू होऊन इनसाफ केला पाहिजे त्यावरून स्वामींनी आज्ञा केली की दादाजीपंताच्या महजरा वरून निमे वतन खंडो केदारास दिल्हें तुमचा करिना काय आहे तो दखल करणें त्यावरी रघुनाथ माहादेव याने आपला करीना विदित केला कीं आपला व खंडो केदार याचा मूल पुरूष लुखो विठल त्यास स्त्रीया २ दोन वडील स्त्रीचा वडील पुत्र कान्होपंत तो आपला वडील धाकटे स्त्रीचा पत्र पुरुषोत्तमपंत खंडो केदाराचा वडील त्यास लुखोपंत असत. वडील स्त्री मेली धाकटी होती घरांत कलह

होऊं लागला याबद्दल लुखोपंती उभयेता लेक घेऊन देशमुखाच्या घरास गेले तेथे सेटयासही बोलावून आणिले आणि सांगितलें कीं आपण उभयेता लेकांस वृत्ती वाटून देतो वाटणी बि॥

वडील कान्होपंत यास परगणाचे हा वडील प्रबुत्ध आहे यापासून देश कुलकर्णाची सेवा घेणें त्यावरी कान्होपंत बोलिला कीं परगणा वोस दिवे लावणी नाहीं ते मज देतां आणि अवघी जीवका कसबयिांत तें व घरमवेसी माया मात्रा धाकट्यास देता आपण काये खावें त्यास लुखोपंत बोलिला की तूं वडील तुज अवघी वृत्ती दिल्ही आपले म्हातारपण तें मूल धाकटें याबद्दल घरमवेसी माया मात्रा व कसबाचें कुलकर्ण त्यास दिल्हें उरलें वतन तूं खाणें

धाकटा परुषोत्तमपंत यास कसबा देशकुळकर्ण व गांवकुलकर्णे दिल्हीं मुजेरी मोहतर्फा दोन्ही कुलकर्णे घर वाडा माया मात्रा मवेसी दिल्ही आपण याकडे राहिलों देशमुखास व सेटयास सांगितले की कसबांच्या कुलकर्णाची सेवा यापासून घेणे

कलम १

कलम १

येणेंप्रमाणें लुखोपंती देशमुखाचे व सेटयाचे साक्षीनसीं वाटे करून दिल्हे त्याप्रमाणें आपले वडील कान्होपंत त्यास उमर वर्षे ७० सतर देशकुलकर्ण खादलें त्यास पुत्र दोन वडील रत्नाजीपंत धाकटा विठलपंत यानी वतन खादलें रत्नाजीपंतास संतान नाहीं विठलपंताचा पुत्र रामाजी विठल उमर वर्षें ७० सत्तर खादलें त्याचप्रमाणें पुरुषोत्तमपंत उमरवर्ष ८५ पच्यासी त्याचा लेक तिमाजी पुरुषोत्तम उमर वर्षें ७५ पाऊणसे कुलकर्ण खात आले त्यावरी रा॥ दादाजी कोडदेव यांजपासी तिमाजी पुरुषोत्तम व मुरार पुरुशोत्तम दोघे भाऊ उभे राहिले तेथे सारुत करून गोतमुखें निवाडा न करितां निमे वतनाचा महजर करून घेतला तो प्रसंग जालीयावरी आपले आजे रामाजी विठल पुणीयास जाऊन मातुश्री जिजाआऊ साहेबापासी उभे राहून आपली हकीकत जाहीर केली वडिलाचे वर्तमान अवघे सांगितलें हाली दादाजीपंती गोतमुखे निवाडा न करितां निमे वतन तिमाजीस दिल्हें हे वर्तमान विदीत केलें त्यावरून मातुश्री साहेबीं दादाजीपंतास सांगितलें की यांचा निवाडा गोतमुखें करणें त्यावरून दादाजीपंतीं विठल गिरमाजी हवालदार प्रा॥ मजकूर यांस पत्र दिल्हे कीं प्रा॥ मजकूरचे गोत जमा करून वरहक निवाडा करणें

तिमाजीपासीं महजर* आहे त्यावरी न जाणें ते पत्र घेऊन माहालास आले निवाडा व्हावा तों माहालात धामधूम जाली सर्वेंच दादाजीपंत मृत्य पावले विज्यापुरीहून दिवाण मिया रहीम महमद कोंढाणा फत्ते करावयास आले त्यांकडे आपला परगणा व बारा मावलें जाली त्यापासीं आपले आजे रामाजीपंत उभे राहिले आपला गोतमुखे निवाडा न करितां निमे वतन तिमाजीस दादाजीपंती दिल्हें त्याचा निवाडा करणें त्यावरून त्यांनी परगणाचे देशमूख व समस्त गोत व तिमाजीपंत कोढाणयास आणिले तेथे खेडे बारांचे गोत आणिले गोतमुखें निवाडा केला तिमाजी पुरुषोत्तम व मुरार पुरुषोतम यास गोतानें दिल्हें चिा

पहिले पासून मुजेरी मोहतर्फाची कुलकर्णे कसबे मजकूर

२

नवें दिल्हें

३ देशकुलकर्णाचा हक देखील गांब कुलकर्णे

१ मौजे नायेगांव

१ मोजे सांगवी

१ मोजे केंसुर्डी

३

१ पेठ बुन्हाणपूर कसबे मजकूर कुलकर्ण

४

येणे प्रमाणे देऊन समजावीस केली वरकड गांवकुलकर्णे व देशकुलकर्ण रामाजी विठळ यास दिल्हें त्याप्रमाणें रामाजी विठल वरशें वीस खात आले त्याउपरी आपले बाप माहादाजी राम यास उमर वर्षे सतर यानीं खादलें हाली आपण उमर वर्षे बाहांतर खात आहों तैसेच तिमाजीपंत व मुरारपंती खादलें त्यावरी तिमाजीचा लेक आपाजी यास उमर वर्शे साठी त्यानेही याचप्रमाणे खादलें आपाजीचा लेक केदारपंत यास उमर वर्षे पनास त्याने याचप्रमाणे खात आहे याप्रमाणे आपली हकीकत आहे स्वामीनी कृपालू होऊन बरहक निवाडा केला पाहिजे म्हणून त्यावरून स्वामीनी आज्ञा केली की तुमचे कागद पत्र असतील ते दाखवणें त्यावरून आपले कागद सदरहू तकरीरे प्रमाणें दाखविले व खंडो केदाराजवळ दादाजीपंताचा कागद होता त्याचा उलटा कागद आपणाजवली दाखविलाल त्याचा मजकूर.

---

* रामाजी विठल व तिमाजी पुरुषोत्तम यांच्या तंटयाचा निकाल दादाजी कोंडदेवानें शके १५६५ मध्यें केला. तो (खं. २०, ले ५३) पूर्वी छापला गेला आहे. त्यांत यांची वाटणी होऊन कुलकर्णाची मानमाननुक, हक्क लाजिमा व वृत्तीचें उत्पन्न कोणी किती घ्यावें याचा तपशील आहे. प्रारंभीचा कांहीं भाग फाटून गेल्यामुळें हा महजर दादाजी कोंडदेवाच्या देखरेखीखाली शिवापूर मुक्कामीं करण्यांत आला होता हें समजण्यास मार्ग नव्हता; पण आतां प्रस्तुत पत्रामुळें त्याचा उलगडा होण्यास अडचण पडत नाहीं.

मा॥ हजरत अखडीत लक्षुमी राजमान्य राजश्री विठल गिरमाजी हवालदार व कारकून प्रा॥ सिरवल यासी दादाजी कोडदेव सुबेदार नामजाद किले कोढाणा व माहालानिहाये विनंती सुहूर सन सीत अर्बैन अलफ रामाजी विठल देशकुलकर्णी पा॥ मजकूर हा कसबे पुंणें येथील मुकामी येऊन विनंती केली कीं आपलां व तिमाजी पुरुशोत्तम याचा वतनाचा निवाडा गोतमुखे जाहला नाही स्वामीनी आपणास गोत देऊन इनसाफ केला पाहिजे ह्मणऊन सौवती मातुश्री जिजाआऊ साहेबांचे रुबरू बोलिला त्यावरून हें पत्र तुह्मास लिहीले आहे तरी परगणे मजकूरचे देशमूख व गांवगनाचे पाटील व सेटे माहाजन कुल वतनदारांचे माथा घालून हर दो जणाचा निवाडा हरएक कोण्ही कोण्हाची रुरयात न करितां गोत न्यायें करणें सिवापूरचे मुकामीं वाटणीचा महजर करून दिल्हा आहे त्यावरी नव जाणें छ २५ सफर [शके १५६८ चैत्र व. १२]

येणेंप्रमाणें दादाजी कोडदेव यांचा कागद बजिनस दाखविला या कागदा आलीकडे दोन महजर गोतमुखें निवाडे जाले तेही दाखविले त्यावरून स्वामीनी आज्ञा केली की हरदोजण गोतांत जाणें त्यास खडो केदार परगोत कबूल न करी आपण येकटा हे बहुत परगणाचे गोतास आपण राजी असों त्यावरी परगणाचे गोत देशमूख व गावगनाचे पाटील सेटे माहाजन कुलकर्णी व बलुते आवघे गोत हुजूर आणून पुसिलें कीं संडो केदार याच्या व गोविद यादव व उधो जगजिवन व रघुनाथ माहादेव व चिंतो माहादेव व माहादाजी गोविंद व वेकाजी कृष्ण व भगवंत भिकाजी व निलो विठल याच्या वतनाच्या कजिया बदल तुम्हास हुजूर आणिले आहे तरी तुम्ही श्रीकृष्णा स्मरोन यांच्या मूल पुरुषापासून कैसें चालत आले आहे तें सांगणें तफावत पडलीयां नागवले जाल त्यावरून गोताने श्रीकृष्णा स्मरोन हुजूर सांगितले कीं या हरदों वादीयांचा मूल पुरुष येक खंडो केदार याचे वडील कसबांची मुजेरी व मोहतर्फा दोनी कुलकर्णे खात आले यादो गंगाधर याचे वडील परगणांचें देशकुलकर्ण व बाहेरील गावकुलकर्णे खात आले दादाजी कोडदेऊ यांचे कारकीर्दीस खंडो केदार याचे वडील यापासीं उभे राहून निमे वतन महजर करून घेतला त्यावरी रहीम महमद नामजाद किले कोढाणीयांस आले त्यापासीं यादो गंगाधर यांचे वडील उभे राहिले तेव्हा त्याणी परगणांचे देशमुख व पाटील व सेटे माहाजन व समस्त गोत व ता॥ सेडेबारांचे गोत जमा करून गोत मुखें निवाडा करून उभयेता वादी यांची समजावीस केली खंडो केदार याच्या वडिलास गोताने दिल्हे बि॥

पहिले मूलपरुषाने दिल्हे मुजेरी व मोहतर्फा कसबे मजकूर कुलकर्णे दोन
२

नवे दादाजी कोडदेऊ याच्या महजरा उपरी गोताने समजाविसी करून दिल्हे

३ गावकुलकर्णे व देशकुलकर्णाचा हक देह
१ मौजे नायेगांव
१ मौजे मांगवी
१ मौजे केसुर्डी
३
१ पेठ बुन्हाणपूर कसबे मजकूर कुलकर्ण
४

येणेप्रमाणे कुलकर्णे साहा व तीन गावीचे देशकुलकर्णाचा हक देऊन समजावीस केली व यादो गंगाधर याच्या वडिलास परगणाचे देशकुलकर्ण व बाहेरील गावकुलकर्णे दिल्ही त्याप्रमाणे आजी तागाईत खात आले ऐसी गोताने साक्ष दिल्ही त्यावरून स्वामींनी आज्ञा केली की खंडो केदार याने साहा कुलकर्णे व तिनी गावचे देशकुलकर्णाचा हक खावा व यादो गंगाधर यानी परगणाचे देशकुलकर्ण व बाहेरील गावकुलकर्णे पहिले पासून खात आले आहेत त्याप्रमाणे खावे ऐसा निवाडा करून दिल्हा आणि तुम्हास हे वतनपत्र दिल्हे असे तरी तुम्ही सदरहू निवाडीयाप्रमाणे परगणाचे देशकुलकर्ण व बाहेरील गावकुलकर्णे आपले वंशपरंपरेने वतन अनुभऊन सुखरूप राहाणे खंडो केदार यापासी पूर्वील कागदपत्र असतील ते व हुजूरची पत्रे व जिल्हेची पत्रे अगदी रद असेत *जाणिजे लेखनालंकार

मर्यादेय राजते

रुजू सुरू	संमत	सांा	सांा
नीवीस	सुमंत	मंत्री	सरकार
बार सुद	सुरु सुद	बार बार	बार बार

ले. ८३ + (वरला भाग फाटला आहे)

आपली पाटिलकी कदीमलयाम मौजे चाबली ता॥ कऱ्हेपठार प्रा॥ पुणे येथील वडील वडील करीत होते ते समई कामथे याची नादणूक गावात जाली कारकीर्द पील पा॥ आपले वडील सेवेमुले देशांतरास गेले मागे कामथे गाव चालऊन होते तो मालजी भालेराव आमचे वडील रायाराव दौलतमगळ उर्फ भुलेश्वर येथे

---

* यापुढील मजकुर खाशांच्या हातचा.

ठाणे बांधून मुलकाचा सुभा करीत होते ये कारकीर्दीस वतन अनभवानिमित्य आले तो कामथे यानी कजिया केला की वतन आमचे आहे म्हणून हकीम रायाराव याजपासी जाऊन हकीकत सागितली त्यानी कामथे यासी आणून न्याये करावा म्हणून मजकूर केला त्यासी राज्याची चलबिचल वोढींचा प्रसग रायाराव हकीम याचा बेत की द्रव्य हरतऱ्हे उत्पन्न बले करावे त्याउपरी राव निजामशाही इदलशाही चाल जाली त्या प्रसंगात मालजी भालेराव वोढगस्त कामथे पाढरीवर नादून खबरदार होते पैका सरकारात कबूल करून बलेच खरियाचे खोटे करावे हा निर्वाह करून इनसाफ न करिता गोही साक्ष न पाहाता दिव्य करील त्याचे वतन हेच सला दिल्ही तेव्हा मालजी भालेराव यानी दिव्य कबूल करून दिव्य केले दिव्यास न लागता बलेच दिव्यास लागले हा शब्द आपले मजालसीस करून कामथे याचे दुमाले वतन करून मालजी भालेराव यासी मजालसीतून काढून लाविले हे गोष्ट दोन प्रहरातच केली तदनतर मालजी भालेराव यानी गोत व लोक प्रातचे होते त्यास आपला हात दाखविला दिवी लागला नाही हे त्यानी पाहिल मुलूक कामथेयापासून पैका घेऊन रावजीनी केला यैसे बोलिले तो महिना पधरा दिवसी इदलशाहीची जबरदस्ती जाली माहाराज शाहाजी राजे साहेबास प्रांत मजकूर देऊन त्याची फौज या प्रांतास आली रायाराव पराभऊन गेले माहाराजाचा आमल मुलकात चालिला तेव्हा माहाराजापासी भालेराव फिर्याद उभे राहून जाली हकीकत जाहीर केली ते खातरेस आणून प्रात मारी मामले करीत होते त्यासी हुकूम सादर केला की बरहक निवाडा करणे त्यावरून त्यानी जमीदार व गोत गावगना व ज्यासी दिव्यसमई हात दाखविला होता ते साक्षी आणून कामथे यासी पुर्सीस केली ते समई तकरीर प्रा हकीकत साबूद जाली ते पसद करून सर्वानी विचार केला की सेडकराचे वडील रोजगारामुले विदेसी गेलियावर कामथे यानी वतन चालविले आहे वृत्तीवर कसाला मसाला पडिला तो सोसिला आहे आणि नादणुकेनें बलावले आहेत वतन सेडकराचे खरे परंतु याचीहि स्थापना केली पाहिजे तरी कलह वारितो व पाढरीची वस्ती राहाती सरकारची उगवणी होती हे तजवीज पाहून मालजी भालेराव यास बुधी नीतीने सांगून वतन दो जागा निमेंनीम करून महजर करून दिल्हा तो भालेरायानी घेऊन जाले वर्तणुके प्रा वतन अनभव काही दिवस कामथे व आपण करून नादिले पुढे राजाक्रांत मातबर जाला दिल्लीकडील मोगल आले मुलूक बेचिराख जाला देशा तरास लोक गेले त्यावराबरी भालेरावहि गेले कागदपत्र इतबरु जागा ठेविले रोजगार संमधे दूर देशास गेले त्याचे सुखे तिकडे गुजराण करून ते व त्यांचे पुत्र राहिले त्यासी पुत्र तो क्रियाबाल लोकाचे देणे घेणे शरीरसमंध त्याच प्राते ममता तिकडेच लागली तो प्रांत मजकूर वस्ती जाली इकडे यावे हा हेत त्यासी बहुत

दिवस वतनावर आलो नाही विना कागदपत्र आलियासी कार्याचे नाही म्हणौन कागदांचा तलास करिता काही दिवस लागले त्याचे ठिकाण लाऊन तो घेऊन प्रांत मजकुरी आलो श्रीमंतराव कैलासवासी यांसी भेटून हकीकत निवेदन केली कामथे वतन बलाऊन गावांत सर्व आराबिदाईनें वर्तत आहेत त्याची आपली हकीकत मनास आणून इनसाफ केला पाहिजे हा सिधांत जाला इनसाफ करावा तो त्यास कैलासवास जाला पेस्तर पेसवाईचा बंदोबस्तीकरिता मंडाले बगाला प्रांते श्रीमंत स्वारीस गेले इनसाफ तैसाच राहिला वतना [ची] हकीकत यैसी आहे वतन आपले खरे आहे महजर मनास आणून स्थापना करणार माहाराज समर्थ याप्रमाणे हकीकत खरी करून देऊ साहेबी पुसिले की वंशावली कैसी आहे ते जाहीर करणे तरी वडील पील पाटील यासी पुत्र च्यार राघोजी पा। १ यासी पुत्र रामजी यासी गोमाजी यासी येसाजी। यासी हाली नारोजी हाजीर आसे लुखजी.....जी यासी सिवजी यास आपण जनकाजी हाजीर आसे मालजी भालेराव.....यास चापाजी पुत्र दीपाजी पुत्र येसाजी हाली आसे व कान्हो यासी बापूजी पुत्र कान्होजी यास राणोजी यासी बापूजी हाली आसे

येणे प्रा। वंशावली आपली पील पाटील पाटीलकी करीत होते वृती अनभव करून नादत होते ते समई कामथे नांदावयासी अले जोरदार मेहनती म्हणून खेते देऊन ठेविले पील पाटील रोजगारामुले कर्जाला सुधा निघून गेले मागे राजक्रांत जाला कामथे जवल वस्तीत होते मुलकीचा कौला दर आमिली तजवीज होत जाई तेव्हा वस्ती करीत यामुले वलवटा घालून मालजी भालेराव यासी कजियासि उभे राहिले पेस्तर सदरहू प्रा। वर्तणूक जाली आपण कियांचाल सदरहू हकीकत वडील वडील सांगत आले तेणे प्रा। लेहून दिल्ही आसे व महजर आहे तो मनास आणून वतन दुमाले करणार माहाराज समर्थ आहेत हे हाकी [क] त लेहून दिल्ही सही+

+ या तंटयाचा अखेर निकाल नानासाहेब पेशव्यांचे कारकीर्दीत शके १६७६ त झाला. त्यावेळीं ही हकीकत तयार केली आहे. हा व या पूर्वीचा लेखांक मौ. चांबळी जि. पुणें येथील पाटील रा. आपाजी बापूजी शेंडकर यांजकडून मिळाला.

ठाणे बांधून मुलकाचा सुभा करीत होते ये कारकीर्दीस वतन अनभवानिमित्य आले तो कामथे यानी कजिया केला की वतन आमचे आहे म्हणून हकीम रायाराव याजपासी जाऊन हकीकत सागितली त्यानी कामथे यासी आणून न्याये करावा म्हणून मजकूर केला त्यासी राज्याची चलबिचल वोढींचा प्रसग रायाराव हकीम याचा बेत की द्रव्य हरतऱ्हे उत्पन्न बले करावे त्याउपरी राव निजामशाही इदलशाही चाल जाली त्या प्रसंगात मालजी भालेराव वोढगस्त कामथे पाढरीवर नादून खचरदार होते पैका सरकारात कबूल करून बलेच खरियाचे खोटे करावे हा निर्वाह करून इनसाफ न करिता गोही साक्ष न पाहाता दिव्य करील त्याचे वतन हेच सला दिल्ही तेव्हा मालजी भालेराव यानी दिव्य कबूल करून दिव्य केले दिव्यास न लागता बलेच दिव्यास लागले हा शब्द आपले मजालसीस करून कामथे याचे दुमाले वतन करून मालजी भालेराव यासी मजालसीतून काढून लाविले हे गोष्ट दोन प्रहरातच केली तदनतर मालजी भालेराव यानी गोत व लोक प्रातचे होते त्यास आपला हात दाखविला दिवी लागला नाही हे त्यानी पाहिल मुलूक कामथेयापासून पैका घेऊन रावजीनी केला यैसे बोलिले तो महिना पधरा दिवसी इदलशाहीची जबरदस्ती जाली माहाराज शाहाजी राजे साहेबास प्रांत मजकूर देऊन त्याची फौज या प्रांतास आली रायाराव पराभऊन गेले माहाराजाचा आमल मुलकात चालिला तेव्हा माहाराजापासी भालेराव फिर्याद उभे राहून जाली हकीकत जाहीर केली ते खातरेस आणून प्रात मारी मामले करीत होते त्यासी हुकूम सादर केला की बरहक निवाडा करणे त्यावरून त्यानी जमीदार व गोत गावगना व ज्यासी दिव्यसमई हात दाखविला होता ते साक्षी आणून कामथे यासी पुर्सीस केली ते समई तकरीर प्राा हकीकत साबूद जाली ते पसद करून सर्वानी विचार केला की सेडकराचे वडील रोजगारामुले विदेसी गेलियावर कामथे यानी वतन चालविले आहे वृत्तीवर कसाला मसाला पडिला तो सोसिला आहे आणि नादणुकेनें बलावले आहेत वतन सेडकराचे खरे परंतु याचीहि स्थापना केली पाहिजे तरी कलह वारितो व पाढरीची वस्ती राहाती सरकारची उगवणी होती हे तजवीज पाहून मालजी भालेराव यास बुधी नीतीने सांगून वतन दो जागा निमेंनीम करून महजर करून दिल्हा तो भालेरायानी घेऊन जाले वर्तणुके प्राा वतन अनभव काही दिवस कामथे व आपण करून नादिले पुढे राजाक्रांत मातबर जाला दिल्लीकडील मोगल आले मुलूक बेचिराख जाला देशा तरास लोक गेले त्यावराबरी भालेरावहि गेले कागदपत्र इतबरु जागा ठेविले रोजगार संमधे दूर देशास गेले त्याचे सुखे तिकडे गुजराण करून ते व त्यांचे पुत्र राहिले त्यासी पुत्र तो क्रियाबाल लोकाचे देणे घेणे शरीरसमंध त्याच प्राते ममता तिकडेच लागली तो प्रांत मजकूर वस्ती जाली इकडे यावे हा हेत त्यासी बहुत

दिवस वतनावर आलो नाही विना कागदपत्र आलियासी कार्याचे नाही म्हणौन कागदांचा तलास करिता काही दिवस लागले त्याचे ठिकाण लाऊन तो घेऊन प्रांत मजकुरी आलो श्रीमंतराव कैलासवासी यांसी भेटून हकीकत निवेदन केली कामथे वतन बलाऊन गावांत सर्व आराबिदाईनें वर्तत आहेत त्याची आपली हकीकत मनास आणून इनसाफ केला पाहिजे हा सिधांत जाला इनसाफ करावा तो त्यास कैलासवास जाला पेस्तर पेसवाईचा बंदोबस्तीकरिता मंडाले बगाला प्रांते श्रीमंत स्वारीस गेले इनसाफ तैसाच राहिला वतना [ची] हकीकत यैसी आहे वतन आपले खरे आहे महजर मनास आणून स्थापना करणार माहाराज समर्थ याप्रमाणे हकीकत खरी करून देऊ साहेबी पुसिले की वंशावली कैसी आहे ते जाहीर करणे तरी वडील पील पाटील यासी पुत्र च्यार राघोजी पा। १ यासी पुत्र रामजी यासी गोमाजी यासी येसाजी। यासी हाली नारोजी हाजीर आसे लुखजी.....जी यासी सिवजी यास आपण जनकाजी हाजीर आसे मालजी भालेराव.....यास चापाजी पुत्र दीपाजी पुत्र येसाजी हाली आसे व कान्हो यासी बापूजी पुत्र कान्होजी यास राणोजी यासी बापूजी हाली आसे

येणे प्रा। वंशावली आपली पील पाटील पाटीलकी करीत होते वृती अनभव करून नादत होते ते समई कामथे नांदावयासी अले जोरदार मेहनती म्हणून खेते देऊन ठेविले पील पाटील रोजगारामुले कर्जाला सुधा निघून गेले मागे राजक्रांत जाला कामथे जवल वस्तीत होते मुलकीचा कौला दर आमिली तजवीज होत जाई तेव्हा वस्ती करीत यामुले वलवटा घालून मालजी भालेराव यासी कजियासि उभे राहिले पेस्तर सदरहू प्रा। वर्तणूक जाली आपण कियेबाल सदरहू हकीकत वडील वज्रील सांगत आले तेणे प्रा। लेहून दिल्ही आसे व महजर आहे तो मनास आणून वतन दुमाले करणार माहाराज समर्थ आहेत हे हाकी [क] त लेहून दिल्ही सही+

+ या तंट्याचा अखेर निकाल नानासाहेब पेशव्यांचे कारकीर्दीत शके १६७६ त झाला. त्यावेळीं ही हकीकत तयार केली आहे. हा व या पूर्वीचा लेखांक मौ. चांबळी जि. पुणें येथील पाटील रा. आपाजी बापूजी शेंडकर यांजकडून मिळाला.

ले. ८४ श्री

(चांबळी—सरनाईक) (नकल--मोडी)

तकरीर कर्दे बो दादो गंगाधर व बापू सखाजी व शंकराजी गणेश नीलकंट-राव सरनाईक किले पुरंधर सुा इहिदे सबैन मया व आलफ सके १६९२ विकृती-नाम संवच्छरे लेहून दिल्ही तकरीद ऐसाजे द्वारकाबाई कोम नारो नरसिंगराव ही स्वामीपासी फिर्यांद जाली इच्या कजियाकरिता आम्हासं बोलाऊन करिणा पुसिला ऐशास आमचे वडील बेदरचे देशपांडे पुरातन बेदरच्या पातशहाचे चाकर पुरंधर हस्तगत होऊन पुरंधरा खालील मुलूक सर होईना सबब आमचे पूर्वज निलोपंत व त्याचे पुत्र माहादाजीपंत या उभयता बाा दौलत फौज देऊन पुरंध-रास रवाना केले तेथे येऊन पुरधर म (ह) बसाकडे होता तो जुंझोन कष्ट मेहनत करून घेतला हे पातशहानी ऐकोन माहादाजीपंतास बेदरास बोलाऊन नेऊन बहुमान इनाम व दोन्ही किल्याची (पुरंदर व वजीरगड) सरनाईकी व राई व किताब देऊन फिरोन पुरंधरास निलोपंतासी रवाना केले किल्यास आलियावर निलोपंताचा काळ जाला किल्याचा बंदोबस्त माहादाजीपंती करून मुलकाचा पैका वसूल करून किल्याचा खर्चवेच करून पैका पातशाहास पाठवावा ऐसे रीतीनें माहादाजीपंत किलाचा कारभार वतने आनभवीत होते त्या कालीं सिवाजी राज्यानी पुरंधरा भोवतील मुलूक काबीज करून किल्यास पैसा येईना ऐसे करून किला घ्यावा ऐसा प्रयत्न केला साध्य होईना सिवाजी राज्यानी फलटणकर निंबालकर याचे हातून राजकारण किला घ्यावा येविसी फार केली परंतु उपाये चालेना पुढे किल्यावर खच वेचाची वोढ फार पडली तेव्हा पातशाही कुमक व खर्चवेचास काही येईना तेव्हां माहादाजीपंतापासी दोन घोडे पागेचे होते व गड-करी होते ते बराबर घेऊन महिना पंधरा दिवस खाली उतरोन दो चौ दिवसांचे स्वारीस पाठऊन येखादा गाव काफला करून मागती किल्यास जावे ऐसे करीत होते त्याचे पुत्र वडील निलोपंत हे भावार्थी सांगितले बुधीचे आसेत धाकटे शंका-जीपंत दो वर्षाचे होते तोच माहादाजीपंताची स्त्री निवर्तली हे लहान पाटीत घालून माहादाजीपंती जवल बालगोन थोर केले आपले हाता खाली शाहाणे केले माहादाजीपंत आसताच किल्याचा कारभार देखरेख करीत होते तो माहादाजीपंताचा काळ जाला शंकराजीपंत सर्व किल्याची येखत्यारीच करीत होते उभयेता बंधू येकत्रच होते त्यास निलोपंताची स्त्री दाष्टीक होती घ (र) चे उपाध्या व लोक गडकरी यास फिताऊन मिर्थीतार्थ केला कीं शंका नीपंत धाकटे आसता सर्व कारभार करितात हे उतम नाहीं ते वेलेस उपाध्ये लाले यानी आनुमोदन दिल्हे शंकाजीपंतास धरावे अगर मारावेसे केले परंतु संकाजीपंत हास्तगत होईनात कर्ते पुरुष पागा लोक होते

त्याजला स्वारीस पाठवावयासी लागले त्याज पौ चिलेमताचे खानेफत्रिले त्यानी सिबदीचा गवगवा करून वरते राहिले व बाकीचे लोक व पागा खाले स्वारीस पाठविली शंकराजीपंत किल्यावर दाहा पाचा लोकानिसी होते निलोपंताचे मिळताऊ लोक किल्यावर होते त्यानी निलोपंतानी ऐसा मजकूर केला हे शंक्राजीपंतास ठाऊक नाही प्राथःकाळी शंक्राजीपंत सदरेस तोड धूत बसलेत तो निलोपंतानी चाळीस पनास माणूस सुधा सदरेस हत्यारबंद चालून येऊन शंक्राजीपंतापासी दोनच्यार माणसे होती त्यासी मारामार केली तेव्हा शंक्राजीपंताचे जूज जाले निलोपंताकडील दोनच्यार माणसे ठार काही जखमी ऐसी जाली शंक्राजीपंतापासी जमीयेत नव्हती खासा जखमी जाहाले दाहा पंधरा जमखा आगावर होऊन घायाळ जाले माणसे होती ती काही मेली काही पळाली ऐसे आसतां निलोपंत वडील बंधु दया न येतां शंक्राजीपंत घायाळ पडले होते त्याचे डोके कापावयास तयार जाहाले तेथे कोण्ही मायेचे होते त्यानी निशेध करून सोडविले तेव्हा शंक्राजीपंताची स्त्री होती त्यानी उचलून घरात नेले निलापंतानी सदरेस बसून साखर वाटून दोन गडकरी याजबरोबर पत्रे देऊन सिवाजी माहाराज पुण्यात होते त्यास पत्र पाठविले की तुम्ही किल्यास येणे तुम्हास किला देतो सिवाजी राज्यास आवकाश होताच पत्र पावताच किल्यास गेले पाहाटेस निलोपंत आपल्या घरात निजलेच आहेत तो दरवाजे उघडताच दरवाज्यात जाऊन बंदोबस्त सदरेस लोकाचा बंदोबस्त करून निलोपंताचे घराभोवती चवकी ठेविली निलोपंत उठोन शोध करितात तो सिवाजी माहाराजानी आसे केले हे कलोन निलोपंत रागे भरोन सिवाजीराज्यावर हाला करावी ऐसा विच्यार करून वाड्याबाहेर यावे तो चवकी वाड्याभोवती बाहेर येऊ देईनात ऐसे निरोपाये जाले हे समजोन स्वस्त राहिले सिवाजी महाराजानी वाड्यातील वस्तवाणी बटकी चाकर सर्व मोजदाद करून सरकारांत ठेविले संक्राजीपंत जखमी पालखीत घालून व त्याची स्त्री व निलोपंत स्त्री सुधा राज्यानी आपले हाते खाली उतरली तो पुरात शंक्राजीपंती पागा चाकरीस पाठविली ती येऊन राहिली होती ती राज्यानी आगदी आपले सरकारांत लाविली तेथून संक्राजीपंत निलोपंत यास बरोबर पुणीयास आणिले लाल माहालात अटकेस कबिले सुधा ठेविले तबीब आणऊन शंक्राजीपताचे जखमाची बरदास्त करविली सक्राजीपंतास व निलोपतास राज्यानी रुबरु सागितले तुम्ही चाकर होऊन आपले बरे करून घेऊन चाकरी करावी शंक्राजीपंती जाबसाल [केला] की आम्ही पुरातन पातशाही चाकर त्यासी हरामखोरी करून तुमचे चाकर म्हणवीत नाहीं निलोपती जाबसाल केला कीं, आम्ही चाकर म्हणवितो आज्ञा करणे ती करावी तेव्हा पालखी दौलत निलोपंतास देऊन बायको सुधां चंदावर येथील मुलूक शाहाजी राजे यानी सोडविला होता त्या प्रांती रवाना केले निलोपती

शंक्राजीपंतासी जुजोन निमक हरामी करून वस्तवाणी घोडी दौलत वतन सरनाईकी सारी बुडऊन शंक्राजीपंतास जखमी अटकेत टेऊन आपले आपले दौलतीवर बन्यावर द्रृष्टि देऊन चंदावराकडे गेले शंक्राजीपंत जखमी बायको सुधा राज्यानी आटकेस ठेऊन जखमा वर्षा दो वर्षांत बऱ्या केल्या पुढे शंक्राजीपंत मर्द माणूस मातबर कर्ते पुरंधर बहूत दिवस कुमक नसतां रक्षिला हे चितात आणून घोडे बसावयास देऊन बराबर बाळगू लागले मुहुर्त करून राजे कामगारीस जात होते पाठीमागे शंक्राजीपंत घोड्यावर बसून होते याचे मागे नगारीयाचा उंट येत होता त्यास घोडा बुजोन भोयाच्या आंगावर गेला त्यानी घोड्यास काठी मारली शंक्राजीपती नगारची यास सांगितले तो मागे चालेना तेव्हा राग येऊन नगारची यास मारिले हे राज्यानी पाहून आपशकून जाणून माघारे आले शंक्राजीपंतास बराबर बाळगितो हे आपणासच आदावतीने मारतील हे जाणून मागती शंक्राजीपंतास आटकेस बेडी घालून ठेविले वर्ष सहा महिने लोटले पुढे शंक्राजी पंताची बहीण ती देव चिंचवडचे याची सून त्या नात्यामुळे देवानी सिवाजी माहाराजास सांगितले शंक्राजीपंतास आटकेस ठेऊ नये किल्यास व माहाराजास दंगा धोपा करणार नाही यास आम्ही जामीन आसो ऐसे बोलून राज्यानी याचे भिडेवर मोकळे केले परतु सरनाईकी व वतने दुमाला करीनात तेव्हा मागती देवानी रदबदल करून चाबळी व सुपाची पाटीलकी देविली बाकी वतने दिल्ही नाहीत सरनाइकी आदीकरून सिवाजी माहाराजानी सरकारात ठेविली शक्राजीपंत दोन्ही वतने चाबलीस आनभऊन होते शंक्राजीपंतास वडील पुत्र मनाजीपंत त्याचे याचे बनेना सबब वाईस सिरवली रोजगार करून होते गणे (श) पंत धाकटे पाच सात वर्षाचे होते मनाजीपंताची स्त्री याजपासी होती (ती) शंक्राजीपंताची धाकटीमुले ग (णे) शपंताहून येक कन्या व येक पुत्र ऐसी होती शाहादीखान याची धामधूम जाली घर लुटून नेले मुले लेकरे संभाळून पलून जावयास आवसर बनला नाही मोगलाने गणेशपंत व मनाजी पंताची स्त्री लाहाणच होते ती व दुसरी दोघी धाकटी मुले ऐसी च्यार मुले नेली त्यात लेक व धाकटी मूल या दोघीची गत काये जाली ही कलली नाही गणेशपंत मनाजीपंताची स्त्री एका सिपायास सापडली ते रात्रीची राहटीचे खाचापासी बाधोन ठेविली त्यानी रात्री येकमेकाचे हात सोडून पलून गेली ती खाबगावास उजाडावयास गेली तेथील पाटलास भेटली त्यानी पुरसीस करितां आमक्याची कलली तेव्हा मा[हा]र चाबलीस पाठविला शंक्राजीपंत बायकोसुधा आगोधर घरास आले होते शंक्राजीपंतास माहाराने वर्तमान सांगितल्यानंतर खामगावास जाऊन मुले आणिली मागे सिवाजी माहाराजास किला निलोपंती दिल्हा ते वेळेस घरदार आगदी सिवाजी माहाराजानी कैद केले यात वतनाचे कागदपत्र आगदी गेले होते काही थोडेसे उरले होते ते शाहादी-

खानाचे पळणीत गेले इनामाचे वगैरे कागदपत्र काही नाहीत चावलीचा इनाम व सुपाची पाटीलकी चालतच होती तेव्हा चाबलीस संक्राजीपंताचा काल जाला गणेशपंत वतन आनभऊन होते त्याकाळी पातशाहा औरंगजब या प्रांतास येऊन किले गड घेतले सिहीगडास येऊन सिहीगड घेतला ते वेळेस धारोजी कामथा चाबलीकर याने चुकली पातशाही कारभाऱ्यापासी केली की गणेशपंतापासी काही कागद पत्र नसतां इनाम खातात त्यावर इनाम आमानत जाहाले उपाये नाही भक्षावयास नाही ऐसें असतां गणेशपंत पातशाही लस्करांत खेळण्यास गेले वाटेनें नदी नाल्याचे थडीनें हाल फार जाहाले पातशाही मनसबदार बापूजी माहादेव याची भेट घेऊन वर्तमान सांगितले त्यानी पूर्वील मातबरी ऐकिली होती त्याजवरून रुपा करून साहा महिने ठेऊन घेऊन पातशाही सनद दिवाणी मोहरेची करून दीविली दरबार खर्च पडला त्याच्या वराताघरी चाथकोवर केल्या त्या कालांत दोन सेर धारण घरी येकली बाइको द्यावा यास नाही ऐसे आसतां जी वरात आली ती माघारी न टाकितां हाणमार सोसून एक गाये साता जागा विकली हे सर्वास ठावके आहे ऐसे सोसून कर्जवाम घेऊन वरातेचा पैका भरिला काही राहिला तो गणेशपंत सनदा घेऊन आले त्यानी दिल्हा त्यावर पातशाहानी शाहूराजे धरून नेले होते ते सुटोन खानदेशात आले तेव्हा चिमणोजी दामोदर याजबराबर दादोबा नीलकंठराव व गणेशपंत होते या उभयेतास चिमणाजीपंती स्वारीस पाठविले होते तेथे कुसंबीचे मुकामी शाहूमाहाराजाची भेट जाहाली राज्यापासी येक तट मात्र होते दादोबानी आपली ++ (पाल) खी बसावयास दिल्ही आपले वतनाची हाकीकत सांगितली तेव्हां माहाराजानी आश्वासन दिल्हे की स्वस्थलास गेल्यावर तुमचे वतन तुम्हास देऊ पुढे चिमणाजपिंताची राज्याची भेट जाहाली राजे पुण्यास आले तेथे कोणाचे जुज जाले ते स्मरणात नाही तेथे गोळी लागून दादोबा नीलकंठराव मृत्य पावले त्याजला सासवडास नेऊन आम्र दिल्हा बाईकोने सयागमन केले गणेशपंती कर्मांतर केले राजे सातारीयाकडे गेले तेव्हा बरोबर गणेशपंत गेले चाकरी चुकरी कष्ट मेहनत शरीरे करून फार केली राजे श्वराजी बसल्यावर विनती वतनाविसी केली तेव्हा माहादाजी येमाजी बोकील यास राजे काका म्हणत होते त्यास दाखला पुंसिला त्यानी प्राचीन गाष्टी मातगारीची सांगितली त्यावर सनद द्यावयाची परवानगी जाली किला तालोका सचिवाचा आमचे वग वसिले कोण्ही नाही दरबारखर्च व शेरीरकष्ट आर्जव करून सनद घेतली किल्यास येऊन काही दिवस वतन आनभविले तो शाहूमहाराज पुरंधरास येऊन दोन लग्ने आपली नारायेणाचे देवली आमचे आबराईत केली ते वेळेस कोली फिर्यादी सरनाइकी आमची म्हणून जाले राज्यानी माहादाजी

येमाजीस पुसिले त्यानी साक्ष दिल्ही पुढे सरनाईकी केलीच मग कोळी सातारियास फिर्याद गेले गणेशपंत गेले तकरीर पुरसीस भाडण कजिये बहूत जाहाले दरबारी प्रसंग बहूत जाले कोळी काईल (?) च्यार वेळे करून माघारे येऊन सरनाइकी वगैरे वतने आनभवीतच आलो इनाम तिजाया इनाम पटया मोगलाईतील बाब हाली माजी सुभेदार व किरकोळी कजिये मुपाचे पाटीलकीचे मसाले आसाले व खोरगडे गुरव याची भाडणे ऐसी बहूत जाहाली मेहनत फार केली द्रव्यांश बहूत खर्च जाहाला वत (न) थोडके आणि मेहनत फार ऐसे जाहाले ऐसे करितां गणेशपंताचा काळ जाला पुढे आम्ही कष्ट मेहनत करून वतन आनभविले निलोपंत त्या प्रातांस गेले तिकडे धंदे रोजगार करीत होते परंत या प्रांती आपले वत (न) आहे याची फरतकी (?) पैका आइकां ही ध्यानांत न येतां इकडून गेले ते वतन सिवाजी महाराजास देऊन भाऊ संकाजीपंत यास बंदी घालून गेले दौलतीवर द्रिष्ट दिल्ही तिकडे राहिले पौत्र पुत्रादि त्याची वंशावळ

१ मुख्य निलोपंत गेले
१ त्याचे पुत्र संभाजीपंत
१ नारोपंत
१ नरसिगराव याचे पुत्र
१ नारोपंत नारोपंताची स्त्री द्वारकाबाई हाली आहे

येणे प्रमाणे तिकडे त्याचे पुरुष राहिले नारोपंत याचे पुत्र दोघे वडील नरसिंगराव वडील ते क्षयरोगे मेले धाकटे निलोबा ऐसे दोघास द्वारकाबाई या प्रांतास घेऊन आली

ल. ८५ शके १३६७

बूदस्त यकी बुझुर्ग शाही । बर् मस्नदि सल्तनत् चु माही ॥
बस् मुहतशिमू घयूरु दाना । कस्रा चि मजालि ला व इल्ला ॥
दर् मअरिझि कि दर्स गूयद् । जम्शीद सुखुन् बि तर्स गूयद् ॥
अह्मद्शाह बह्मनस्त नामश् । चि जायि जम् व चि जामश् ॥
दारद् पिसरी कि दर् फलक् नीस्त् । दर खित्तइ बेदरस्त शक् नीस्त् ॥
सुल्तान् अलाउद्दीनस्त नामश् । शरीँतर् अज् अङ्गुबीन् कलामश् ॥
बूदस्त मगर यकी मुलाझिम् । दर हझरति शह् सिताद दायिम् ॥
लफ्झ चु शकर् दु चश्म पुर् नूर । बस्ता कमरी चु नै सिताद अज् दूर ॥

सुल्तान् कि बरू निगाह कर्दी । सद् नञ्अ दुआइ शाह कर्दी ॥
रूझी मगरश् बसूइ खुद् खान्द् । लुत्फश बिनमूद् उ नीझ बसितान्द् ॥
गुफ्ता कि बिजानुंदिल् खुद् मा झ तु शादीम् । वीन् दौलति आबाद्
तुरा तुह्फा बदादीम् ॥
यारब् कि बिदीन् दौलत आबाद् नमानी । तारूझि कियामत्
बदिलि शादमानी ॥
बन्दह् बस् बुझुर्गु रूहानी । यानी पर्वीझ् अब्दि सुल्तानी ॥
फर्मान् शुद हुक्मि ऊ मुरत्तब् । दर रूझ रवान् शवद् व दर् शब् ।
चून् सिक्कइ लआलि ऊ नमूदन्द् । माही व मरातिबश् फर्मूदन्द् ।
मूयी सरि ऊ शान कर्दन्द् । दर हाल विरा रवान कर्दन्द् ।
आमद् ब दिया [रि] दौलताबाद् । मज्मूइ बिरादरान् शुदन्द् शाद ।
बुन्यादि इमारत् ब कर्दन्द् । बस्तन्द मियान्यि कसान् कि मुर्दन्द् ।
बुन्यादि बिनाइ ऊ सि साल् अस्त् । झीन् हर्फ चु बिगुझरी बबाल अस्त्
तारीखि मनारि दौलताबाद् । दर हश्त् सद् व चिल् उ नुह् शुद्
आबाद् ।
इंन् इमारत् चु दस्त ई गुल् शुद् । झ-अम्रि पर्वीझ बिन् करन्फल् शुद्।

[**सारांश**– अहमदशहा बहामनी नांवाचा एक थोर राजा होऊन गेला. त्याचा मुलगा सुल्तान अलाउद्दीन बेदर प्रांतांत राहत असे. या राजाचा पर्वीझ नांवाचा एक नोकर होता त्यास मेहेरबानगी दाखल राजानें दौलताबाद ही देणगी दिली. त्याप्रमाणें फर्मान व निशाण मिळाल्यावर पर्वीझ दौलताबाद प्रांतांत आला आणि त्यानें मुडद्यांवर या इमारतीचा पाया रचला. याच्या बांधकामास तीन वर्षें लागलीं. दौलताबाद येथील या स्तंभाचा सन हिजरी ८४९ हा आहे. ही इमारत करनफलचा मुलगा पर्वीझ याच्या हुकमानें बांधण्यांत आली.]*

ले. ८६ शके १३७२ कार्तिक शु. ७
तालीकं

ई कौलनां अज रख्तखाने खुदायवंद मलिक अजम अल अकरम मलिक तुजार हवालदार बंदर मैमुन मुस्तफाबाद व बाजे महाल समत जुनर व पा चाकण व पुणा व पा सुपे व सीरवळ व बारामती व + + + बिजानेबु कुमाजी केबाजी देसमुख व बाजे निा देसाई व मोकदमानि व सेटिये व माहाजनानि व रयानि व

---

* दौलताबाद येथील 'चांद मिनार' च्या पायथ्याशी दक्षिणेकडील भिंतीवरील दगडावर हा फारशी पद्यमय शिलालेख कोरलेला आहे. तो एपिग्राफिया इंडो मॉस्लेमिकाच्या १९०७–८ च्या अंकांत मेजर हेग यानीं छापला आहे. त्यावरून येथें त्याचे नुसते उच्चार दिले आहेत

नफर साकिनानि पा॥ सुपा सीरवळ विद्यानद सु॥ इहिदे खमसीन व समान मया बाबे कौलनामा ऐसा जे तुमचे बाबे जनाबाशी अलंपनाह काजी हसीब अज औलादी हजरती काजी मनसूर आरीबु मालूम केले जे विलायती बरे पडिली + + + + + कौल मन्हामती + + + + मालुमाती खातिरेसी आणौउनु रे वा ज बा ला कौल सादर असे सुखे कीर्दी मामूर बेमुरवत होऊन करणे मोर्तब *

तरीख ५ रमजानु

---

[१०९]

ले. ८७ श्री १५७६ ज्येष्ठ शु. १.

(चांब. सर.) नकल

मशरूल हजरत राजमान्य राजश्री निलोपंत तथा शंकराजी पंडित व विसाजी-पंत तथा त्रिंबक पंडित प्रती माहराज राजश्री शाहाजी राजे दंडवत उपरी राजेश्री निलकंठरायास देवाज्ञा जाहली म्हणौनु चिरंजीवे लिहिले तरी बहुत अनुचित जाहले श्री च्या करणीस काही चालत नाही तुम्ही विवेकी आहा आपले समाधान आसो देणे चिरंजीवे तुमच्या सरंजामीचे बाबे लिहिले होते तरी तुमच्या कं ठा ली पाठविलिया आहेती त्या घेणे व लुगडीहि पाठविली आहेती ते घेणे राजश्री राऊ गोसावी जैसे काही समाधाने व व स्नेहे करून चालत होते तेच रीतीने तुम्ही वर्तणे तेणेकरून तुमचे उतरोतर ऊर्जित आहे कोण्हे विशई चिंता न करणे राजश्री भट गोसावी व रघुनाथ बहुता रीति तुमचे विशई सांगितले तरी तुम्ही सुज्ञे आहा भले आहा कोण्हेविशई तुह्मापासून आंतर पडणार नाही तुंह्मी सकल विशई आपले सम[धा]न असो दीजे मो सूद पौ छ २९ जमादिलाखर सु॥ आर्बा खमसीन अलफ

रा॥ छ १६ रजब

---

* ह पत्र खं. २०, ले.२ मध्यें छापलें गेलें होतें. शिरवळच्या व सुप्याच्या इतिहासास उपयोगी असल्यामुळें तें येथें उद्धृत केलें आहे. या पत्राचा शक १३७० असें खं. २० मध्यें छापलें गेलें आहे. पण तो शक १३७२ पाहिजे.

‡ रा॥ (=रवाना तारीख) मागाहून व पौ॥ (=पैवस्ती) आधीं असें येथें लिहिलें गेलें आहे ती नकलकराची चूक असली पाहिजे. अस्सल पत्रांत रवाना तारीख २९ जमादिलाखर असावी असें समजुन या पत्राची मथळ्यावरील मिती ठरविली आहे.

ले ८८ श्री १५७६ अधिक भाद्रपद शु० ७.

मसूरल हजरत अखंडित लक्ष्मी राजमान्य राजेश्री निलकंठराऊ प्रती राजेश्री सिवांजी राजे दंडवत उपरी तुम्ही राजेश्री बाबाजी नाईका बराबरी पत्र पाठविले ते पावोन लिहिलेप्रमाणे सविस्तर वर्तमान कळो आले व कित्येक मुखवचने नाईक माइले हाती सांगोन पाठविले तेहि तीही सविस्तर सांगितले व नाईक बोलिले की आम्ही त्यांसी तह केला आहे की जैसे काही राऊ गोसावी साहेबासी वर्तत होते तैसेच हे हि साहेबांसी वर्तताल व साहेब जैसे राजेश्री राऊ गोसावी यांचे चालवीत होते तैसेच याचेहि चालवावे ऐसा निश्चय करून आपण आलो आसो म्हणऊन बोलिले तरी जें काही राजेश्री बाबाजी नाइकी तुम्हासी निश्चय केला तोच आमचा निश्चय असे जैसे काही राऊ गोसावी आम्हासी वर्तत होते तैसे च तुम्हीहि आम्हासी वर्तत जाणे व आम्ही जैसे काही राजेश्री राऊ गोसावी याचे चालवीत होतों तैसेच तुमचेहि चालऊन एविशई आह्मास श्रीचों व राजश्री महाराज साहेबाच्या पायाची व सौभाग्यवती मातुश्री साहेबांच्या पायांची आण असे व ये विशई श्रीचा द्रवणा पाठविला असे तो घेणे व जोपर्यंत तुम्ही आम्हासी इमाने वर्तांल तोपर्यंत आम्हीहि तुम्हासी इमाने वर्तोंन तुह्मापासून इमानात अतर पडिलियां आमचा ही इमान नाही छ ६ सौवाल सुा खमस खमसैन अलफ

ले. ८९ १५९४ वशाख शु. ४

[गोवळगोंड्यास अब्दुल्ला कुतुबशहा याच्या थडग्यावरील शिलालेखांत मजकूर आहे तो असाः—]

तारीखि वफाति पादशाहि जन्नत्मकान सुलतान् अब्दुल्लाह् कुत्बूशाह् बिन् सुल्तान् मुहम्मद् कुत्बशाह् यौमि अहद् सियुमि माहि मुहर्रम् सनइ १०८३ व विलादति बा-सआदतश् बीस्तु हश्तुमि शहरि शव्वाल् सनइ १०२३ व जुलूसि हुमायूनश् यौमुल् अर्बआ चहार्दहुमि माहि जुमादियुल अव्ला सनइ ११३५ व मुद्दति सल्तनतश् चिहिल् व हश्त साल् व सिन्नि शरीफश् शस्त साल् १०८३‡

[**सारांशः**—सुलतान मुहम्मद कुत्बशाह याचा मुलगा सुलतान अब्दुल्ला कुत्बशाह याच्या मृत्यूची तारीख रविवार ३ मोहरम सन १०८३ ही होती; व जन्म सवाल २८ सन १०२३ रोजीं झाला होता. तो बुधवार १४ जमादिलावल सन

---

‡ या अबदुल्ला कुतुबशहाच्या मृत्युनंतर त्याचा जांवई गादीवर बसला; व त्याच्याशीं शिवाजी महाराजांचा तह झाला (जे. श.). अबदुल्लाच्या मृत्यूची तारीख देणारा शिलालेख एपिग्राफिया इंडो मॉस्लेमिकाच्या १९०७-८ च्या अंकांत मेजर टी. डब्ल्यू. हेग यांनीं फारशींत छापलेला आहे. त्याचे उच्चार येथें वर दिले आहेत.

नफर साकिनानि पा॥ सुपा सीरवळ विद्यानद सु॥ इहिदे खमसीन व समान मया बाबे कौलनामा ऐसा जे तुमचे बाबे जनाबाशी अलंपनाह काजी हसीब अज औलादी हजरती काजी मनसूर आरीबु मालूम केले जे विलायती बरे पडिली + + + + + कौल मन्हामती + + + + मालुमाती खातिरेसी आणौउनु रे वा ज बा ला कौल सादर असे सुखे कीर्दी मामूर बेमुरवत होऊन करणे मोर्तब *

तेरखि ५ रमजानु

---

[१०९]

ले. ८७ श्री १५७६ ज्येष्ठ शु. १.

(चांब. सर.) नकल

मशरूल हजरत राजमान्य राजश्री निलोपंत तथा शंकराजी पंडित व विसाजी-पंत तथा त्रिंबक पंडित प्रती माहराज राजश्री शाहाजी राजे दंडवत उपरी राजेश्री निलकंठरायास देवाज्ञा जाहली म्हणौनु चिरंजीवे लिहिले तरी बहुत अनुचित जाहले श्री च्या करणीस काही चालत नाही तुम्ही विवेकी आहा आपले समाधान आसो देणे चिरंजीवे तुमच्या सरंजामीचे बाबे लिहिले होते तरी तुमच्या कं ठा ली पाठविलिया आहेती त्या घेणे व लुगडीहि पाठविली आहेती ते घेणे राजश्री राऊ गोसावी जैसे काही समाधाने व व स्नेहे करून चालत होते तेच रीतीने तुम्ही वर्तणे तेणेकरून तुमचे उतरोतर ऊर्जित आहे कोण्हे विशई चिंता न करणे राजश्री भट गोसावी व रघुनाथ बहुता रीति तुमचे विशई सांगितले तरी तुम्ही सुज्ञे आहा भले आहा कोण्हेविशई तुह्मापासून आंतर पडणार नाही तुंह्मी सकल विशई आपले सम[धा]न असो दीजे मो सूद पौ छ २९ जमादिलाखर सु॥ आर्बा खमसीन अलफ

रा‡ छ १६ रजब

---

* हें पत्र खं. २०, ले.२ मध्यें छापलें गेलें होतें. शिरवळच्या व सुप्याच्या इतिहासास उपयोगी असल्यामुळें तें येथें उद्धृत केलें आहे. या पत्राचा शक १३७० असें खं. २० मध्यें छापलें गेलें आहे. पण तो शक १३७२ पाहिजे.

‡ रा॥ (=रवाना तारीख) मागाहून व पौ (=पैवस्ती) आधीं असें येथें लिहिलें गेलें आहे ती नकलकराची चूक असली पाहिजे. अस्सल पत्रांत रवाना तारीख २९ जमादिलाखर असावी असें समजून या पत्राची मथळ्यावरील मिती ठरविली आहे.

ले ८८ श्री १५७६ अधिक भाद्रपद शु० ७.

मसूरल हजरत अखंडित लक्ष्मी राजमान्य राजेश्री निलकंठराऊ प्रती राजेश्री सिवांजी राजे दंडवत उपरी तुम्ही राजेश्री बाघाजी नाईका बराबरी पत्र पाठविले ते पावोन लिहिलेप्रमाणे सविस्तर वर्तमान कळो आले व कित्येक मुखवचने नाईक माइले हाती सांगोन पाठविले तेहि तीही सविस्तर सांगितले व नाईक बोलिले की आम्ही त्यांसी तह केला आहे की जैसे काही राऊ गोसावी साहेबासी वर्तत होते तैसेच हे हि साहेबांसी वर्तताल व साहेब जैसे राजेश्री राऊ गोसावी यांचे चालवीत होते तैसेच याचेहि चालवावे ऐसा निश्चय करून आपण आलो आसो म्हणऊन बोलिले तरी जें काही राजेश्री बाघाजी नाइकी तुम्हासी निश्चय केला तोच आमचा निश्चय असे जैसे काही राऊ गोसावी आम्हासी वर्तत होते तैसे च तुम्हीहि आम्हासी वर्तत जाणे व आम्ही जैसे काही राजेश्री राऊ गोसावी याचे चालवीत होतों तैसेच तुमचेहि चालऊन एविशई आह्मास श्रीची व राजश्री माहाराज साहेबाच्या पायाची व सौभाग्यवती मातुश्री साहेबांच्या पायांची आण असे व ये विशई श्रीचा दवणा पाठविला असे तो घेणे व जोपर्यंत तुम्ही आम्हासी इमाने वर्तांल तोपर्यंत आम्हीहि तुम्हासी इमाने वर्तोंन तुह्मापासून इमानात अंतर पडिलियां आमचा ही इमान नाही छ ६ सौवाल सुा खमस खमसैन अलफ

ले. ८९ १५९४ वैशाख शु. ४

[गोवळगोंड्यास अब्दुल्ला कुतुबशहा याच्या थडग्यावरील शिलालेखांत मजकूर आहे तो असाः—]

तारीखि वफाति पादशाहि जन्नत्मकान सुलतान् अब्दुल्लाह् कुत्बूशाह् बिन् सुल्तान् मुहम्मद् कुत्बशाह् यौमि अहद् सियुमि माहि मुहर्रम् सनइ १०८३ व विलादति बा-सआदतश् बीस्तु हश्तुमि शहरि शव्वाल् सनइ १०२३ व जुलूसि हुमायूनश् यौमुल् अर्बआ चहार्दहुमि माहि जुमादियुल अव्ला सनइ ११३५ व मुद्दति सल्तनतश् चिहिल् व हश्त साल् व सित्ति शरीफश् शस्त साल् १०८३‡

[**सारांशः**—सुलतान मुहम्मद कुत्बशाह याचा मुलगा सुलतान अब्दुल्ला कुत्बशाह याच्या मृत्यूची तारीख रविवार ३ मोहरम सन १०८३ ही होती; व जन्म सवाल २८ सन १०२३ रोजीं झाला होता. तो बुधवार १४ जमादिलावल सन

---

‡ या अबदुल्ला कुतुबशहाच्या मृत्युनंतर त्याचा जांवई गादीवर बसला; व त्याच्याशीं शिवाजी महाराजांचा तह झाला (जे. श.). अबदुल्लाच्या मृत्यूची तारीख देणारा शिलालेख एपिग्राफिया इंडो मॉस्लेमिकाच्या १९०७-८ च्या अंकांत मेजर टी. डब्ल्यू. हेग यांनीं फारशींत छापलेला आहे. त्याचे उच्चार येथें वर दिले आहेत.

१०३५ रोजीं गादीवर बसला. त्यानें ४८ वर्षें राज्य केलें व त्यायें वय ६० वर्षांचें होतें. १०८३]+

ले ९०

अष्टप्रधान अष्ट स्तंभी उ[भे] राहिले त्याची नांवे बितपसीलवार लिहिले आसे ब्राह्मण मंडळी व शूद्र मंडली नांवनिशीवार लिहिले असे

मोरोपंत पिंगले याचे नांव पेशवे मुख्य प्रधान	१	नीळोपत यास मजमू होती त्याचे नांव अमात्य	१
आणाजी दतो सुरनीस ते सचीव कलम	१	हबीरराव माहिते यास सेनापति द्यावी यैसे नामिले होते तेव्हा तो आडिल सिपाई जोहार करणा[र] नाही यैसे बो[लि]ला ते समई राघो मित्र याणे बहुत श्रम समागमे केला दिलीस बराबर होता यैसे पाहून त्यास सेनापती देऊन उभा केला	१
रघुनाथ पंडितराव याचे पुत्रास दानादिक्षिती	१	त्रिंबक सोनदेव डबीर त्याचे पुत्र ते सुमत	१
पताजी त्रिमल वाकेनिस ते मंत्री	१		
नीराजपिंत न्यायाधीश नांव	१		

एणेंप्रमाणे नावे ठेविली ते समई अवघे उभे राहून विनति केली जे माहाराज आपण शाश्वत नरेंद्र सिव्हासनारूढ जाहले समस्त देव ब्राह्मण समक्ष तसेच आमास तदाशत्व दिल्हे परतु या दतास शाश्वत्वाभये असावे ते समस्त ब्राह्मण व मातबर लोकाचे व भटजींचे मुखे चित संतुष्ट जाहले नित्संदेह भासतो यैसी विनती केली ते समई गागाभट माहाराजास बोलिले ही गोष्ट प्रमाण आहे ब्राह्मण होत्साते क्षत्रिये आंश धरून व्हावे लागते तेव्हा त्याचे समाधान आमचे समक्ष करावे हे उतम आहे तेव्हा महाराज बोलिल समाधान कोणते रीतीनें करावे तेव्हा भटजीनी श्रीशंभु माहादेव यावरील बेल व भंडार दवणा व आंबेचे हलद कुंकू व निर्मांल्य आणून आपले हाती घेऊन हा राजाचे हाती देऊन समस्त ब्राह्मण व अवघे सरदार जे मंडपी होते त्याचे समक्ष सिंहासनावरून बोलविले जे ही पदे तुह्मास दिल्ही यात जो कोणी तुमचा यावत वंश असल तावतं खलेल करील त्याचा श्रीशंभु व तुलजा भवानी वंशक्षये करील हे समस्त ब्राह्मण आपण जगद्वंद्य याचे समक्ष त्रिवाचा सत्य सत्य सत्य

+अबदुल्ला कुतुबशहाच्या मृत्युतिथिबद्दल बराच वाद माजला होता. पण शेवटीं शिलालेखांतील तिथी चिनचूक ठरली. हा वाद हैद्राबाद येथील प्राचीनवस्तु संशोधक मंडळाच्या नियतकालिकाच्या (जर्नलच्या) १९१७ (पृ. ८०-८२) व १९१८ (पृ. ९५-९६) च्या अंकांत आलेला आहे.

यैसे बोलुन पूर्वयुगवत एथा एथा स्थानी उभे रहावयास आज्ञा जाहली तेव्हां भट-जीनीं हि अतःपर निःसदेह उभे राहावे यैसे सांगोन प्रतिस्तभीचे मंत्र उच्चारून एथा स्थानी उभे केले आणि याज्ञिक संपूर्ण केले§

ले. ९१ शके १६१० पौष शु. ११

(पांच फारशी शिक्के व फारशी मजकूर २० ओळी)

दा॥ देसपाडिये पा॥ मा॥र

दा॥ नाहरखान देसमुख पा॥ मा॥र

(फारशी शिक्का. अक्षरेंः नाहरखान गोरी. नांगराचें चित्र. १०९८...)

माहादाजी जानदेऊ हरकारे नामजाद हजूर ठाणे वाई*

माहाजरनामा बिहजूर हाजीर मजालसी पा॥ वांई विलायती सुबे दारु[ल]जफर बिज्यापूर ब तारीख ९ रबिलौवल सु॥ हजार १०९८ कारणे महजरनामा केला यैसाजे मनांजी शंकर नीलकंठराउ याचा इनाम व आंबराई कारकीर्दी दर कार-कीर्दी चालत आला आहे गावगना पा॥ पुणे बिता॥

इनाम.		आबरांई गावगना तो करेपठार	
			मौजे जेजोरी तळे पैकी- सेत बिघे ८५
मौजे चांमिली ता॥ करेपठार जमीन सेत सिवेचें पांढर देउळ कास टका येकूण चावर १८ ४	मौज किकवी ता॥ नीरथडी जमीन कास रुके ८४॥	मौजे चांमिली सेत कास रुका ८१	
	ता॥ ८१॥ बागाईत मलापैकी	येकूण बिघे ८१०	
	८३ जिराईत घाणवड- पैकीं	मौजे नारायेण- पूर नजीक देऊळ सेत बिघे तीस ।०	
	८४॥		
	येकूण बिघे ८२२॥	सदरहुपैकीं आंबे उतार होता	
सदरहुमधे आंबराई आहे त्यापैकी राजहिसा १ येक व इनामदार मा॥र हिसा २ दोनी		राजहिसा १	प्रज हिसा नफर मजकूर हिसे २

---

§शके १७०० मार्गशीर्ष शु. १ या दिवशी सासवड येथील हरसे यानें नकलेल्या सभासदी बखरीच्या प्रतींत वर दिलेला मजकूर छापलेल्या प्रतीपेक्षां विशेष व जास्तीचा असा आहे.

* हीं तीन नांवें फारशी मजकुराच्या उजव्या अंगास आडवीं लिहिलीं आहेत.

सदरहु प्रा। इनाम व आंबराई आहे कारकीर्दी निजामनमुलूक व आदिल-खान व सिवाजी भोंसले व इस्तकाबिल मिर्जा राजा व वजारतमाहाच बाजी शफी-खान दिवाण घोरपडे जागीरदार मौजे चामली यांच्या सनदा होत्या तेणे प्रा। मनाजी मार इनाम व आंबराईचा हासील खात होता यैसियास नफर मजकूर गनीमाकडे होता त्यावरी खाने आजम नांहारखान गोरी इंही कौल देउनु आणिला तो सिरवलास आला माघुन कबिला आणविला वाटेस येता आसवलीचे घाटी गनीमाने कुल बिसाती लुटून नेली नफर मारे जाहीर केले की त्या बिसातीमधे सनदा होत्या त्या गनीमाने लुटून नेल्या यैसियास याचे भोगवाट्याचे गोही गांव-गना मोकदम व बाजे लोक यांनजीक मनास आणिता गोही दिल्ही बिता।

तानाजी ताकवला मोकदम मौजे हडोगरे ता। नीर-थडी १	सूर्याजी जाधव मोक-दम मौजे परिंचे ता। नीरथडी १	मंडोजी निगडा मोक-दम मौजे किकवी ता। नीरथडी १
चाहुजी व हावजी व हांसाजी व जा-नोजी कामिथा मोकदम मौजे चांमिली ता। करे-पठार १		

यांनी गोही दिल्ही की मनाजी मार याचा इनाम व आंबराई सदरहु प्रा। चालत होते हाली हि चालत आहे आपणास दखल आसे सदरहु सनदा हि नफर मारा-नजीक होत्या हें आपलिया वडिलांचे जबानी यैकिले होते आपणहि पाहिले म्हण-उनु सदरहु पाटील व कुलकर्णी यांही गोही दिल्ही हा महजर सही*

---

* प्रारंभीच्या फारशी मजकुरांत जुलूसी सन ३२ दिला आहे. त्यावरून 'सुा हजार' य चा अर्थ 'फसली' असा निश्चित होतो. या नंतर मोगलाच्या धामधुमीपासून आंबराईची निजाई दिवाणांत घेत होते ती शके १६६६ मध्ये नानासाहेब पेशव्यांनीं माफ केली अस ल्याबद्दल वेगळी एक सनद आहे.

ले. ९२ **श्रीशंकर** शके १६५८

तकरीर कर्दे गणेश शंकर निलकंठराऊ सरनाईक किले पुरंधर सुा सबा सलासीन मया अलफ पुरंधरचे माहार अविचार व बेगले याचा कजिया आहे याकरिता स्वामीनी आम्हांस आज्ञा केली की हजूर येणे त्यावरून आम्ही व चउघे कोळी व चौघे बेरड व माणिकभट ऐसे हुजूर आलो त्यावर आज्ञा केली की तुम्ही आपलाल्या तकरीरा लेहून देणे त्यावरून आपण आपली तकरीर लेहून दिम्ही बेदरी पातशा होते बेदरचे देशपांडे त्याचा त्रास पातशाहासी फारच होता हा मुलूक काबीज न होये करिता नामजाद पाठवीत ते या देशास न ये तेव्हा येक फौज इकडे वाटे लाविली त्यांस सांगितले की त्या प्रांते डोंगर वसवावयाचा पाहोन येणे फौजेनें येऊन पाहिले की पुरंधर वसविल्यानें मुलूक अगदीं जफ्त होतो ते वर्तमान पातशाहास सांगितले तेव्हा जरूर जाले की पुरंधर वसवावा तेथे माणूस मातबर पाहिजे याकरिता देशपांडेयास हुकूम जाला की तुम्ही तिघे भाऊ आहा त्यात एक जण पुरंधरास पाठवा सरनाई[की] देऊन त्यावरून त्यानी एक भाऊ पाठविले दोघे तेथे राहिले ते हलीं देशपांडेपण खात आहेत इकडे आले त्याचे नाव चंद्रसपंत यांनीं येऊन पुरंधर वसविला सरनाईकी करीत असेत त्या अलीकडे वंश तपसिले ल्याहावा तर विस्तार वाढतो चंद्रसपंत सरनाईकी करीत असतां बैत्ती व रया जाधवराऊ कनोजा त्यास नाईकी ६० लोकांची देऊन पाठविला याउपर भटारे कोळी त्याची नाईकी १५ लोकाची व ताह्मणे कोळि याची नाइकी १५ यैशा तीन नाइक्या पाठविल्या त्या गडीं चाकरी करीत असता कोळीयाचा दोन्ही नाइक्यां बुडाल्या त्याचा निर्वंश जाला जाधवरायाची नाइकी व आपले वडील सरनांईकी करीत अस्ता बेदरची पातशाई मोडली अलीकडे कुतुबशा व आदलशा व निजामशा ती ठाईं तीन पातशा जाल्या निजामशाचे पातशाईचा बयान ल्याहावा तर फार वाढतो देवगिरीस निजामशा पातशा जाले हा मुलुक व किले त्याचे जाले ते वेळेस आमचे वडील निलकंठराऊ आपले पणजे फार वृद्ध जाले जाधवराव नाईकवाडी होता तो बलावला यास खोले ठेविले ते बहिरवाचे देवळी घर बाधोन होते तेथे मृत्य पावले पुत्र ३ होते ते लाहान त्यास गडावर न घे तेव्हा माहादाजी निळकंठराऊ देवगिरीस जाऊन हुजूर राहिले तो जाधवराव बदलोन पातशाही हुकुमानी जाया जाला तो जाधवरायास माहादाजी निलकंठराऊ यानी कैद करून देवगिरीस पाठविले हे सरनाईकी करून गडी होते तेव्हां इदलशाचे व निजामशाचे लागले गडास वेढे येऊ लागले चाकर लोक टिकेनातसे जाले तेव्हां धामधुमीत कोळी येऊन याप्रमाणे वाटा मारू लागले असकरा पडिला तेव्हां माहादाजी निलकंठराऊ यानी कोळ्याचा तलाश करून कौल देऊन आणून यास नाइक्या मिरासीच्या देऊन पातशाई परवाने करून देऊन ठेविले चिवटे ३० मिसाल

१५ सगारे १५ कालकुली १५ येणे प्रा ठेविले त्याउपर बेगळे महारहि वाटा घेऊ लागले याचा अस्करा पडिला यासहि कौल देऊन त्यास २ नाइक्या देऊन ४० लोक ठेविले ते माहादाजी निलकंठराऊ आपले आजे त्याचे कारकीर्दीस ठेविले पलीकडे हे नाहीत माहादाजी निलकंठराऊ मृत्यु पावले पुत्र ४ भांडो लागले त्यामुळें सिवाजी राजे याच्या हातास गड आला तेथून कोळी महार गडावर प्राबल्य जाले अविचार खाले घातले बेगळे गडचा घेरा व गड चालऊ लागले आम्ही गड सिवाजीराजे यास दिल्हा आमचे चुलते वडील निळोपंत यास सरनाईकी करार करून गडावर ठेविले नेतोजी पालकर यास सरनौबती सांगोन राजे खाले उतरोन पुण्यास आले निळोपंत वरीसभर गडावर होते तो रोगउठोन आमचा कजिया होऊं लागला याकरिता चौघा भावास पालख्या देऊन आपणाजवळी ठेविले तो पावेतो अविचार माहार गडावर होते अलीकडे कोळी माहार एक होऊन अविचार खाले घातले कोळ्यानी लेहून दिल्हे की गड आपण वसविला याकरितां जाले वर्तमान लेहून दिल्हे आहे खरे खोटे करणार स्वामी समर्थ आहेत आपण लिहा यात नवादिगीर जाली तर स्वामींचे अंण्याई

सूची

(शं. ना. जोशी.)

खुलासा—सूचींतील नांवापुढचा कंसांतील आंकडा शकाचा असून, सुटे अंकडे पृष्ठांकाचे आहेत. अक्षरविल्हेंत 'श्री' प्रथम घेतली असून अनुस्वारांची स्वतंत्र बाराखडी समजून तिचे उल्लेख त्या त्या अक्षराच्या शेवटीं घातले आहेत. मूळ ग्रंथांतील वाचनाच्या कांहीं चुका सूचींत दुरुस्त करून छापल्या आहेत. सूचींत पुढे दिलेले संक्षेप योजले आहेत.

जो. कु. = जोशी कुलकर्णी. दे. = देशपांडे. दे. कु. = देशकुलकर्णी. देश. = देशमुख. पु. = पुरंधर. मोक. = मोकदम. शि. = शिरवळ. सुभे. = सुभेदार. स. = सरदार. ह. = हवालदार.

श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी ९३

अऊबाई काटे-सुपे ... ६१

अजनूज-शि० ... ७३७६–७८

अडबोजी बालोजी आवारी-बेलके ६९

अणदुरी-शि. (१५९६) ... ७६, ७७

अतसखान, सुपे-मोकासदार ... ६१

अदिलशहा (१५४२-४३) ३४,
... ... ३५; १११

अनंतराव (१५७१) ... ५४, ५५

अफजलखान (१५७८) ६७; ७३, ७४,

—कृत मूर्तिविध्वंस (१५८१) ६८;

—वधमिती (?) ६८

अबदुल्ला कुतुबशहा (मृ. १५९४) १०७

अभंगराऊ नायकवाडी-सुपे (१५७१)
... ... ५९-६१

अमजदुल मुलुक मुकासदार, शि.
... ...(१५४२) २५

अर्जुनसेटी येल्हसेटी-शि. (१५८३)
... ... ६९; ७२

अलीखान वजारतमाह (१५३८) ११

अल्लाउद्दीन बहामनी (१३६१)
... ... १०४, १०५

अल्ली अदिलशहा (१५८१) ६८

अविचार-महार, पुरंधर १११, ११२

अहमदनगर ... (१४९९) ६

अहमदशहा बहामनी १०४, १०५

अहिरें-शि. (१५३२) ... ९, ७६-७८

आऊजी सावाजी पानसे (१५८३) ६९

आगा अजम आगानुरा-अदिलशाही
—(१५४२) १९, २८; ३४, ३६

आण्णाजी दत्तो, सुरनीस (१५९६-९९)
... ... ८२; १०८

आण्णाजी दामाजी (१५७१) ५३

आदिलखान ११०

आनुजावखान ...(१५३८) ११

आनेवाडी ...(१५५७) ७०

आपाजी गोरखोजी देश. शि (१५३२)
... ...९, १२, १४, ७६

--मल्हारजीस मारतो (१५३९) १, ८, १८

--मोक०-भोगोली ... १२, १४

आपाजी नरसिव्ह-वडगांव (१५९६)७७
आपाजी मल्हारजी देश. शि. (१५३२-५२)७,८,१२,१९,३०,३१,३३,४५
आबाजी पाचपुते-आनेवाडी (१५५७—१५७४) ... ७०, ७१
आबाजी महादजी खाचकर-वडगाव शि. ... ...(१५८३) ६९
आबाजी लोणारी-रुई (१५९६)... ७३
आबा जोसी ...(१५३२) १३
आली मनाजी दिवटा-शि.(१५७१)५४
आलंदे ...(१५४०) १२
आशफशहा ...(१५७१) ५४
आसवलीचा घाट ११०
आसीनखान-सुभे. शि०(१६२९-३२)४

इतबारखान नायकवाडी (१५७१) ५९
इब्रामखान-सुभेदार शि. (१६०३-१७)३
इलाजी रामजी-केसुर्डी (१५८३) ६९
इस्लाम मैया सुभे. शि. (१६१८-१९) ३

उखोवा (लुखो विठल पहा)

उधो जगजीवन (१६५०) ९६
एकोजी भोजजी गाढवे (१६२२नं.) ९२
एसोजी पाटील पाचपुते-भवाली ... ...(१५५७) ७०

ओझर्डे-इसार जावली(१५५७)७०,७१
औरंगजेब १०३

अंतभट मोने, शि. (१५४०)१५; ४४
अंताजी मोक-मुरठी सुभे.(१५४७)४१
अंताजी हेजीब-निजामशाही (१५४५) ३६
अंतोजी निगडा ... ६८
आंधी बुा ...(१५७१) ५९
आंबिले, पुणें ...(१५४७) ४१
आंबेगाव खुा व बुा (१५६९)५१,५२

ईदापूर ...(१६०३) ८३

कनकाजी ताविरा (१५७१) ५९
कनकोजी खालाटे-रटर्ण (१५७१) ५९
कमा दिवटा शि.(१५५२ पूर्वी) ४४,४५
करंजे-पुर्णे (१५४७) ४१
कर्जसताचीफेड (१५८९) ७३
करनफल-पर्वांझचा बाप १०५
कविठे शि०(१५११)६, १५,७६-७८
काऊ वाठा परीट (१५४३) ३१
काऊ साऊ कुंभार-पुर्णे(१५६४)४९,५०
काकोवा कु. भोगवली १५,१६
काटकर (१५७१) ६०
काजी-अब्दुल्ला महमुद-पुर्णे(१५६४)४९
—सदर इसमाइल ,, ,,
—सेखन खुदो हकीमशरा- शि. ...(१५३२-४५) ९,१२,३३
—हसीब मनसूर (१३७२) १०६
—हुसेन सेखजे (१५४२) १९
—हुसेन ह. शि (१५३९) २२,३४
कानजी देशमूख खेडेचारे (१५६४)४९
कानदखोरे (१५६०) ४७
कान्हा सुतार (१५४३) ३१
कान्होजी जेधे (१५४२) १९
कान्होजी भिकु चांभार(१५८३) ६९
कान्होचा-कान्हो लुखदेव पहा.
कान्होजी भादकर,तरडोली(१५७१)५९
कान्होजी सेडकर (१५४७) ३८-४०
कान्हो पद्मनाभी-चारामती ह. . ९१
कान्हो लुखदेव दे. कु. शि. (१५४३) २०,३०,३१,९३,९४

कामथे व सेडकर ९७-९९
कायकोजी अढळराव ... ९२
कारहीबदखान! सुभे. शि. (१६२३) ३
कालकुली-पुरंधरचे नाईक ११२
काळमोर-पालीचे पाटील (८०)
कीलसेटी सेटिया शि. (१५५२)१२,४४
कालो पाठक (काकपाटला पडलें आहे.)
(१५६४) ४९,५०
काळा खोजा २
काशी विश्वनाथ येरंडा कु.-सोनगीरवाडी
... ...(१५५७) ७०
किकवी (१६०४-२२)८३,८६,१०९
किर्कटवाडी-पुणें (१५६९) ५१,५२
कुमाजी केमाजी देश. शि. (१३७२)
... ... १०५
कुलकर्ण अमानत २३;- चे हक्क ३०
कुसंची-शाहू व सरनाईक यांची भेट१०३
केतकवलें-खेडबारें (१५६०) ४७
केदार विठल शि. दे. कु. (१५५२) ४४
केदार आपाजी दे. कु. शि. ९५
केदारेश्वर-दिव्य-स्थळव-चावडी (१५३२)
... ... १०, १३, १६
केशजी काटकर-सुपे खा॥ (१५७१) ६०
केसुर्डी शि. ३३,३७,६९,७७,७८
... ... ३५,९७
केसूजी नाईकजी शि. (१५९६)७६
कोढित-पुणें (१५६०-७१) ४७,६५
कोन्हेरपंत मुजुमदार शि. (१५४३) ३१
कोपर्डे-शि. (१५९६) ७६-७८
कोळी-भटारे व ताम्हणे, पुरंधर १११
कोलवंवे खा॥-सुपे (१५७१) ५९
कोल्हापूर-मूर्तिच्छल (१५८१) ६८
कौल-कविठे (१५११) ६;
कौल-शिरवळ ... (१५८३) ५७
कांचरे-खेडेवारें (१५६०) ४७
कोंडभट जो. कु. भोगवली (१५४०)१२
कोंडाजी लुखदेव दे. कु शि.(१५७५)५७
कोंढाणा किल्ला (१५६०-७३) ४६,
४९, ५४, ५६, ६२, ९५, ९६
कृष्णाजी जनार्दन पांडे–दस्त होतात
... ... ९१,९२
कृष्णाजी नामाजी ढेकणे शि० ... ५४
कृष्णाजी निगडे शि. ४६
कृष्णाजी बांदल देश० हिरडस-मावल
—(१५४२-४७) ... १९,३८
कृष्णाजी भास्कर, सुभेदार-रोहिडखोरे
—(१५८९) ७३
कृष्णाजी येल्ह दरणा गुरव-भवाली
... ...(१५८३) ६९
कृष्णाजी मोकदम नेलेकर-कोढीत
(१५६०) ४८
,, –परिंचे ,, ४७
खडकी (१५४२) ८,२०,२८,३४
खराडे व पालीची पाटिलकी ८०
खलकचाद ठाणेदार शि. (१५४२-४३)
... ... १९,२२,२९,३१
खानदेश... ... १०३
खेड-शि. ...४९,५७,७६–७८
खेडेबारे (१५४५-७१) ३४,४६,
... ... ४७,५९,६०
खेडोजी केशजी सुपे (१५७१) ६०
खेमाजी रामाजी जोशी-भोगवली १५
खेळणा १०३
खोजेखान सुभेदार शि. (१६२०-२२) ३
खोपडे-धर्मोजी-रोहिडे (१५४२) १९
,, नरसोजी ,, ,, ,,

सोपू नायक शि. (१५४५) ३३
संडसेट माहाजन बऱ्हाणपूर, शि.
... ... (१५४०) १२
संडाले शि. (१५८३) ६९; ७६,७७
—पाटिलकी तंटा ... ९२
संडो केदार-शि. (१६५०) ९३
संडोजी जगताप,सुपे(१५९८) ७९,८०
संडोजी जुझाररराऊ-अणदुरी
... ... (१५९६) ७६
संडो मल्हार ह.-जेजुरी (१६१८) ८८
संडो विष्णु हेजीब २५
सांवगाव १०२

गउडदरा(गउडीहर पडलें आहे)
(१५७१) ६०
गणसेट सेटिया पेठ शहापुरा
(१५६४) ४९
गणेश शंकर नीळकंठराव चांबळी
—(१६२२-५८) ९०, सरनाईक,
—सातान्यास शाहूबरोबर १०३;९९,१११
गणोजी माईगुडा-चौगुला शि.
— ...(१५३२,४३) ७, ३१
गणो रुद्र लंबे-शि. (१५४२,४५)
— ... २०,२७,३३-३५
गराडे (१५४७ ६०) ४२, ४७
गागाभट्ट (१५९६) 74,१०८
गाढवे, संडालेकर-वंशावळ ९२
गांवाची उगवणी (-आकार १० होन)
... ...(१५७१) ६०
गुजाई देश० शि. ४५
गुणद शि. १८,१९,६९,७६-७८
गुणाजी अडबल-अजनूज (१५८९) ७३
गलचे, शि.... ...६८, ७६-७८
गुलच शि. (१५७३) ५६
गोद गावडा रोड धनगर-सुपे (१५७१-
... ७४) ६०-६३,६९,७१
गोदनी जाऊजी पाचपुता-भवाली
... ... (१५८३) ६९-७१
गोदजी विश्वनाथ ह.-पुर्णे (१५४७) ३८
गोदोवा दिघा (१५५७) ७०
गोनघावी-चारामती (१५७१) ५९
गोम सेटी सेटगा शि (१५४०) १२
गोमाजी-सुपे (१५७१) ५९
गोमाजी गुलचा शि. (१५४३) ३१
गोमाजी ढमाल चौगुले शि.(१५३२,४०)
... ... ७, १२
गोमाजी पाटील पाचपुते-भवाली
... (१५५७-७४) ७०, ७१
गोमाजी त्रिमल कु० शि.(१५८९-९६)
... ... ७३, ७७
गोरखोजी दिनकरराव काकडे सुभे
... ... शि. ६८
गोरा खोजा २
गोवळकोंडा ... (१५९४) १०७
गोविंदराव मोकदम-करंजे ... ४१
गोविंद यादव दे. कु. शि.... ९३
गंगाजी खालदा-लाटे (१५७१) ५९
गगाजी गणेश ४५
गंगाजी पिसाळ-वाई (१५४२) १९
गंगाजी वाघ-भादें (१५९६) ७७
गंगाजी विश्वनाथ हवा. शि.(१५४०)१२
गुंजणमावळ ... ८,४६,४८,४९

घोरपडे जहागीरदार-चांबळी... ११०

चऱ्होली (१५७५) ५८,५९-ची नवी
—पेठ ६६

चाकण (१३७२) ६२,१०५
चापसेटी ताठा शि० (१५४०) १२
चाहुजी कामिथा–चांबली (१६१०)
... ... ४१-४३,११०
चाहुजी आदकारी शि० ... ४४
चिमणाजी दामोदर ... १०३
चिवटे-पुरंधरचे नाईक ... १११
चंद्रसपंत-पुरंधरकिल्ला-स्थापक ... १११
चांगोजी सुतार भाहवडकर (१५६४)
... ... ४९,५०
चांदे-पुर्णे (१५६९) ... ५१,५२
चांबली-पुर्णे (१५४१-१६२३) ३८,
४१, ७३, ७४, ७९,८२, ८७, ८९,
... ... ९०,१०९
चिंतो महादेव दे. शि० ... ९३

जगदेवराव निंबाळकर (१५५२नं.) ४६
जनोजी खैरा, कोढीत (१५६०)४७,४८
जमणा महार, खेड (१५६४) ४९
जमालखान शि० (१५३८) ११
जमिनीच्या लागणीची रीत शि०
... ... (१५३२) ७
जसवंतराऊ नेच गैचत शि. (१५३२) ९
जसवंतराव ह. शि०(१५३८)११,१४
जाऊजी मुगुटराव धुमाळ स. शि०
... ... (१५३८) ११
जाऊजी मोकदम,गराडे४२-सिंगापूर४१
जाण पाटील, वाकी (१५७१) ५९
जान दरणा गुरव शि.(१५४३) ३१
जानो कृष्ण-अहिरेमोरवे (१५९६) ७७
जानोजी नाईक निंबाळकर-करमाळे
–शि० सु० ... (१६३३-४२) ४
जानोजी कमाविसदार शि० ... ७२
जानोजी कामिथा,चांबली(१६१०)१११
जानोजी पाणसरा-जकातखोतदार, शि०
... ... (१५७३) ५६
जानोजी मोकदम वाघापूर... ४१
जाबिताखा(न), शि० (१४९९) ६
जायेणा लिंगरस ह. शि० (१५५२)
... ४४, ४५, ५४, ५५, ९२
जावली (१५८१) ६८,७०,७१
जिजा आऊसाहेब (१५६८)९४,९६
जुन्नर (१३७२)... ... १०५
जेऊर (नेऊर पडलें आहे.)शि.७६-७८
जेजुरी आबराई (१६१८-२२) ८८,
... ... ८९,१०९
जेजिरे-सुपे ४१
जेधे- कान्होजी (१५४२) १९;
– नाइकजी ७३
जोगवडी-पुणे ४१
जोगोजी पाचपुते,भवाली(१५७४) ७१

झुंझाररात्र सचनीस,शि०(१५३८) ११

तरडोली-खेडेबारे (१५७१)... ५९
तलबीड कर्यात (१५४७)... ४३
तान्हाजी ताकवळा,हडोगरे(१६१०)११०
तान्हाजी महीद्कर शि. (१५४३) ३१
ताम्हणे-कोळी, पुरंधर ... १११
तिमाजी थोरात,पिंपलगाव (१५४७)३८
तिमाजी पुरुषोत्तम दे. कु. शि. ९४-९६
तिमाजी मोकदम, मायेवर्डी ... ४१
तुकसेटी-सुपे (१५७१) ... ५९
तुकाइजी देसमूख, शि. (१५३२-४३)
... ... ७, ८, ३१, ४५
तुळजापूर-मूर्तिच्छल (१५८१) ६८
तोडील शि. ६९,७६,७८

तंबाकूची पेर-अफजल०(१५७८) ६७
त्रिंबक गोपाळ देशाधिकारी, पुणें
... ... (१५९६) ८२
त्रिंबक नीलकंठराव सरनायकवडी-पुरंधर
(१५७६-१६१८) ८८,१०६
त्रिंबकपंत ७२

त्रिंबक सोनदेव डबीर ... १०८

दकोजी आटोळे गौडीमोक०शिरसफळ
... ... (१५७१) ५९
दत्ताजी चोर-पिसुर्टी (१५९६) ७६
दतो दामोदर मुजुमदार शि.(१५४२)१९
दस पाटील, हिवरें (१५६०-७१)
... ... ४७,५९
दाऊजी पाचा, शि०(१५४३) ३१
दाऊदखान शि. सुभे. (१५४४-५८) ३
दाकोजी कावला शि. (१५३२) ७
दाद पडस नाक महार, भवाली
... (१५८३) ६९
दाद माल माहाला हजाम शि. (१५७२)
... ... ५६
दादंभट पुरंधरे ८६
दादाजी कोंडदेव पारगांवकर सु. कोंढाणा
— (१५६०-६८) १,४६,४९,९२-९६
दादाजी (बाबाजी !) भूपालराऊ लंबे
–शि. (१५३८) ११,२०,२४,२७,
... ... ३४,३५
दादो गंगाधर सरनाईक पुरंधर १००
दादोवा कुलकर्णी-भोगोली... १२
दादोवा नीलकंठराव सरनाईक १०३
दादोवा पटवर्धन-भोगवली ... १३,१६
दामाजीपंत कारभार(री) शि०... ५७

दिघी-पुणें (१५६४) ... ४९
दिपा-सुपें ४१
दिलावरखान खोज शि.(१५४०) २४
दिल्ली ९८
दिवडी-खेडेबारें (१५६०) ... ४७
दिव्य-बाा हुकूम ४१
— सभामंजुरी ... ३९,५५
— नाकबूल ४२
देवगिरी... ... ... १११
देव भट सालवी कुंभार शि० (१५७२)
... ... ५५,५६
देवाजी दामोदर निघावान शि.(१५४५)
... ... ३३
देवाजी यादव देशपांडे शि० ... ९३
देशकुलकर्णी शि.पूर्वजांची हकीकत २०
—वांइचे कोटांत अटक ... २१
—वंशावळ व वांटणी ९३-९७
देशमुखींचें काम (अफज०पत्र) शि०
... ... (१५७८) ६७
दोन सुरवा-भोगवली ... १७
दौलतमंगल ऊर्फ भुलेश्वर (१५७१)
... ... ६०,९७
दौलताबाद (१३६७) ...३४,१०५
द्वारकाबाई नारो नरसिंगराव –पुरंधर
... (१६५८) १००,१०४

धनकवडी, पुणें (१५६९) ५१,५२
धाइरी-पुणें (१५६९) ... ५१,५२
धाऊजी बा. पारगा-शि. (१५४३) ३१
धाऊ कुम वरठा परीट, भवाली(१५८३)
... ... ६९
धाका महाला न्हावी, खेड (१५६४) ४९,
... ... ५०

धाडसरीचा घाट ५८
धान्याचा भाव १०३
धायगुडे शि० (१५४३) ... २९,३१
धारोजी कामथा, चांवली ... १०३
धारोजी मोहिते,तलबीड (१५४७) ४३
नमाजी शितोळे स. शि०(१५३८)११
नरसिंगराव अंकुशराव स.शि. १५३८ ११
नरसिंगराव भायेणा पंडित पेशवे-अदि-
—लशाही शि० (१५३८) ... ११
नरसो तमरस मुजुमदार शि. (१५४५)
... ... ३३
नरसो लहमाजी मुजुमदार शि.(१५३२)९
नाइकजी नाइक-वाई (१५५७) ७०
नाइकजी जेधा ७३
नाइकजी मोकदम, सोनवरी ... ४१
नाऊजी मोकदम, पुणें (१५४७) ३८
नाऊ वाठा परीट शि० (१५४३) ३१
नाकेली-खेडेचारें (१५७१) ५९
नागसेटी सेटिये शि. (१५४०) १२
नागोजी कोंडभट पटवर्धन जो. कु
— भोगवली (१५४०) ९,१०,१२,१७
नागोजी गणेश-हराली (१५९६) ७७
नागोजी नावडीकर,खेडेचारें (१५७१)५९
नागोजी बलाल सुभे. इंदापूर व सुपे
... (१६०३) ८३,८६
नागोजी एकोजी, सुपें (१५७१) ६०
नामाजी ढेकणे शि० (१५७१) ५४
नायगांव देऊ, पुणें (१५४७-१६५०)
... ४१, ६९,७६,७७,९५,९७
नाराजीपंत न्यायाधीश ... १०८
नारायणपूर-पुणें (१६१०) ... १०९
नारायणभट रामभट पुरंधरे (१६०५)
... ... ८४,८५,८७
नारायण शेणवी, इंग्रजांचा दुभाष्या 74
नारो नीळकंठ, चांबळी (१५९९) ८२
नारो सोनभट म्हसवडा जो. कु. आळंदे
... ... १२-१६
नारो शंकर सचीव (१६७३) ४
नाव सुतार शि० ... (१५४३) ३१
नाहावी-शि० (१५९६) ... ७६-७८
निगडे(१५६०)४७;दे.वंशावळ(१६७६)१
निजामशहा ... ३५, ३६, १११
निजामन्मुलूक ११०
निरथडी(१५८३,१६०४)... ६९,८३
निराजी पंडीत ... 74, १०८
निवाडा २६
—व पिकाचा हंगाम, चांबळी (१५४७)
—३८,३९; चे कागद ...(१५४२)
—२८; प्रो वर्तणूक (१५६०) ४८
—बहुमतानें ... (१५४२) ... २८
निळकंठ मोरेश्वर प्रधान, शिक्क
(१६०३–९) ८३, ८४, ८६
नीलसेटी शि० ... ... ७३
निलकंठराऊ ४६; मोक-सुपे ६०,६५
—नाइकवाडी-पुरंधर ... ३८;८७,९
निळोजी नीळकंठराव, पुरंधर (१५९७
...७९; –सर नायकवडी ... १०६
—१००,१०१;१०६,११२– चंदावरा
जातात १०१;– मृत्यु १०९; ११
—वंशावळ १०
निळो देऊजी मुशरीफ शि. (१५३२)
निळोपंत मुजुमदार (१५९६) ... १०
निळो विठल देशपांडे शि.(१५६९) ९
निळो सोनदेव (१५९७) ... ८१,

नेताजी पालकर सरनौबत (१५८३)
... ... ७०;११२
नेन्हे-पुणें (१५६९) ... ५१,५२
न्यहारखान सुभे. शि. (१५६९-१६०३)
—देशमूख बाई (१६१०) १०९
नांदोसी-पुणें (१५६९) ... ५१,५२
निंबोडी-पुणें ... (१५४७) ३८
निंबूत-पुणें (१५४७) ३८,४१,४२,६८
पतंगराव, शि० (१५३८) ... ११
पदमाजी निरो मुजुमदार, पुणें (१५४७)
... . ३८
पदमाजी मोक-लोणीकाळभोर...
... ... (१५४७) ३८
पन्हाळा (१५४७) ४३;
—शिवाजी घेतो(१५८१) ... ६८
परिंचे-पुणें (१५६०-१६१०) ४७,११०
पर्वती-पुणें (१५६९) ... ५१
पर्वीझ-दौलताबाद (१३६७)... १०५
पळसी शि० ... ९,६९,७६,९१
पांच कुडवी ब्राह्मणमुता पर्वती (१५६९)
... ...५१,५२
पाडळी शि० ... ९, ७६, ७८
पानवडी–पुणें (१५७१) ... ६५
पायेसेटी सका शि० (१५४०) १२
पारगांव शि० ... १, ७३, ७६, ७७
पाली (१५९८) ... ८०
पिपळे-पुणें (१५७४) ... ७१
पिलाजी पाचपुते-भवाली (१५५७)
... ... ७०,७१
पिसुर्टी-शि० (१५९६) ७६-७८
पील पाटील सेडकर-चांचली... ९७ ९९
पीलम्हत माहाला हजाम शि० ... २६
पीलसेटी गुळंबा शि०(१५४०) १२
पुणे कसबे व पा। (१३७२-१५७५)
—७, ३४, कोट ३८, ५८, १०५
पुराव्याचे प्रकार (१५४०) २७,२८
पुरुषोत्तम लुखो-शि० ... ९३
पुरंधर किल्ला (१५४७)३८,४६५४,६६
—संबंधी जुनी-माहिती ... १००
—चांधळा १११
—चे नाईक व महार ... १११
—तासाचा वाद (१५९१) ८४,८५
पूर (१६२२) ... ८९
पंढरपूर-मूर्तिविध्वंस (१५८१) ६८
पंतसचीव (१६००) ... ८२
पंताजी त्रिमलं वाकेनीस मंत्री (१५९६)
... ... १०८
पंताजीपंत बोकील व शिवाजी (१५९६)
... ... ७९
पांगारे (१५४७) ३८,४२
पांडे शि० ... ... ९१
पांडेगाऊ-शि० (१५९६) ...७६,७७
पिंपरे शि० (१५९६) ७६,७८
पिंपळगाव-पुणें (१५४७) ... ३८
फत्तेखान सरसुभे० शि० ... ५४
फत्तेनगर २३,२५
फाजीलशहा अदिल०सरदार ... ५४
फिरंगोजी मोकदम-सासवड ... ६२
फ्रायर-शिवराज वर्णन(१५९६) ७४,७५
बकत्यारखान मुकासदार—चांचली
... ... (१५४७) ३८
बगोजी नायकवाडी, पुणें (१५४७) ३८
बलजी-गाढवे यांचा मूलपुरुष ... ९२
बल्लवंतराव शि०(१५४५) ... ७३
बलाळ जोसी आराध्या शि.(१४९९ पूर्वी)
... ... ५,६

बहादुरखान सुभे. शि०(१४९४-१५११)
... ... ३,६६
बाहिरजी येसाजी पाचपुते-भवाली
— ... (१५७४) ७१
बाहिरजी वाघ प्रभु. ह रोहिडखोरें(१५८९)
... ... ७३
बन्हाणपूर पेठ-शि० कोा (१५४०)
... ... १२,३३,३७,९५
बाऊजी आर्डा शि० ...(१५३२ ४३)
... ... ७,३१
बाकोजी कावला-शि०(१५४३) ३१
बाकोजी चौगुले, लोणी(१५७१) ५९
बाजी कदम-कविठे (१५११) ६
बाजी खाडिगा, शि० (१५४३) ३१
बाजी खाबकर-वडगांव(१५९६) ७६
बाजी घोलप-पुरंधर ह. (१६०५)८४-
—मुद्रा-धारी ८६
बाजी देश. सासवड (१५७१) ६५
बाजी नाईक गुंजणमावळ(१५६०) ४७
बाजीराव बल्लाळ पे. शिक्का (१६५०)९३
बाजी मोकदम, दिवडी (१५६०) ४७
बाजी शकीखान-घोरपडे दिवाण ११०
बाणजी बिन केशजी सुपे (१५७१) ६०
बापूजी देशमूख-खेडेचारे (१५६४) ४९
बापूजी निगडे-अजनूज (१५८९) ७३
बापूजी महादेव–औरंगजेबाकडील मन-
—सुबेदार १०३
बापूजी मुदगल ह. पुणे (१५६४) ४९
बापूजी हैबतराव-गुंजणमावळ (१५६०)
... ... ४६
बापू सखाजी सरनाईक पुरंधर... १००
बाबदे भट पाठक-खेड(१५६४) ४९
बाबाजी आढळराव देश०वेलवंडखोरे
... (१५४२-६०) १९,४७
बाबाजी रुद्राजी जाधव-परिंचे (१५६०)
... ... ४७,४८
बाबाजी झुंझाररात्र देश०कानदखोरे
... ... (१५६०) ४७
बाबाजी नाईक(पुंडे) (१५७६) १०७
बाबाजी (दादाजी) भूपालराव लंबे
—शि० (१५३८) ... ११
बाबाजी मारन्या नाईक-सुपे(१५७१)५९
बाबाजी मोक. नेलेकर-कोढीत(१५६०)
... ... ४७
बाबाजी सेट माहाजन-खेड(१५६४)४९
बाबाजी हैबतराव गुंजणमावळ(१५६०)
... ... ४७
बारामती(१३७२,१५७१)५९,९१,१०५
बाल हैभट सालवी कुंभार शि०(१५७२)
... ... ५५ ५६
बाल पाटील मोकदम-पलसी... ९१
बालाजी देश०गुंजणमावळ(१५६४)४९
बाळाजी विश्वनाथ (शि. ठाणें घेतात
— (१६४२) ८;
—सरसुभे प्रां. पुणें (१६२२) ८९,
—नामजाद ९०
बालो प्रज मुजेरी शि०(१४८३) ४
बालोजी-नाइकवाडी पुणें(१५४७) ३८
बाविर्डे-शि० (१५९६) ७६, ७७
बिडवैपण चन्होली (१५७५)५८,५९
बु-हाणपूर ब-हाणपूर पहा
बेगले महार-पुरंधर ... १११,११२
बेलके शि० (१५८३) ... ९६
बेदर (१३६७) १००, १०५, १११
बैत्ती-पुरंधरचे नाईक ... १११
बोपे-चाकण ६२
बोरी-शि. ... (१५९६) ... ७६-७८

बंगालप्रांत ९९
बांदल देश. हिरडसमावळ (१५४२)१९
ब्राह्मण जाति (१५४३) २९, ३१
—भुते ६८,६९

भटारे कोळी-पुरंधर ... १११
भवाली शि० ६९,७१,७६-७८
भाऊजी देसाई-सासवड (१५३८) ११
भादवडे शि० ... ९, ७७, ७८
भादें शि० ... ९, ५६, ६९, ७६-७८
भानजी स.-अहिरे (१५३८) ११
भानजी कुलकर्णी-निंबूत ... ६८
भानजी जाऊजी हातीरगार-सासवड
... ... (१५७४) ७१
भापवडें-शि० ... (१५९६) ७६
भिवंडी-पुणें ६२,६५
भिलोजी बाबजी गढवा-खंडाले
... (१५६३-८३) १, ६९
भूपालराव लंबा शि० ... ३३
भोगवली शि० ... १३,१८,१९
—कुलकर्ण तंटा ९, १०, ७७, ७८
भोंबोरे-शि० ... (१५९६) ७६

मराजी शंकराजी नीळकंठ०सर ना०
—चांबली (१६१०)९१,१०२,१०९,
... ... ११०
मळजी नलवडा-भवाली (१५७४) ७१
मलनाथ महार-पिपले (१५७४) ७१
मलिकंबर (१५४०) २४,२५,
... ... ३४,३६,३७,९२
मलिक तुजार ह. मुस्तफाबाद (१३७२)
... ... १०५
मल्हारजी चौगुले-लोणी (१५७१) ५९

मल्हारजी आपाजी देश० शि०
—(१५३२-३९) ९, ४५,५३,५४,६६,
—...६७, ६८ ७५,७६७९,९१
—मृत्यु... ... ... १८
मल्हारजी देश० (१५९६) ... ७६
मल्हारजी देश. कर्यातमावळ(१५४७)४७
मल्हार मुकुंद सुंभेदार ... ८५
महमदजी सरनौबत-पुणें(१५४७) ३८
महमुद कुतुबशाह १०७
महसूलझाडा —गैर शि० (१५७३)५६
महादो लखमदेऊ दे.कु.सुपे(१५७१)५९
महादो राम दे.कु.शि. (१५७५)५७,६०
—पदव्या६६,६७,७२, ७३, ७७, ७९,
... ... ८१
महादजी वडजोजी रणदिवे-भवाली
— ...(१५८३) ६९,७०,७१
महादसेट-मूर्तजाबाद पेठ(१५६४)४९
महादजी गोविंद सुभे० पुणें (१५९२,
... —१६५०) ७३,९३
महादजी जानदेऊ हरकारे-नामजाद चांई
... ... (१६१०) १०९
महादजी नामजी ढेकणेशि?(१५७१)५४
महादजी नीळकंठराव ... १११,११२
महादाजी यमाजी ऊर्फ काका वकील
... ... १०३
मळजी भादकर-तरडोली(१५७१) ५९
मळूजो खोमणे-मालबल बुा(१५७१)५९
माऊजी चौगुले-लोणी (१५७१) ५९
माऊजी दे० सासवड (१५४२) १९
माऊजी दे० सुपे (१५४७) ४१
माऊजी मोक० निगडे (१५६०) ४७
माजगाऊ-सुपें (१५७१) ५९
माणकोजी सेटिया-पुणें (१५६४) ४९

माणकोजी चौगुला, मुडिले (१५७१)६०
माण सुरवा-माजगांव (१५७१) ६०
माणिकभट (१६५८) १११
मायेवडी-सुपा (१५४७) ४१
मालजी भालेराऊ सेडकर–चांबिली — (१५४७) ३९–४२, ४७, ९८
मालबलबुा-सुपे (१५७१) ५९
मालोजी नरसिंगराव शितोळे देश०पुणें — (१५४७-६४) ३८,४९
मालोजी राजे देसाई-वाई (१५५७) ७०
महादाजी घायेगुडा-पिंपरे(१५९६) ७६
माहादाजी राजे-सुपे ६०
माहालोजी घोरपडे स.(१५३८) ११
मिया अबदुल कोंढाणा (१५७३) — ५६,५७
मिर्जा राजा ११०
मिरासपणची शाबिती ... ३५
मिसाल-पुरंधरचे नाईक ... १११
मुजेरी-शि० (१५९६) ... ७६
मुडदौनी-पुणें (१५६९) ५१,५२
मुडिले (१५७१) ... ६०
मुधोजिबाजी हवालदार-सुपे १५७१)५९
मुधोजी मायचार (१५७१) ६०
मुरठी-सुपे (१५४७) ४१
मुरारपंत व पुणें ५०
मुरार पुरुषोत्तम दे. कु. शि० ...९४,९५
मुला महमद अदिलशाही मुकासदार शि. —(१५४५-१५७१) ३४, ३६, ...३७,३९,५४
मुला मौज-शि० (१५४०)... १२
मुस्लेखोरे (१५४२) ... १९
मुस्तफाबाद (१३७२) ... १०५
मूर्तजाबाद (१५६४) ... ४९
मूर्तिविध्वंस (१५८१) ... ६८
मोकदमीचे हक्क... ... ६३,६४
मोगलाची धामधूम ५८
मोरते-शि० (१५९६) ... ७६
मोरवे-शि० (१५९६)... ७७
मोरोजी मोक० गराडे(१५६०) ४७
मोरोपंत पिंगळे-पेशवे (१५९६-१६०३) — ७४, शिक्का ७५, ८३, १०८
मोरो निंचाजी मुजुमदार-पुणें (१५९७) — ७९
मोहोरी नसरापूर (१५६०) ४७,४८
मंडाले ९९
मंडोजी निगडा मोक०किकवी (१६१०) — ११०
मंबाजी राजे-सुपे (१५७१) ... ६१
मांडकी शि०... ... ९,७६-७८
म्हकाजी चौगुले-लोणी (१५७१) ५९
म्हाकोजी तुका पाटील-पुणें(१५६४)४९

यन वाठा पोट शि०(१५४३) ३१
यमाजी गणपती मुजुमदार–शि० — ... (१५४०) १२
यमाजी पाचपुते-भवाली (१५५७) ७०,७१
यमाजी मायगुडा-शि० (१५४०) १२
यादव केदार दे. कु. शि.(१५७५-८१) — ५७, ६७, ८१
यादवजी मजमदार-सुपे (१५७१) ५९
यादो गंगाधर दे. शि०(१६५०) ९३
यासनिखान सुभे. शि०(१६२४-२५) ४
येका कुंभार, खेड (१५६४)... ५०
येरंडवणे-पुणें (१५६४)... ४९
येशवंतराव (१५७१)... ५९

येसाई देश. शि० ... ४१
येसाजी सोनवणी-भाचोरे (१५९६) ७६

रखोजी माडिका–शि०(१५४३) ३९
रघुनाथभट जो. कु. कविठे ... १५
रघुनाथराव पंडितराव(१५९६) १०८
रघुनाथ महादेव, शि० ... ९३
रटर्ण-सुपे (१५७१) ... ५९
रतनाजी चौगुले-लोणी (१५७१)५९
रतनाजी विठल दे. कु.शि.(१५५२)४७
रतनाजी विश्वनाथ ठाणेदार शि० १७
रत्नाजी कान्हो दे. शि० ... ९८
रया जाधवराव कनोजा-पुरंधर ११२
रहीम महमद-कोढाण्यावर आलेला विजा–
—पूरचा सरदार (१५६९नंतर)९५,९६
राऊजी सोमणे, कोलंबवे(१५७१)५९
राघ जोसी-शि०(१५९६) ... ७८
राघोजी कान्हा ह०, निरथडी... ९८
राघोजी पंडीत नाजीर-पुरंदर (१५४७ –
— ३८
राघो बलाळ सुभे० जुन्नर (१५९७ –
— ७८-८८
राघोजी पील पाटेलू सेडकर-चांब –
— ... (१५४७) ३८, ४१-४
राघोजी राजवंट-पुणें (१५४७) ४
राघो मित्र (१५९६) ... १०८
राजसेट-शि० (१५५२) ... ४
राजाराम छत्रपती ९
राजूजी भालेराऊ बोरी(१५९६) ७६
रामकृष्णभट वाळिंबे-शि०(१५७५) ५
रामचंद्र नीळकंठ अमात्य(१६२२) ८९
रामभट पुरंदरे (१६०९)... ८६

रामजी मालोजी बहिरगुडा-पलसी
— ... (१५८३) ... ६९
राम सुतार शि० (१५७१) ५४, ५५
रामशेट सेटिया-च-होंली (१५७५) ५८
रामाजी आटोळे-गौडी मोक. शिरसफळ
... (१५७१) ... ५९
रामाजी जगताप-सुपे (१५९८) ७९,८०
रामाजी धोंडो सबनीस, शि० २६
रामाजी विसोबा कु०-भोगवली ४, १५
— १६, १७
रामाजी विठल दे. कु. शि० (१५७५-
—मृत्यु)१६,१७, ३०, ३१, ३३,
...४४, ४५, ५३, ५४, ५७; ९४
रायगड (१५९६) ... ३, ८४
रायाजी काटकर-सुपे (१५९८-१६०५)
... ७९, ८०, ८३, ८६
रायाराव सुभे. दौलतमंगळ(१५४२-४३)
—१९, २९,३०, ३१,३२, ३४, ३६,
... ३९, ४०, ४१, ९७, ९८
रास जोशी मांडका-शि० (१४९९) ६
राहुजीपंत तरफदार-शि० ... ५७
राहुजी मोक. केतकवले (१५६०) ४७
रुई-शि० (१५९६) ... ७६, ७७
रुद्राजी जाधव परिंचकर (१५६०)
... ... ४७, ४८
रुद्राजी दामोदर लंबे शि० (१५३५,-
—१५४५)७,८,११,२०-२४,२७,६४
रेणकोजी देवकर-चन्होली(१५७५) ५८
— ५९
रोहिडकर सबनीस ... ४६
रोहिडखोरें (१५८९) ... ७३
रोहिडा (१५४२) ... ९९
रंगोजी भूपालराव लंबे-शि० (१५३५)
— ... २०, २४, २७, ३४, ७५

रंभाजी ठाकूर (१५८९) ... ७३

लखमोजी मुजेरी शि० (१४८३) ४
लखमोजी रामजी-नायगांव(१५८३)६९
लकडे-पुणें (१५७१) ... ६०
लहोजी मोक.-सुपे (१५४७) ४१
लाठे (१५७१) ... ५९
लाल महाल-शिवाजीचा वाडा १०१
लाळे उपाध्ये-चांचली ... १००
लुखोवा (उखोवा पडलें आहे)-शि० २०
लुखो विठल दे. कु. शि० (१५४२)
-- २०, ९३, ९४
लोणी काळभोर-पुणें (१५४७, ६४)
— ३८, ४९, ६२
लोणी-पुणें (१५४७--८३) ५९, ६९
लोधीखान-सुभे. शि० (१६२६—२८) ४
लिंबाजी खडेराऊ मुजुमदार शि०
... ... (१५७६) ६६

वजीरगड १००
वडगांव शि० ... ९, ६९, ७६, ७७
वडज पाटील-चौगुला-शि० (१५४०)१७
वडजा रणदिवे-भवाली (१५९६) ७६
वणगोजी निंबाळकर मुकासदार शि०
—(१५३२) ९, १२, —पुंडाई १४
वली महमदखान सुभे. शि० (१४६२--
—१४८६) २
वहिवाटीचा कायदा-शि० (१५४२) २३
वांई (१५३५) ८, ११, ७०, १०२
वाकी (१५७१) ... ५९
वाको कुंभार-का। पुणें ... ५०
वागज (१५७१) ... ५९
वाघापूर (१५४७) ... ४१

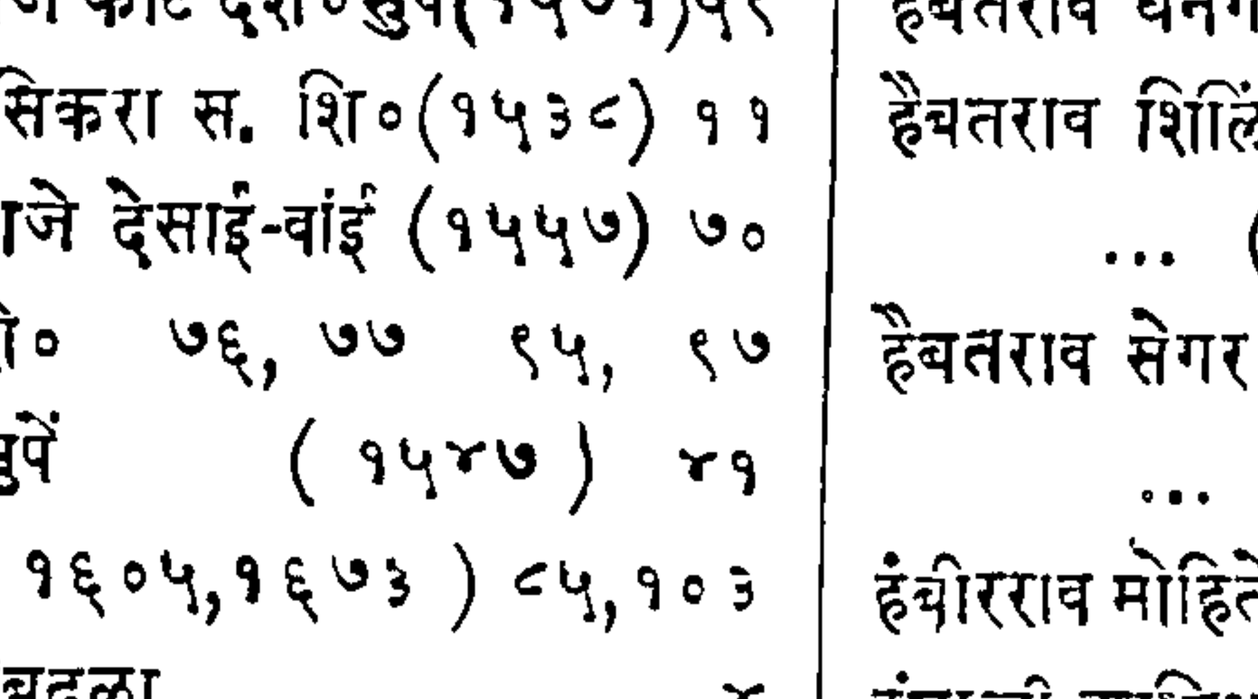
वाघोजी वणजार-जेऊर (१५७३) ५६
वाघोसी शि० (१५९६)७६,७७
वाठार-शि० (१५९६) ... ७६
वामनभट असलेकर ... १५
वाल दवणा गुरव-शि० (१५४३) ३१
— ... ४९, ५०
वाल्हे येका कुंभार-पुणें(१५६४) ४९,५०
वाळवे-शिवाजी तोरण बांधतो (१५८१)
— ६८
वाळुज (१५४७) ... ४१
विचित्रगड (१६१८) ... ८८
विजापूर (१५७१-१६१०) ५३,६८,
—— १०७,१०९
विठल कायदेऊ दे. कु०शि. अंगापूर-
—(१५३२-४३) ७, ८,९ ११,१३,
—१४, २०, ३०, ३१, ३४-३७
विठल कान्हो दे. शि. ... ९४
विठल केशव (१६२०) ८९
विठल गिरमाजी ह.शि.(१५६८)९४,९६
विठल जोशी मांडका शि०(१५४३)३१
विठल लुखदेव दे.कु.शि. (१५७५-८१)
— ५७,६७,८१
विठलसेठ—शि० (१५४३) ... ३१
विठल सोमनाथ-शि० (१५९६) ७७
विठोजी आणाजी-कदिठें(१५९६) ७६
विठोजी आपाजी चोर-भाजे(१५८३)६९
विठोजी गोरखोजी निगडे शि०(१५९६)
—— ७५,७६
विठोजी शितोळे देश०पुणे(१५४७-६४)
... ... ३८,४९
विठोजी सरगु-हो-शि० (१५४०) १२
विठोजी सेटी (१५७१) ... ५९
विठोजी सोनवणी-राहू(१५४७) ३८

विनायकभट रामकृष्ण ठक्कार-पर्वती —(१५६९-७५) ५१-५३,५८,५९,६५
विरोजी कर्राव-पुणे (१५४७) ४१
विश्वनाथभट ठक्कार-पुरंधर... ८४,८५
विसाजी गंगाधर-सुपे (१५९७) ७८
विसाजी नानाजी कु. पारगांव (१५८९) — ७३
विसाजी (१५४५) ... ३३
विसाजी नीळकंठराव सरनायकवडी- —पुरंधर (१५७६)... ८८,१०६
विसाजी नारोबा म्हसवडा-भोगवली — (१५३२,४०) ९,१०,१२,१०७
विश्वासराव ह. शि० (१५४३,-४५) ३१,३३
वेलवंडखोरे (१५६०)... ४७
वेलके शि० (१५९६) ... ७६-७८
वैल वरठा परीट-येरंडवणे...(१५३४) ४९,५०
वेंकाजी हायदेऊ ७२
व्याज-दर (१५८९)... ७३
शहापुरा पेठ (१५६४) ... ४९
शामराज काटे देश., सुपे(१५६४) ५९, — ६०
शामिरखान-सुभे. शि०(१५१२-१६) ३
शाहमहमद सुभे. शि० (१४८७-९३) ३
शाहाजी राजे भोसले सरलष्कर(१५४७- —७६) ४३, ५१, ५८, ६२, ६५, ६८, ९८, १०१, १०९;—यांजवर अदीलशाही नामजादी येते ४०,— यांचें सरनाईक मंडळसि सांत्वनपत्र १०६
शाहा (च) दीक्षान ... १०२
शाहू छत्रपती (१६४२-५०) ४, ९३; —चीं दोन लग्नें ... १०३
शितोळे दे. पुणें (१५४२) ... १९
शिद्धी अंबर ह.-पुणें (१५६९) ५२
शिरवळ ऊर्फ सुभान मंगळ का॥ व —पा॥(१३७२-१६७२) ४४ ५३, ७२. १०५—चार वर्षांचा कौल(१४८३)५ —चे तीन ठाणेदार (१५४२) १९, २५,२६ च्या ज्योतिसपणाच्या वाद (१४९९) ५,६
—निजामशहाकडे ... ३५, ३६
—स मराठ्यांचें ठाणें (१६४२) ३
—चे सुभेदार १७ (१३८-१६७२) २, ४
शिरसकळ (१५७१) ... ५६
शिवभट दादंभट पुरंधरे ज्यो.(१६०५-९) ८४-८७
शिवाजी संभाजी गाढवे-खंडाले ९२
शिवाजी राजे (१५६९-१६०१) ४, ५२ ५३,६२,६८,७२,७३,१०७,११०
—चे अष्टप्रधान व त्यांचीं पदें वंशपरंपरा कायम ...१०९, ११०
—जगताप-सुपे यांस हुकूम(१५९८) ७९
—जालनापुरास जातो (१६०१)८४
—निळो नीळकंठरावास पत्र (१५७६) १०७
—पुरंधरगड १००, १०१; प्राप्ती (१५७६) ११२
—मिरासपट्टी (१५९६) ७५ ७८
—राघो बल्लाळास हुकूम (१५९८) ७९
—राज्याभिषेक वर्णन व मिति ३, 74
—विजापुरकराशीं युद्ध (१५७१) ५४

शिवाजी वैद्य-पुरंधर ... ६६
शिवापूर (१५६८) ... ९६
शंकरराव गौडीमोक०माजग व (१५७१)
... ... ५९
शंकराजी गणेश नीळकंठराव चांबळी
-- व पुरंधर (१६९२) ... १००
शंकराजी(पंत)मल्हार नीळकंठराव पुरंधर
--१ चांबळी (१५७६-१६२०) १०६,
—अटक व सुटका ... १०२
—किकर्वास इनाम (१६०४) ८३
—पाटील-सुपे(१६०३-५)८३, ८६
—मारेकरी १००,१०१
—मोकदमी-सुपे (१५९७) ७८
—मृत्यु-चांबळी ... (१०३)
—सरनाईकी (१५९२-१६२०)
... ७३, ७४, ८८,८९,९१
शंकराजी राम सेनासप्तसहस्री, चांबळी
--(१६१८-२०) ८७, -सरसुभे ८९
शंकराजी नारायण सचीव(१६१८-२२)
... ... ८७,९०
शंभाजी वांईकर-चोपेगांव(१५७४) ७१
शंभूजी जाधवराव सरदार शि०
... ... (१५३८) ११

सख शेठ-शि० ... (१५४३) ३१
सखोजी गावडा मोक.वागज (१५७१)
... ... ५९
सखो गोमदव दे. कु. सुपे(१५७१)५९
सखंभट ठकार पुरंधरे ... ८४,८५
सगारे-पुरंधर नाईक ... ११२
सटवो दत्तु आवटी-भादे (१५७३) ५६
सण व गावकीचे हक्क-सुपे (१५७१)६३
समजी मोहिते-तलबीड (१५४३) ४३
सरनाईक घराण्याची माहिती--चांबेली
—(१६९२) ... १००-१०४
सर्जाराऊ सुपेकर... ... ६२
सवदरगे बदेऊ ! (१४९९) ५
साऊ कुंभार-पुणें ५०
साऊजी आदकारी शि० ... ४४
साऊजी सोमणे गौडीमोक०माळचलबुा
... ... (१५७१) ५९
सागवी शि०१८, १९, ६९, ७६—७८
सातारा किल्ला (१६५०) ९३
सादुलखान सरदार शि० १५३८) ११
साबाजी अनंत (१५४७) ... ३८
सालपा घाट (१५४७) ४०, ५८
सालोजी बालोजी वीर मोक. रूंगवी
— ...(१५८३) ... ६९
सासवड(१५३५)८,३४,६५,७१, १०३
सुकुराविरा ! (१५४०) ... १८,१९
सुखेड-शि० (१५९६) ... ७६, ७७
सुखो विठल शि० (१५५२) ४४,४५
सुपे (१३७२-१६०३) ३४,६०,६१,
७८,८०,८१,८३,९०,१०२,१०५;
—मोकदमीचा भांडण (१५७१)
... ... ६०, ६५
सुभानमंगळकिल्ला शिरवळ (१५५२)
... ... ४४
सुराजी निंबाळकर स.शि.(१५३८) ११
सुराजी मोक. न्हावी ... ३१
सुरेराऊ कर्जखोप स.शि०(१५३८) ११
सुरोजी हारधा-कोढित बुा ... ६२
सुलतानजी देश. कर्यात मावळ
-- (१५६०) ... ४७
सुलेमान पातशहा (१५४७) ४३
सूर्याजी जाधव-परिंचें ... ११०

सूर्याजी बडधा-कोढित बुा(१५७१)६५
सूर्याजी मोक०नायगावदेव (१५४७)
... ... ४१
सूर्यांजी यशवंतराव-मुसेखोरे (१५४२)
... ... १९
सैद आमजदन मुलूक् शि० (१५३५-
-- (१५३६) ३४
सोइरीबाई देश. शि० ... ६१
सोनगीरवाडी-वांई (१५५७) ७०
सोनजी मोक. कांबरे (१५६०) ४७
सोनजी लंके-भोगवली (१५४०) १७
सोनवरी-पुणें (१५४७) ... ४१
सोम सुतार डोरला-खेड (१५६४)
... ... ४९, ५०
सोमाजी शि० (१५७५) ... ५७
सोमाजी दिनकरराव मोक. निंबूत,
--पांगारे (१५४७) ... ३८, ४२
सोमाजी आबाजी पाचपुते-भवाली
-- (१५८३)... ६९,७१
संग ठाकूर, शि० ... ... ९१
संभाजी राजे भोसले (१५९६) 74
संभाजीराजे काटे देश०सुपे(१५७१)५९
संभाजी सिकरा स. शि०(१५३८) ११
संभाजी राजे देसाई-वांई (१५५७) ७०
सांगवी-शि० ७६, ७७ ९५, ९७
सिंगापूर-सुपें (१५४७) ४१
सिंहगड (१६०५,१६७३) ८५,१०३
--चा मोबदला ४
सुंदर हरि मुजुमदार पुणें(१५६४)४९
सुंस-पुर्णे (१५७०) ... ५३
हडोगरे (१६१०) ... ११०
हरजी भिसा-पानवडी (१५७१) ६५
हरि नारायण जिगावान-शि.(१५४०)१२
हाऊजी आडां मुता. शि० (१५४०)१२
हाऊजी धनगर-सुपे(१६०३)८३,८६
हाऊजी साऊजी कामिथा-चांचली
... ...(१५४७-१६१०)
... ...३८-४०,४३, ११०
हाफीज-खोजा (१५३८)... ११
हाराळी-शि० (१५९६) ७६ ७८
हिरडस मावळ (१५४०-४२) १२,१९
हिरोजी आद्दोळे गौडी मोक० गोनबावी
... ... (१५७१) ५९
हिवरे-पुणें ...(१५६०) ४७
हेमाजी धायेगुडा-मोरते (१५९६) ७६
हैबतखान सुभे. शि० (१५२६-४३) ३,
७, ८, १०, ९२ धाकटे-अदिलशाही
-(१५३५) ... २०, २२, २८,
३३,३५; नामजाद दौलतमगंळ ६०
हैबतराव धनगर शि० ...४४,४५
हैबतराव शिलिंबकर देसाई-गुंजणमावळ
... (१५४७-६४) ३८,४९
हैबतराव सेगर नायकवाडी-शि.(१५९७)
... ... ७९
हंबीरराव मोहिते-सेनापती(१५९६)१०८
हंसाजी कामिथा-चांचली(१६१०)११०
हिंगणें-पुणें(१५६९) ... ५१, ५२

शिरवळकर देशपांडे यांची

वंशावळ.

पिढी.

१. लुखो विठ्ठल यास पुत्र २.
१ कान्हो २ पुरुषोत्तम.

२. कान्हो लुखदेव यास पुत्र १.
१ विठ्ठल (१५३२–४३).

२. पुरुषोत्तम लुखदेव यास पुत्र २.
१ तिमाजी २ मुरार.

३. विठ्ठल कायदेव यास पुत्र ४.
१ रामाजी २ केदार ३ रत्नाजी ४ लुखो.

४. रामाजी विठ्ठल यास पुत्र १.
१ महादाजी.

निळकंठराव किल्लेदार, किल्ले पुरंदर यांची

वंशावळ.

पिढी.

१. मकरंदपंत चंद्रस (बेदरचे देशपांडे) यांस पुत्र ३.
१ तिमाजी, २ नरसिंह, ३ अंताजी.

२. अंताजी मकरंद यास पुत्र २
१ विसाजी, २ निळोपंत.

३. निळो अंताजो यास पुत्र १.
१ महादाजी १५७६ मृ.

४. महादाजी निळकंठ यास पुत्र ४.
१ निळोपंत, २ संक्राजी, ३ त्रिंबक, ४ विसाजी.

५. संक्राजी महादाजी यास पुत्र २.
१ मनाजी, २ गणेश.

५. त्रिंबक महादाजी यास पुत्र १.
१ पिलाजी (उत्रवलीकर)

REFBK-0003132